

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı

**ROMANTİK İLİŞKİLERDEN BEKLENTİLERE DAİR
FARKINDALIK ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERDEN
BEKLENTİLERİNE DAİR FARKINDALIKLARININ
BELİRLENMESİ**

Ersin ALAKUŞ
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Özlem TAGAY

Burdur, 2020

**T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı**

**ROMANTİK İLİŞKİLERDEN BEKLENTİLERE DAİR
FARKINDALIK ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERDEN
BEKLENTİLERİNE DAİR FARKINDALIKLARININ
BELİRLENMESİ**

**Ersin ALAKUŞ
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Özlem TAGAY**

Burdur, 2020

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS/DOKTORA JÜRİ ONAY
FORMU

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 21.05.2020 tarih ve 2020 – 339/10 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 10.06.2020 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Ersin ALAKUŞ'un “**Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarının Belirlenmesi**” konulu tez çalışması Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Doç. Dr. Özlem TAGAY

ÜYE : Prof. Dr. Zeynep KARATAŞ

ÜYE : Doç. Dr. Tuğba SARI

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Ersin ALAKUŞ

Tarih

İmza

TEŞEKKÜR

Lisans ve lisansüstü eğitim hayatım boyunca, üzerimdeki desteğini ve güvenini her daim hissettiğim, çalışmalarım boyunca sabrını ve yardımlarını koşulsuz sunan, meslek alanında farkındalık kazanmamı sağlayan ve en önemlisi pozitif enerjisi ile etrafına mutluluk saçan çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Özlem TAGAY'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Üniversite yaşamım boyunca benden desteklerini esirgemeyen ve katkılarını sunan, öğrencilerine aile şefkati ile yaklaşan ve onların sorunlarını kendi sorunları kabul edip yardımcı olmaya çalışan sayın hocalarım Prof. Dr. Zeynep KARATAŞ ve Doç. Dr. Firdevs Savi ÇAKAR'a teşekkürlerimi sunarım. Ölçek geliştirme çalışmalarında değerleri görüşlerini ve bilgilerini sunan, ayrıca bitmeyen enerjisi ve yaşam sevgisi ile beni kendisine hayran bırakan akademisyen, yazar ve harika bir kişilik olan sayın Doç. Dr. Kenan DEMİR hocama sevgi ve teşekkürlerimi sunarım. Tez savunma jürimde bulunarak, katkılarını ve değerli görüşlerini sunan sayın Doç. Dr. Tuğba SARI hocama teşekkürlerimi sunarım.

Üniversite hayatım boyunca benden desteğini ve güvenini esirgemeyen, bana koşulsuz inanan, üniversitede sıra arkadaşım, bugün ise meslektaşım ve sevgili eşim olan Merve ALAKUŞ'a bana göstermiş olduğu sabrından, ilgisinden ve bitmeyen desteğinden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Veri toplama sürecinde desteklerini esirgemeyen Nur AKKAYA'ya da sabrı ve destekleri için ayrıca teşekkür etmek isterim.

Hayatım boyunca desteklerini hissettiğim, bugün buralarda olmamda sonsuz emekleri olan sevgili babam Cemal ALAKUŞ'a, sevgili annem Semiha ALAKUŞ'a, ailemin çok değerli parçaları olan Mustafa EFE ve Hamit AYDIN'a emekleri, bana olan inançları ve destekleri için çok teşekkür ederim.

Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarının Belirlenmesi

(Yüksek Lisans Tezi)

Ersin ALAKUŞ

ÖZ

Bu araştırmanın iki temel amacı bulunmaktadır. Araştırmanın birinci amacı, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarını ölçmeyi amaçlayan geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Araştırmanın ikinci amacı ise üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarını demografik değişkenlere göre incelemektir. Ölçek geliştirme çalışması kapsamında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 2018-2019 eğitim-öğretim yılına devam eden üçüncü ve dördüncü sınıf olmak üzere toplamda 1727 üniversite öğrencisi ile, beklentilerin çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi amacıyla 454 üniversite öğrencisi ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında araştırmacı tarafından geliştirilen Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeği ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği kullanılmıştır. Geliştirilen ölçeğin güvenilirliğini hesaplamak için test-tekrar test güvenilirliği ve Cronbach Alpha Katsayıları hesaplamaları kullanılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliliğini için alan yazını incelenerek ölçek maddeleri yazılmış ve uzman görüşüne başvurulmuştur. Yapı geçerliliği çalışmaları için açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Benzer ölçekler geçerliliği kapsamında ise Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında, üniversite öğrencilerin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları bazı demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Veri analizleri, SPSS 24 ve AMOS 22 paket programları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın birinci aşamasına ait verilerin analizleri sonucunda, 30 madde ve 5 alt boyuttan (güven beklentisi, ilişki kalite beklentisi, kültürel beklentiler, kendini kontrol beklentisi, fiziksel beklentiler) oluşan ölçek elde edilmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında, verilerin incelenmesi amacıyla bağımsız gruplar t-testi, kruskal Wallis h-testi, mann whitney u-testi, tek yönlü MANOVA testi ve çok değişkenli ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA testi sonucunda gruplar arası anlamlı farklılıklar görülmüş, farklılığın kaynağının anlaşılması için LSD post hoc testi uygulanmıştır. Öğrencilerin romantik ilişkilerden beklenti puanlarında cinsiyet, fakülte, bölüm, sınıf düzeyi, romantik ilişki durumu, algılanan ekonomik durum ve romantik eşle tanışma şekli açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Öğrencilerin yaşları, üniversiteye geldikleri bölge ve romantik ilişki sürelerine göre romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Beklenti, Değer, Güven, Farkındalık, Romantik İlişkiler

Sayfa Adedi: 188

Danışman: Doç. Dr. Özlem TAGAY

**Developing Awareness Scale About Expectations From Romantic Relationships
And Determining The Awareness Of University Students' Expectations From
Romantic Relationships**

(Master Thesis)

Ersin ALAKUŞ

ABSTRACT

This research has two main objectives. The primary purpose of the research is to develop a valid and reliable scale aimed at measuring the awareness of university students about their expectations from romantic relationships. The second aim of the study is to examine the awareness of university students about their expectations from romantic relationships according to demographic variables. Within the scope of the scale development study, a total of 1727 university students, including the third and fourth grade students attending the 2018-2019 academic year, were conducted with 454 university students in order to examine the expectations according to various demographic variables. Within the scope of the study, the Awareness Scale on Expectations from Romantic Relationships and the Irrational Beliefs Scale in Romantic Relations were used. Test-retest reliability and Cronbach Alpha Coefficients calculations were used to calculate the reliability of the developed scale. For the content validity of the scale, the literature was examined, the scale items were written and expert opinion was consulted. Exploratory and confirmatory factor analyzes were performed for construct validity studies. Within the scope of similar scales validity, Pearson Correlation Coefficient was used. In the second stage of the research, the awareness of university students about their expectations from romantic relationships was examined according to some demographic variables. Data analyzes were carried out using SPSS 24 and AMOS 22 package programs. As a result of the analysis of the data of the first stage of the research, the scale consisting of 30 items and 5 sub-dimensions (trust expectation, relationship quality expectation, cultural expectations, self-control expectation, physical expectations) was obtained. In the second stage of the study, independent groups t-test, kruskal Wallis h-test, mann whitney u-test, one-way MANOVA test and multivariate ANOVA test were used to examine the data. As a result of the ANOVA test, significant differences were seen between the groups and LSD post hoc test was applied to understand the source of the difference. Significant differences were found in the expectations scores of students from romantic relationships in terms of gender, faculty, department, grade level, romantic relationship status, perceived economic situation and the way of meeting romantic spouse. No significant difference was found between students' awareness of their expectations from romantic relationships according to their ages, the region they came to university and their romantic relationship time.

Key Words: Awareness, Expectation, Romantic Relations, Trust, Value.

Pages Number: 188

Supervisor: Doç. Dr. Özlem TAGAY

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
KISALTMALAR.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Problem Cümlesi.....	9
1.2.1. Alt Problemler.....	9
1.3. Araştırmanın Amacı.....	9
1.4. Araştırmanın Önemi.....	10
1.5. Sınırlılıklar.....	15
1.6. Tanımlar.....	15
BÖLÜM II.....	16
KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	16
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	16
2.1.1. Bireyin İlişki İhtiyacı.....	16
2.1.1.1. İnsan Yaşamında İlişkilerin Önemi.....	16
2.1.1.2. Birey İçin Romantik İlişki Kurma İhtiyacının Oluşum Nedenleri.....	20
2.1.1.3. Romantik İlişkilerin Kurulmasında ve Sürdürülmesinde Bireye İlişkin Faktörler.....	25

2.1.1.4. Romantik İlişkiler ve Bireyin Toplumsallaşma Süreci.....	29
2.1.1.5. Romantik İlişkilerin Kurulmasında Bireylerin Kendilerinden ve Karşı Cinsten Beklentilerini İfade Etmesinin Önemi.....	31
2.1.1.6. Romantik İlişkilerde Bireysel Algıların, Tutkuların ve Düşüncelerin Önemi.....	35
2.1.1.7. Romantik İlişkilerden Beklentilere Yönelik Farkındalık Geliştirmenin Önemi.....	40
2.1.1.8. Romantik İlişkilerin Kurulmasında Kişisel Beklentilerin ve Karşı Cins Yönelik Beklenti Alanlarının İfade Edilmesinin Önemi.....	41
2.1.2. Romantik İlişkilerle İlgili Kuramsal Bakış Açısı.....	50
2.1.2.1. Stendhal'ın Tutkulu Aşk Kuramı.....	50
2.1.2.2. Furman ve Wehner'in Romantik İlişki Kuramı.....	51
2.1.2.3. Brow'un Romantik İlişki Gelişim Kuramı.....	53
2.1.2.4. Psikanalitik Yaklaşım Kuramı.....	54
2.1.2.5. Birbirini Tamamlayan Gereksinimler Kuramı.....	55
2.1.2.6. Romantik Yakınlık Kuramı.....	56
2.1.2.7. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı.....	56
2.1.2.8. Hatfield, Berscheid ve Walster'in Romantik Aşk Kuramı.....	58
2.1.2.9. Evrimsel Aşk Kuramı.....	58
2.1.2.10. Stenberg'in Üçgen Aşk Kuramı.....	59
2.2. İlgili Araştırmalar.....	60
2.2.1. Romantik İlişkiler Alanında Yapılan Ölçek Geliştirme Çalışmaları.....	60
2.2.1.1. Romantik İlişkiler Alanında Türkiye'de Yapılan Ölçek Geliştirme Çalışmaları.....	60
2.2.1.2. Romantik İlişkiler Alanında Yurt Dışında Yapılan Ölçek Geliştirme Çalışmaları.....	62
2.2.2. Romantik İlişkiler Alanında Yapılan Betimsel Çalışmalar.....	64

2.2.2.1. Romantik İlişkiler Alanında Türkiye’de Yapılan Betimsel Çalışmalar.....	64
2.2.2.2. Romantik İlişkiler Alanında Yurt Dışında Yapılan Betimsel Çalışmalar.....	68
BÖLÜM III.....	74
YÖNTEM.....	74
3.1. Araştırmanın Modeli.....	74
3.2. Çalışma Grubu.....	74
3.2.1. Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğinin (Ribfö) Kapsam Geçerliğini İncelemek Üzere Verilerin Toplandığı Grup (Birinci Araştırma Grubu).....	74
3.2.2. Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğinin (Ribfö) Yapı Geçerliğini İncelemek Üzere Verilerin Toplandığı Grup (İkinci Araştırma Grubu/Açımlayıcı Faktör Analizi).....	75
3.2.3. Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğinin (Ribfö) Yapı Geçerliğini İncelemek Üzere Verilerin Toplandığı Grup (Üçüncü Araştırma Grubu/Doğrulayıcı Faktör Analizi).....	76
3.2.4. Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğinin (Ribfö) Benzer Ölçekler Geçerliği İçin Veri Toplanan Grup (Dördüncü Araştırma Grubu).....	77
3.2.5. Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğinin (Ribfö) Test-Tekrar Test Güvenirliği İçin Veri Toplanan Grup (Beşinci Araştırma Grubu).....	78
3.2.6. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarının İncelendiği Araştırma Grubu (Altıncı Araştırma Grubu).....	78
3.3. Veri Toplama Araçları.....	80
3.3.1. Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeği.....	80
3.3.1.1. Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi Aşamasında Yapılan İşlemler.....	80

3.3.2. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği.....	82
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu.....	82
3.4. Verilerin Analizi.....	82
BÖLÜM IV.....	84
BULGULAR ve YORUM.....	84
4.1. Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeği Geçerlik Çalışmalarına Ait Bulgular.....	84
4.1.1. Kapsam Geçerliği.....	84
4.1.2. Yapı Geçerliği.....	85
4.1.2.1. Açıklayıcı Faktör Analizi.....	86
4.1.2.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi.....	90
4.1.2.3. Benzer Ölçekler Geçerliği.....	95
4.1.2.4. Ribfö'nün Alt Ölçekleri Arası Korelasyon Değerleri.....	96
4.2. Ribfö'nün Güvenirlik Çalışmalarına İlişkin Bulgular.....	97
4.2.1. Test-Tekrar Test Güvenirliği.....	97
4.2.2. İç Tutarlılık Güvenirliği.....	98
4.3. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarının Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	99
4.3.1. Cinsiyete Göre Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarının İncelendiği İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem T-Testine İlişkin Bulgular.....	99
4.3.2. Üniversite Öğrencilerinin Eğitim-Öğretim Görmekte Oldukları Fakültele Göre Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıkları.....	100
4.3.3. Üniversite Öğrencilerinin Eğitim-Öğretim Görmekte Oldukları Bölümlere Göre Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıkları.....	105

4.3.4. Sınıf Düzeyine Göre Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarının İncelendiği İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem T-Testine İlişkin Bulgular.....	115
4.3.5. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Durumlarına Göre Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına İlişkin Bulgular.....	116
4.3.6. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Ekonomik Durumlarına Göre Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına İlişkin Bulgular.....	118
4.3.7. Romantik İlişkisi Olan Üniversite Öğrencilerinin İlişki Kurduğu Romantik Eşle Tanışma Şekillerine Göre Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıkları.....	120
BÖLÜM V.....	126
SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	126
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	126
5.1.1. Ölçek Geliştirmeye İlişkin Bulgulara Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	126
5.1.1.1. RİBFÖ'nün Geçerlilik ve Güvenilirliğine Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	126
5.1.2. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	127
5.1.2.1. Cinsiyet Açısından Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	128
5.1.2.2. Fakülte Açısından Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	130
5.1.2.3. Bölüm Açısından Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	134
5.1.2.4. Sınıf Açısından Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	138

5.1.2.5. Romantik İlişki Durumları Açısından Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	140
5.1.2.6. Algılanan Ekonomik Durum Açısından Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	144
5.1.2.7. Romantik Eşle Tanışma Şekli Açısından Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	146
5.2. Öneriler.....	154
5.2.1. Araştırmacılara Öneriler.....	154
5.2.2. Alan Çalışanlarına Öneriler.....	156
KAYNAKLAR.....	158
EKLER.....	172
EK-1.....	173
EK-2.....	174
EK-3.....	176
EK-4.....	178
EK-5.....	180
EK-6.....	183
ÖZGEÇMİŞ.....	186

KISALTMALAR

AMOS: Analysis of Moment of Structure

ANOVA: Tek Yönlü Varyans Analizi

DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi

FB: Fiziksel Beklentiler

GB: Güven Beklentisi

İKB: İlişki Kalite Beklentisi

KB: Kültürel Beklentiler

KKB: Kendini Kontrol Beklentisi

RAINÖ: Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği

RİBFÖ: Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeği

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete ve Fakülterele Göre Dağılımı.....	76
Tablo 2 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete ve Bölümlere Göre Dağılımı.....	77
Tablo 3 Araştırmaya Katılan Bireylerin Cinsiyete ve Bölümlere Göre Dağılımları.....	78
Tablo 4 Araştırmanın İkinci Aşamasına Katılan Öğrencilerin Cinsiyete ve Fakülterele Göre Dağılımı.....	79
Tablo 5 İkinci Araştırma Grubu Üzerinde Uygulanan Verilerin Faktör Analizine Uyguluğunun Sonuçları.....	86
Tablo 6 Faktörlerin Özdeğeri ve Açıklanan Varyans Oranları.....	88
Tablo 7 Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçlarına Göre Alt Faktörler ve Bu Faktörlere Ait Madde Faktör Yükleri.....	89
Tablo 8 RİBFÖ'ye Ait Uyum İndeksleri.....	92
Tablo 9 RİBFÖ'ye Ait Maddelerin DFA Sonucunda Oluşan Madde Faktör Yükleri.....	93
Tablo 10 RİBFÖ ile Benzer Ölçek Arasındaki İlişki.....	96
Tablo 11 RİBFÖ Alt Ölçekleri ile Benzer Ölçek Arasındaki İlişki.....	96
Tablo 12 RİBFÖ'nün Alt Ölçekleri Arası Korelasyon Değerleri.....	97
Tablo 13 RİBFÖ Test Tekrar Test Güvenirlik Katsayıları.....	98
Tablo 14 Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeği Güvenirlik Sonuçları.....	98

Tablo 15	Cinsiyet değişkenine göre İlişkisiz (Bağımsız) Örneklemeler T-Testi (Independent Samples T-Test) Sonuçları.....	99
Tablo 16	Eğitim-Öğretim Görülen Fakülte ile Romantik İlişkilere Beklentilerine Dair Farkındalıklarının Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	101
Tablo 17	Fakülte Değişkenine Yönelik Tek Yönlü MANOVA Sonuçları.....	101
Tablo 18	Fakülte değişkenine yönelik Çok Yönlü MANOVA Testi Sonuçları	102
Tablo 19	Fakülte ile Güven Beklentisi ve Kültürel beklentiler Değişkenlerinin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler.....	103
Tablo 20	Fakülte ile Kendini kontrol beklentisi Değişkenlerinin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler.....	105
Tablo 21	Eğitim-Öğretim Görülen Bölüm ile Romantik İlişkilere Beklentilerine Dair Farkındalıklarının Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	106
Tablo 22	Bölüm Değişkenine Yönelik Tek Yönlü MANOVA Sonuçları.....	107
Tablo 23	Bölüm değişkenine yönelik Çok Yönlü MANOVA Testi Sonuçları..	107
Tablo 24	Bölüm ile Güven Beklentisi Değişkenlerinin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler.....	108
Tablo 25	Bölüm ile Kültürel beklentiler Değişkenlerinin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler.....	110
Tablo 26	Bölüm ile Kendini kontrol beklentisi Değişkenlerinin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler.....	113
Tablo 27	Sınıf değişkenine göre İlişkisiz (Bağımsız) Örneklemeler T-Testi (Independent Samples T-Test) Sonuçları.....	115
Tablo 28	Romantik ilişki durumu değişkenine göre İlişkisiz (Bağımsız) Örneklemeler T-Testi (Independent Samples T-Test) Sonuçları.....	117

Tablo 29	Algılanan Ekonomik Durum ile Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Ait Aritmetik Ortalama ve Anlamlılık Değerleri.....	119
Tablo 30	Güven Beklentisine Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	120
Tablo 31	Romantik Eşle Tanışma Şekli ile Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	121
Tablo 32	Romantik Eşle Tanışma Şekli ile Romantik İlişkilerden Beklentiler Arasındaki İlişkiye Ait Değerler.....	122
Tablo 33	Romantik Eşle Tanışma Şekli Değişkenine Yönelik Tek Yönlü MANOVA Sonuçları.....	122
Tablo 34	Romantik Eşle Tanışma Şekli ile İlişki Kalitesi Değişkeninin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler.....	123
Tablo 35	Romantik Eşle Tanışma Şekli ile Kendini Kontrol Beklentisi Değişkeninin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler.....	124

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Sekiller</u>		<u>Sayfa</u>
Şekil 1	Açımlayıcı faktör analizi özdeğer grafiği (scree plot)	87
Şekil 2	RİBFÖ doğrulayıcı faktör analizi sonuçları	91

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler ile araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsan, doğası gereğince ilişki kurma üzerine bir yapıya sahiptir. Toplumsal varlığının uzantısı olarak yakın ilişki içerisinde bulunmak, insanın anlam arayışında ve hayata dair somut beklentilerinde önemli yer kaplamaktadır. Sosyal bir varlık olarak yaşamını devam ettiren insanoğlunun, gereksinimlerinden bir tanesi de onun diğer insanlarla bir arada olma ihtiyacıdır (Şimşek, 2018). Bireyler yakın ilişki içerisinde olarak kendilerini gerçekleştirmekte, potansiyellerinin farkına varmakta ve kendine özgü bir sevgi alanı yaratmaktadırlar (Willi, 2012). Sevmek ve karşı taraftan sevgi görmek bireyin arzuladığı değerlerdendir. Sevgi, insanın fizyolojik yapısının bir gerekliliği olmasının yanı sıra kültürleri, inançları ve kişisel beklentilerini etkileyen ve bu faktörlerden etkilen karşılıklı etkileşim halinde varlığını devam ettirip gelişen bir yapıdadır (Tarhan, 2018).

Bireyin etkileşiminin yoğun olarak devam ettiği süreçlerden bir tanesinin de romantik ilişkiler olduğu söylenebilir. Birey, romantik ilişki kurarak bir denge sağlama eğilimi içerisinde olabilir. Bu denge kendisi ile geleceği arasında olabilirken, kendisi ile kişisel hayatında meydana gelen değişimler arasında da olabilir. Roediger, Behary ve Zarbock (2016)'a göre bir ilişki kurulurken söz konusu olan temel beklenti, kişinin ilişki ile gelişen, değişim ve kabullenme arasında iyi bir denge kurabilme isteğidir. Birey, bu dengeyi sağlam bir şekilde kurma niyetiyle ilişkiye başlarken, zamanla bu dengenin dağılması ya da tek bir tarafa yığılması için kendinden beklenenin farkında olmak isterken, karşı tarafa da beklentilerini açık bir şekilde ifade eder. Bu

süreç, romantik ilişkinin getirmiş olduğu değişimlerin kabullenilmesini ve ilişkide bütünlük sağlanmasını kolaylaştırıcı bir kılavuz olabilir.

Romantik ilişkilerin kurulmasında ve ilerlemesinde bireylerin farkındalık düzeyleri etkili olabilmektedir. Baccman, Folkesson ve Norlander (1999) romantik ilişkilere yönelik farkındalıkların ve tutumların, çiftlerin ilişkilerinin ilerlemesinde ve sürdürülebilir olmasında etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Farklı bir çalışmada Sharp ve Ganong (2020) romantik ilişkilerin kurulma aşamasında bireylerin bu ilişkiye yönelik farkındalıklarının, beklentilerinin ve inançlarının net olması, ilişkide yaşanabilecek sorunların azalmasına yardımcı olabileceğini belirtmişlerdir. Romantik ilişkiler kurulurken, çiftlerin bu ilişkilerdeki beklentilerine yönelik farkındalık geliştirmeleri önemli olabilmektedir.

İlişki en az iki insan arasında gerçekleşen bir süreçtir. Bu ilişki üçgeninin üçüncü ayağı aile, arkadaş gibi farklı kişiler olabilir. Temelde iki birey arasında gerçekleşen romantik ilişki, kurulması ve sürdürülebilmesi açısından kendi içinde önemli sorumluluklar barındırmaktadır. Sürdürülebilir bir romantik ilişkinin oluşması için beklentilerin somutlaşması ise önemlidir. Erkekler, romantik ilişkilerinde, yoğun olarak güven, takdir edilme, kabul görme beklentilerinde, kadınlar ise daha çok şefkat, anlayış, haklı görülme ve karşılıklı güvence beklentilerinde (Gray, 2018). Kadın ve erkek arasındaki bu beklenti zincirinin ilk basamağı, romantik ilişki başladığında oluşur. Bu aşamada ilişkinin doğası da yavaş yavaş şekillenmeye başlamaktadır. Bireyler kendi cinsel kimliklerinin ve toplumsal rollerinin farkına vararak romantik ilişki sürecine başladıkları takdirde daha yapıcı bir ilişkiye sahip olma ihtimalleri artacaktır.

Romantik ilişkiler, duygusal bağlılık, romantik eşin duygusal ihtiyaçlarıyla ilgilenilmesi, bu ihtiyaçların doyurulması ve karşılıklı dayanışma süreci olarak ifade edilebilir (Solmuş, 2010). İki farklı yapıda olan insanın, ortak kesişim kümesi olan romantik ilişkilere bireyler benzer özelliklerini getirdikleri takdirde sorun yaşama ihtimalleri artabilmektedir. Bu durumu somutlaştırmak gerekirse, öfkeli iki bireyin kurmuş olduğu bir ilişkide yaşanan problemlere karşı bireylerin, fevri davranışlar gösterme olasılığı yüksektir. İlişkilerde umulmadık ve bilinmeyen durumlardan kaynaklı problemlere hoşgörü ile yaklaşmak ve öfkeyi denetimde tutmak, çiftlerin kişilik özelliklerine saygı duymak, çiftlerin ilişkide dengede kalmasını sağlamaktadır (Marshall, 2015). Bu durumun aksine, kendindeki öfke şemasını bozmadan ilişkisine

yansıtmak isteyen kişilerin ilişkileri, zamanla zarara uğrayacaktır. Bunu engellemenin ya da çözümlenmenin yolu ise öfke gelen ilişkiye, denge unsuru olarak sakinliğin gelmesidir. Çiftler bu konuda kendilerini iyi tanıdıklarında, kendi duygu ve düşüncelerinin farkına vardıklarında, ilişkileri daha kalıcı olabilir. Kendilerini tanımanın yanı sıra karşı tarafın duygu ve düşüncelerini de tanımaya çalışma amacıyla olmak, çiftlerin birbirlerine verebilecekleri olumsuz tepkileri kontrol etmelerine yardımcı olacaktır. İlişkilerin kabusa dönüşmemesi için bireylerin birbirlerini tanımaları, kişilik özelliklerini keşfetmeleri ve alışkanlıkların aniden değişmesini beklememeleri gerekmektedir (Yalçın, 2010). Romantik eşlerin bu durumları aşabilmeleri için öncelikli olarak kendilerini tanımaları ve karşı taraftan beklentilerini açıkça ifade etmeleri önemli görülmektedir.

Genç bireylerin, sağlıklı yakın ilişki kurmaları onların kişisel sağlığıyla ilişkilidir. Kendilerini huzurlu hisseden, vicdan ve kalp mekanizmaları devrede olan, kişisel anlamda sağlıklı olan bireyler, romantik ilişkilerinde doyum sağlamaktadır (Hayta ve Algın, 2013). Toplumsal açıdan değerlendirildiğinde, stres, ekonomik problemler ve eğitim hayatının uzun olması romantik ilişkiye sahip olma süresini etkileyebilmektedir. Özellikle lise döneminde heyecansal faktörlerle başlayan romantik ilişkiler, ciddiyet boyutunu ise üniversite yıllarında kazanmaktadır. Bu yıllar, kişinin evlilik amacı ile romantik ilişkiye sahip olma ihtimalinin arttığı yıllar olarak ifade edilebilir. Bu amaçla romantik ilişkiler kurulurken bireylerin, duygularından emin olmaları, ilişkiden beklentilerini kendi düşüncelerine kabul ettirmeleri gerekmektedir. Bireyin kendi duygu ve düşünceleri tarafından kabul görmeyen ilişkinin, karşı taraf için de yıpratıcı olabileceği unutulmamalıdır. Bu zarar veren süreçten kurtulabilmek için bireyin kendini ifade etmesi, beklentilerini ortaya koyması önemlidir.

İnsanlar arası ilişkilerin kurulmasında karşılıklı güven ve saygı oldukça önemlidir. Atak ve Taştan (2012) göre çiftler arasında güven, saygı ve bağlanma geliştiğinde romantik ilişkiler kurulmaktadır. Saygı ve güven temeli üzerine kurulacak bir ilişkinin yıpranma olasılığı da azalmış olacaktır. Yakın ilişkiler de çiftlerin karşılıklı saygı ve güven temeli üzerine kurulduğunda anlam kazanmaktadır. Çiftler ilişkilerinde yeteri düzeyde saygı ve güven barındırıyorsa o zaman ilişkilerinin dengede olduğu ifade edilebilir (Karaosmanoğlu, Şaşıoğlu ve Azizerli, 2016). Yakın ilişkide denge kurmak

ilişkinin çiftlere huzur vermesi açısından önemlidir. Bu dengeyi sağlamanın yolu da çiftlerin birbirlerine saygı göstermelerinden ve birbirlerine karşılıklı güven duymalarından geçmektedir. Birey, bu konudaki hassasiyetlerinin farkında olmalı ve romantik eşini bu bağlamda seçmelidir.

Topkara (2017) göre romantik ilişkilerde güven, karşımızdaki kişinin bizi sevdiğine, değer verdiğine, önemseydiğine inanmak ve bundan kuşku duymamaktır. Yakın ilişkilerdeki güven duygusu, çiftlerin beklentilerinden, duygu ve düşüncelerinden etkilenebilmektedir. İlişkiye güvenin oluşabilmesi için kişisel güvenin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bireyin romantik ilişkisinde kendine güven geliştirebilmesi için yakın ilişkisinde aktif davranışlarda bulunmalı, romantik eşine karşı hissettiği duygularda net olmalı ve romantik eşine göstermiş olduğu davranışlarda içsel kontrol odağına sahip olmalıdır (Büyükşahin, 2005). Güvenin gelişmesi ise bireyin kişisel özelliklerine karşı farkındalık kazanması ile olacaktır. Romantik ilişkisine güven geliştiren birey, karşı cinsten beklentilerine ortaya koyduğunda onun da kendisine güvenmesine yardımcı olacaktır. Bu amaçla romantik ilişkinin başlangıcında çiftlerin öncelikli olarak kendilerine daha sonra ise yakın ilişkilerine güven geliştirebilmeleri için güven konusundaki beklentilerin ifade edilmesi önemli olabilmektedir.

İlişkilerde yaşanan problemlerin başında güvensizlik, sevgi ve saygı eksikliği, dürüst olmama ve anlayışsızlık gelmektedir (Gizir, 2013). Güven duygusunun içi sadakat, yalan söylememe, düşünceleri açık ifade etme gibi etkenlerle doldurulabilir. İlişkinin kuruluş aşamasında arzulanan güven duygusu, ilişkinin olgunlaşma aşamasında çiftleri ayakta tutan temel unsur haline gelmektedir. Sadakat gibi bağlılık arz eden konularda çiftlerin birbirlerine açık olmaları, yakın ilişkilerinde yalan konuşmaktan uzak durmaları, bireylerin ilişkilerini yapıcı hale getirecektir.

Çiftler, romantik ilişki sürecine girmeden, kendilerine güven geliştirir, karşı tarafın kendisine saygı duyacağından, seveceğinden ve sadık kalacağından emin olarak ona güven besler. Yakın ilişkiler, çiftler için güvenli yerdir ve bireyler güven duygusu geliştirerek ilişkilerinde kendilerine konfor alanı oluştururlar (Özabacı, 2019). Güven duygusunun besleyicilerinden birisi de kişinin kendi duygularından emin olmasıdır. İlişki ihtiyacı içerisinde olan bireyin, birini sevmeye gerçekten ihtiyaç duyduğundan emin olabilmesi, romantik eşine karşı güven gösterebileceği, yakın ilişki içerisinde olacağı kişiden güven görebileceğinden emin olabilmesi için kişinin öncelikli olarak

kendi duygularından emin olması gerekir. Kendi duygularından emin olmadan romantik ilişkiye başlayan çiftlerde, ilişkide zamanla zedelenmeler olmakta, bu zedelenmeler ise çiftlerin geleceğine zarar verebilmektedir. Güven duygusunun ilişkide olmasını sağlayan ise ilişkide açık olmak ve duyguların hissedildiği haliyle davranışlara dönüştürülmesidir (Topkara, 2017). Bu amaçla çiftler kendi duygularından ve romantik eşlerinin duygularından emin olmadan yani onlara güven duymadan romantik ilişkiye başlamamaları önemli olabilmektedir.

İlişkiler, bireylerin duyguları üzerinde yükselen sistemler olarak tanımlanabilir. Bu ilişkiler aile ilişkileri, arkadaş ilişkileri veya yakın ilişkiler olarak adlandırılabilir. Duyguların yoğunluk kazandığı ilişkilerde, bireylerin duygusal farkındalıklarının olması önemlidir. Romantik ilişkilerin nasıl kurulduğu kadar çiftlerin bu ilişkiden ne derece doyum aldıkları da önemlidir (Saticı ve Deniz, 2018). İlişkilerdeki doyum süreci üzerinde ise duyguların etkisi büyük olabilmektedir.

Yakın ilişkilerde mutluluklar olduğu kadar mutsuzluk da bulunmaktadır. Mutluluğu paylaşmayı beceren çiftlerin gerektiğinde mutsuzluklarına da ortak olmayı bilmeleri gerekmektedir. Bu durum çiftler arasındaki uyuşmazlıktan da kaynaklanabilir. Çiftler arasında uyuşmazlığın olması ise iyi bir durum olarak da kabul edilebilir; çünkü bu durum çiftlerin kendilerini ifade ettiklerini, sorunlarını paylaştıklarını, gerçek ve eşit bir ilişki arayışında olduklarını gösterir (Yanık, 2018). İlişkilerde yaşanabilecek sorunlara karşı sabırlı davranmak, çiftlerin uzun ömürlü ilişkiye sahip olmalarına yardımcı olacaktır. Sabırlı bir şekilde olayları yorumlamak, yargılamaktan kaçınmak, problemlere çözüm odaklı yaklaşmak, ilişkinin huzuru için önemli olan hususlardandır. Bu kapsamda birey, romantik ilişki kuracağı kişiden bu konuda nasıl bir beklentisi olduğunu bilerek hareket etmeli, onun ne düşündüğüne değil, onun neye ihtiyacı olduğuna kulak vermelidir (Rosenberg, 2019). Bu doğrultular göz önünde bulundurularak romantik ilişkiye başlamak, çiftler için daha doyurucu olabilmektedir.

Gray (2018) göre romantik ilişkilerde en büyük sorunlardan bir tanesi ilişkilerdeki belirsizlik ve çiftlerin sevgilerini gösterememeleridir. Sevgisiz süren bir ilişkide iletişim de yapıcılıktan uzak kalabilmektedir. Sevgi sayesinde kendilerini özel hissetmek isteyen çiftler, birbirlerine olan sevgilerini ifade etmediklerinde kendilerini rahat hissedememektedir. İlişkide kendisi olamayan bireyin, romantik ilişkisinden aldığı doyum da azalacaktır. Bu sürecin yaşandığı yakın ilişkide çiftler birbirlerine

anlayış göstermek yerine güç gösterilerinde bulunma ihtiyacı hissedebilirler. İçerisinde sevginin var olduğu bir ilişki, çiftler arasında kıyasın yapılmadığı ya da diğer bir manada bireyin ilişkide güç sahibi olmaya çalışmasıyla değil, partnerinin elini tutarak onu da ilişkiye dahil etmesiyle sağlanır (Gottman ve Silver, 2014). İlişkilerde liderlik aramanın aksine, çiftler birbirlerini ilişkilerine ortak kıldıklarında daha yapıcı ilişki yaşayacaklardır. Bu ortak kılma sürecini besleyen temel faktör ise sevginin yaşanması, hissedilmesi ve romantik eşe bu sevginin ifade edilmesidir. Bu kapsamda çiftlerin öncelikli olarak kendilerinin hissettiklerini ifade etmekten kaçınmamalı ve karşı taraftan beklediği sevgiyi de görmek için beklentilerini ifade etmelidirler.

Yakın ilişki, çiftlerin tanışmasıyla başlayan, başlangıçta duygusal süreçlerin hakim olduğu ama aynı zamanda fiziksel özelliklerin, inançların, ve değerlerin de göz önünde bulundurulduğu bir süreçtir (Kara ve Altınok, 2017). Çiftler tanıştıktan sonra ilk olarak birbirlerini sosyal açıdan değerlendirir daha sonra ise dış görünümünü ele alır ve bu konudaki ilk izlenimleri ile ilişkisine yatırım yapar (Solmuş, 2010). Dış görünüş anlamında uyum sağlayıcı bir süreç yaşayan çiftler, zamanla birbirlerinin duygusal ihtiyaçlarına odaklanırlar. Kişinin karşı tarafın fiziksel özelliklerine yönelik algısı, ilişkisindeki samimiyetin belirleyicisi olabilmektedir. Bu samimiyetin kazanılması amacıyla birey, ilişki kurmak istediği partnerinin nasıl bir fiziksel özelliklere sahip olması gerektiğini, kendi ilişki şemasında belirlemesi faydalı olacaktır. Beklentilerin belirlenmediği ve ilişkiye yönelik farkındalıkların ifade edilmediği yakın ilişkilerde, ilerleyen süreçlerde fiziksel özelliklerin eleştirilmesinden kaynaklı sorunların yaşanma ihtimali artabilmektedir.

Birey, doğası gereği biricik kabul edilen bir varlıktır. İnsanı biricik yapan önemli değerlerden birisi de onun sevme kapasitesine sahip olmasıdır. Birey, kurmuş olduğu ilişkilerle toplumun içinde var olduğu için bu ilişkilere ihtiyaç duymaktadır. İnsanlar kurmuş oldukları yakın ilişkilerle sosyalleşmekte ve sevgi ihtiyacını doyurmaktadır (Eryılmaz, Kara ve Altınsoy, 2016). Gerek insani ilişkilerinin gerekse yakın ilişkilerinin kendine özel bir hali olduğuna inanan birey, bu ilişkilerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmek için sürekli bir çaba içinde olabilmektedir.

Birey, toplum içerisinde sevgi alan ve topluma karşı sevgi besleyen bir varlıktır. Yaşamı süresince farklı kişilere sevgisini adayan birey, romantik ilişkisinde de sevgi görmek ve sevgisini göstermek ister. Sevgi eksikliği hisseden birey, bu eksikliğini

gidermek için kişiliğinin bazı yönlerini inkar eder, düşüncelerini reddetme aşamasına geçebilir veya sevgi duygusunu kazanabilmek için kendisini olduğundan farklı gösterme eğilimine girebilir (Kökner, 2011). Sevgi eksikliği ile kendisini ilişkisinde gizleyen birey, sevgisini göstermek için çaba harcamaktan uzak durabilir. Böyle bir çaba bireyler arasındaki sevginin azalmasına hatta yok olmasına sebep olabilir.

Romantik ilişkiler, bireyin, kendine özel kılmaya çalıştığı ilişkiler kategorisinde değerlendirilebilir. Yakın ilişkiler, bireylerin başkalarıyla var olmasını sağlayan, onları yalnızlıktan uzaklaştıran birer yapıya sahiptir (Atak ve Taştan,2012). Yakın ilişkiler kişinin, yalnız bir yaşam sürmesinin önüne geçerken aynı zamanda onun kendisini değerli hissetmesine yardımcı olan ilişkilerdir. İlişki süreci içerisinde birey, yakın ilişkisini diğer ilişkilerinden ayıran davranışlar sergileyerek bu romantik ilişkisini kendisine özel kılmaya çalışır. Bu konudaki beklentilere yönelik farkındalık geliştirilmesi ve beklentilerin ifade edilmesi ise çiftlerin ilişkilerinin birbirlerine özel olarak nasıl yaşanabileceği konusunda romantik eşlere yol gösterici olabilir.

Romantik ilişkiler, sevgi, yakın hissetme, bağlanma ve kişiye özel olma gibi özelliklerden oluşur (Terzi ve Özbay, 2016). Yakın ilişkiler kişilere özel kılındığında daha doyurucu olabilmektedir. Özel kılınma durumun içini dolduran etkenlerden bahsedecek olursak, kişilerin ilişkilerindeki olmazsa olmaz noktalarına dönmenin faydalı olduğunu söylemek gerekir. Romantik ilişkinin çiftlere özel kılınması, romantik eşlerin düşüncelerinden, davranışlarından ve algılarından etkilendiği için bu durumu özel kılmayı başarabilecek kişilerin, ilişkiyi yaşayan çiftlerin olduğu ifade edilebilir.

Çiftler, romantik ilişkilerinin temeline saygıyı alarak ya da her koşulda birbirlerine sevgi besleyerek ilişkilerinin kendilerine özel olmasını sağlayabilirler. Doyurucu ilişkilere sahip olabilmenin yolu ise çiftlerin birbirlerine saygı ve sevgi duymalarından, romantik eşi kırmamak için onun beklentilerine saygı duymaktan geçmektedir (Yalçın, 2010). Koşulsuz kabulün, saygının ve sevginin var olduğu bir ilişkide huzurlu olmak daha kolay iken, bu huzurlu ortamın oluşturulmasında ise çiftlerin karşılıklı sevgi ve saygı beklentilerinin karşılanması önemlidir. Sevgisini hisseden ve bu hissiyatını ifade eden çiftlerin romantik ilişkilerinin, kendilerine özel olarak yaşanması daha olasıdır.

Yanık (2018) göre çiftler birlikte aktivite yapmaktan, bir etkinliğe katılmaktan, birlikte seyahat etmekten ve arkadaşça zaman geçirebilmekten hoşlanmaktadırlar. Bu

kapsamda arkadaşlık ilişkilerinde olduğu gibi romantik ilişkilerde de ruh ikizi ile birlikte olma çabası, çiftler için bir amaç olabilmektedir. Kendisinin hissettiklerini, düşündüklerini anlayabilen bir kişi ile romantik ilişki içerisinde olmak isteyen birey, bu beklentilerini yakın ilişki kurma aşamasında karşı tarafa ifade etmeli ve bu beklentilerinin karşılanacağı bir kişi ile yakın ilişki kurması gerekmektedir. Kişi, bu konudaki beklentilerinin karşılanmayacağı bir ilişkiye başladığında, ilişkinin ilerleyen aşamasında hayal kırıklığına uğrama ihtimali artacaktır. Bu kapsamda çiftlerin ilişkilerinin kendilerine özel bir hal alabilmesi için romantik ilişkilerdeki beklentilerine yönelik farkındalıklarını açık bir şekilde ifade etmeleri önemlidir.

Yakın ilişkiler, çiftlerin duygusal, bilişsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlayan özel ilişkilerdir (Kara ve Altınok, 2017). Romantik ilişkide çiftler duygu, düşünce ve davranışları ile birbirlerini mutlu ederek ilişkilerini kendilerine özel kılmaya çalışırlar. Çiftlerin birbirlerinden beklentilerin neler olduğu bilmeleri, ilişkilerinin onlara özel olmasını kolaylaştıracaktır. Romantik ilişkisinde sürprizler arayan bir bireyin bunu karşı tarafa iletmesi, ilişkisinde sürprizlerle karşılaşmasını kolaylaştıracaktır. Bu sayede çiftler ilişkilerindeki aidiyetlerini geliştirerek, ilişkilerinin kendilerine özel olmasını sağlamış olacaklardır.

Bu bakış açılarından hareketle bireylerin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının belirlenebilmesi ve bu beklentilerin ortaya çıkmasını sağlayabilecek bir ölçeğin geliştirilmesinin, sağlıklı romantik ilişkilerin kurulmasına fayda sağlayacağı düşünülmüştür. Türk kültüründen beslenen ve ona ait değerlerle geliştirilen bu ölçek ile uzun soluklu romantik ilişkiler kurulabilmesi için beklentilerin ne düzeyde önem arz ettiği araştırılmıştır.

Araştırmanın diğer amacı çiftlerin romantik ilişkilerdeki beklentilerini ifade ederken hangi özelliklerinin daha baskın olduğu incelenmektir. Bu kapsamda üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki beklentilere dair farkındalıklarının cinsiyet, fakülte, bölüm, sınıf düzeyi, romantik ilişki durumu, algılanan ekonomik durum ve romantik eşle tanışma şekli değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemini; “romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi ve üniversite öğrencilerinin romantik ilişkiden beklenti düzeylerinin belirlenmesi” sorusu oluşturmaktadır.

1.2.1. Alt problemler. Bu çalışmada aşağıda yer alan alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği geçerli ve güvenilir bir ölçek midir?
2. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları eğitim-öğretim gördükleri fakülterlere göre farklılık göstermekte midir?
4. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları eğitim-öğretim gördükleri bölümlere göre farklılık göstermekte midir?
5. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
6. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları romantik ilişki durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
7. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları algılanan ekonomik durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
8. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları ilişki kurduğu romantik eşle tanışma şekline göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık düzeylerini ölçmeyi sağlayan bir ölçek geliştirmek ve geliştirilen bu ölçek ile üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları

çeşitli demografik değişkenler aracılığıyla inceleyerek bu değişkenler arasındaki farkın anlamlılığını incelemektir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Yakın ilişkiler, bireyin yaşamında etkili olan süreçlerden bir tanesidir. Yakın ilişkiler ile birey, sosyal bir varlık olarak yaşamına devam etmeyi, duygu ve düşüncelerini ifade etmeyi, ilişkiyel doyuma ulaşmayı ve güvenli davranış geliştirmeyi amaçlar (Kılınçer, 2012). Bu dönemde kurulacak romantik ilişki, bireyin kişilik gelişiminin yanı sıra onun huzurlu bir yaşam sürmesinde de etkili olacaktır. Bireyin genç yetişkinlik dönemini sağlıklı geçirerek yalıtılmışlık yaşamaması için bu dönemde yakın ilişkiye ihtiyacı vardır (Erikson, 2018). Genç yetişkinlik döneminde kurulacak yakın ilişki, bireylerin edindikleri kimliklerin sağlamlaşmasına ve süreklilik kazanmasına yardımcı olacaktır.

Bireyler gelişim görevlerini yerine getirebilmek, kimlik edinme süreciyle sağlıklı başa çıkabilmek, sosyal iletişimlerini güçlendirmek, cinsel arzularını kontrol altında tutabilmek amacıyla romantik ilişkilere ihtiyaç duyarlar (Sarı ve Tagay, 2016). Bu dönemin temel motivasyonundan birisi de sevgi ihtiyacıdır ve sevgi ihtiyacının karşılanamaması bireyde yalıtılmışlık oluşturarak onun toplumdaki soyutlanmasına neden olabilmektedir. Bu soyutlanmanın aşılabilmesi için bireyin yakın ilişkilere yatırım yapması gerekmektedir.

Romantik ilişkiler bireyin varoluşuna ve duygusal anlamda olgunlaşmasına katkı sağlayan süreçlerdir. Gizir (2013) göre üniversite dönemi romantik ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı bir dönemdir ve üniversite öğrencilerinin üniversite yıllarında en az bir kez romantik ilişki deneyimi yaşadığını belirtmiştir. Bu dönemde kurulacak romantik ilişki, kişinin geleceğe yatırımı açısından ve bireyin kişisel, duygusal varoluşu bakımından önemlidir. Romantik ilişki kurulurken, karşı tarafa yönelik beklentilere dair farkındalık geliştirilmesi, kişinin kuracağı ilişkinin uzun ömürlü olmasına katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra bireyin yakını ilişkiden beklentisinin ne olduğu, bu beklentinin ifadesi ve karşı tarafa bu beklentilerini ifade etmesi romantik ilişkilerin sağlam temeller üzerine kurulmasına katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda değerlendirilecek olunursa bireylerin romantik ilişki kurmadan önce kişisel

özelliklerinin ve beklentilerine dair farkındalık geliştirmeleri, karşı taraftan ne tür bir beklenti içerisinde olduklarını ilişkinin başlangıç aşamasında ifade edilmesi önemlidir.

Romantik ilişkiler, çiftlerin beklentilerinden etkilenebilmektedirler. Bu ilişkiler kendi içinde çiftlerin düşüncelerini, mutluluklarını, duygularını, değerlerini, kültürlerini barındıran ve bunların karşılıklı paylaşımından beslenen süreçlerdir (Arnett, 2000). Karşılıklı paylaşımın olabilmesi için bu beklentilerin çiftler tarafından somutlaştırılması da önem kazanmaktadır. Bu kapsamda yakın ilişkilerin kurulmasında ve bu ilişkilerin sürdürülmesinde çiftlerin ilişkiye ve birbirlerine dair beklentilerini ifade etmeleri önemlidir.

Romantik ilişkilere yönelik farkındalıklar ve deneyimler, ilişkilerin kurulmasında ve ilerlemesinde etkili olabilmektedir (Bäcman, Folkesson ve Norlander, 1999). Farkındalıklar doğrultusunda kurulan ilişkilerin, çiftlerin beklentilerinin somutlaşmasına da yardımcı olma olasılığı yüksektir. Sharp ve Ganong (2020) göre ilişki memnuniyetinin artabilmesi için çiftlerin romantik ilişkilere yönelik farkındalıklarının somutlaşması gerekmektedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, romantik ilişkilerin kurulmasında, ilişkiye yönelik farkındalıkların ve beklentilerin ifade edilmesi önemli görülmektedir.

Üniversite dönemi, genç yetişkinler için akademik sorumluk getirdiği gibi aynı zamanda onların akademik süreçlerine devam edebilme amacıyla, kendi ortamlarından uzaklaşıp, yeni bir ortama dahil oldukları bir dönemdir (Keklik, 2004). Bu dönemde birey, yeni arkadaşlık ilişkileri kurarken aynı zamanda uzun süreli yakın ilişkiler içerisinde de bulunduğu bir dönemdir. Bu dönemde öğrenciler, genç yetişkinlik aşamasına geçiş yaparken, aynı zamanda kişisel ilişkilerini de geleceğe yönelik kurmaya çalışırlar (Şimşek, 2018). Sosyal dünyası değişen ve gelişen üniversite öğrencilerinin bu gelişimle birlikte kişilikleri de olgunlaşmaya devam eder. Bu süreç bir nevi yeni bir kimlik edinme süreci olarak da ifade edilebilir. Erikson'a göre (2018) göre ilişki kurma evresinde olan birey, yakın ilişkiler ile sosyal desteğini arttırırken, olumsuz tecrübeler yaşamak zorunda da kalabilmektedir. Sosyal çevrenin genişlediği ve yeni tecrübelerin kazanıldığı üniversite döneminde yaşanılacak yakın ilişkilerin, sağlıklı temeller üzerine kurulması, bireyin bu ilişkilere yönelik beklentilerinin ifade edilmesiyle doğru orantılıdır. Kendi kişiliğinin farkında olan, duygu ve düşüncelerini

ifade eden kişiler, romantik ilişkilerini beklentileri doğrultusunda kurabilmeleri için bu beklentilerinin neler olduğunu somutlaştırmaları önemlidir.

Üniversite öğrencileri akademik hayatları boyunca farklı problemlerle karşı karşıya kalmakta ve bu problemlere yönelik yardım arayışları içerisinde olabilmektedirler. Erkan, Çankaya, Özbay ve Terzi (2012) yapmış oldukları çalışmada, üniversite öğrencilerinin eğitim hayatları süresince yoğun olarak duygusal problemler, romantik problemler, uyum problemleri, cinsel problemler ve arkadaşlık problemleri yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yaşadıkları problemlere yönelik yardım arayışlarından bir tanesi de romantik ilişkilerinde yaşadıkları problemlere yöneliktir. Üniversite öğrencilerinin yaşamış oldukları sorun alanları ve yardım arayışlarına yönelik Topkaya ve Meydan (2013) yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin problem yaşadıkları alanın başında %23.3 ile duygusal sorunlar gelirken ikinci sıra ise %19 ile romantik ilişki sorunları gelmektedir. Öğrencilerin, yaşamış oldukları bu sorunlara yönelik yardım arayışlarının olduğu, yapılan çalışmalarda belirtilmiştir.

Malekirad, Fathi, Bishak, Azomofidi ve Rahzani (2013) yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin sorun yaşadıkları alanlardan birisinin de romantik ilişkiler olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan çalışma ile öğrencilerin beden algıları ve kaygı düzeylerinin, romantik ilişkilerindeki doyumlarında etkili olduğu belirtilmiştir. Yeni bir sosyal ortam olarak tanımlanan üniversite hayatında, kaygı üzerine kurulan romantik ilişkilerin, bireyler için yıkıcı olma olasılığı vardır. Öğrencilerin, yakın ilişkilerinde başarılı olabilmeleri ise ilişkilerindeki beklentilerine dair farkındalıklarını ifade etmelerinden geçmektedir. Üniversite öğrencilerinin problem alanlarına yönelik yapılan farklı bir çalışmada, öğrencilerin psikolojik danışma merkezlerine yardım almak için başvurdukları problem alanlarının %22'sini ilişki problemleri oluşturmaktadır (Aluede, Imhonde ve Eguavoen, 2006). Romantik ilişkilerin üniversite yıllarında önem kazanması, bireylerin temel sorun alanlarından bir tanesi olması nedeniyle, öğrencilerin romantik ilişkilerindeki beklentilerinin belirlenmesi önemli görülmüştür.

Üniversite yaşamı bir nevi evlilik öncesi ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı süreç olarak görülebilir. Bu sürece, arkadaşlık ilişkilerinin baskın olduğu, romantik ilişkilerin ise talep edildiği bir süreç olarak da bakılabilir. Yavuzer (2011), üniversite yıllarında kurulan evlilik öncesi romantik ilişkilerin, toplumsal baskılardan uzak

olması gerektiğini, bu ilişkilerin özgür irade ile kurulmasının fayda sağlayacağını, ilişki içerisinde olan bireylerin açık, net ve birbirlerine karşı içten olmaları gerektiğini vurgulamaktadır. İlişkilerini bu temeller üzerinde yükselten bireyler, uzun soluklu bir beraberlik için ilk adımlarını atmış olacaklardır. Bu adımların açık ifade ile atılması, beklentilerin farkında olunması ve bu beklentilerin ifade edilmesi ilişkinin ilerlemesi açısından önem arz etmektedir.

Romantik ilişkilerin yoğun olduğu üniversite yaşamı, bireylerin kalıcı ilişkilere girdiği bir dönem olarak da görülebilir. Romantik ilişkiler üniversite yıllarındaki bireylerin kişilik olarak olgunlaşmasına ve psikososyal olarak gelişmesine yardımcı olmaktadır (Saraç, Hamamcı, Güçray, 2015). Genişleyen sosyal ilişkileri ile kimliğini destekleyen birey, bu ilişkilerdeki beklentilerini somutlaştıramadığı takdirde kişilik olarak ve psikososyal olarak zarar görme ihtimali vardır. Bu dönemde yaşanabilecek ilişki problemlerin, bireyin kimlik gelişimine zarar verme olasılığı yüksektir. Bu kapsamda romantik ilişkilerin kurulması ve süreklilik kazanması aşamasında çiftlerin birbirlerinden nasıl beklentileri olduğunu ifade etmeleri önemlidir.

Romantik ilişkilere yönelik farkındalık alanlarının belirlenmesi ve çiftlerin bu farkındalıklarını ifade etmeleri önemli olabilmektedir. İlişkiye yönelik farkındalıklar, çiftlerin hane gelirine ortak olma gerekliliği, çocuk bakımında ortak fikir yürütme, kazancın ortak kullanılması, ilişkide eğlenceli zaman geçirme isteği gibi alanlarda olabilmektedir (Ogletree, 2015). İlişkilerdeki bu farklı beklentiler aynı zamanda farkındalıkların şekillenmesinde etkili olabilmektedir. Çiftlerin dinsel tutumlarına, kazançlarına, yaşadıkları topluma ve kültürel durumlarına yönelik geliştirmiş oldukları düşünceleri onların beklentilerini ve romantik ilişkilerine yönelik farkındalıklarını etkilemektedir (Zip, 2002). Bu doğrultuda değerlendirildiğinde, ilişkide farkındalıkların ifade edilmesi önem arz etmektedir.

Bireylerin, gelişim dönemleri kendi içinde sınıflanmaktadır. Bunlardan bir tanesi de genç yetişkinlik dönemidir. Bu dönemde bulunan bireylerin kendilerinden beklenen iki gelişim görevi vardır ve bu gelişim görevleri, ekonomik kazanç elde edebilmek için iş sahibi olmak diğeri ise partner seçimine karar vermektir (Karaçanta, 2015). Romantik eş seçiminde ise bireyin farkındalık düzeyi etkili olabilmektedir. Bireylerin farkındalık düzeylerinin net olması, onların yaşam boyu huzurlu bir ilişkiye sahip olmalarına yardımcı olmaktadır (Bener, 2011). Keklik (2011) göre romantik eş seçimi

bireylerin toplumdaki konumunu, hayatını etkileyen karmaşık bir süreçtir bu karmaşıklığın giderilebilmesi için çiftlerin ilişkiye yönelik farkındalıkları önemli olmaktadır. İlişkiye yönelik farkındalıkların çiftler tarafından ifade edilmesi, yaşanabilecek karmaşıklığın giderilmesinde, yaşam boyu sağlıklı ilişki kurulmasında önemli olabilmektedir.

Yetişkinlik dönemi ilişkileri, romantik süreçlerin olgunlaştığı bir alan olarak görülebilir. Romantik ilişki kuran bireylerin duygusal ve psikososyal olarak daha olumlu ve duygusal anlamda daha olgun oldukları, romantik ilişki sayesinde öz saygılarının daha yüksek olduğu bilinmektedir (Aydoğdu, 2010). Romantik ilişkiler duygusal anlamda yapıcı bir etkiye sahip olsa da zaman zaman ilişkilerin beklenildiği gibi ilerlememesi, ilişkiden alınan doyumun azalması, bireylere zarar vermeye başlayabilir. Bu süreçte çiftler ilişkinin olgunlaşması için bekleme cesareti gösterebilme, engellenmeye karşı toleranslı olma, hayal kırıklıkları ile mücadele edebilme ve gerektiğinde ilişkiye ara verebilme olgunluğu göstermelidirler (Solmuş, 2010). İlişkinin yıkıcı etkilerinden kurtulabilmek için bireyin farkındalık düzeyinin yüksek olması, ilişki olgunluğuna sahip olması önemlidir. Bu farkındalığı anlayabilmesi ise romantik ilişki ihtiyacının nereden kaynaklandığını, ilişkisinin kendisine neler kazandırdığını ve karşı tarafı ne kadar mutlu edebildiğini açık bir şekilde ifade etmelidir. Beklentilerini dile getiren çiftler, ilişkilerinde şeffaflığı daha kolay sağlayabilmekte, bu sayede ilişkilerinin olgunlaşmasına katkı sağlamaktadır.

Literatür incelendiğinde, romantik ilişkiler alanında farklı çalışmalara rastlanmaktadır. Sarı (2008) romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları, Kılınçer (2012) romantik ilişkilerde algılanan istismarı, Sağkal ve Özdemir (2018) algılanan romantik ilişki kalitesini, Eryılmaz ve Ercan (2010) beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma üzerine araştırmalar yapmışlardır. Yapılan bu araştırmalar ile romantik ilişkiler somutlaştırılmaya çalışılsa da bireyin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarını ifade edebilecekleri bir çalışma ile henüz gerçekleştirilmemiştir.

Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalıkların belirlenmesi alanında güvenilir ve geçerliliği incelenmiş bir ölçme aracına ihtiyaç olduğunu düşünülmüş ve bu ihtiyacının, geliştirilen ölçek ile giderilebileceğine kanaat getirilmiştir. Yapılan çalışma ile Türk toplum ve kültürüne uygun, Türk insanının ilişki beklentilerini

somutlaştırabilecek ve bu konudaki beklentileri ifade etmesine olanak sağlayacak bir ölçeğin geliştirilmesi gerek duyulmuş ve ölçeğin geliştirilmesi önemli görülmüştür.

Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi ile üniversite öğrencilerinin kuracakları ve sürdürecekleri yakın ilişkilerinin sağlam temeller üzerinde ilerlemesine yardımcı olacağı düşünülmüştür. Ayrıca geliştirilen ölçeğin demografik değişkenlere göre incelenmesi ile üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olacaktır. Bu sayede planlanacak psikolojik danışma oturumlarına, psikoeğitim programlarına, grupla psikolojik danışma uygulamalarına yön verebilecek bilgilere ulaşılmış olunacak aynı zamanda çalışma sonucunda araştırma sonuçlarıyla ilgili alanlara ve literatüre öncülük edebilecek bilgiler elde edilmiş olunacaktır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. Bu araştırmanın amacı, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 2019 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi içerisinde eğitim-öğretim hayatına devam eden üniversite öğrencilerinin görüşleri ile sınırlıdır.
2. Bu araştırmadan elde edilen veriler, uygulaması yapılan ölçeğin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Romantik İlişki: Bireyin kendi iradesi ile yakınlık kurduğu, içerisinde tutku, bağlanma ve arkadaşlık içeren ilişkilerdir (Sternberg, 1986).

Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık: Bireyin, romantik ilişkisinin başlangıç ve sürdürme aşamalarına yönelik beklentilerine dair farkındalıklarının ifadesidir. Bu araştırmada romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalıkların belirlenmesi ile geliştirilen ölçek sonucu elde edilen puanlar kastedilmektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırma ile ilgili ulusal ve uluslararası alan taraması yapılarak, araştırmanın kuramsal çerçevesi hakkında bilgi verilmiştir.

2.1.1. Bireyin ilişki ihtiyacı. Bu bölümde bireyin ilişki ihtiyacı hakkında bilgi verilmiştir.

2.1.1.1. İnsan yaşamında ilişkilerin önemi. İnsan, yaşamı sürecinde farklı kişilerle (aile, arkadaş, partner) ilişki içerisinde bulunur. Bu ilişkilerin yapısı, bireyin ilişkilerden beklentilerine göre şekillenir. Yakın ilişki kurma ihtiyacını yoğun olarak hisseden birey, daha çok flört yaşama ihtimali varken, arkadaşlık ve aile değerlerine düşkün olan bir bireyin ise yoğunlukla dostane ilişkiler geliştirme ihtimali vardır. Günümüz ilişkilerinin yapısına bakıldığında birçok ilişkide aranan durum ise karşılıklı kabul ve ilişkinin bireyin bütünsel gelişimine destek sağlamasıdır (Willi, 2012). Bu bağlamda bakıldığında ilişki, insanı etkileyen bir faktör olmanın yanı sıra onun gelişimine katkı sağlayan ve bütünsel anlamda ilerlemesine destek olan bir süreçtir. İlişki kurma ihtiyacının yoğun olarak hissedildiği dönemlerden bir tanesi de üniversite yılları olduğu da göz ardı edilmemesi gereken hususlardandır.

İnsanın toplumdan uzak kalmasına ve kendisini toplumdan soyutlamasına neden olan faktörlerden bir tanesinin de yalnızlık olduğu söylenebilir. Birey, toplumun stresi ve yorgunluğu altında kaldığında bulunduğu ortamdan uzaklaşmak isterken bu uzaklaşmanın sonrasında ise tekrar topluma dönme çabasında olan bir varlıktır. Toplumda ben olarak kalmak, kişiyi yalnızlığa iterken, biriyle ilişki halinde olmak, kişinin kendisini güvende hissetmesine, karşısındaki kişiyi kaybetmemek için onunla

yakın ilişki içerisinde olmaya çabalamasına ve kişiliğini onunla geliştirmesine katkı sağlamaktadır (Hayta ve Algın, 2013).

İnsan, dünyaya sahiplenilme ve sahip olma duygularıyla gelir. İlk doğduğu andan itibaren sahiplenilme ihtiyacı içerisinde olan birey, zamanla etrafını tanımasıyla kendisi de sahip olma ihtiyacı hisseder. İlk olarak doğduğu aile içerisinde sahiplenilen birey, zamanla bu ihtiyacını çevresi, yakın ilişki kuracağı partneri ile gidermeye çalışır. Geçmişten şema olarak geleceğe taşıdığı bu sahip olma, sahip olunma duygusu bireylerin kuracağı romantik ilişkileri de etkileyebilmektedir. Bireylerin romantik eş tercihleri, bireylerin şemalarından, algularından, tutumlarından, duygusal tepkilerinden veya ilişki üzerinde söz sahibi olma beklentisinden etkilenmektedir (Yüceol, 2016). Romantik ilişki kurma sürecinde olan kişi, başlangıçta bu tutumlarını ilişkisine yansıtmayarak ilişkinin sahibi gibi değil hizmetkarı gibi davranabilir. Zamanla ilişkideki rollerin belirginleşmesi ile ilişkiye sahip olma sorumluluğu da doğabilmektedir. Bireyin temelden getirmiş olduğu bu sahiplenme mekanizması, farkında olmadan romantik ilişki içerisinde olan kişilere zarar verebilmektedir. Sahip olunmaya çalışılan bir ilişkide, romantik eşin hakkı gözetilmediği takdirde problemler yaşanabilmektedir. Eğer birey, sahip olma duygusunun yerine ilişkisel görevlerini yerine getirmeyi koyabilirse daha sağlıklı, uzun ömürlü ilişki kurulabilme olasılığı artacaktır.

İnsan, doğup büyüyen ve bu büyüme evresinde gelişen bir varlıktır. Fizyolojisi, psikolojisi ve kültürel varlığıyla insan bir bütün olarak kabul edilmelidir. Bu var olmanın içerisinde ise farklı değişkenlerle süsleyen insanoğlu, kendini de bu varlıklar sayesinde değerli hisseder. Yakın ilişki kurma bireylerde, fizyolojik değişiklikler yaratmanın yanı sıra aynı zamanda onların psikolojileri üzerinde de etkili olabilmektedir. Berscheid ve Reis (1998) göre bireylerin mutlu olmalarında, olumlu duygular geliştirmelerinde ve yaşam doyumlarının yüksek olmasında romantik ilişkiler etkili olmaktadır. Sternberg (1998) ise romantik ilişkiler sayesinde çiftlerin, kişisel hayatlarında yeni anlam yarattıklarını ifade etmiştir. Kültürel olarak bakıldığında ise tekeli yaratılışa sahip olan insanoğlu, ilişki kurarak, karşı cins ile flört içerisinde olarak bir nevi kendindeki eksiklerini tamamlama uğraşına girebilmektedir. Bireyin bütününe bakıldığında, bu yakın ilişkiler onu fizyolojik

anlamda geliştirirken, bireyin psikolojik sağlamlığına katkıda bulunmakta ve kültürel olarak kendisinin toplumsal birey olmasına katkı sağlayabilmektedir.

Jung'a göre insan; ışıklı ve gölgeli yanlarıyla çelişkili bir varlıktır (Willi, 2012). İçerisinde zıt etkenleri barındıran insanoğlunun bu çelişkili faktörü kuracağı ilişkilerle ortaya çıkacaktır. Kurulan ilişkide birey, kendi kişisel özelliklerini ilişkisine yansıtırken, karşı tarafın kimliğini de o ilişkide yaşayabilmektedir. Bireyin yaşı ilerledikçe ilişkisindeki olgunluğu da çoğalmakta ve ilişkideki maskeler ortadan kalkmaktadır. Kurulan ilişkide bireyin güçlü yanları yer alırken aynı zamanda da kişi için acizyet ifade eden yönleri de ilişkilerde barınmaya başlamaktadır (Yavuzer, 2011). Birey, ilişkisindeki maskelerden arınarak ilişki kurmaya başladığı dönemde kişisel anlamda olgunlaşma aşamasına da başlayacaktır.

İnsanı diğer canlılardan ayıran özelliklerden bir tanesi de onun çevresi ile yakın ilişki içerisinde olma ihtiyacı hissetmesi olduğunu söyleyebiliriz. İlişkiler insanların ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan şemalar olarak tanımlanabilir. Yakın ilişkilerin geri planlarına bakıldığında, bu ilişkilerin insanların karşılıklı olarak ihtiyaçlarını karşılama amacını güttüğü anlaşılmaktadır (Karaosmanoğlu, Şaşıoğlu ve Azizlerli, 2016). İhtiyaçların kendi içinde sınıflandığını düşündüğümüzde, insanın fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması ardından gelen ihtiyaçlardan bir tanesinin de sevgi (sevme-sevilme) ihtiyacının olduğu, farklı hümanist kuramcılar tarafından ifade edilmiştir. Kendini bu dünyaya ait hissetmeye çalışan birey, bu aidiyetini sevgiye yatırım yaparak sağlama çabasında olabilmektedir. Aidiyet, yaşama karşı gelişebildiği gibi aynı zamanda karşı cinse de gelişebilmektedir. Bu ihtiyaçtan ise yakın ilişki doğabilmektedir.

İnsan olmak, kendi doğasıyla kendi yaşam sürecini yaratmaktır. Birey, yaşam süreci içerisinde uzun ve zorlu aşamalardan geçmektedir. Bu aşamalar bireyin kendisini keşfettiği, farkındalığını arttırdığı süreçler olarak adlandırılabilir. İnsan, kendi var olma sürecinde yaşam değerlerinin farkına vararak, kişiliği ile bu değerlerini bütünleştirmeli, kendi olgunluğu içinde kişiliğini keşfederek yaşamsal ve ilişkisel değerlerini ortaya koymalıdır (Cüceloğlu, 2019). İlişkisel ihtiyaçlarının farkında olan kişi, bu ihtiyaçlar doğrultusunda romantik eş seçim sürecine girmelidir. Kendi var olma çabasını destekleyecek olan romantik ilişki süreci, bireyin yaşamsal değerlerine kavuşmasına yardımcı olabilmektedir. Bu kapsamda tercihte bulunacak kişi, neye

ihtiyacının olduğunu iyi algılamalı, ihtiyaçları doğrultusunda hareket ettiğinde nasıl bir ilişkiye ortak olacağını belirlemez. Bunu belirlemenin temel basamaklarından birisi ise kişinin kendisini geliştirerek, beklentilerini ortaya koyabilmesidir.

İnsan, tüm benliğiyle yaşamı süresince varlığını ispatlama peşinde koşabilmektedir. Bireyin varlığının ispatı, ürettikleri, toplumsal katkıları, aile olma için yapmış olduğu yatırımlardır. Bu yatırımların başlangıçlarından biri olan romantik ilişki, bazen bireyler tarafından yaratılırken bazen de bireyler ilişki sayesinde var olmaya çalışır. Süreç içerisinde döngüsel bir anlam ifade eden bu durum, kişilerin romantik ilişkilerine olan bakış açıları ile daha da somut hale gelmektedir. Bireyin sahip olduğu özellikler, kendisini ve romantik eşini algılama biçimi, bireyin ilişkiyi devam ettirme veya ilişkiyi sonlandırmaya yönelik tutum geliştirmesinde etkili olmaktadır (İmamoğlu, 2008). Romantik ilişkinin sona ermesi durumunda bireysel çözümlerin yaşanma ihtimali artmaktadır. Bireyler ilişkinin devamlılığına karar verebilecek yetiyi kendilerinde gördüklerinde ilişkilerinin devam etme ihtimali artabilmektedir. İlişkinin sonlanmasına yönelik karar romantik ilişkiye devredildiğinde, yaşanabilecek herhangi bir ilişki sonlanma durumu, bireyleri kendilerini eksik hissetmesine neden olabilir. Çiftler ilişkilerinin devam etmesi kararını ya da ayrılık kararını kendileri aldıklarında veya bu karar çiftlerin ortak kararı olduğunda olumlu duyguyu daha çok hissetmektedirler (Sunal, Doğan ve Özen, 2013). Bundan dolayı romantik ilişkilerin oluşturulmasında ve sürdürülmesinde, ilişkiye yapılan yatırım önem kazanmaktadır. İlişki, bireyi var ettiğinde ortaya çıkabilecek sonuçlar daha yıkıcı olabileceken, bireylerin kendi kişisel kararları ve beklentileri doğrultusunda oluşan bir romantik ilişkinin, yıkıma uğraması halinde, bireylerin bu yıkımla baş etme, sosyal destek mekanizmalarını devreye sokma ve ilişki sonrası toplumsal yaşama uyum sağlama sürecine daha kolay olabilmektedir.

Tüm bu faktörler göz önünde bulundurulduğunda birey, eksik ya da fazla yönleriyle kendisini tanıyarak bir ilişki kurma ihtiyacı hissettiğinde kişisel oluşumunu sağlama yönünde adım atmış olacaktır. Bu yüzden insan doğası hem kişisel oluşumun tamamlanması hem de ilişkisel olgunluğa ulaşabilmesi için diğer insanlarla yakın ilişki içinde olması önemlidir.

2.1.1.2. Birey için romantik ilişki kurma ihtiyacının oluşum nedenleri. İnsan, kökleri itibariyle ailesine bağlı bir varlık olarak hayatına adım atar. Bireyin aileye bağlılığı, onun zamanla aile kurma isteğinde etkin rol oynayabilir. Aile kurmanın ilk adımları ise romantik ilişkinin kurulması ile başlar. Romantik ilişkilerin tamamının aile kurma ile sonuçlanacağına garanti olmamasına rağmen, bireyler beklentilerini açıkça dile getirdikleri takdirde, romantik ilişkilerinin evliliğe doğru ilerleme ihtimali artacaktır. Erikson (1950), insanın doğum sonrası yaşamını devam ettirebilmesi için kendisini yakınındaki kişiye bağımlı hissettiğini, bu kişinin bireyin ihtiyaçlarını karşılama düzeyine göre bireyin yaşamının devamlılığında toplumun geneline karşı güvenilir ya da güvenilir değil şeklinde bir şema geliştirdiğini ifade etmektedir. İhtiyaçlardan birisi olan sevgi, sevmek de bireyin hayatında ilk olarak yakınındaki kişi tarafından karşılanmaktadır. Yaşamın temel döneminde bu sevgi ihtiyacı sağlıklı şekilde karşılanan kişi, romantik ilişki kurarken kendine ve çevresine daha rahat güven geliştirebilmektedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde bireyin ihtiyaçlarının karşılanması, doyurulmamış yönlerinin açığa çıkması ve bu ihtiyaçlarının giderilmesi açısından sağlıklı romantik ilişkilere sahip olmak birey için önemli olabilmektedir.

Hayat, bireysel yaşandığında farklı sonuçlar ve beklentiler doğururken, romantik bir ilişki ile hayatın devamlılığı sağlandığında ise yaşam, bireyler için farklı sorumluluklar, farklı sonuçlar ve farklı beklentiler doğurabilir. Kişinin içinde saklı olan duyguları, düşünceleri ve davranışları bireysel yaşamında kişisel varoluşlarla ortaya çıkarken, romantik ilişki esnasında ise bu duygu, düşünce ve davranış artık ikili ilişkilerin vermiş olduğu sorumluluklarla ortaya çıkmaktadır. Romantik ilişki bir nevi turnusol kâğıdı gibidir, bireyin içinde, gizli köşelerinde saklı kalmışlarını ortaya koyar ve birey bu özelliklerini romantik ilişki sayesinde açığa çıkarır (Gottman ve Silver, 2014).

Romantik ilişki kurulurken karşılıklı adımların atılması önemlidir. İlişki başlatma süreci cinsiyete göre farklılık gösterse de bireyler, kendilerine yakın özellikler gösteren kişilerle romantik ilişki kurmak istemektedirler (Akın, Süler, Eker ve Anlı, 2015). İlişki başlatma sürecinde ilk adımın atılması ve romantik ilişkinin kurulmasında erkeklerin daha rahat oldukları yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur (Eryılmaz ve Atak, 2010). Cinsiyet farklılıkları baz alınıp özellikle Türk toplum yapısı da göz önünde bulundurulduğunda, erkeklerin romantik ilişki başlatma olasılıkları daha

yüksektir. Ercan ve Eryılmaz (2013) göre erkeklerin kadınlara oranla romantik ilişkileri daha rahat başlattıklarını, duygusal ve bilişsel yakınlığını ise daha rahat kurduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca toplumsal olarak baskıya daha az maruz kalan erkeğin çekinceleri ve romantik ilişkideki reddedilme kaygısı daha düşük olabilmektedir. Bu kaygıların bazılarında ise duyarlı davranma olasılığı cinsiyet faktörüne göre değişebilmektedir. Karaosmanoğlu, Şaşıoğlu ve Azizerli (2016) göre romantik ilişkiyi başlatmanın önüne geçen engellerden birisi de reddedilme duyarlılığı ve ilk adımı karşı taraftan bekleme isteğidir. Romantik yakınlık kurulabilmesi için bireyin reddedilmeye karşı duyarlılık toleransının geniş olması, kendine güven geliştirip, sevgisinden emin olması önemli hususlardandır. Ayrıca ilk adımın karşı taraftan beklenmesi de kişinin reddedilmeye karşı duyarlılık toleransına paralel gelişen bir durum olabilmektedir. Adımın karşı taraftan atılması, romantik yakınlığı başlatma talebinin karşı cinsten gelmesi, kişinin reddedilme ihtimalinin önüne geçmekle beraber, herhangi bir reddedilme durumunda ise sorumluluk karşı tarafın olarak görülebilmektedir. Bu durum her ne kadar bireyleri rahatlatırsa da kişinin kendine güven geliştirmesinde ve romantik ilişki kurmasında negatif rol oynama olasılığı yüksektir. Bu kapsamda değerlendirilecek olunursa, bireylerin isteklerini, beklentilerini, ihtiyaçlarını romantik ilişki kurmak istediği kişiyle konuşması ve birbirlerini bu ihtiyaç, beklentiler doğrultusunda tanımaya çalışmaları, romantik ilişkilerin uzun soluklu olmasında ve romantik ilişkinin temelini sağlam atılmasında oldukça önemlidir.

Romantik ilişkilerin başlamasında ve sürdürülmesinde bireylerin kendilerine yönelik algıları, kendi kimlikleri doğrultusunda ilişkilerini yaşamaları, romantik ilişkide kimliklerini saklamadan olduğu gibi davranmaları önemlidir (Eryılmaz ve Atak, 2009). Bireyin rutin yaşamı içerisinde de kendisinden beklenen, yapmacık olmamak, kendi duygu ve düşünceleri var olduğunun farkına varmasıdır. İlişkilerde, bireysel kendilik önemlilik arz ederken, bu bireyselliğin içine yapmacık bir karakter dahil edilmemelidir. Özellikle flört başlangıcında farklı bir kişiliğe bürünen kişi, ilerleyen zamanlarda kendisinde sürekli var olan ama gömülü olarak yaşattığı kişiliğini ortaya çıkarmak zorunda kalacaktır ya da bu kişilik olaylar yaşandıkça kendisi ortaya çıkacaktır. Bu durum zamanla çiftler arasında problem oluşturabilmektedir. Çiftlerin birbirlerine açık olmaları, ilişkiye kendi kimlikleri ile dahil olmaları onların ilişkisini yapay olmaktan kurtaracaktır (Willi, 2012). Yapay kişilikler kullanılarak kurulan

ilişkilerin, uzun ömürlü olma olasılığı da azalacaktır. Bu yapaylığının önüne geçebilmek için, çiftler romantik ilişkilerinde maske kullanmaktan kaçınmalı, kendi karakter özellikleri ile romantik ilişkiye başlamalıdır. Ayrıca başkası olarak başlanan ilişkiyi, kendin olarak devam ettirmek çiftleri zorlayan süreçler olarak belirtilmektedir. Çiftler, iletişime açık kalarak bu başkalaşma sürecinin önüne geçmeli, bireysel ve toplumsal maskelerinden kurtularak romantik ilişkilerine başlamalıdır. Bu şekilde maskelerden kurtularak başlanan ilişkiler uzun ömürlü olabilmekte, çiftlerin romantik ilişki doyumları da artabilmektedir.

Romantik ilişki ihtiyacı, bireysel beklentiler doğrultusunda şekillenebileceği gibi kültürel faktörlerin etkisi ile de şekillenebilmektedir. Milletler kendi içerisinde bir kültür yaratırken bu kültürlerini de aynı zamanda toplumdaki bireylere aksettirirler. Bu kapsamda değerlendirildiğinde romantik ilişki kurma ve romantik ilişkilere bakış açısı kültürün etkisinde kalabilir. Crowe ve Wylie (2019) göre Güney Asya modeli kültürlerde (Türkiye, Hindu vs.) romantik ilişki bireylerin kendi ihtiyaç, beklenti veya sorumluluğundan ziyade toplumunun bir sorumluluğu olarak görülmektedir. Bu ülkelerin kültürel ve toplumsal yapısı incelendiğinde, evlilik kurma yaşının düşük olduğu, buna paralel olarak da romantik ilişki içerisinde bulunma ve romantik ilişki deneyimleme yaşının diğer milletlere (Almanya, ABD, İngiltere vs.) göre daha küçük olduğu gözlemlenmektedir. Ülkemiz açısından bu durumu değerlendirecek olursak, Türkiye’de romantik ilişkiyi başlatan tarafın erkek olması gerektiği görüşü vardır; Türk toplumunda erkek olmak ise romantik ilişki kurarken kadınlara oranla erkeklerin daha rahat davranmasına olanak sağlamaktadır (Ercan ve Eryılmaz, 2013). Bunun yanı sıra toplumumuzda bireyin evlilik yapma amacıyla bir ilişkiye sahip olması ve romantik ilişki kurma ihtiyacı, ailelerin kendi sorumlulukları gibi algılanabilmektedir. Aileler çocuklarını bu konuda teşvik etmekte, çocuklarının sorumlulukları olan romantik ilişkide bulunma durumları ailelerin sorumluluğu olarak yaşanabilmektedir. Özellikle bu konuda teşvik edilen gençlerin sağlıklı romantik ilişki kurabilmeleri ve sürdürülebilir bir ilişki yapısına sahip olabilmeleri için romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının ifade edilmesi önemlidir.

Romantik ilişkiler bireylerin kendilerini keşfe çıktıkları ve kimliklerinin gelişmesine katkı sağlayan bir alan olarak görülebilir. Üniversite sürecinde yoğunluk kazanan romantik ilişkiler, bireyin kendini keşif sürecinde önemli bir mihenk taşı

olabilmektedir (Eryılmaz ve Ercan, 2011). Yaşamı boyunca, kendi erkeksi/kadını kimliği üzerine yüklemeler yapan birey, romantik ilişki vasıtasıyla karşı cins kimliğini de keşfetmiş olur. Tekelci kimlik bakış açısından sıyrılarak ikili (kadın-erkek) kimlik keşif sürecine başlayan birey, bu süreçte sadece kendi duygularına değil karşı cinsin duygu ve düşüncelerine de önem vermeye başlar. Bu sayede kişi kendindeki karşı cins kimliğe yatırım yapmış olur. Romantik ilişkiler bu bağlamda özellikle ülkemizde üniversitede öğrenim görmekte olan yani bir nevi uzun soluklu ilişkilerin önem kazandığı süreçte bulunan bireylerin, kendi kimliklerini keşfetmelerinin yanı sıra karşı cins kimlikleri keşfetmelerinde de önem arz edebilmektedir. İlişki vasıtasıyla kendi keşif sürecine katkı sağlayan birey karşı cins kimliğin keşfine yönelik çabası ile kendinde eksik olan yönlerin farkına varır ve bu eksiklikleri giderme amacıyla kişiliğini yenileme çabasına girebilir. Bu yenileme çabası bireyin yapıcı ve kalıcı romantik ilişki kurabilmesine yardımcı olur.

Günümüz modern toplumunda insanın sevgi ihtiyacının karşılanması daha da zor bir hale gelmektedir. Romantik ilişkiler, bireyin bu sevgi ihtiyacını karşılayabilmesinde önemli bir rol oynayabilmektedir. Bireylerin romantik bir ilişkiye sahip olma ihtiyacını arttıran nedenleri genel olarak ilgi arayışı, sevgi ihtiyacı, sosyalleşme, sosyoekonomik nedenler, kitle iletişim araçları ve örnek alınan ünlüler olarak sıralamak mümkündür (Hayta ve Algın, 2013). Bireyin toplum içinde ilişki sayesinde rollerinin değişmesi, kendini bireysel ve toplumsal olarak değerli hissetmesi ve karşı cins tarafından birisi ile flört etme isteği bu birey için ihtiyaç ve zaman zaman da zorunluluk olarak algılanabilmektedir. Romantik ilişki zorunluluk temelleri üzerinde kurulmasından ziyade kişinin kendi eksik olan yönlerini karşı cins ile giderme ihtiyacından kaynaklandığında daha yararlı olabilmektedir. Bu bağlamda bireylerin ilişki ile var olma çabalarını desteklemek için toplumsal geri dönütler önem kazanmaktadır.

Romantik ilişki çiftlerin varoluş süreçlerinden önemli bir yer kaplamaktadır. Çiftlerin duygu ve düşüncelerinden arınarak, tamamıyla kendileri olmak istedikleri bir süreç olan romantik ilişki, bireyin kendini tanımasında da etkili olabilmektedir. Çiftler kendi kişilik özelliklerini maskeleymeden romantik ilişkiye taşıdıklarında daha huzurlu olabilmektedirler. Köknar (2011) çiftler ilişkilerinde zaman zaman anlaşmazlıklar yaşayabilirler, eğer bir ilişkide çiftler arasında hiçbir anlaşmazlık çıkmazsa bu ilişkide bireysel maskeler yer alıyordur ve bu şekilde kurulan ilişkiler sağlıklı ilerleyecektir.

İlişkide maskelerden arınıp, kendi karakterini ilişkiye taşımak ilişkinin sağlam temeller üzerine oturtulmasına ve ilişkinin uzun ömürlü olmasına fayda sağlayacaktır.

İnsan, çevresinden etkilenen aynı zamanda yaptıklarıyla da çevresini etkileyen bir varlıktır. İnsanın olduğu yaşamda ilişkinin varlığı ise kaçınılmazdır. Bu karşılıklı etkileşim süreci romantik ilişkilerde yaşanabilmektedir. Bireyin kendisinde taşımış olduğu özelliklerden ilişki süreci etkilenirken, ilişkinin varlığı da bireyleri etkileyebilmektedir. Öz denetimi yüksek olan kişiler ilişkilerinden daha fazla doyum alma yolunda olurken bunun yanı sıra eşinin yıkıcı davranışlar göstermesi durumunda ise eşine karşı toleranslı olabilmektedir ve bu durum sayesinde bireyin ilişkiden almış olduğu doyum artmaktadır (Finkel ve Campbell, 2001). Kişilik özellikleri ilişki doyumunu etkilediği gibi yapıcı bir romantik ilişkiye sahip olmak da birey üzerinde etkilidir. Karşılıklı etkileşim sürecinde ilerleyen romantik ilişkiler, içerisinde partnerlerin duygu, düşünce ve davranış kombinasyonlarını barındıran bir süreç olarak da adlandırılabilir.

İnsan, doğası gereği sosyal bir varlıktır. Bu sosyalleşme sürecini ilişki kurarak, sosyal ortam ya da sosyal ağlar içerisine kendisini dahil ederek devam ettirir. Bireyin var olduğu bu ilişki süreçleri kendi içerisinde farklı yapılar barındırmaktadır. Bu yapıların önemlilerinden birisi de iletişimdir ve iletişim yapısının temel nüanslarından birisi ise kendini açmadır (Morton, Alexander ve Altman, 1976'dan akt. Hendrick, 1981).

İlişkilerin yapısı bireylerin farklı karakter özelliklerinden etkilenmektedir. İlişkiye kendini adanmış birey, bu ilişkide öncelikli olarak kendi karakter yapısı ile var olurken, sonralarda ise karşı tarafın karakterini de ilişkisine dahil eder. Bu karakter yapısı ilişkideki beklentileri ortaya çıkarır. Çiftler kendi içerisinde uyum sağladıkları sürece ilişkileri süreklilik kazanır. Bu uyumu etkileyen bazı faktörler; çiftlerin birbirlerine olan sadakatleri, karşılıklı olarak ihtiyaçlarının karşılanması ve eşlerin birbirlerine duygusal düşkünlük yaşamalarıdır (Solmuş, 2010). Sadakat ilişkinin temel faktörleri içerisinde yer alırken, çiftlerin kendilerini ilişkilerine adanmaları ise bu sadakati güçlendiren etkenlerdir. Sadık bir temel üzerinde yüksel romantik ilişki, çiftlerin kendilerini daha açmalarına da yardımcı olacaktır. Duygusal anlamda birbirlerine düşkün olan, kendi hissettiğini partneri için de hissedilen birey, ilişkiye adanmışlığını geliştirmiş olur. Bu kapsamda değerlendirildiğinde bireylerin kendilerini açıkça ifade

etmeleri, ilişkiden ve karşı cinsten beklentilerini somut bir şekilde ifade etmeleri ilişkileri için önem arz etmektedir.

Yakın ilişkiler sevgi, sadakat ve saygı önemli temel taşlarındandır. İlişkisel yapı taşları olarak adlandırabileceğimiz bu duygular aynı zamanda çiftlerin romantik ilişkilerine başlamalarında, ilişkilerini devam ettirmelerinde, çiftlere rehberlik yapan ve ilişkiyi yöneten faktörlerdir (Topkara, 2017). Çiftler birbirlerini hayat arkadaşı olarak gördüklerinde, saygı, sevgi, sadakat üçgenini baz alarak yakın ilişkilerini yürüttüklerinde, ilişkisel mutluluğa ulaşma ihtimalleri de artacaktır. Çiftler birbirlerine saygılı ve dürüst olduklarında, karakterlerinin farkında olduklarında, yakın ilişkiden beklentilerine dair farkındalık geliştirdiklerinde, yakın ilişkilerinde saygı temelini koruduklarında ve karşı tarafın isteklerine önem gösterdiklerinde ilişkilerini sürdürebilir hale getirebilirler (Vannoy, 1996). Saygının yan faktörlerini sadakat ve güven ile süsleyen romantik eşlerin ilişkileri, çiftleri mutlu ve huzurlu kılmanın yanı sıra onların gelişimine ve değişime katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda çiftlerin birbirlerine beklentilerini ifade etmeleri, bu beklentiler doğrultusunda romantik ilişkiye başlamaları yakın ilişkilerde hassas noktalardandır.

2.1.1.3. Romantik ilişkilerin kurulmasında ve sürdürülmesinde bireye ilişkin faktörler. İnsan, ilişki kurma isteğini geçmişten alan bir varlıktır. İlk doğduğu anda annesi ile ilişki kuran birey, bu tecrübesini tüm hayatında devam ettirmek ister. Kurmuş olduğu bu ilişkide yaşadığı mutluluk, bağlılık, emek gibi durumlar insanın ilişkiye bağlanmasına katkı sağlarken, başlangıçta ilişkinin kurulma amacı ise bir insana bağlanma ihtiyacıdır (Topkara, 2017). Doğduğu anda bağlanma ihtiyacını ailesi ile gideren birey, partnerine, sevgi, emek gösterirken aynı zamanda bağlanma ihtiyacını da romantik eşi ile gidermeye çalışır. Birey, romantik ilişkinin varlığına ihtiyaç duyarken kendisinin de bu ilişkinin varlığına katkı sağladığının farkında olmalıdır. İlişki sürecini insan ile var olan, bu varlığını da insan ile devam ettiren bir süreç olarak ifade edebiliriz.

İnsan, kendi ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda yaşamını devam ettiren bir varlıktır. Kendisini ifade eden ve ihtiyaçlarının farkında olan birey, karşı taraftan nasıl bir beklenti içerisinde olduğunu da kavramış olur. Romantik ilişkilerde bu beklentilerin aleni olarak ifade edilmesi önemlidir. Yakın ilişki içerisinde olan bireyler kendilerini

partnerlerine yakın hissettikleri zaman beklentilerini daha rahat ifade edebilmekte, duygu ve düşüncelerini açıkça dile getirebilmektedir ve sonuç olarak bireyin kendisini bu şekilde rahat ifade etmesi romantik ilişkiyi de güçlendirmektedir (Jourard ve Landsman, 1960; Milholland, 1979).

Romantik ilişkiler kurulma aşamasında, bireylerin psikolojik, fiziksel, toplumsal özelliklerinin ve ilişkiye yönelik farkındalıklarının somutlaşması önemlidir (Yıldırım, 2007). Çiftler ilişki sürecinde girdiklerinde kendilerindeki duygusal eksikliği tamamlamak isteyebilirler. Özden (2013) göre romantik ilişkilerdeki beklentilere yönelik farkındalıkların gelişmesi, sağlıklı ilişkilerin kurulmasında etkili olmaktadır. Beklentilere yönelik farkındalıkların ifade edilmesi aynı zamanda çiftlerin ortak bakış açısı geliştirebilmelerinde, yaşamsal koşullarını belirleyebilmelerinde ve kişiliklerinin olgunlaşmasında etkili olabilmektedir.

Bireyler, romantik ilişkilerinde kendi kimliklerini ve düşüncelerini gizleme ihtiyacı hissedebilirler. Bu gizleme davranışlarının altında farklı şemalar yatabilmektedir. Karaosmanoğlu, Şaşıoğlu ve Azizerli (2016) yaptıkları çalışmaya göre, romantik eşte kusur arama, partnerinden kuşku duyma, terk edilme korkusu yaşama, mükemmeliyetçilik ve duyguların bastırılması romantik ilişkiler ile ilgili şemaların olduğu ortaya konulmuştur. Bu şemalar ilişkinin doğası içerisinde yer almaya başladığı andan itibaren, bireylerin davranışları ile süreklilik kazanmaktadır. Çiftler arasında oluşan bu şemaların pozitif hale gelmesinde bireylerin ilişkilerinden ve karşı cinsten beklentileri önem kazanmaktadır. Beklentilerini aleni olarak ifade eden bireyin, ilişkisel şemaları sağlıklı oluşmakta, beklentiler somut hale gelmekte ve çiftlerin ilişkileri uzun ömürlü olabilmektedir.

İnsanların ilişki kurarken başlangıçtaki düşünce ve beklentileri ile ilişki yaşanırken ortaya çıkan düşünce ve beklentileri farklılıklar gösterebilmektedir. Bu beklentiler kişilerin birbirlerini algılama şemalarından etkilenebilmektedir. Solmuş (2010) bireyler genel olarak romantik ilişkinin başlangıç aşamalarında partnerinin benzer taraflarını algılama üzerine bir şema oluştururken, ilişki aşama aşama ilerleyip temel kazandıkça, çiftler birbirlerinin farklı özelliklerini algılamaya başlar ve dikkatlerini bu farklılıklar üzerine yoğunlaştırırlar. Başlangıçta benzerliklerin huzur kattığı bir süreç olan ilişki zamanla farklılıklara dikkat edilmesiyle fırtınalı bir yaşantıya dönüşebilir. Kişilerin bu süreç ile yapıcı bir şekilde başa çıkabilmeleri için farklılıklarının

ilişkilerine özellik kattığını idrak etmeleri önemlidir. İki farklı şemadan gelen bireyin oluşturmuş olduğu romantik ilişki aynı zamanda çiftlerin kendilerinde eksik gördükleri taraflarını tamamlama ihtiyacından da doğmaktadır. Beklentilerin açık şekilde ifade edilmesi, çiftler arasındaki benzerlik ve farklılıkların erken fark edilmesini sağlarken, romantik ilişkinin uzun soluklu yaşanıp yaşanamayacağına dair de çiftlere somut veriler sağlayabilmektedir.

Romantik eş seçimini etkileyen farklı durumsal etkenler vardır. Çiftler, romantik ilişki kurarken partnerlerinde, zeka, duygusal davranışlar, beklentilerini ve kendini ifade edebilme, dürüstlük, eğlenceli olma ve fiziksel çekicilik gibi özellikleri görmek istemektedirler (Regan, 2011). Bu beklentiler her kadın ve erkek için ortak olabileceği gibi aynı zamanda kadın ve erkeğin romantik eşten beklentileri farklı olabilmektedir. Altuntaş ve Atli (2015) göre kadınlar romantik partnerini seçerken kişinin toplumsal statüsüne, ilişkilerine yatırım yapma olasılıklarına önem verirken, erkekler ise dış görünüş, manevi değerlere ve cinsellikte ilk kişi olma gibi durumlara önem vermektedir. Erkekler, kadınlarda daha çok maddi özellikler ararken, kadınlar ise ilişkide bulunacakları erkekte duygusal özelliklere önem vermektedir. Kadınlar için toplumsal statü bir beklenti oluştururken bu durum aynı zamanda erkekler için de bir beklenti oluşturabilmektedir. Kadınlar, romantik ilişkilerinde, romantik partnerinin söz sahibi olduğunu kabul etmekte, romantik eşlerinin ilişkide daha üstünmüş gibi davranmalarına izin vermektedirler (Sakallı ve Curun, 2001). Diğer bir çalışmaya göre romantik ilişkide erkeklerin üstün olması onların çekiciliklerini arttırmakta, aynı durum ise kadınlar için geçerli olmamaktadır (Basow, 1992). Her ne kadar kadınların kendilerinden daha yüksek bir statüye sahip erkekle romantik ilişki kurma ihtiyacında oldukları ifade edilse de zaman zaman erkekler için de romantik eşlerinin toplumsal statüleri önemli olabilmektedir. Kadının değişen fiziki görünümü erkek için daha hassas ve dikkat edilecek bir durum iken, kadınlar bu konuda daha rahat tavır içerisinde olabilmektedirler. Bu kapsamda romantik ilişkilerin kurulmasında etkili olan faktörlerin, ilişki kurulmadan açıkça ifade edilmesi önemlidir. Kendisinden yüksek bir statüye sahip, fiziki anlamda beklentilerini karşılayan bir kadın ile romantik ilişki kurmak erkek için önem arz ettiğinden, birey bu beklentisine göre ilişki kurmalı, kendisinin bildiği bu beklentilerini karşı tarafa ilişkinin kurulma sürecinde açıkça ifade etmelidir. Romantik bir ilişkinin başlangıcında olan kadın partner ise, ilişki kuracağı erkeğin, romantik ilişkisine nasıl bir katkı sağlamasını istediğini, ilişkiye ne kadar

yatırım yapmasını talep ettiğini karşı cins ile paylaşmalıdır. Bu farklı değişkenler iki cinsiyet için farklı seviyelerde önem arz ettiğinden iki tarafın da kendilerinden, ilişkilerinden ve karşı taraftan beklentilerini ifade etmeleri, bu beklentilere yönelik farkındalık geliştirmeleri çiftlerin, ilişkilerinden doyum almalarına ve ilişkilerinin uzun ömürlü olmasına yardımcı olacaktır (Budak, 2011).

Romantik ilişkiler, süreç olarak değerlendirildiğinde başlangıçtan devam etme aşamasına kadar içinde farklı yaşantılar, duygular, düşünceler ve davranışlar barındırmaktadır. Romantik adanmışlığın sürdürülmesi konusunda bireylerin kendilerine olan saygıları etkilidir (Stenberg, 1999). Öz saygısı yüksek birey, kendini ifade ederken daha özgüvenli ve açık olabilirken, kendisine saygısı düşük olan birey ise beklentilerini ifade ettiğinde problemler yaşanabilmektedir. Öz saygı bireyin romantik ilişkiye başlamasında ve romantik ilişkisini sürdürmesinde etkili iken, romantik ilişkiler de bireyin kendisine olan öz güveninde de etkili olabilmektedir. Pettijhon, Naples ve McDermott (2010) yaptığı çalışmalarda romantik ilişkiye sahip olmanın bireyin öz saygısını geliştirdiğini, bu ilişkiye sahip olan birey ile ilişkisi olmayan birey arasında öz saygı bağlamında romantik ilişkisi olan birey adına olumlu farklılıkların olduğunu ifade etmişlerdir. İlişkiye yapılan yatırım öz saygıyı geliştirdiği gibi ilişkinin varlığı bireyin kendine olan saygısına katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda bireylerin ilişkilerini bir fırsat olarak görmeleri, kendilerini bu ilişkiye adanmaları önemlidir.

İnsan, doğası gereği sosyal bir varlıktır. Bu sosyalleşme sürecini ilişki kurarak, sosyal ortam ya da sosyal ağlar içerisinde kendisini dahil ederek devam ettirir. Bireyin var olduğu bu ilişki süreçleri kendi içerisinde farklı yapılar barındırmaktadır. Bu yapıların önemlilerinden birisi de iletişimdir ve iletişim yapısının temel nüanslarından birisi ise kendini açmadır (Morton, Alexander ve Altman, 1976'dan aktaran Hendrick, 1981). Romantik ilişki kurma sürecinde bireylerin kendilerini açmaları ilişkilerinin uzun soluklu olmasında yarar sağlayıcı etkenlerden birisi olarak kabul edilebilir.

Yakın ilişki kurma sürecinde bireye düşen faktörlerin kişiler tarafından algılanması ve algılama doğrultusunda hareket edilmesi ilişki kurma sürecine olumlu katkı sağlayacaktır. Bu amaçla bireylerin yakın ilişkilerinde kişisel özelliklerinin ve kişisel sorumluluklarının farkında olarak romantik ilişkiye başlamaları önemlidir.

2.1.1.4. Romantik ilişkiler ve bireyin toplumsallaşma süreci. Toplum, insan ile var olan insan ise toplum ile hayatını idame ettiren bir varlıktır. Ait olma gereksinimini yaşamı boyunca hisseden insanoğlu, bu aidiyet duygusunu karşılamak için farklı deneyimler içerisinde olabilir. Birey, içinde bulunduğu topluma kendisini ait hissetmek, toplum tarafından kabul görmek isterken, toplum da onun bu taleplerini yerine getirdiği takdirde kişi bireysel huzura kavuşmakta, kişinin psikolojik sağlamlığı artmakta ve birey toplum tarafından korunup, benimsenmektedir (Özen ve Güneri, 1999). Topluma aidiyet duygusu geliştirmenin yollarından bir tanesi de toplumdaki bireylerle yakın ilişki içerisinde olmaktır. Bu yakın ilişki özellikle karşı cins ile kurulduğunda romantik ilişki adını almakta ve romantik ilişkiler de bireyin yaşamında büyük bir alan kaplamaktadır. Romantik ilişki içerisinde bulunan birey, öncelikle kendisinde eksik olarak hissettiği aidiyet duygusunu karşı cins ile karşılamaya çalışabilir.

Sevme ve sevgi görme, değer verip bu değer ilişkisini karşılıklı hale getirme bireyin aidiyet duygusuna katkı sağlayabilmektedir. Romantik ilişkileri bir şema olarak adlandıracak olursak bu şemanın içerisinde sevgi, ait olma, yaşam doyumu gibi farklı ihtiyaçları yazabiliriz. İlhan ve Işık (2017) kişiler, yaşam doyumu sağlamak için ilişki içerisinde bulunmaktadır ve bu ilişki ihtiyacı bireylerin yaşam doyumlarına paralel olarak onların huzurlarına ve ilişki doyumlarına da etki etmektedir.

Toplum, kendi içerisinde farklı parçaların meydana getirdiği bir bütün olarak adlandırılabilir. Toplumun en küçük birimi aile olarak kabul edilmektedir. Aileyi ise küçük parçalara ayıracak olursak, en az iki bireyin bir araya gelerek bu aile sistemini oluşturduğunu görmüş oluruz. Aile sistemin temelinde yani başlangıç aşamasında ise romantik ilişki yer almaktadır. Yavuzer (2011) göre romantik ilişki, birbirinden farklı karakterleri içinde barındıran iki bireyin kendi ailelerinden ayrılarak yeni bir sürece ve yeni bir yaşama gittikleri dönem olarak adlandırılmaktadır. Bireylerin bu yeni sisteme, kendi ailelerinden, toplumsal yapılardan etkilenerek şekillenen şemaları ile dahil olurlar. İki farklı karakterin ortak kesişim kümesi olarak adlandırabileceğimiz romantik ilişki süreci, içerisinde benzerliklerin ve zıtlıkların yer aldığı bir oluşum olarak devamlılığını sağlar. Bu süreçte gerek benzerliklerden kaynaklı mutluluğun, neşenin, huzurun paylaşılmasında gerekse öfke, kırgınlık, kırıcılık gibi olumsuz duyguların ifade edilmesinde kişilerin şemaları etkin rol oynayabilmektedir. Bu

şemaların romantik ilişki öncesinde keşfedilmesi, bireyin kendisinden ve karşı cinsten beklediği davranışları ifade etmesi, iki farklı şemanın ortak bir kümede buluşma ihtimalini artıracaktır.

Romantik ilişkilere başlangıç toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Ülkemizde yapılan çalışmaların sonuçları incelendiğinde, ülkemizde romantik ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı dönemin üniversite yılları olduğu sonucuna varılacaktır. Romantik ilişkiler, üniversite öğrencilerinin gelişimlerinde önemli rol oynamalarının yanı sıra, onların bu yaş aralığında yerine getirmeleri gereken bir görev olarak ifade edilmiştir (Hortaçsu, 2003). Gelişimsel anlamda ilişkilerin bireye katkı sağladığı göz önünde bulundurulacak olunursa, romantik ilişkilerin üniversite döneminde yoğun olarak yaşanması, bireyler için bir kazanç olarak görülebilir. Bu süreçte önemli olan nokta ise romantik ilişkilerin sağlam kurulması ve bu ilişkilerin gelecek vaat edecek düzeyde ilerlemesidir.

Romantik ilişkilerde, sevginin ifade edilmesi, ilişkideki doyumu arttırmanın yanı sıra çiftler arasındaki memnuniyeti de olumlu etkilemektedir (Schramm ve diğerleri, 2005). Çiftler, ilişkilerinde ilk günkü sevgilerini sıcak tutmaya ve bu sevgiyi ilişkilerinin yaşandığı sürece sürdürülebilir hale getirmeye çalışırlar. Başlangıçta ilişkinin vermiş olduğu haz ile sevgilerini göstermekte zorlanmayan çiftler, ilişkileri yol aldıkça bu sevgilerini ifade etmekte zorlanabilmektedirler. İlişkisinde sevgi eksikliği düşünen birey, kendisini rahat hissetmemekte ve partnerinin onu özel birisi olarak gördüğüne inanmakta zorlanabilmektedir. Birey, romantik eşinin ilişkisine bağlandığını görmek ve kendisini özel hissettirmesine sağlamak istiyorsa, yakın ilişki kurduğu kişiye değer vermeli, ona sevgisini göstermeli ve onu önemseydiğini hissettirmelidir (Topkara, 2017). Bu sevgi gösterileri, romantik eşin başarıları ile gurur duyarak, onu teşvik ederek, cesaretlendirerek ve hissedilen sevgiyi ifade ederek sağlanabilir. Bu şekilde sevginin ilişkide açık bir şekilde yaşanması durumunda, çiftler ilişkilerinde doyuma ulaşacak, kendilerini özel hissedecek, romantik eşinin yanında rahat davranmakta zorlanmayacak ve sevgilerinin sıcaklığını ilk günkü gibi koruduğuna ikna olabileceklerdir.

Romantik ilişki, iki birey arasında başlayan daha sonra bireylerin çevrelerinin de ilişkiye dahil olmasıyla toplumsal bir hal alan süreçtir. Çiftler yakın ilişkilerinin başlangıçlarında, sadece kendi huzurlarına ya da problemlerine odaklanırken, ilişkinin

ilerleyen aşamasında ise çevrenin ilişki üzerinde yarattığı huzur veya problemlerle de ilgilenmek zorunda kalabilirler. Tarhan (2018) yakın ilişkilerde ne kadar ortak değer, ortak yaşam alanı ve sosyal paylaşım varsa ilişkiler o minvalde değer kazanmaktadır. Bireylerin yakın arkadaşlık kurdukları kişilerle romantik eşini tanıştırması, birey yakın akrabalarına sevgilisini tanıtmaması çiftlerin birbirlerinden beklediği davranışlar olabilmektedir. Bu kapsamda ilişki daha sosyal bir sürece girmiş olacaktır.

Birey, toplumsal aidiyetler barındıran bir varlıktır. İçinde yaşadığı toplumun değerlerini, örf ve adetlerin gerekliliklerini içine sindiren birey, yakın ilişkisini de bu değerler, örf ve adetler doğrultusunda kuracaktır. Arnett (2004) göre bireyler romantik ilişki kurarken aynı etnik gruba dahil oldukları ve ailelerinin onaylayacağını düşündükleri kişiyi romantik eş olarak seçme düşüncesindedirler. Bireyin romantik eşinin ailesinden kabul görmesi ve kendi ailesinin de romantik partnerini onaylaması, ailelerinin karşılıklı olarak çiftlerin ilişkilerini desteklemesi, çiftlerin ilişki istikrarı yakalamalarında etkili olmaktadır (Sprecher ve Felmlee, 1992). Kurmuş olduğu ilişkide partnerinden ve ailesinden bu konuda saygı bekleyen bireyin, partnerine kendisini ifade etmesi yaşanabilecek çatışmaların önüne geçecektir. Ayrıca çiftlerin bu konudaki hassasiyetlerin farkında olarak yakın ilişkiye başlamaları onların birbirlerine olan saygılarını besleyecek, ilişkilerinin kendilerine özel olmasına da fayda sağlayacaktır. Kendi değerleri ile çelişen ve bu çelişkiyi partnerine ifade etmeyen birey, yakın ilişkisinden haz almak yerine, manen yorgunluklar yaşayacaktır. Bu yorgunlukların önüne geçilebilmesi için çiftlerin beklentilerinin farkında olarak ilişkiye başlamaları önemlidir.

2.1.1.5. Romantik ilişkilerin kurulmasında bireylerin kendilerinden ve karşı cinsten beklentilerini ifade etmesinin önemi. Çiftler, ilişki kurarken bu ilişkiye yatırım yapma davranışları sergilerler. Yatırımın ilişkiye yarar sağlaması için bireylerin birbirlerinden olan beklentilerini bilmeleri fayda sağlayacaktır. Çiftlerin, romantik ilişkilerine yönelik beklentileri karşılandığında, ilişki çiftler için tatmin edici düzeye gelmiş olacak ve birey ilişkisinde kendisini mutlu hissedecektir (Budak, 2011). Birey kendi algı çerçevesini baz alarak ilişkisine yatırım yaptığında karşı taraftan bir takdir beklentisi içerisinde olabilir. Kendisi için yüksek düzeyde anlam ifade eden bu ilişki yatırımı, karşı taraf için bazen anlam ifade etmeyebilir. Partner kendi algı

çerçevesi ile ilişkisini yaşarken, bu algıları doğrultusunda partnerinden yatırım bekleyebilir. Beklenti içerisinde olan romantik partnerin bu beklentisi karşılanmadığında ilişkide hayal kırıklığı oluşabilir. Büyükşahin (2007) göre bireyler, sevmeye, cinsellik, güven, ait olma ihtiyaçlarını gidermek ve bu ihtiyaçlara yönelik beklentilerini karşılamak amacıyla romantik ilişkilerine yatırım yaparlar. Bu yatırımlar ve beklentiler doğrultusunda ilişkisini güçlendirdiğini ve partnerine değer verdiğini düşünen birey, bu yatırımları romantik partnerinde göremediği zaman kendisi de ilişkiye karşı soğuk davranışlar sergileyebilir. Bu durumun önüne geçilebilmesi amacıyla çiftlerin kendilerinden, eşinden ve kurmuş oldukları romantik ilişkilerinden nasıl bir beklentilerinin olduğunu açıkça ifade etmeleri önemli görülmektedir.

Birey, doğası gereği özgürlüğü kovalarken aynı zamanda bu özgürlüğe kavuştuğunda da topluma geri dönme çabasına girebilir. İlişkilerin özgürlükleri de çiftlerin bu davranışlarından etkilenebilmektedir. Partnerini sınırlandırma amacıyla kısıtlayan birey, zamanla ilişkisinde sorunlar yaşayabilmektedir. Avcı (2014) göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde en çok sorun yaratan durumların, birbirini kısıtlama, kişisel özgürlüğe müdahale etme, iletişim kuramama, cinsellik beklentisi ve farklılıkları kabul etmekte zorlanma olduğunu belirtmiştir. Çiftler romantik ilişki öncesinde kendi sosyal hayatlarına devam ederken, ilişkilerinin başlaması ile romantik eşi ile ortak bir sosyal hayatta birleşirler. Bu konuda huzurlu bir ilişkiye sahibi olabilmek için bireyin öncelikle kendi duygu ve düşünceleri doğrultusunda sosyal yaşamını romantik eşi ile paylaşmalı, daha sonra ise ilişkinin sınırlarının ne olacağına birlikte karar vermelidirler. Yakın ilişkilerin başlangıcında, ortak hayat görüşüne sahip olmak, sosyal çevreleri ortak kullanabilmek, ortak amaç ve beklentilerde buluşabilmek, çiftler arasındaki uyumu ve tatmini arttıracaktır (Yavuzer, 2017). Tek taraflı yaşanan ve özgürlüğün sınırlandırıldığı bir ilişki ise çiftleri yıpratacak ve duygusal anlamda onlara zarar verecektir. Bu zarardan kaçınabilmek için sınırlar konusunda beklentilerin ifade edilmesi önemlidir.

İnsan, kendi içerisinde değerler mekanizması barındıran, toplumsal değerleri sindiren bir yapıya sahiptir. Değerleri doğrultusunda yaşamını idame ettirecek olan birey, romantik eş seçimini de bu değerler doğrultusunda yapacaktır. Bu değerler bireyde oluşan şemalar olarak da adlandırmak mümkündür. Çiftler arasında doyurucu bir ilişki yaşanabilmesi için bireyler kişisel değerlerinin farkında olarak romantik ilişkiye

başlamaları, kişi kendisi olmaktan vazgeçerek değerlerinden uzaklaşmamalı yani birey kişisel değerlerinden çok fazla ödün vermeden romantik eşini mutlu etme çabası içerisinde olması önemlidir (Kökner, 2011). Kendi değerlerinden vazgeçerek ilişkiye başlayan birey, kişisel değerleri dışında davranmak zorunda kaldığında kendisi ile çatışma içerisine girecektir. Çatışma durumu bireyde stres, gerginlik yaratırken bu stres ve gerginlik durumu kişinin yakın ilişkisine de yansıtacaktır. Bireyler, kendi değerlerine ve şemalarına ters düşecek durumlarla karşılaştıklarında, şemalarını ve değerlerini korumak amacıyla gelen bilgileri çarpıtacak ve bu durum bireyde stres yaratacaktır (Karaosmanoğlu, Şaşıoğlu ve Azizzlerli, 2016). Yakın ilişkide yaşanan bu stres faktörlerin önüne geçilebilmesi için çiftlerin kendi kimlik ve değerlerinden çok fazla taviz vermeden bu değerlerini romantik partnerine ifade etmeleri gereklidir. Bu şekilde baştan belirlenen ve çiftlerce bilinen bu değerleri ilişkinin ilerleyen aşamalarında suistimale uğramayacak, bireyler için ise yıpratıcı birer unsur haline gelmeyeceklerdir.

Flört, iki bireyin duygusal anlamda yakınlaşması olarak adlandırılabilir. Kişi, kendisine yakın hissettiği bireyle duygusal bir bağ kurarak, onun hayatında bir anlam kazanmaya çalışır. Başta duygusal olarak başlayan bu süreç zamanla, bireylerin kendi tutum ve davranışlarını karşı tarafa ifade etmesiyle olgunlaşır (Hayta ve Algın, 2013). Bireyin kendisini ifade etmesi ilişkinin yapılanmasında, çiftlerin birbirlerine güven, sevgi ve saygı geliştirmesinde önemli yer tutmaktadır. Duyguların açık ifade edilmesi, ilişkide şeffaf olma ve düşüncelerin paylaşılması çiftler arasında güven, saygı ve sevginin gelişmesine yardımcı olmaktadır (Topkara, 2017). Kendini ilişkiye ait hisseden bireyin, bu ilişkiden nasıl bir beklenti içerisinde olduğu ise onun davranışları ve ifadeleri ile anlaşılmaktadır. Davranışların ve tutumların ifade edilme tarzı ise başlangıçta duygusal olarak kurulan romantik ilişkinin, daha yapıcı temellere oturtulmasını sağlar. Bu sayede duygusal olarak başlayan süreç, davranışlar ve düşüncelerin de somut olarak ifade edilmesi ile içerisinde çoklu değişken barındıran bir hal alır. İlişkinin üçgeni olarak isimlendirebileceğimiz bu ifade şekilleri, çiftlerin kendilerini, ilişkilerini tanımlarına da yardımcı olacaktır.

Flört, içerisinde heyecanı, sosyal hayatı, cinsel ve güdüsel ihtiyaçların gibi farklı süreçleri barındıran bir yaşamdır (Yavuzer, 2017). Çiftler bu süreçte birlikte eğlenmeli, sosyal aktivitelerde bulunmalıdır. Çiftlerin birlikte eğlenebildikleri sosyal

aktivitelere katılmaları, kaliteli zaman geçirme üzerine plan yapmaları onların ilişkilerini sağlamlaştırırken aynı zamanda çiftlerin iyi birer arkadaş olmalarına da katkı sağlamaktadır (Tarhan, 2018). Birlikte geçirilen zamanın kalitesini çiftlerin karşılıklı olarak beklentilerini ifade etmelerinden geçmektedir. Aynı sosyal hayat içerisinde doğma imkanları düşük olan çiftlerin, romantik ilişkiye başladıktan sonra ortak bir sosyal hayatlarının olma olasılığı oldukça yüksektir. Bu sosyal yaşam içerisinde çift olarak davranabilmenin önünü açan etken ise çiftlerin kendilerini açıkça ifade ederek, beklentilerini ortaya koymasından geçmektedir.

İnsanı insan yapan özelliklerden bir tanesi onun iletişim ihtiyacı içerisinde olmasıdır. Romantik ilişkilerde iletişim ihtiyacı sıklıkla karşı cins tarafından karşılanmaktadır. Birey, karşısındaki kişinin beynini okumadan, sadece onun duygu ve düşüncelerine odaklanarak iletişim kurma becerisi gösterdiğinde ilişkideki yapıcılık artacaktır. Çiftlerin, birbirlerini yargılamadan iletişim kurma becerisi geliştirmeleri, birbirlerine karşı anlayışlı olmaları, ilişkilerinde empatiye yer vermeleri, karşılıklı sosyal ve duygusal destek sağlamaları, çiftlerin iyi oluşları üzerinde etkilidir (Solmuş, 2010). Burada önemli olan nokta ise çiftlerin duygularını, düşüncelerini ve beklentilerini açık bir şekilde ifade ederken bu ifadelerini sen dili ile değil ben dili ile yapmalarıdır. Bunu başarabilen çiftler aynı dile konuşma yolunda ilerlerken, aynı zamanda birbirlerini daha iyi anlayacaklar ve uzun ömürlü bir romantik ilişkiye sahip olabileceklerdir.

İlişkiler, bireye doyum sağladığı sürece varlığını devam ettirebilen yapıya sahiptirler. İlişkiden alınan doyum arttıkça, çiftler uzun süreli ilişkilere sahip olabilmekte ve bu doyumun etkisiyle aralarındaki iletişim örüntüsü daha kuvvetli olmaktadır (Amato, Booth, Johnson ve Rogers, 2007). İlişkiden doyum almak, bu ilişkiden beklenen ile doğru orantılı bir şekilde gelişebilmektedir. Çiftler, ilişkilerinin uzun süreli ve doyumlu olmasını talep ederken, bunu sağlamak için de kendilerini ilişkiye adanmaları gerekmektedir. Kendisini ilişkinin dışında tutan birey, bir ilişkinin ortağı değil gözlemcisi olarak kalmak zorunda olabilir. İlişkinin ortağı olma yolu ise bireylerin kendilerini, ilişkilerini ve ilişki içerisinde oldukları partnerlerini iyi tanımalarından geçmektedir. Çiftle, ilişkinin başlangıcında bu sürece odaklanmalı, kendilerini ifade etmeli ve beklentilerini dile getirmelidirler.

2.1.1.6. Romantik ilişkilerde bireysel algıların, tutkuların ve düşüncelerin önemi. Kişinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının ortaya konulması, bireyin bu inançlarının farkında olarak ilişki sürecine başlaması yapıcı ilişkiler için önemlidir. Miga, Hare, Allen ve Manning (2010) göre, çiftler ilişki inançları konusunda kendi kişisel düşüncelerinin farkında olmaları, onların bu ilişkilere yönelik ifade ettikleri beklentileri ve toplumsal anlamda davranışlarının anlaşılmasında etkili olmaktadır. Çiftler ilişki kurma gerekliliği konusundaki beklentileri ortaya koydukları zaman, toplumsal şemalarını da ifade etmiş olacaklardır. Bu beklentiler kişisel algıların süzgecinden geçerek, inanç mekanizmalarına dahil oldukları için, bireylerin romantik ilişki inançlarının açık bir şekilde belirlenmesi önemlidir. Bu inançların aleni olarak ifade edilmesi de kurulacak olan romantik ilişkide gizil yönlerin kalmasının önüne geçebilmektedir. Bireyler romantik eşlerini seçerken kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kişi ile yakın ilişki kurmak isterler (Yavuzer, 2011).

Romantik ilişkiler, kişisel ihtiyaçlar, algılar, fiziksel veya psikolojik çekimle başlar (Solmuş, 2014). İhtiyaçların farkına varılması ile romantik ilişkide etkileşim süreci başlatılmış olur. Bu ihtiyaçlar ilk olarak fiziksel özelliklere odaklanırken zamanla duygusal şemaların devreye girmesiyle farklı bir boyut kazanır. Kişinin karşı tarafa kendisini açmasıyla başlayan romantik yakınlık süreci, bireyin kendisini ifade etmesiyle daha güçlü bir yapıya bürünmektedir. Çiftler ihtiyaçlarını ifade eder ve kendilerine de ihtiyaç duyulmasını talep ederler.

Gray (2018) göre erkekler kendilerine ihtiyaç duyulması durumunda daha hızlı hareket geçerlerken, kadınlar ise kendilerine sevgi duyulduğu zaman harekete geçerek güçlenmektedirler. Bu ihtiyaç mekanizmasının cinsiyete göre farklılaştığı göz önünde bulundurulacak olunursa, çiftlerin birbirlerine ihtiyaç duyumları, sevgi ve saygı şeması doğrultusunda bu ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaları ve karşı taraftan bu konudaki beklentileri ifade etmeleri önemlidir. Romantik ilişkiler, çiftlerin mutluluğuna dayanak oldukları sürece varlıklarını sürdürebilirler. Birey ilişkide partnerini mutlu etmek isterken kendisi de ilişkisinde mutlu olmak ister. Bu mutluluğun paylaşılmasına yardımcı olan faktörlerden birisi ise iletişimdir. Tarhan (2018) sevginin kıymet kazanabilmesi için çiftlerin mutluluklarını birbirlerine aktarması gerektiğini ifade etmiştir. Mutlu çiftlerin oluşturacağı yakın ilişki, bireylerin huzura kavuşmasına da yardımcı olacaktır.

Romantik ilişkiler kurulurken mutlu olma, mutlu edebilme durumuna dikkat edilmesi ve çiftlerin bu konudaki taleplerini birbirlerine iletmeleri ilişkideki beklentileri ortaya çıkaracaktır. Romantik ilişkilerde sevgiye ihtiyaç duymak çiftlerin beklentilerine göre farklılık gösterebilmektedir. İlişkiyi yaşayan erkeğin sevgi beklentisi ile kadının ilişkisinde aradığı sevgi beklentisi farklı özellikler gösterebilmektedir. Erkekler ilişkilerindeki gizli kalmış noktaların aydınlatılması için sevgi beklentisinde olurken, kadınlar ise bağımsızlık duygularını ve bu konudaki beklentilerini sevgileri yoluyla kazanmaya çalışırlar (Fişek ve Scherler, 1996). Erkek için kapalı kalacak noktalar korku yaratırken kadınlar için ise bağımsızlık korkusu onları ilişkilerine zarar verdikleri düşüncesine yönlendirebilmektedir. Çiftlerin bu korku ve kaygılarından arınabilmeleri ise sevgilerini romantik eşlerine ifade etmeleri ile sağlanabilir.

Romantik ilişkiye başlayabilmek kadar romantik ilişkinin sürdürebilir olması da önemlidir. Çift olarak kalabilmek için bireyler hem kendi gelişimlerine hem de ilişkilerinin gelişimlerine katkı sağlamalı, bireyler yenilenme ihtiyacı hissederek kendilerini yeniden bularak bir nevi karakterlerini yeniden icat etmeleri gerekmektedir (Roediger, Behary ve Zarbock, 2016). Bu yenileme süreci, çiftlerin birbirlerinden olan beklentileri doğrultusunda yapıldığında ilişkiye katkı sağlama olasılığı artacaktır. Yaşam durağan bir yapıya sahip olmadığından, romantik ilişkiler de sabit bir döngü içerisinde ilerlememektedir.

Romantik ilişkiler güven temelli kurulduğunda uzun ömürlü olma ihtimalleri artmaktadır. İlişkilerin kurulmasında aranan bu güven duygusu aynı zamanda romantik ilişkinin yürümesinde de belirleyici unsur olabilmektedir. Topkara (2017) göre güven duygusunun oluşmasına yardımcı olan temel etkenlerden bir tanesi bireylerin birbirlerini tanımalarıdır. Çiftler birbirleri hakkında detaylı bilgi sahibi oldukları zaman ilişkilerinin uzun soluklu olmasına da katkı sağlamış olurlar. Romantik ilişki içerisinde olan bireyin kendisini açık bir şekilde ifade etmesi, karakterini gizlemeden olduğu gibi davranması karşı cinsin kendisine güven duymasına yardımcı olur. Bu süreç beklentilerin ifade edilmesi karşılıklı güven oluşmasında etkili olabilmektedir.

Çift ilişkilerinde birbirini anlamak ve empati kurmak önemlidir. Çiftlerin empati duygusunu ön plana alarak romantik ilişkiye başlamaları onların yakınlık ve uzaklık arasındaki dengeyi kurabilmelerine, birbirlerinin ihtiyaçlarını anlayabilmelerine ve

çiftlerin bu ihtiyaçlarına doğru cevaplar verebilmelerine fayda sağlamaktadır (Yavuzer, 2011). İlişkilerinde düşünceli, anlayışlı olma faktörlerini baz alan çiftler, bu davranışları ile empati yeteneklerinin gelişmesine katkıda bulunacaklardır. Romantik eşin duygu ve düşüncelerine duyarlı olma, onu anlamaya çalışma çiftlerin ilişkilerini geliştiren etmenlerden olabilmektedir. Etkileşimi iyi olan, ortak fikirlerde buluşabilen, problemlerine çözüm odaklı yaklaşan çiftlerin ilişkileri daha uyumlu olmaktadır (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkın, 2005). Romantik ilişki sürecinde düşünceli davranışlar geliştiren çiftler, birbirlerine anlayış göstermekte, yargılamaktan uzak durmakta, ilişkide yaşanabilecek olumsuzluklara açık olmakta, hata yapılan durumlarda özür dileme davranışları sergileme, birbirlerini kısıtlamayı reddetmekte ve çiftler yaşadıkları problemlere karşı çözüm odaklı davranışlar sergilemektedirler. İlişkilerinde çözüm odağını baz alan çiftler, iletişimlerini sağlıklı hale getirmeleri konusunda da aşama kaydetmiş olacaklardır.

Yakın ilişkiler, çiftlerin birbirlerini sahiplendikleri bir yaşam alanı ve aynı bireylerin gelişime katkı sağlayan bir süreçtir. Birey için romantik ilişkiye sahip olmak, onun ihtiyaçlarını karşılmasına yardımcı olurken aynı zamanda yaşamsal hedeflerini gerçekleştirmesine de destek olmaktadır (Akın, Uğur ve Özçelik, 2015). Çift olmak birey için yaşamsal bir hedefdir. Kişi, romantik eşe sahip olarak çift olma yolunda ilerlerken, bu eşini kendine hayat arkadaşı olarak görmesi ve davranışlarını buna göre düzenlemesi ise romantik partner için önem arz edebilmektedir. Birey, karşısındaki kişinin hayatının her noktasında olduğunu hissetmeli ve bu duyguyu karşı tarafa da hissettirmek için çabalamalıdır. Eğer birey, ilişki içerisinde olmasına rağmen, hayatında birisi yokmuş gibi davrandığında, bu durum partner için yıkıcı olabilmektedir. İlişkiler çift taraflı yaşandığında bir anlam ifade etmektedir. Romantik eşin bizim için ne ifade ettiği, bizim ona verdiğimiz değer ile orantılıdır (Willi, 2012). Karşı tarafı benimseyerek ve değer göstererek yaşanan yakın ilişkide, tatmin olma duygusu daha yoğun olacaktır. Bu kapsamda çiftlerin birbirlerinin hayatlarında var olmaları yani birbirlerini hayat arkadaşı olarak görmeleri onları gelecek kaygısından kurtaracak ve çiftlerin ilişkilerinin mutluluğunu yaşamalarına katkı sağlayacaktır.

Gray (2018) göre romantik ilişkilerde en büyük sorunlardan bir tanesi ilişkilerdeki belirsizlik ve çiftlerin sevgilerini gösterememeleridir. Sevgisiz süren bir ilişkide iletişim de yapıcılıktan uzak kalabilmektedir. Sevgi sayesinde kendilerini özel

hissetmek isteyen çiftler, birbirlerine olan sevgilerini ifade etmediklerinde kendilerini rahat hissedememektedir. İlişkide kendisi olamayan bireyin, romantik ilişkisinden aldığı doyum da azalacaktır. Bu sürecin yaşandığı yakın ilişkide çiftler birbirlerine anlayış göstermek yerine güç gösterilerinde bulunma ihtiyacı hissedebilirler. İçerisinde sevginin var olduğu bir ilişki, çiftler arasında kıyasın yapılmadığı ya da diğer bir manada ise bireyin ilişkide güç sahibi olmaya çalışmasıyla değil, partnerinin elini tutarak onu da ilişkiye dahil etmesiyle sağlanır (Gottman ve Silver, 2014). İlişkilerde liderlik aramanın aksine, çiftler birbirlerini ilişkilerine ortak kıldıklarında daha yapıcı ilişki yaşayacaklardır. Bu ortak kılma sürecini besleyen temel faktör ise sevginin yaşanması, hissedilmesi ve romantik eşe bu sevginin ifade edilmesidir. Bu kapsamda çiftlerin öncelikli olarak kendileri hissettikleri sevgisini ifade etmekten kaçınmamalı ve karşı taraftan beklediği sevgiyi de görmek için kendilerini ifade etmelidirler.

Romantik ilişkide tolerans geliştirmek ilişkinin sağlığı açısından önem arz eden konulardan birisidir. Bu toleranslı olma durumu değişen fiziksel özelliklere karşı da gösterilmelidir. İlişkinin başlangıcında fiziksel olarak bekleneni karşılayan partnerin, zamanla fiziksel olarak yıpranması, başlangıçtaki fiziksel özelliklerini kaybetmesi ilişkilerinde toleranslı olamayan bireylerin ilişkilerine zarar verici olabilmektedir. İnsan değişen ve gelişen bir varlık olduğu için fiziksel anlamda ilk günkü gibi kalmasını beklemek insanın doğasına aykırı bir durum olarak ifade edilebilir. Bu konuda partnerin gelişim ve değişim sürecine saygı duymak, ilişkiyi sadece dış görünüşe odaklamamak, romantik eşi tüm değişimleriyle sevebilmek için bireylerin ilişkilerinde romantik eşin fiziksel değişimine karşı toleranslı olmaları gerekmektedir. Demir ve Durmuş (2015) göre çiftlerin, kendilerinde meydana gelen değişikliklere karşı olumlu yaklaşımları, bu konudaki düşüncelerini saygı ve sevgi dili kullanarak ifade etmeleri, ilişkilerinin uzun ömürlü olmasında etkilidir. Diğer bir çalışmada ise Akın ve Yalnız (2015) çiftlerin değişen fiziksel durumlarına karşı empatik yaklaşımları, minnettarlıklarını ifade etmeleri onların psikolojik iyi oluşları üzerinde ve nitelikli bir yaşam sürdürmelerinde etkilidir. Karşı cinsin bu değişimine saygı duyan birey, aynı zamanda kendi bedeninde meydana gelen değişimlere karşı da toleranslı olmalı ve kendisine olan güvenini kaybetmeyerek dış görünüşü ile barışık olmalıdır. Bireylerde meydana gelen fiziksel değişimler, çiftlerin beraber yol alırken vermiş

oldukları emeklerin şahitleri olarak görülmesi, çiftlerin bu değişimi kabul edip benimsemesinde ve kendileri için problem teşkil etmemesinde önemlidir.

Bireylerin romantik ilişkilerini algılama biçimleri romantik eşini algılama biçimi ile paralellik göstermektedir. Bu algılayış fiziksel özellikler üzerinde de olabilmektedir. İlişkinin kurulma aşamasında karşı cinsin fiziksel olarak kendi beklentilerini karşılamadığına inanan ama buna rağmen ilişkiye başlayan bireyin, ilişkinin ileri safhalarında problem yaşama ihtimali yüksek olabilmektedir. Bu durum çiftler arasında yıkıcı davranışlara sebep olabilmektedir. Yapılan araştırmalar (Taluy ve Büyükaşahin, 2016) çiftler romantik ilişkilerinden haz duyabilmeleri için davranışlarının kırıcı olmaktan ziyade kabullenici olmasının gerektiğini ifade etmiştir. Bu amaçla romantik eş, fiziksel özellikleri olarak ilk günkü gibi kabul gördüğünde partnerine karşı güven beslemekte zorlanmayacak, ilişkisinin uzun ömürlü olması için yakın ilişkisine yatırım yapacaktır. Çiftlerin birbirlerini fiziksel anlamda kabul etmeleri, değişen fiziksel özelliklere karşı anlayışlı olmaları onların ilişki doyumunun artmasına fayda sağlayacaktır.

Duygusal olarak yatırım yapılan ilişkilerde çiftlerin bu duygularını kontrol edebilme becerileri romantik ilişkinin devamlılığını sağlamada önem kazanabilmektedir. Özellik öfke, stres, kırgınlık gibi yıkıcı duygularla karşılaşılacak ilişkide, bireyler duygusal kontrol odaklarını devreye sokmalıdırlar. Bu kontrol mekanizmasının devreye girmediği ilişkilerde ilişki kaygısı yaşanma ihtimali artmaktadır. Büyükaşahin (2005) çiftler romantik ilişkilerinde yoğun kaygıya maruz kalmaları durumunda ilişkilerinden alacakları doyumlarının azalacağını ifade etmiştir. Bu yıkıcı duyguların önüne geçebilmek amacıyla çiftlerin duygularını kontrol etme konusunda adım atmaları önem kazanmaktadır.

Duygular kişilerin bütünlüğüne katkı sağlayan faktörler olarak görülebileceği gibi romantik ilişkiyi zedeleyen etkenler olarak da ifade edilebilir. Romantik ilişkilerde yaşanacak çatışmaların ve olumsuz duyguların, çiftler arasında iletişim kopukluğuna, kendini kontrol beklentisi etmekte zorluk yaşamaya ve ilişkiden alınan doyumun azalmasına neden olmaktadır (Shi, 2003). Duyguların fonksiyonunun nasıl olacağını belirleyen ise çiftlerin yaşadıkları duygular karşısında vermiş oldukları tepkilerden anlaşılabilir. Kırgınlık durumunda sakin kalabilmek, öfkeye karşı toleranslı olabilmek veya yaşanan problemlere ılımlı bir davranış sergilemek ilişkideki

duyguların fonksiyonunu yapıcı hale getirebilir. Çiftler her ne kadar yaşadıkları olumlu duyguları kabul edip, benimseseler de ilişkide yaşanan olumsuz duyguların sahibini bulmak çiftler için problem haline gelebilmektedir. Mutluluğu sahiplenen ve paylaşan çiftlerde öfkeyi benimsemek ve paylaşmak daha zorlu bir süreç olabilmektedir. Bu süreçte çiftlerin birbirlerine anlayışlı olmaları, olumsuz olaylar karşısında sakinliklerini koruyabilmeleri, romantik eşin olumsuz davranışları ile karşılaştıklarında onu anlamak için çaba göstermeleri, olaylar karşısında fevri davranış sergilemekten kaçınmaları ve bireyin kendisini kontrol edebilmesi, çiftlerin yakın ilişkilerinin sağlıklı ilerlemesine katkıda bulunacaktır. Çiftlerin duygularını kontrol edebilmeleri, kırıcı davranışlardan uzak durmaları, duygularını sahiplenmeleri, onların duygusal anlamda gelişmelerine ve olgunlaşmalarına yardımcı olacak aynı zamanda bu durum çiftlere huzur ve sakinlik verecektir (Özabacı, 2004). Bu süreçte yaşanan duyguların saklanmadan ifade edilmesi, kırgınlıkların dile getirilmesi, yıpratıcı olaylar karşısında biz duygusu ile hareket edilmesi ve kırıcı davranışların önüne geçilebilmesi amacıyla fevri davranışlarda bulunulmaması romantik ilişkiye sahip çiftler için önemlidir.

Yakın ilişkiler bireylerin gelişimleri için önemli mihenk taşı olabileceği gibi olumsuz duygularla sonuçlanan yakın ilişkiler sona erdiğinde çiftler için hüznün, ruhsal bunalım, kaygı ve öfke gibi yıpratıcı duygulara sebep olmaktadır (Atak ve Taştan, 2012). Bu tarz yıkıcı duygu durumları romantik ilişkide yaşamamak için çiftlerin kaygılarından arınarak ilişkiye başlamaları önemlidir. Kaygıyı besleyen davranışlar içerisinde; güven kırıcı hareketlerde bulunmak, yakın ilişkide saygıyı kaybetmek, sadakati zedeleyeceği davranışlar sergilemek olarak söyleyebiliriz.

2.1.1.7. Romantik ilişkilerden beklentilere yönelik farkındalık geliştirmenin önemi. Romantik ilişkiler, bireylerin gelişim görevlerini yerine getirmede, kişiliklerinin olgunlaşmasında ve onların mutlu olmalarında önemli yer kaplayan ilişkilerdir (Glenn, 1991). Kurulma aşamasından itibaren çiftlerin kişisel beklentilerinden ve algılarından etkilenen romantik ilişkilerin, çiftlere yarar sağlayıcı şekilde ilerleyebilmesi için ilişkideki beklentilere yönelik farkındalıkların çiftler tarafından ifade edilmesi önemlidir. Romantik ilişkilerdeki beklentilere yönelik farkındalık geliştirilmesi, çiftler arasında sürdürülebilir bir ilişkinin kurulmasında,

çiftlerin kendilerini ve geleceklerini güvende hissetmelerinde ve ilişkide açık iletişimin oluşmasında etkilidir (Cutler ve Radford, 1999). Bu amaçla romantik ilişkiler kurulurken beklentilere yönelik farkındalıkların ifade edilmesi önemlidir.

Sağlıklı bir romantik ilişki yaşayan bireyler, gelişim görevlerini yerine getirirken zorlanmamakta ve yaşamlarından daha fazla doyum alabilmektedirler (Şimşek, 2018). Çiftlere huzur veren ilişkilerin kurulabilmesinin koşullarından bir tanesi ise çiftlerin, ilişkilerindeki beklentilerini bilmeleri ve bu konuda farkındalık kazanmalarındır. İlişki sürecinde olan çiftlerin, ilgileri, düşünceleri ve kişilik özellikleri, romantik ilişkilerindeki farkındalıkları üzerinde etkili olurken aynı zamanda bu özellikler onların ortak bir ilişki şemasında birleşmesine de yardımcı olmaktadır (Özden, 2013). Farklı iki kişinin düşünceleri doğrultusunda kurulan romantik ilişkilerin, uzun ömürlü olabilmesi ve çiftlere fayda sağlayıcı hale gelmesinde, çiftlerin ilişki farkındalıkları önem arz etmektedir.

Değişen sosyal ve ekonomik koşullara paralel olarak çiftlerin ilişki kurma ihtiyaçları ve beklentileri de değişmektedir. İlişkilerdeki rol dağılımı üzerinde etkili olan bu koşullar, son dönem romantik ilişkilerinin daha eşitlikçi bir yapıda ilerlemesinde etkili olmuştur (Başbuğu, 1995). İlişki öncesinde çiftler tarafından ifade edilen beklentiler, onların ilişkiye yönelik farkındalıklarını geliştirmektedir. Beklentilere yönelik farkındalıklar doğrultusunda kurulacak ilişkiler eşitlikçi bir yapı kazanması ve ilişkide rollerin eşitlikçi bir şekilde dağılmasında da önemli yer kaplamaktadır (Laws, 1971). Bu kapsamda değerlendirildiğinde, romantik ilişkilerin eşitlikçi bir yapıya bürünmesinde ve ilişkideki rollerin paylaşılmasında, çiftlerin ilişkilerine yönelik beklentilerini ifade etmeleri ve bu konuda farkındalık kazanmaları oldukça önemlidir.

2.1.1.8. Romantik ilişkilerin kurulmasında kişisel beklentilerin ve karşı cinse yönelik beklenti alanlarının ifade edilmesinin önemi. Birey, romantik ilişkiye başlarken kendi partnerini kendi ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda seçer. Bu ihtiyaç ve beklenti durumu bireyin kuracağı romantik ilişkinin yapısını da belirler. Romantik eşin seçiminden sonra seçilen bu eşe karşı beslenen algı ile birey bir nevi kendi ilişkisini oluşturur. Will (2012) göre kişi ilişki içerisinde olduğu karşı cinsi algılayarak kendi partnerini yaratır. Romantik eş üzerine atfedilen bu algılama süreci ile çiftlerin birbirleri ile uyumu ortaya çıkar. Kendi algı şeması doğrultusunda bir partner yaratma

ihtiyacı içerisinde olan birey, bu algısını kendi ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda oluşturabilmektedir. Bu sebeple bireylerin romantik ilişki sürecinde ihtiyaçlarının ve beklentilerinin farkında olmaları önemlidir.

Bireylerin, romantik ilişkilerindeki beklentilerini ifade ederken karşı tarafın bu beklentilere ne ölçüde cevap vereceklerini de dinlemeleri gerekmektedir. Bu beklentiler çiftlerin ortak değerinde buluşmalarını kolaylaştıran etmenler olarak görülebilir. Cüceloğlu (2019) göre çiftlerin romantik ilişkilerinde yaşattıkları ortak değerler, ilişkilerinde kendi kimlikleri ile var olmalarını kolaylaştırırken aynı zamanda onların ben ve senden sıyrılıp biz olarak ilişkilerine devam etmelerine katkı sağlamaktadır. Bu değerler kişilere göre değişebilse de genel anlamda ortak zaman geçirmek, sevgi, saygı göstermek, sosyal zamanları beraber değerlendirmek olarak söylenebilir. Birlikte eğlenmesini bilen çiftler, ilişkilerinde huzurlu olma potansiyellerine de katkı sağlamış olacaktırlar. Çiftler sinema, tiyatro gibi faaliyetlere beraber katılmaları, birlikte seyahat etmeleri çiftlerin ortak değerlerde buluşmasına katkı sağlayacaktır. Bu değerler kişisel tercihler ve karakter özelliklerine göre farklılık kazansa da çiftler beraber eğlenmeyi becerebilmeyi sağladıklarında ilişkileri uzun ömürlü olacaktır.

İlişkilerin olgunlaşıp bireylere fayda sağlaması için çiftlerin bu ilişkilerine yatırım yapmaları gerekmektedir. Karşılıklı yatırım yapılan, saygı temelinde ilerleyen romantik ilişkiler, çiftleri huzurlu etmenin yanı sıra onların uyumlarına katkı sağlamakta, çiftlerin iç dünyalarını anlamalarını kolaylaştırmakta ve çiftler arası uyumu geliştirmektedir (Gottman ve Silver, 2014). Çiftlerin birbirlerine saygı duyma yetenekleri onların karşı cinsi nasıl algıladıklarından etkilenebilmektedir. Anlayış temeli üzerine kurulu bir ilişkinin çiftler arası uyum derecesi yüksek olurken, rekabetçi ya da tek taraflı yatırımlar üzerinde yükselen bir romantik ilişkinin çiftler arası uyum ve yarar skalası daha düşük olabilmektedir. Tarhan (2019) göre ilişkilerin ayakta durabilmesinin koşulları; saygı, sevgi ve anlayıştır. Romantik uyumun oluşabilmesi için de çiftlerin birbirlerini pozitif yönde algılayıp desteklemeleri, kişisel iç dünyalarına değer vermeleri ve karşılıklı saygı duyma arzularını sürekli aktif tutmaları önemlidir. Bu süreçlere dikkat edilerek aşama kaydedilen romantik ilişkilerin çiftleri huzurlu kılması büyük olasılıktır. Bu amaçla çiftler ilişki sürecinde kişisel algılarını, saygı mekanizmalarını ve romantik eşine duyduğu arzuyu, ilişkisi esnasında

göstermeli ve kendisinin de bu yöndeki beklentilerini romantik eşine ifade etmesi önemlidir.

Romantik ilişkilerde bireyler için önemli olan hususlardan bir tanesinin de inanç olduğu söylenebilir. İnanç, insanın varoluşundan itibaren varlığını sürdüren bir kavramdır. İnsanoğlu, ilk günden itibaren kendisini bir nesneye, varlığa veya yaratıcıya inanma gerekliliğinde hissetmiştir. Bu inanç mekanizması ataerkil genlerden günümüze kadar devamlılığını sürdürmüştür. Bugün Türk toplumunda yaygın olan inançlar, bireylerin yakın ilişki kurmasında etkili olabilmektedir. Türkiye’de mezhep ayrılıkları, dini yaşantı biçimlerinden dolayı ilişkiler sona ermekte, bu farklılıklar ilişki öncesinde sorun olarak görülmemesine rağmen ilişki kurulduktan sonra çiftler için sorun olarak algılanabilmektedir (Özabacı, 2019). Çiftler kendileri ile aynı dine inanan, dinsel hassasiyetleri ortak olabilecek bir kişi ile yakın ilişki içerisinde olmak isteyebilirler. İlişkilerde zaman zaman çatışma yaratan bir durum olan inançlar, çiftlerin ilişkilerine başlamadan önce konuşmaları ve sorgulamaları gereken bir husustur. Kendi dini hassasiyetlerini paylaşmayan bir kişi ile yakın ilişki içerisinde olan birey, başlangıçta bu durumu problem haline getirmese de zamanla inanç mekanizması çiftler arasında problemler oluşturabilmektedir. Uçar (2018) göre romantik ilişkiler kurulurken bireyler, kendi etnik kökenleri, sosyal sınıfı ve dini inançları kendisi gibi olan kişilerle romantik ilişki kurma eğilimindedirler. Bu kapsamda çiftlerin yakın ilişkilerine başlamadan, inançsal değerlerinin neler olduğunu irdelemeleri, karşı taraftan bu konuda nasıl bir beklentilerinin olduklarını fark etmeli ve bu farkındalıklarını baz alarak inanç konusundaki beklentilerini romantik eşlerine ifade etmelidirler. Bu sayede bireyler, farklılıklarının bilincine vararak birbirlerini daha iyi tanıyacak, algılayacak ve daha uyumlu bir ilişki sürdüreceklerdir (Gökнар, 2016).

Romantik ilişkiler, çiftler için birçok noktada benzerlik gösterse de yapısı itibariyle bireylerin içinde buldukları kültürden etkilenmektedir (Özabacı, 2019). Birey, değerlerini oluştururken içinde bulunduğu kültürün etkisinde kalabilmektedir. Kültür, toplum içinde yaşayan birey kendisini etkilediği aynı zamanda bireyin kendisinden de beslendiği bir oluşumdur. Küçük yaştan itibaren içinde bulunduğu toplumun kültürel beklentileri ile yoğrulan birey, romantik ilişkisinde de bu kültürel beklentileri arama

çabasına girebilmektedir. Bu noktada çiftlerin ortak kültürel beklentilerde buluşmaları ilişkinin menfaati için önemlidir.

Çiftler arasında kültürel beklentilerin uyuşmaması ve bu konuda uçurumların oluşması, çiftler için zorlayıcı süreçlere sebep olabilmektedir. Bu durum her ne kadar romantik ilişkiye sahip bireylerin tamamı için genellenebilir olmasa da ilişkilerin büyük bir çoğunluğunda probleme sebep olan bir süreç olarak görülebilir. Çiftler arasında çıkan bu uyuşmazlıklar belirsizliğe yol açmakta, bu belirsizlik zamanla eşe duyarsızlığa yerine bırakmakta ve çiftlerin sorumluluktan kaçarak, empati kurmalarını engellemektedir (Solmuş, 2010).

Empati yoksunluğunun yaşandığı yakın ilişkide çiftlerin kültürel farklılıklarına duyarlı olma olasılıkları düşmektedir. Çiftlerin birbirlerini anlamakta zorlandıkları romantik ilişkide çatışmalar, kaygı, öfke, düşmanlık ve suçluluk gibi duygular yoğunluk kazanabilmektedir. Bu olumsuz duyguların önüne geçilebilmesi için çiftlerin kültürel farklılıklarına empati ile yaklaşmaları, farklılıkları bir kazanç olarak görmeleri bireylerin ilişkilerinin olumsuzlukla sonuçlanmasının önüne geçebilmektedir. Altuntaş ve Atlı (2015) göre çiftler romantik ilişkiye yönelik taleplerini, romantik partnerden kültürel anlamda beklentilerini bilmesi ve bunu romantik eşe ifade etmesi çiftlerin ilişkilerinde yaşayabilecekleri problemlerin azalmasına katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda çiftler kültürel beklentilerinin farkında olarak romantik ilişkiye başları, ortak kültürde buluşmayı talep ettikleri bir kişi ile yakın ilişki kurma çabası içerisinde olmaları önemlidir.

Yakın ilişkiler, çiftlerin karşılıklı sevgisinden beslenen, anlayış temeli üzerine kurulu olan ve içerisinde etkileşimi barındıran bir süreçtir (Sternberg, 1986). Sevgi kümesinin içi farklı özelliklerle doldurulabileceği gibi, anlayış şeması da kişilerin kendi algılarından etkilenebilmektedir. Bu şemalara üçüncü bir basamak olarak söylenebilecek etki ise güven faktörüdür. Güvenin oluşması için bireylerin birbirlerine açık olmaları, gizil yönlerini öncelikle kendileri fark etmeleri daha sonra ise bu gizil yönlerini romantik eşine sunmalıdır.

Bireyin ilişki içerisinde bulunabilmesi için öncelikli olarak kendisine güvenmesi gerekmektedir. Kendisine güven duygusu geliştirmiş bir kişi, ilişkide haklı haksız ayırımından kaçınır, suçlu suçsuz ya da doğru yanlış gibi yargılamalarda oldukça az bulunur (Topkara, 2017). İlişkide suçlayıcı tavırlar içerisinde olmak veya ilişkiyi

doğru yanlış gibi keskin sınırlar içerisinde yaşamak çiftlerin güven duygularını zedeleyebilmektedir. Bireyin kendisine güven duygusu geliştirebilmesinin temel belirleyicilerinden birisi de kendini romantik eşine ifade etmesidir. Baltacıoğlu (2016) göre romantik ilişki içinde olan birey ilişkisi olduğu bireye duygu ve ihtiyaçlarını ifade ederken aynı zamanda romantik partnerinin kendisini anlamasını beklemektedir. İlişkideki beklentilerin ifade edilmemesi çiftler arasında problem yaşanmasına neden olabilmektedir. Çiftler, ilişkilerinde yaşanan bu problemlerin, romantik ilişkilerindeki güveni zedeleyebileceğinin farkına varmalıdırlar. Romantik ilişkisinde yaşanan problemlerin ilişkisindeki güveni ne derece zedeleyebileceğinin farkında olan birey, uzun soluklu ilişki kurma yolunda sağlıklı ilerleyebilecektir. Bu kapsamda kişinin karşı cinsten güven noktasında nasıl bir beklentisinin olduğunun ifade edilmesi ilişkinin yapıcı hale gelmesini sağlamanın yanı sıra çiftlerin kendilerini ilişkiye adanmalarına da yardımcı olacaktır.

Erkeklerin romantik ilişkilerinde önemsedikleri faktörler ile kadınların romantik ilişkilerinden beklediği faktörler arasında uyumsuzluklar olabilmektedir. Küçükarslan, (2011) göre kadınların romantik ilişkilerine yönelik beklentileri erkeklere oranla daha detaylı olmaktadır. Erkekler ilişkilerinde daha çok, devam eden kültürel süreci koruma eğilimi gösterirken, kadınlar ise bu sürecin aksine değişimin yaşamlarında ve kültürlerinde var olmasını talep etmekte, geleneksel ögelere karşı daha sert tavır alabilmektedir (Gazioğlu, 2006). Erkekler, romantik ilişkiler üzerinde söz sahibi olan kişinin, ilişkiyi kendilerinin kontrol ettiklerinin ve ilişkide baskın olan tarafın kendileri oldukları inancına sahiptirler (Abowitz ve diğ., 2009). Geleneksel faktörlerin ağır bastığı bir ilişkinin erkek yönelimli olma olasılığı artabilmektedir. Kadınların bu geleneksel duruşa karşı tavır almaları çiftler arasında anlaşmazlıkların çıkmasına sebep olabilmektedir. Bu konu üzerinde farklı şemalar geliştiren çiftlerin ortak bir kesişim kümesinde buluşarak, ilişkilerini yapıcı hale getirmeleri ise onların ilişkilerinden var olan beklentilerinin farkına varmaları ile sağlanacaktır. Geleneksel ögelerden ne kadar taviz verebileceği konusunda farkındalık geliştiren erkek, geleneksel ögelere direnme konusunda geri adım atan kadın, ilişkilerinin sağlığı için de yatırım yapmış olacaktırlar. Bu yatırımın devamlılık arz etmesi için ise bireylerin kendilerini ifade ederek ilişkilerini devam ettirmeleri önemlidir.

Çiftler, yakın ilişki kurarken bu ilişkilerini kişisel sosyal algıları ile yürütürler. İnsanın bu algısının oluşmasında geçmişinde var olan bireylerin etkisi olabilmektedir. Romantik ilişkiye başlayan bir kişinin, sebepsiz yere arkadaşları veya kendi akrabaları ile ilişkisini koparması toplumsal olarak yadsınan bir durum olabilmektedir. Bunun aksine, bireyin kendi akraba veya arkadaşları ile romantik partnerini tanıştırmayı ilişkinin toplumsal olarak onaylanmasına ve kabul görmesine yardımcı olacaktır. İnsanın toplumsal anlamda benimsenme ihtiyacı, ilişkisel anlamda ise onaylanmaya ihtiyacı vardır (Romero, Canyon ve ark., 2010). Bu onaylanma sürecine katkıda bulunacak etkinliklerin başında ise, çiftlerin ilişki öncesi sosyal hayatlarını romantik eşi ile devam ettirmeye çalışması, partnerini kendi arkadaşları, akrabaları ile tanıştırmaya çabasında bulunması önemlidir. Bu taleplerin ortaya çıkabilmesi için çiftlerin sosyal hayatlarına dahil olabilmesi için bireylerin birbirlerinden bu konuda beklentilerini ifade etmeleri önemlidir. Bu amaçla ortak sosyal amaca dahil olmak için beklentilerin ortaya koyulması hassastır.

Çiftler, yakın ilişkilerinde birbirlerini yargılamaktan uzaklaştıkları takdirde daha huzurlu olmaktadır. Yargılamak bazen sözle, bazen davranışla bazen de susarak olmaktadır. Çiftler arasında bir tür cezalandırma olarak kabul edilen susarak yargılama davranışı, romantik eşler için yıpratıcı sonuçlar doğurabilmektedir. İletişimin temelinde konuşmak olduğu gibi ilişkilerin temelinde de iletişim vardır. Dolayısıyla sağlıklı bir ilişkinin yolu yapıcı bir iletişim kurmaktan geçmektedir. Çiftlerin, yaşamış oldukları problemlerde susmaları ve bu rahatsızlıklarını dile getirmemeleri, çiftlerin birbirlerini anlamalarını zorlaştırmakta, aralarındaki ilişkiyi zedelemektedir. Çiftler, birbirleriyle iletişim kuramıyorlarsa veya iletişim kurarken çatışma yaşıyorlar bu durumu çözebilmek için birbirlerinin iletişim dillerini öğrenmelidirler (Tarhan, 2019). Yavuzer (2017) göre ise çiftler arasında iletişimin var olması, her iki çiftin de birbirleri için ulaşılabilir olması ve duygusal tepkiler cevap verilmesi ilişkilerinin gelişiminde önemlidir. Bu amaçla ilişkide geliştirici ve çözüm üretici olabilmek için öncelikle iletişime açık olunmalı, rahatsızlıklar dile getirilmeli, çiftlerin beklentileri konuşulmalıdır. Çiftler arasındaki yapıcı iletişim dans gibidir; eşlerden biri bir adım atar ve tatlı bir şey söyler, eşi ise ona eşlik ederek gülümser ve o da tatlı bir şey söyleyerek karşılık verir (Roediger, Behary ve Zarbock, 2016). Konuşulmayan, ifade edilmeyen duygu ve düşünceler ise zamanla bireylerde biriken birer yıkıcı unsurlara

dönüşebilir. Bu amaçla çiftler susmak yerine konuşmayı, yargılamak yerine yapıcı olmayı talep ettiklerinde daha huzurlu bir ilişkiye sahip olabileceklerdir.

Bireyin kendisine ve fiziksel özelliklerine güvenmesi onun romantik ilişki kurarken özgüvenli adım atmasına fayda sağlayacaktır. Fiziksel anlamda kendisine güvenen birey karşı taraf için de çekici olabilmektedir. Fiziksel özellikler çiftlerin birbirlerine uyum sağlamalarında ve ilişkilerinde huzurlu olmalarında önemli hususlardandır (Tarhan, 2018). İlk aşamada önemli olarak görülmeyen fiziksel özellikler zamanla çiftler arasında uyumsuzluklara neden olabilmektedir. Üniversite eğitimi alan erkek öğrencilerin, dış görünüş, fiziksel çekicilik ve dayanıklılıklarına ilişkin kişisel algıları kadın öğrencilere oranla daha yüksektir (Sakallı ve Curun, 2001). Bunun yanı sıra toplumsal anlamda özellikle kadına yüklenen dış güzellik kriterleri, çiftler arasında problemler çıkmasına neden olabilmekte, çiftlerin kendi kriterlerine yerine toplumun kriterlerine göre hareket etmek zorunda bırakabilmelidir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, bireyin toplumsal yönünün olduğu kadar biriciklik özelliğinin de olduğudur. Dış görünüş göreceli bir kavram olduğu için bireylerin bu konudaki beklentilerini belirlemeleri, bu beklentilerini karşılayan kişi ile yakın ilişkide bulunmaları önemlidir.

Yakın ilişkiler ilk görüşte fiziksel odaklı olabilirken zamanla ilişki sürecine duygular ve düşünceler de dahil olmaktadır. Başlangıçta aralarında sınır olan çiftler, ilişkilerinin ilerlemesi ile fiziksel olarak yakınlaşmaya başlarlar. Bu aşamada bireyin tensel uyum aradığı bir partner ile romantik ilişkiye başlaması çiftler için önemli olabilmektedir. Yavuzer (2011) göre ilişkiler kuruluş aşamasında kendini açma, kendini tanıma ve tensel uyumun keşfedilmesi gibi süreçleri içermektedir. Bu süreçlerin her biri kendi içerisinde farklı öneme sahip olsalar da tensel uyumun konuşulması ve keşfedilmesi en zor olan süreç olarak ifade edilebilir. Toplumsal anlamda tensel yaklaşmanın doğru kabul edilmediği Türk kültüründe çiftler, tensel yakınlıklarını genel olarak evlilik sürecine test edebilmektedir. Romantik ilişkiye başlayacak çiftler için tensel uyumun ne derece önem arz ettiği, çiftlerin birbirlerinden beklentilerinden etkilenmektedir. Bu konuda beklentilerin saklanması, ifade edilmesinden utanılması ya da toplumsal baskıdan kaynaklı örtük kalması, çiftlerin tensel uyumsuzluğa düştükleri durumlarda ilişkilerini de çıkmaza sokabilmektedir.

Romantik ilişkilerde beklentiler kadar bu beklentilerin karşılanacağı bir partner ile birlikte olmakta önemlidir. Her bir için farklı hassasiyetler barındıran romantik ilişkiler, kırıclıktan ve kaba davranışlardan uzak olarak ilerlemesi gerekmektedir. Çiftlerin birbirlerine hakaret etmeleri, kaba davranışlarda ve sözlerde bulunmaları, kırıcı sözler kullanmaları onların gelecek kaygısı yaşamalarına neden olabilmektedir. Bireylerin, yakın ilişki kuracakları kişilerde aradıkları hassas noktaları bilmeleri ve bu noktalara göre ilişki kurmaları onların gelecek kaygısı yaşamalarının önüne geçecektir. Demir ve Durmuş (2015) göre yakın ilişkilerde kendini kontrol beklentisi edebilme, olumsuzluklara karşı yapıcı ifade dili kullanma ve problemlere çözüm odaklı yaklaşmak ilişkilerin uzun ömürlü olmasını sağlamaktadır. Bu amaçla yıkıcı ve kırıcı davranışlarda bulunan bir kişi ile romantik ilişkiye başlamamak, ileride yaşanabilecek olumsuz durumların önüne geçmek için önemlidir. Çiftler bu konuda kendilerinin ne tür beklentilere sahip olduklarını fark etmeleri ve bu beklentilerini karşılamayan, kaba davranışlarda bulunan ve bu davranışları yapmaktan ısrar eden birisiyle yakın ilişki kurmamaları onları gelecek kaygısından kurtaracaktır. İlişkiye verilen değerın göstergelerinden birisi de ilişki içindeki rahatsızlıkları dile getirmek, söylemek ve bu konuda beklentileri ifade etmektir (Topkara, 2017). Bu hassas noktaları dikkate alan ve beklentilerini ifade eden çiftlerin ilişki doyumları da yüksek olacaktır.

Romantik ilişkilerin, kuruluş aşamasından itibaren kişilerin duygularından, düşüncelerinden, kaygılarından ve beklentilerinden beslenerek aşama kaydederler. Bireylerin geleceğe yönelik kaygıları, ilişkilerinin ilerlemesinde de etkili olabilmektedir. Kişinin kaygı düzeyi arttıkça, ilişki sine yabancılaştığı, romantik eşiyile iletişiminin daha sorunlu hale geldiği ve reddedilme duyarlılığının azaldığı bilinmektedir (Solmuş, 2010). Çiftler ilişkilerinde kendileri olmaya becerebildiklerinde, özerk davranışlar sergileyebildiklerinde, romantik ilişkilerinin pozitif yönde olacağı ve çiftlerin birbirlerinden maddi, manevi destek arayışlarında bulunurken daha rahat davranabilecekleri ve bu sayede geleceğe yönelik kaygıların azalacağı yapılan çalışmalarla belirlenmiştir (Lynch, 2013). Çiftlerin gelecek kaygısından kurtularak ilişkilerinde duygusal hazzı çıkarmaları gerekmektedir. Bu haza ulaşabilmenin yolu ise çiftlerin birbirlerine açık olmaları, kişisel ve ilişki sel beklentilerini ifade etmelerinden geçmektedir.

Çiftler, kuracakları yakın ilişkilerinin kendilerine özel olmalarını talep ederken bu talebi karşılıklı konuşarak belirlemeleri gerekmektedir. Özellikle toplumsal anlamda bakıldığında Türk kültüründe yakın ilişkilerin kişilere özel bir şekilde yaşanması özel emek gerektirmektedir. Aileler, çiftlerin ilişkisinde doğrudan söz sahibi olmak istemekte, anne-babanın çocuklarının vereceği karar hususunda kendilerinde sorumluluk hissetmektedirler (Tarhan, 2019). Ailelerin ilişki sürecine dahil olması, toplumsal aidiyetler, kültürel etkenler bireylerin ilişkilerini kendilerine özel bir şekilde yaşamaları zorlaştırabilmektedir. Geleneksel olarak bakıldığında, kadınların, aileleri tarafından korunmaya daha çok muhtaç olduğu düşüncesi vardır ve bu durum kadınların ailelerinin çiftlerin ilişkisine daha fazla müdahale etmelerine neden olmaktadır (Can ve Hovardaoğlu, 2015). Bu kapsamda çiftlerin bu konudaki hassasiyetleri bilinmeli ve kişiler davranışlarını çiftlerin bu hassasiyetleri doğrultusunda göstermelidirler.

Romantik ilişkiler içinde duyguyu, düşünceyi, hazzı ve cinselliği barındıran süreçlerdir. Yavuzer (2011) göre yakın ilişkiler kuruluş aşamasında ilk etkileşim tamamen fiziksel özelliklere göre şekil alırken daha sonra bu süreç çiftlerin yaklaşmasıyla bedensel teması barındıran bir süreç haline gelebilmektedir. Başlangıç aşamasında gerçekçi beklentiler üzerine kurulmayan yakın ilişkiler, çiftlerin beklentilerinin somutlaştığı süreçte problemlili bir hal alabilmektedir. İlişkilerini kendilerine özel kılmak isteyen bireyler, bedensel temas sınırlarının neler olduğunu, romantik ilişkilerinde bedensel temasın ne kadar yer alacağı ilişkinin başlangıç aşamasında konuşmaları çiftlere yarar sağlayacaktır. Bu sayede çiftler, yanlış anlaşılmanın önüne geçmiş olacak ve bedensel sınırların suiistimal edilmesi önlenecektir. Çiftlerin bu konudaki birbirlerine somut bir şekilde ifade etmeleri, yapıcı romantik ilişkinin kurulmasında ve kurulan romantik ilişkinin çiftlere özel bir hal almasına yardımcı olacaktır.

Bu bölümde insanın ilişki kurma ihtiyacının neler olduğuna, yakın ilişkilerden farklı olarak romantik ilişkilerin bireyin hangi ihtiyaçlarına cevap verdiğine, romantik ilişkilerin oluşum sürecinde bireysel faktörlerin neler olduğuna, toplumun bir üyesi olan bireyin romantik ilişki sürecinde bulunduğu bu ilişkinin toplumsal faktörlerle nasıl bir ilişki içerisinde olduğuna değinilmiştir. Bunların yanı sıra romantik ilişki kurulurken bireysel beklentilerin neler olabileceğine, romantik ilişkileri

etkileyen faktörlerin neler olduğuna ve son olarak bireylerin romantik ilişki sürecine başlamadan önce bu ilişkiden beklentilerinin neler olduğunun ifade edilmesinin önemine değinilmiştir.

2.1.2. Romantik ilişkilerle ilgili kuramsal bakış açısı. Bu bölümde romantik ilişkileri konu alan kuramlar hakkında bilgi verilmiştir.

2.1.2.1. Stendhall'ın tutkulu aşk kuramı. Stendall'ın tutkulu aşk kuramına göre bireyin aşık olduğunun ifadesi yedi aşamada gerçekleşir. Bu aşamaların ilki beğenme sürecidir. Aşk sürecinin başlangıcı olan beğenme süreci, bireylerin karşılıklı çekimi ile başlamaktadır. Daha sonra bireylerin karşılıklı beklentilerinin uyuşması ile süreç içerisinde yakınlaşmalar oluşmaktadır. Bu süreçte aşıklar için önemli olan nokta dış görünüştür.

Dış görünüş olarak düşüncelerin ortak bir kümede kesişmesinden sonra ikinci aşama olan ilişkideki beklentiler sürecine geçilir. Bu aşamada çiftler ilişkilerine yönelik yatırımlar yaparak, gelecekleri ile ilgili hayaller kurarlar (Atak ve Taştan, 2012). Romantik ilişkideki beklentilerin konuşulmasından sonra çiftler kendileri ile ilgili hayallerinden ve karşı tarafın arzularından bahsederek, ilişkilerine yönelik planlamalar yaparlar. Bu süreçte aktif rol alan düşünce, bireylerin romantik partnerleri ile geçirecekleri mutlu günlerin nasıl gelişeceği düşüncesidir.

Kuramın üçüncü aşaması ümit süreci ile devam etmektedir. Bu süreçte çiftler aralarında bir ilişkinin, aşkın oluşup oluşmayacağına dair ümitlerini sorgularlar. Bu sorgulamalarını göz önünde bulundurarak, yeterli ümit düzeyine ulaştıklarında aralarında aşk doğmuş olur. Çiftlerin arasında oluşan bu aşkı besleyen kavramlardan birisi de romantik çekiciliktir. Partnerine aşık olan romantik eş aynı zamanda partnerinden de aşk ümidi besleyerek, ilişkisinde romantik çekicilik sürecini başlatmış olur. Bu sayede romantik ilişkinin dördüncü aşaması da tamamlanmış olacaktır.

Stendall'ın tutkulu aşk kuramına göre, romantik ilişki sürecinin beşinci aşaması billurlaşma sürecidir. Bu aşamada romantik eş, sevgilisi ile yeni keşiflere çıkmaktadır. Bu keşif sürecinde, çiftler arasında, hayatlarında gelişen güzellikleri birlikte yaşama arzuları oluşmaktadır. Keşfedilen güzelliklerin zamanla gerçekleşmesi konusundaki

beklentiler, çiftlerin ilişkilerinde etkili olan etkenlerden bazılarıdır. Bu dönem, çiftler için biricik kabul edilen bir dönemdir. İlişkinin çiftler arasında biricik hale geldiği gibi çiftler romantik eşlerini de kendileri için özel olarak sıfatlandırırılar. Bu süreçte çiftler, aşık olmanın onlar için huzur kaynağı olduğunu ifade ederler.

Billurlaşma sürecinin sonunda ilişkide tutku var olmaya başlar. Bu süreçte birey, geleceğini planladığı, sevmekten ve seilmekten huzur duyduğu romantik partneri tarafından reddedilme korkusu yaşayabilir. Bu reddedilme korkusu ilişki de yeni bir süreç yaratarak ilişkiyi zedeleyebilir. Çiftler tarafından ilişkideki bu sürecin çözülememesi durumunda ilişkide belirsizlikler meydana gelir ve bu belirsizlik sonucunda ayrılma süreci başlayabilir. Bu aşamada bireylerin sorguladığı temel düşünce ise sevgilerinin karşılığının olup olmadığıdır.

Kuramın son aşaması ikinci billurlaşma dönemidir. Bir önceki dönemde belirsizliklerin uzamasından dolayı ayrılma tehdidi ile karşı karşıya kalan çiftler, romantik ilişkilerinin sürüp sürmeyeceği konusunda daha gerçekçi fikirler sunarlar. Fikirlerin paylaşılmasından sonra ilişki çiftler tarafından gözden geçirilir ve çiftler yaşamış oldukları aşkın, göstermiş oldukları çaba ile devam edip etmeyeceğini belirlemeye çalışırlar. Sonuç olarak çiftler arasında var olan ve yedi aşamada gelişen bu aşk ya sona erecektir ya da çiftlerin karşılıklı çabalarıyla varlığını devam ettirecektir.

2.1.2.2. Furman ve Wehner'in romantik ilişki kuramı. Furman ve Wehner (1997) kuramlarında romantik ilişkileri bağlanma, yakınlık, bakım ve cinsel davranış sistemlerinin bir araya gelmesi ile oluşan bir süreç olarak değerlendirmişlerdir. Birey için romantik partner, kendisini ilişkiye bağlayan bir etken olarak görülebilirken bunun yanı sıra romantik partnerin bu işlevinin ilişkide zaman zaman sağlıklı işlemediğini de belirtmişlerdir. Çiftler romantik ilişkilerini kendilerine destek mekanizması olarak kullanabilirler. İlişkinin başlangıç aşamasında bu destek mekanizmasına fazla başvurulmayabilir. Çiftler için farklı başvuru kaynakları (aile, arkadaş) devrede olması nedeniyle flört sürecinin ilk aşamalarında başvurulacak kişi romantik eş olmayabilir. İlişkinin ivme kazanması ve olgunluk düzeyine ulaşmasından sonra romantik eşle ilgili paylaşım daha fazla olmaktadır. Bu süreç bireyin diğer ilişki süreçlerinden de etkilenebilmektedir. Çiftler romantik ilişki deneyimi kazandıkları zaman, romantik eş

ile paylaşımlarını artırmaya ve problem yaşanması durumunda romantik eşine başvurmaya daha eğilimli olmaktadır (Furman ve Wehner, 1997).

Birey, yaş olarak olgunlaştıkça, romantik ilişkisindeki deneyimi de artmaktadır. (Furman ve Wehner, 1997) göre başlangıçta farklı başvuru kaynaklarını devreye sokan birey, artık romantik partnerine bağlanma gereksinimi daha çok hissetmekte, onunla duygusal yakınlığını artırmakta ve onunla cinsel paylaşımlarını daha rahat yapabilmektedir. Bu durum bireyin yaşça yetişkinlik kazanarak romantik ilişkisini nasıl kullanacağına karar vermesine de yardımcı olan bir süreçtir. Bu sayede kişi, kendisini romantik ilişkisinde daha deneyimli ve yeterli bulacaktır.

Çiftler romantik ilişkilerinin başlangıçlarında kendi kimliklerini yaşayabilecekleri, fiziksel olarak kendilerini çekici kabul ettirebilecekleri ve bu ilişkinin onlara neler kazandıracakları ile ilgilenirler (Furman ve Wehner, 1997). Daha sonra ise süreç kişilerin ilişki deneyimi kazanmasıyla birbirlerine destek olacakları, kendi istek ve arzularını ilişkilerinde yaşayacakları bir aşamaya geçmektedir.

Furman ve Wehner (1997) göre romantik ilişkilere başlanırken çiftler, partnerlerini, kendilerine zaman ayırıp onlarla arkadaşlık edecek kişiler olarak görme eğiliminde olurken, zamanla bu eğilim değişiklik göstermektedir. Olgunlaşan ilişkide partnerler, birbirlerine destek olan, problemlerinde yardım sunan ve karşılıklı saygı, ilgi barından çiftler haline gelmektedirler. Başlangıç aşamasında fazla ihtiyaç duyulmayan cinsel arzular da bu süreçte romantik eşler arasında ifade edilmeye başlanırlar ve çiftler birbirlerine bu ihtiyaçlarını giderme amacıyla yönelirler.

Bağlanma, bakım görme, duygusal yakınlık ve son olarak cinsel arzuların ifade edilmesiyle romantik ilişki yeni bir boyut kazanarak sosyal hiyerarşide daha üst basamaklara çıkmış olur. İlk aşamalarda aile, arkadaş gibi mekanizmalar, bireyin ilk başvuru kaynakları iken, ilişkinin olgunlaşmasıyla bu döngünün ilk basamağını romantik ilişkiler olarak süreç devam eder ve çiftler, romantik ilişkilerinin deneyim kazandığı gibi kendilerinin de deneyim kazandıklarının farkında olurlar (Furman ve Wehner, 1997).

2.1.2.3. Brown' un romantik ilişki gelişim kuramı. Brown (1999), romantik ilişkilerin gelişimini başlangıç evresi, statü evresi, duygusal yakınlık evresi ve bağlanma evresi olmak üzere dört evrede tanımlamıştır.

Başlangıç evresi birey romantik ilişki kurma ihtiyacı hissettiği evredir. Bu evrede birey, karşı cins ile ilgili yeni deneyimler elde eder ve onu yeniden keşfeder. Kişi için bu evrede temel amaç, kendi kişiliğini geliştirmek ve romantik ilişki kurabilme adına güven kazanabilmektir. Bu amaçla birey için bu evrede ilk hedef kendi kişiliğinin gelişimidir.

İkinci evre bireyin romantik ilişki kurarak statü kazandığı evredir. Bu evrede birey, kuracağı romantik ilişki ile toplumda ve akran grupları içerisinde bir statü kazanacağına inandığı için kendisine romantik bir eş arayışında olur. Bu arayış bireyin gelişimi için önemli olduğu kadar onun için hassas bir süreçtir. Bu evrede birey, kabul görmek için yanlış kişilerle romantik ilişkiye girebilmekte, bu durum ise onun doyurucu bir ilişki yaşamasının önüne geçebilmektedir.

Duygusal yakınlığın kurulduğu evre olan üçüncü evrede, birey çevreden koparak romantik ilişkisine yönelim gösterir. Bu evrede romantik ilişki, partnerler için biricik hale gelerek, özel bir karakter kazanmış olur. Bu sayede akran gruplarının veya sosyal etkilerin yansımaları romantik ilişkiye zarar veremez. Bu süreçte çiftler birbirlerini daha yakından tanımakta ve duygusal bağlanımları daha yoğun olmaktadır. Bu yoğunluğun etkisiyle cinsel etkileşim de ivme kazanmaktadır. Sosyal çevre veya akran grubu başlangıç aşamalarında ilişkiyi zedeleyecek bir durumda iken duygusal yakınlık evresinde bu gruplar bireyler için destek mekanizmaları haline gelebilir.

Brow (1999) göre romantik ilişkilerin gelişiminde son evre bağlanma evresidir. Bu evre duygusal yakınlığın derinlik kazandığı bir evredir. Her ne kadar çiftler kendilerini duygusal olarak birbirlerine bağlı gibi görseler de bu evrede yaşanabilecek temel problem kişiliklerin tek kabul edilme olasılığıdır. Birey kendi kişiliği ile ilişkide var olmak isterken, ilişkide duygusal yoğunluk ve bağlanma davranışlarıyla kendisini ayrı bir kişilik olarak yaşatmakta zorlanabilir. Bu durum çiftlerin kendi içlerinde kimlik sorunları yaşamalarına neden olabilir. Bundan dolayı çiftlerin kendi kimliklerini ilişkilerine getirmeleri ve romantik ilişkilerine bu kimlikleri ile devam etmeleri önemlidir.

2.1.2.4. Psikanalitik yaklaşım kuramı. Psikanalitik kuram Freud tarafından geliştirilen bir kuramdır. Freud, kişiliği ve insan davranışlarının anlaşılabilmesi amacıyla bilinçdışı kavramını tanımlamış ve insanların farkında olmadıkları bilinçdışı güçler tarafından yönetildiklerini ifade etmiştir (İnanç ve Yerlikaya, 2014). İnsan doğasını psişik güçler ve libido etkisiyle yöneltildiğini ifade eden Freud, kişiliğin yapısını ise topografik model (bilinçdışı, bilinçöncesi, bilinç) ve yapısal model (id, ego, süperego) olmak üzere iki başlıkta incelemiştir.

Freud insandaki meydana gelen cinsel ihtiyaçları birer cinsel dürtü olarak belirtmekte ve bu dürtülerin insan soyunun devamlılığını sağlamakta etkili olduğunu ifade etmektedir (Corey, 2015). Bireylerdeki libido seviyelerinin insandan insana farklılık göstereceğini belirten Freud, cinselliğin ergenlikten önce çocukluk düzeyinde ortaya çıktığını belirtmiştir.

Psikanalitik kuramda kişilik gelişimi oral, anal, fallik, latent ve genital dönem olmak üzere beş aşamada gerçekleşmektedir. Her dönemin kendi içerisinde saplanma yaratabileceğini belirten Freud, romantik eş seçerken bu saplanmaların, çiftlerin tercihlerinde etkili olabileceğini ifade etmiştir. Fallik dönemde ortaya çıkan odipus ve elektra karmaşaları, bireylerin romantik partner seçiminde etkili olan süreçler olarak söylenebilir. Bu dönemde karşı cins ebeveynle kurulacak ilişkinin sağlıklı olması bireyin ilerleyen yıllarda kuracağı romantik ilişkilerde etkili olabilmektedir (İnanç ve Yerlikaya, 2014). Bu dönemde erkek bireyler için aşılammış oidipal komplekslerin, kişinin annesine benzeyen ve annesinin özelliklerini barındıran bir kişiyle ya da kendisinden yaşça büyük olan birisiyle romantik ilişki kurma ihtiyacı hissetmesi ve onunla ilişki içerisinde olması neden olabilmektedir. Bu durum zaman zaman bireylerin kendi ebeveynleri ile zıt karakteri barındıran bir kişi ile ilişki yaşamayı tercih etmesine de neden olabilmektedir.

Fallik dönemde ortaya çıkan evrelerden bir tanesi de kız çocuklarının yaşamış oldukları elektra karmaşasıdır. Bu karmaşanın kız çocuklar tarafından sağlıklı bir şekilde atlatılmaması durumunda, kadınlar kendi babalarının özelliklerini taşıyan bir kişi ile yakın ilişki içerisinde olmak isteyebilirler (Murdock, 2014). Bu durum zaman zaman bireylerin kendi ebeveynleri ile zıt karakterleri barındıran bir kişi ile ilişki yaşamayı tercih etmesine neden olabilmektedir. Kadın ve erkekte meydana gelen bu

karmaşaların sağlıklı bir şekilde aşılabilmesi, onların yakın ilişkilerinde problemler yaşamasına neden olabilmektedir.

Freud'a göre romantik ilişkiler, içinde fiziksel ve duygusal süreçler barındıran cinsel dürtünün toplum tarafından tanınması olarak ifade edilmektedir. Ayrıca yetişkin bireylerin bu libidoları, odipal dönemde ilişki kurdukları kişilere benzeyen bireylere aktarılmaktadır. Bu kişiler erkekler için anneleri, kadınlar için ise babalarıdır (Pines, 2013). Bu bilgilerden yola çıkılarak bireylerin romantik partnerlerini tercih ederken çocukluk dönemindeki libidolarının etkisinde kaldıkları ifade edilebilir.

2.1.2.5. Birbirini tamamlayan gereksinimler kuramı. Birbirini tamamlayan gereksinimler kuramına göre, birey kendi ihtiyaçlarını karşılayan bir kişi ile yakın ilişki içerisinde olurken aynı zamanda kendisi de karşı tarafın beklentilerine cevap vermelidir. Birey, romantik eşini seçerken kendisi ile ortak sosyal kültüre sahip olan, dil, din ve ırk gibi konulardaki beklentilerine cevap verebilecek kişiyi, kendisine romantik eş olarak seçmeye dikkat eder. İlişkideki isteklerin karşılanması ise romantik ilişkiyi başarıya götüren etken olarak görülebilir (Özgüven, 2000). Bu kurama göre çiftlerin beklentileri, cinsiyete göre farklılaşmaktadır. İlişki içerisindeki ihtiyaçlar ise bazen kadınlar için bazen de erkekler için daha önemli hale gelebilmektedir. Bireyler romantik partner konusunda tercih yaparken kendilerini tamamlayabileceklerini düşündükleri bir kişi ile ilişki içerisinde olmayı isterler (Nazlı, 2016). Kendi istek ve beklentilerine cevap verebilecek bir partner ile romantik ilişki kurulması, çiftlerin arasındaki mutluluğun sağlanmasına da yardımcı olmaktadır.

Birbirini tamamlayan gereksinimler kuramına göre birey, romantik eş tercihini benzer arkadaş grupları içerisinde veya kendi beklentilerine cevap verme potansiyeli olan kişilerin oluşturduğu çevreden seçer. Diğer bir ifadeyle kişi, kendi isteklerini ve gereksinimlerini tamamlayacağına inandığı bir birey ile yakın ilişki içerisinde olmak ister (Özgüven, 2000). Bu süreçte bireylerin birbirlerini ne düzeyde tamamlayabildikleri önem kazanır. Tamamlanma aşamasında bireylerin benzer özelliklerinin yanı sıra zıt özellikleri de çekicilik oluşturmaktadır.

Birbirini tamamlayan gereksinimler kuramına göre, çiftler arasında kurulan romantik ilişkiler, onların gereksinimlerinden etkilenmektedir (Nazlı, 2016). Erkek bireyin beklentileri, kadın bireyde görmek istediği özelliklerle, kadın bireyin beklentileri,

erkek bireyde görmek istediği özelliklerle karşılanmaktadır. Örneğin, kişilik özelliği olarak fevri davranışlarda bulunan bir bireyin romantik ilişki kurmak isteyeceği kişide arayacağı özelliklerin başında sakin kalabilme özelliği olacaktır. Bu sayede çiftlerin romantik ilişkileri daha yapıcı olacak ve aralarındaki ilişki çiftlerin gelişimine katkı sağlayacaktır.

2.1.2.6. Romantik yakınlık kuramı. Moss ve Schwebel tarafından geliştirilen Romantik Yakınlık Kuramına göre yakın ilişkiler, kişilerin sosyal gelişimlerini, kişiliklerini ifade etme düzeylerini ve psikolojik iyi oluşlarını etkilemektedir. Yakınlık kurabilmek bireylerin, kişilik gelişimlerinde, arkadaşlık ilişkileri kurabilmelerinde ve romantik partner ile evliliğin gerçekleşmesinde etkili olabilmektedir (Atak ve Taştan, 2012).

Bireylerin yakınlık kurmaları onların fiziksel sağlıklarında etkili olabildiği gibi aynı zamanda kişilerin psikolojik sağlığı üzerinde de etkili olabilmektedir. Bireylerin zihinsel rahatsızlıklar yaşamamasında yakınlık kurmanın önemli olduğu belirtilmiştir. Moss ve Schwebel (1993) romantik yakınlık sürecini beş faktörle ifade etmişlerdir. Bu faktörler, bağlılık kurma, duygusal yakınlık, bilişsel yakınlık, fiziksel yakınlık ve karşılıklıdır. Romantik ilişkisinde bu süreçlerin tamamını barındıran çiftler, ilişkilerini ideal düzeyde yaşayabilmektedirler.

Temelleri aşk üzerine kurulu olan romantik ilişkilerin, çiftlere daha huzur verdiği romantik yakınlık kuramında belirtilmiştir. Aşkın varlığı ise yakınlıkla ilişkili olabilmektedir. Çiftler romantik ilişkilerini değerlendirirken, bağlılık, duygusal yakınlık, bilişsel yakınlık, fiziksel yakınlık ve karşılıklık gibi romantik yakınlık kuramının etkenlerini baz almaktadırlar (Atak ve Taştan, 2012). Bu süreçler baz alınarak çiftler tarafından değerlendirilen ilişkide, çiftlerin ortak bir paydada buluşma olasılıkları da artmaktadır.

2.1.2.7. Erikson'un psikososyal gelişim kuramı. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı (1963), bireyin gelişimini sekiz basamakta açıklamaktadır. Her dönem kendi içinde aşılması gereken bir krizden oluşmaktadır. Bu krizler uygun şekilde çözüldüğünde, bireyin kişilik gelişimine katkı sağlamaktadır (İnanç ve

Yerlikaya, 2014). Bu krizler aşılmasıyla birey kimlik oluşum sürecini başarıyla geçmiş olacaktır.

Erikson (2018) kişiliğin gelişim evrelerinin süreklilik içerisinde ilerlediğini belirtmektedir. Bu evreler içerisinde gerileme olsa da bireyler bu evrelerin hiçbirini atlamamakta, kişilik gelişiminde sırayla bu evrelerin tamamından geçilmektedir. Kimliğe karşı kimlik karmaşası bu evrelerden bir tanesidir ve bireyin ergenlik dönemine denk gelmektedir. Bu dönem bireyin kimlik geliştirdiği bir dönem olarak ifade edilebilir. Dönemin temel kargaşası ise kimliğe karşı kimlik kargaşasıdır (Sanemoğlu, 2013). Birey bu dönemi sağlıklı bir şekilde atlatarak kimlik kargaşasını çözerse, kendinden emin, kendine güvenen bir kişi olarak yaşamına devam edecektir.

Psikososyal gelişim kuramının altıncı evresi yakınlığa karşı yalıtılmışlık evresidir. Bu dönemde birey bir önceki dönemde kazanmış olduğu kimliğini toplumla kaynaştırmaya başlayacaktır. Bu dönemde birey yakınlık ve yalıtılmış arasındaki karmaşayı çözmeye ve dönemin psikososyal gücü olan sevgiyi kazanmaya uğraşacaktır (İnanç ve Yerlikaya, 2014). Yakınlığın aktif olarak yaşandığı bu evrede, bireyler için yakın ilişkiler etkin rol oynamaktadır. Yakın ilişkiler, bireyin kendi duygularını paylaşabileceği partner ile ilişki içerisinde olmasını ve bir başkasını sevebilme kapasitesinin gelişimine katkı sağlamaktadır.

Yakınlık kurmanın karşıtı yalıtılmışlıktır. Bu evrede kişi kimliğini yitireceğinden korktuğu için romantik ilişki içerisinde bulunmaktan kaçınabilir ya da kimlik kazanımını sağlayamadığı için romantik ilişkilerinde başarılı olamayabilir (İnanç ve Yerlikaya, 2014). Bu durum bireyi yalıtılmışlığa itebilir. Bunu aşabilmenin yolu ise sevginin oluşumuna fırsat tanıyarak, beklentilerin konuşulması, iş birliği yapılması ve bağlanmanın gerçekleşmesidir.

Romantik ilişkiler bireye bir kimlik duygusu kazandırmanın yanı sıra onun kendi kimliğine, beklentilerine yakın birisiyle yakınlaşmasına da katkı sağlamaktadır (Erikson, 2018). Yakın ilişkinin kurulabilmesi için birey, romantik partnerinin biricik olduğuna dair görüşe sahip olmalıdır. Romantik ilişkilerde yakınlığın oluşumu bireyin kişilik gelişimin ve kimlik kazanımının gerçekleşmesi ile sağlanmış olacaktır. Bu dönem öncesinde kurulan yakınlıklar ise bireyin kendi kişilik özelliklerini yakın ilişkiler aracılığıyla tanıma gayesinden geçmektedir. Bu nedenle üniversite dönemine

denk gelen genç yetişkinlik döneminde kurulacak romantik ilişkiler, bireylerin gelecekteki ilişki kalite düzeylerinin önemli belirleyicileri arasındadır.

2.1.2.8. Hatfield, Berscheid ve Walster'in romantik aşk kuramı. Hatfield, Berscheid ve Walster'in romantik aşk kuramına göre, çiftler arasında tutkulu bir aşk vardır. Tutkulu aşk, sevenin sevdiği kişiye yönelik çok yoğun duygular hissetmesi, onunla karşılıklı bir bütünleşme yaşaması ve bundan büyük haz duymasıdır (Özabacı, 2019). Bu kurama göre kişiler, yaşadıkları duyguları fiziksel ve sosyal çevrelerine göre yorumlama eğiliminde olurlar. Fiziksel çevre perspektifinde bakıldığında, bireyler romantik partneri ile fiziksel bir yakınlık yaşadığında yoğun fiziksel uyarımlar hissederler. Bu yoğun fiziksel uyarımın ise romantik partnerine karşı hissettiği duygudan kaynaklandığını bilirler (Karahasanoğlu, 2016). Bireyler, bu uyarılmalarının adını ise aşk olarak koyarlar ve romantik eşin kendisi için yaratıldığı düşüncesine inanırlar. Kuramın temel felsefesi yoğun uyarılma ve bilişsel adlandırmaya dayanmaktadır. Birey romantik eşe karşı yoğun uyarılma hisseder ve bu uyarılmayla birlikte tutkulu aşk yaşar. Sosyal çevre bakımından incelendiğinde, bireyler tutkulu aşkı kişisel deneyimlerle değil sosyal çevre ile öğrenirler. Bireyler, toplumsal yaşamı süresince aşık olmanın nasıl bir duygu olduğunu ve kimlere aşık olabileceğini medyadan, yazılı kaynaklardan veya rol modellerden öğrenirler (Atak ve Taştan, 2012).

2.1.2.9. Evrimsel aşk kuramı. Evrimsel Aşk Kuramına göre, insanların romantik ilişki kurmalarının altında yatan temel düşünce nesillerin devamlılığını sağlamak için başarılı bir üreme gerçekleştirmektir. Bu amacı gerçekleştirmek için bireyin yapması gereken yakın amaçlar bulunmaktadır (Karahasanoğlu, 2016). Bu yakın amaçlar kaynak sergileme, koruma ve sadakat, evlilik ve bağlılık, cinsel yakınlık, üreme, kaynak paylaşımı ve ana – babalık yatırımdır (Özabacı, 2019). Bu ana amaçlar aşk eylemleri olarak da adlandırılmaktadır (Karahasanoğlu, 2016). Bu amaçlar, bireylerin sağlıklı bir üreme geliştirmelerine yardımcı olarak onların başarılı çocuklar üretmesine imkan sağlayan amaçlardır. Bu amaçların gerçekleşmesi için bireylerin kendilerine düşen görevler vardır. Bu görevler ilk olarak romantik eşe kendini çekici hissettirmekle başlar, daha sonra o eşle romantik ilişki kurmakla devam

eder, ilişkinin kurulmasından sonra romantik eşle üreme gerçekleştirilir ve üreme sonucu dünyaya gelen çocuklara yatırım yapılır (Atak ve Taştan, 2012). Bireyin görevlerinin başında gelen kaynak sergileme, romantik eşle ilişki kurmaya yönelik sergilenen tutumları içermektedir. Sadakat ve koruma, bireyin romantik eşine bağlılığının ifadesidir. Evlilik aşaması ise romantik eşlerin evlilik yolunda adım atmalarıdır. Cinsel yakınlık, duygusal bir bağı da içeren fiziksel birlikteliktir. Üreme, gerçekleştirilen dört aşk eyleminin işlev kazanabilmesi amacıyla yapılan bir aşk eylemidir. Kaynak paylaşımı, çiftlerin hayatlarını devam ettirebilmeleri ve çocuklarını büyütebilmeleri amacıyla birbirlerine maddi destekte bulunmalarıdır. Ana – babalık yatırımı ise ana – babaların çocuklarını sevgi ile büyütmelerini, onların başarılı olmaları için yardımcı olmalarını ve çocuklarının mutlu bir yuvaya sahip olabilmeleri için onları hazırlamalarını içerir (Atak ve Taştan, 2012). Bu yedi eylemin gerçekleşmesi ile neslin devamlılığı sağlanmış olmakta ve aşkın doğasını anlaşılır kılınmaktadır.

2.1.2.10. Sternberg'in üçgen aşk kuramı. Sternberg'in Üçgen Aşk Kuramına (1999) göre aşk, yakınlık, tutku ve bağlanma olmak üzere üç temel ögeden oluşmaktadır. Yakınlık; romantik ilişkide duygusallığı, paylaşımında bulunmayı, çiftler arasındaki iletişimi, tutku; ilişkide beğenilmek, çekici olmak, cinselliği; bağlanma ise ilişkinin kısa süreli ya da uzun süreli varlığına yönelik düşünsel süreçleri içermektedir (Stenberg, 1988).

Sternberg (1999), üçgen aşk kuramında sekiz aşk türü tanımlamıştır. Bunlar; günlük ve zorunlu olan ilişkilerin olduğu aşksızlık, çiftler arasındaki karşılıklı çekim ve sıcaklıktan kaynaklı beğenilme duygusu, bireyin karşısındaki kişiden ziyade hayal ettiği kişiye aşık olmasını içeren çılgınca aşk, fiziksel çekiciliğin ve duygusal paylaşımın zaman içinde kaybolduğunu boş aşk türleridir. Bunlar dışında Stenberg (1999) tarafından tanımlanan birey ve karşısındaki bireyin karşılıklı olarak hoşlanmasından doğan romantik aşk, bireyin karşısındaki kişiye cinsellik ya da fiziksel arzu hissetmeden yaşadığı arkadaşça aşk, bireylerin fiziksel ve cinsel yakınlıklarının azaldığı sadece bağlılıklarının kaldığı aptalca aşk ve her insanın yaşamak istediği fakat çok az insanın ulaştığı mükemmel aşk türleri de vardır.

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Romantik ilişkiler alanında yapılan ölçek geliştirme çalışmaları.

Araştırmanın bu bölümünde, Türkiye’de ve yurt dışında romantik ilişkiler alanında gerçekleştirilmiş olan ölçek geliştirme çalışmalarına yer verilmiştir.

2.2.1.1. Romantik ilişkiler alanında Türkiye’de yapılan ölçek geliştirme çalışmaları. Gizir (2012) tarafından geliştirilen ilişki inançları ölçeğinin uyarlama çalışmaları kapsamında Mersin Üniversite eğitim öğretim gören 742 kişi ile çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmaların sonuçları analiz edildiğinde İİÖ’nin 6 faktörden oluştuğu anlaşılmıştır. Ölçek geliştirme çalışları sonucu İİÖ’nin Cronbach alfa katsayısının yüksek olduğu, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu anlaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler kapsamında değerlendirildiğinde İİÖ’nin bireylerin ilişkilerdeki inançlarını güvenilir ve geçerli düzeyde ölçtüğü ortaya konulmuştur.

Kılınçer ve Dost (2013) tarafından geliştirilen romantik ilişkiyi değerlendirme ölçeği flört ilişkisinde bulunan çiftlerin ilişkilerinde istismar durumlarını incelemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme çalışmaları kapsamında 2011 – 2012 eğitim öğretim yılında Hacettepe Üniversite’nin farklı fakültelerinde okumakta olan 426 öğrenci ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Ölçek analizleri yapıldığında RİDÖ’nün on üç boyuttan oluştuğu ve bu boyutların da toplam varyansın 64.89’unu açıkladığı anlaşılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri ise .97 olarak belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda RİDÖ’nün geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirlenmiştir. Bu ölçek ile üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları istismar belirlenebilmektedir. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farklılıklarının açık bir şekilde ifade edilmesi onların kuracakları romantik ilişkide istimara uğramalarının önüne geçebilmektedir. Bu kapsamda RİDÖ’nün sonuçları RİBFÖ’nün geliştirilme sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği Sarı ve Owen (2015) tarafından çiftlerin ilişkilerindeki akılcı olmayan inançlarını belirleyebilmek amacıyla geliştirilmiştir. Ellis (1986) ve Beck (2001) kuramsal çalışmalarına dayanarak geliştirilen ölçek, ilişkideki inançları belirlemede önemli bir yer kaplamaktadır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında 551 kişi ile çalışma yapılmıştır. Toplanan verilerin sonucunda 30 maddeden oluşan 5’li likert tipi olan

ölçeğin altı faktörden oluştuğu belirlenmiştir. İç tutarlılık kat sayısı .53 ile .81 arasında olan romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ölçeği yapılan çalışmalar sonucunda araştırmacılar tarafından kullanılacak geçerlilik ve güvenilirlik düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. RİAOİ'nün geliştirilme ve uygulama aşamaları göz önüne alındığında RİBFÖ ile paralellik gösterdiği ifade edilebilir. Bireylerin ilişkilerindeki akılcı olmayan inançlardan uzaklaşabilmelerinin bir yolu da ilişkinin kurulma ve ilerleme aşamasında kendilerinden ve karşı cinsten olan beklentilerini ifade etmeleri ve bu beklentiler doğrultusunda romantik ilişkilerini kurmaları önemli görülmektedir.

Çiftlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde kendilerinde algıladıkları bireysel gücü belirlemeye çalışan ilişkilerde güç algısı ölçeği, Aydın ve Çağ tarafından 2017 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlama çalışmaları kapsamında Ankara ilinde yaşayan, çalışan ve en az lise düzeyinde eğitim seviyesinde olan 103 evli birey ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Ölçek verilerinin analizleri incelendiğinde, ölçeğin iki faktörden oluştuğu ve bu iki faktörün istatistikî sonuçlarının kabul edilebilir düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise .88 olarak belirlenmiştir. Yedili likert tipi olan ve 8 maddeden oluşan ölçek iki faktörlü yapısı ile Türk kültürüne uygun olarak kullanılacak geçerliğe ve güvenilirliğe sahip bir ölçektir. Aydın ve Çağ (2017) yapmış oldukları bu çalışma ile çiftlerin kendilerinde algıladıkları kişisel güç ile kurmuş oldukları ilişki yapısı arasında bir bağ olduğunu ifade etmişlerdir.

Köksal (2017) tarafından geliştirilen Evlilikte Rol Beklentileri Ölçeği, bireylerin evliliklerindeki rol beklentilerini ölçme amacıyla geliştirilmiştir. Araştırmaya katılan birey sayısı bekar ve evli olmak üzere toplamda 766 kişidir. Araştırma, evlilikte rol beklentileri ölçeği, ilişkisel-bireyci-toplulukçu benlik ölçeği ve Bem cinsiyet rolü envanteri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ölçek toplamda 40 maddeden oluşmaktadır ve ölçeğin açıklanan varyans oranı %36.25'tir. Ölçek geleneksel ve eşitlikçi olmak üzere iki faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı geleneksel faktör için .93 iken eşitlikçi faktör için ise .88 olarak hesaplanmıştır. Evlilikte rol beklentileri ölçeğinin, araştırma sonucuna göre geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu ifade edilmiştir.

Sağkal ve Özdemir (2018) tarafından Türk kültürüne uyarlanan algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği Adnan Menderes Üniversitesi'nde eğitim öğretime devam eden ve

romantik ilişkisi bulunan 366 birey örneklem kabul edilerek geliştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ARİKÖ 6 maddeden oluşmuştur ve tek boyutlu bir yapıya sahiptir. 366 katılımcının sonucu incelendiğinde ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .86, yapı güvenirliği .87 ve test-tekrar tes güvenirliği ise .81 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ARİKÖ'nün araştırmacılar tarafından kullanılabilir, geçerli ve güvenilir bir ölçek özelliklerine sahip olduğu anlaşılmıştır.

Romantik ilişkiler alanında Türkiye'de gerçekleştirilen ölçek geliştirme çalışmalarında araştırmacılar genellikle, romantik ilişkileri inançlar, karşılıklı güven ve ilişkiye yönelik algılar doğrultusunda incelemiştir.

2.2.1.2. Romantik ilişkiler alanında yurt dışında yapılan ölçek geliştirme çalışmaları. Larzelere ve Huston (1980) tarafından geliştirilen İkili İlişkiler Güven Ölçeği, romantik ilişkisi olan veya evli olan bireylerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları güveni belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek çalışmaları 120 kadın ve 75 erkek olmak üzere 195 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Ölçek 7 maddeden oluşmaktadır ve 7'li likert tipi bir ölçektir. Ölçek maddelerinde 1=Asla ile 7= Her Zaman arasında değişen derecelemeye sahiptir. Ölçekte açıklanan varyans oranı %48.2'dir. Madde-toplam korelasyonları yüksektir ve .72 ile .89 arasında değişir. Katılımcılar tarafından ölçek maddeleri cevaplandırılırken sorularda kendilerine uygun gelen dereceyi işaretlemeleri istenmektedir. Ölçek maddelerinden olan üçüncü, dördüncü, beşinci, yedinci ve sekizinci maddeler ters yönde puanlanmaktadır. Ölçek aynı zamanda toplam puan da vermektedir. Ölçekten alınabilecek puan 8 ile 56 arasında değişmektedir. Ölçekten yüksek puan alınması ilişkide güven düzeyinin düşük olduğunu ifade etmektedir.

Hendrick (1988) tarafından geliştirilen İlişki Doyumu Ölçeği, bireylerin romantik ilişkilerindeki doyumu belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek yedi maddeden oluşan 7'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekte yer alan 4. ve 7. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçek tek faktörden oluşmaktadır ve yapılan faktör analizleri sonucunda açıklanan toplam varyansın %46 olduğu ifade edilmiştir. Madde toplam korelasyonu ise .57 ile .76 arasında değişmektedir. Ölçek geliştirme çalışmaları aşamasında benzer ölçekler geçerliliği olarak Çift Uyumu Ölçeği kullanılmıştır. İlişki Doyum Ölçeği ile Çift Uyumu Ölçeği arasındaki korelasyon ise .80 olarak ifade

edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı .86'dır. Ölçekten yüksek puan alınması ilişki doyumunun arttığını, ölçekten düşük puan alınması ise ilişki doyumunun azaldığını ifade etmektedir.

Sprecher ve Metts (1989) tarafından geliştirilen Romantik İlişkiler Ölçeği, romantik ilişkilere yönelik gerçek ve gerçekçi olmayan inançlarının belirlenmeye çalışıldığı bir ölçektir. Ölçek toplamda 15 madde ve 4 faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin aşk bir yol bulur faktöründe 6 madde, ilk ve tek faktöründe 3 madde, idealleştirme faktöründe 3 madde ve ilk görüşte aşk faktöründe ise 3 madde bulunmaktadır. Ölçek 7'li likert tipi olarak geliştirilmiştir ve ölçekten alınabilecek puan 15 ile 105 arasında değişmektedir. Ölçekten yüksek puan alınması bireyin gerçekçi olmayan inançlara sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı .81'dir. alt ölçekler için iç tutarlılık kat sayısı ise .57 ile .80 arasında değişmektedir. Ölçeğin test - tekrar test güvenilirliği ise .75 olarak ifade edilmiştir.

Anderson, John ve Keltner (2003) tarafından geliştirilen İlişkiler Güç Algısı Ölçeği, bireylerin ilişkilerindeki kişisel güçlerine yönelik düşüncelerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme çalışmalarında 5 farklı grup yer almıştır ve 1141 katılımcı ile geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar sonucunda ölçek 8 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçek maddeleri 7'li likert tipi (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 7=Kesinlikle Katılıyorum) şeklinde ayarlanmıştır. Ölçek analizleri sonucu incelendiğinde, ölçeğin Cronbach alpha güvenilirlik kat sayısı .89 olarak bulunmuştur. Ölçeğin arkadaşlık ilişkileri, anne, sevgili ilişkileri gibi konularda bireyin güç algısının belirlenmesinde yararlı olacağı düşünülmüştür.

Romantik İlişkilerde Algılanan Değişim Ölçeği Slotter ve Lucas (2012) tarafından geliştirilen bir ölçektir. Ölçeğin amacı bireylerin romantik ilişkiler sonucunda kendisinde meydana gelen değişiklikleri ölçmektir. 88 erkek ve 177 kadın katılımcı ile gerçekleştirilen ölçek çalışmasına bu katılımcılar seçilirken, katılımcıların en az bir defa romantik ilişki yaşamış olmalarına dikkat edilmiştir. Ölçek 7'li likert tipinden oluşan ve toplamda 10 madde barındıran bir ölçektir. Ölçek kendi kendini değiştirme (5 madde) ve partneri değiştirme (5 madde) olmak üzere iki faktörden oluşmaktadır. Açıklanan toplam varyans oranı ise %53.33'tür. Kendi kendini değiştirme alt boyutuna ait birinci faktörün öz değeri 4,24, ikinci faktöre ait öz değer ise 2,26'dır. Kendi

kendini değiştirme alt ölçeğine ait Cronbach alpha değerleri .82, partneri değiştirme alt ölçeğine ait Cronbach Alpha değeri ise .86'dır.

Romantik ilişkilerle alanında yurt dışında gerçekleştirilen ölçek geliştirme çalışmalarında araştırmacılar genellikle, romantik ilişkileri karşılıklı güven, ilişkisel doyum, inançlar ve ilişkiye yönelik algılar doğrultusunda incelemişlerdir.

2.2.2. Romantik ilişkiler alanında yapılan betimsel alışmalar.

Araştırmanın bu bölümünde, Türkiye'de ve yurt dışında romantik ilişkiler alanında gerçekleştirilmiş olan betimsel çalışmalarına yer verilmiştir.

2.2.2.1. Romantik ilişkiler alanında Türkiye'de yapılan betimsel alışmalar.

Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile romantik ilişkiler arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada Aydoğdu (2010), bireylerin kişilik özelliklerinin romantik ilişkilerde nasıl yer aldığını incelenmiştir. Araştırmanın amacı bireylerin romantik ilişki eğilimleri ile beş faktör kişilik özelliği arasında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya koymaktır. Ayrıca romantik ilişkilerle kişilik özellikleri arasındaki ilişki bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırma kapsamında 270 kadın ve 112 erkek olmak üzere 382 öğrenci ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri Çok Boyutlu İlişki Ölçeği, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve kişisel bilgi formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre romantik ilişkiyi başlatma konusunda daha girişken olanların dışadönük, özdisiplini olan ve sakin karakterli kişiler olduğu ifade edilmiştir. Bu kişiler romantik ilişkilerinde daha rahat davranabilmekte, ilişki kaygısını daha az yaşamakta ve ilişkisel doyumları daha fazla olmaktadır. Araştırma sonuçlarından bir diğeri de romantik ilişkide kaygı yaşayan grubun nevrotik bireylerden oluştuğudur. Bu kişiler romantik partnerine daha çok güvenmekte, ilişkilerine yönelik yorumları daha fazla önemsemekte ve ilişkiyi devam ettirmede daha yoğun problemler yaşamaktadırlar.

Küçükarslan (2011) yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarını cinsiyet, sınıf ve romantik ilişki yaşama durumlarına göre incelemiştir. Araştırma Mersin Üniversitesi'nde eğitim-öğretim görmekte olan 559 kadın ve 398 erkek olmak üzere toplamda 957 üniversite öğrencisi ile

gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak Romantik İnançlar Ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. T-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri kullanılarak üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre erkek öğrenciler kızlara göre ilk görüşte aşka ve aşkın her zaman bir yol bulabileceğine daha fazla inanmaktadır. Sınıf düzeyinde bakıldığında ise birinci ve ikinci sınıf öğrencileri dördüncü sınıf öğrencilerine göre romantik eşlerini daha fazla idealize etmektedir. Araştırmanın diğer bir sonucu ise romantik ilişkiye sahip olan öğrencilerin gruptaki diğer öğrencilere göre aşkın her zaman bir yol bulacağına ve romantik partnerlerinin ilk ve tek olduğuna yönelik inançlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Gizir (2013) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin ilişki inançlarını cinsiyet durumu ve romantik ilişki yaşama durumuna göre incelemiştir. Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören 742 öğrenci ile çalışmasını gerçekleştiren Gizir (2013) yaptığı bu çalışma ile cinsiyet durumu ve bireyin yaşamış olduğu romantik ilişki durumları ile ilişki inançlarının ilişkisini incelemeye çalışmıştır. Yapılan çalışmanın sonuçları incelendiğinde, bireylerin romantik ilişkilerine yönelik inançları ile cinsiyetleri ve romantik ilişki yaşama durumları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Erkek öğrenciler romantik partnerleri ile ilişkilerinde birlikte hareket etmek, birbirlerinin bütün ihtiyaçlarını karşılamak ve birbirlerini yenilemeyi kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde desteklemişlerdir. Çalışmanın diğer bir sonucu dikkate alındığında ise önceden romantik ilişki içerisinde olmayıp şu an bir romantik ilişkiye sahip olan bireylerin diğer gruptaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde işlevsel olmayan ilişki inançlarına sahip oldukları yapılan bu çalışma ile ortaya koyulmuştur.

Saraç, Hamamcı ve Güçray (2015) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde doyumları incelenmiştir. Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki algısının bazı değişkenler üzerinden incelendiği bu araştırma Hatay'da üniversite öğrenimi gören 299 lisans öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmanın sonuçları incelendiğinde, bireyler romantik ilişkilerinde aşırı beklenti içerisinde olmaları durumunda ve farklı düşünceler temelinde romantik ilişkilerini yürüttükleri takdirde, cinsiyetlerine bağlı olarak

romantik ilişkilerindeki akılcı olmayan inanç düzeylerinin arttığı belirlenmiştir. Çalışmanın diğer bir sonucuna bakıldığında, birey romantik ilişki kuracağı ve evlilik yolunda ilerleyeceği partnerinin kendi dini değerleri ile örtüşmesi, arkadaş ilişkilerinin iyi olması ve aile ilişkilerinin yapıcı özellik barındırmasını istemektedir. Bu durumda romantik partneri ile evlilik öncesi kuracağı ilişkinin, sağlıklı bir ilerleme kaydedeceğini ifade etmiştir.

Can ve Hovardaoğlu (2015) yaptıkları araştırmada romantik ilişkilerde sosyal ağ etkilerini incelemiştir. Araştırma kapsamında flört ilişkisi olan veya evli olan kişilerin ilişkilerindeki sosyal ağ değişkenleri hakkında çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 134 flört ilişkisi olan ve 154 evli bireyle çalışma yapılmıştır. Çalışma kapsamında öznel normlar ölçeği ve sosyal ağ özellikleri anketi ve ilişki istikrarı ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre birey, kendisini yakın hissettiği sosyal ağ üyesinden veya çiftlerin birbirlerinin sosyal ağ üyelerinden romantik ilişkilerine yönelik olumlu dönütler aldıklarında ilişki doyumlarının ve romantik ilişkilerine yönelik yatırımlarının daha fazla olduğu belirtilmiştir. Çiftlerin alternatifleri değerlendirme düzeyleri ile sosyal ağ üyelerinden gelecek onay arasında negatif bir ilişki olduğu ifade edilmiştir. Bu durum çiftlerin, farklı ilişkilere yönelmesinin önüne geçen etken olarak belirlenmiştir. Çiftler flört durumunda iken sosyal onayı daha fazla beklerken, evli olan çiftler için bu durumun önemi çok fazla kalmamıştır. Çiftlerin kendilerine yakın hissettikleri sosyal ağ üyesi yaşanan ilişki türüne göre değişmektedir. Flört eden çiftler kendilerine yakın hissettikleri sosyal ağ üyelerini kişisel çevrelerinden ve romantik eşlerinin çevresinden seçerken, evli olan çiftler ise kendilerine yakın hissettikleri kişileri kendi sosyal çevrelerinden, ebeveynlerinin sosyal çevrelerinden veya kardeşlerinin sosyal çevrelerinden seçmektedirler.

Sarı ve Tagay (2016) tarafından yapılan çalışmada bireylerin bağlanma boyutları, temas engelleri ile romantik ilişkilerde mantıksız inançları incelemiştir. Araştırmanın katılımcıları 349 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma sürecinde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği, Yakın İlişkiler Envanteri ve Temas Engelleri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre bireylerde meydana gelen bağlanma kaygısı ile bağımlı temas arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Bireylerin zihin okuma düzeyleri ile bağlanma kaygısı yaşamaları arasında ilişki

ortaya çıkarılmıştır. Çalışmanın diğer bir sonucuna göre de fiziksel yakınlık kurma ile bağlanmadan kaçınma arasındaki ilişkinin varlığı incelenmiştir. Bireylerin cinsiyet durumları ile temas ve tam temas durumları arasında ilişki saptanırken, cinsiyet durumları ile bağımlı temas arasındaki ilişki ise negatif olarak belirlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin aşk stillerinin demografik değişkenler ve ana babaya bağlanma ile ilişkisi Ercan (2016) tarafından incelenmiştir. Yapılan bu çalışmada beliren yetişkinlik döneminde bulunan bireylerin aşk stilleri demografik değişkenler aracılığıyla incelenmiştir. Çalışma kapsamında kişisel bilgi formu, aşka ilişkin tutumlar ölçeği ve anne-baba ve akrana bağlanma ölçeğinin anne ve baba formu kullanılarak, toplamda 285 üniversite öğrencisine ulaşılmıştır. Toplanan verilerin analiz sonuçları incelendiğinde, ilişki sayısının fazla olması durumunda bireylerin oyun gibi aşk stilini benimsediği, romantik ilişki süresi uzaması durumunda tutkulu aşk yaşandığı ortaya konulmuştur. Anneye bağlılık düzeyi yüksek olan bireyin, oyun gibi aşk, mantıklı aşk ya da sahiplenici aşk yaşadığı, babaya bağlılık düzeyi yüksek olan bireyin ise tutkulu aşk ve arkadaşça aşk yaşama düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Eryılmaz, Kara ve Altınsoy (2016) yaptıkları araştırmada romantik ilişkileri başlatma girişkenliği ile utangaçlık arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma 226 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin toplanması amacıyla Romantik Yakınlığı Başlatma Belirleyicileri Ölçeği ve Utangaçlık Ölçeği kullanılmıştır. Toplanan araştırma verileri regresyon analizi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, bireylerin utangaçlık seviyesinin artması, onların kendilerine güven duygularını, romantik partnerle duygusal, bilişsel ve davranışsal yakınlık kurma isteğini azalttığı belirlenmiştir. Bu durum bireylerde olumsuz duygulara yaratma, bu olumsuz duygular sonucunda birey kendisi ile ilgili algısını olumsuzlaştırmaktadır. Bireyin kendisine yönelik olumsuz düşünceleri onun romantik ilişki kurmak istemesini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Yılmaz (2019) tarihinde yaptığı romantik ilişkilerde izlenim ayarlamacılığı ve öz bilinç yatırım modeli üzerine bir inceleme çalışmasında bireylerin romantik ilişkilerindeki doyum düzeylerini, ilişki yatırımı, öz bilinç, kendini düşünme, içsel özfarkındalık ve sosyal kaygı ile olan ilişkisini incelemiştir. Yapılan çalışmaya evli olan veya bekar olan 472 kişi katılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda bireylerin izlenim

ayarlamacılığının artması ile ilişki doyumları arasındaki ilişkinin negatif olduğu, ama alternatif seçenekleri değerlendirme ile pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu ortaya konulmuştur. Bunun yanı sıra erkeklerin romantik partnerleri ile kurmuş oldukları ilişkide daha yüksek düzeyde izlenim ayarlamacılığına yatkın oldukları, seçeneklerin niteliği konusunda daha pozitif oldukları belirlenirken kadınların ise ilişki doyum puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Türkiye’de romantik ilişkilere yönelik gerçekleştirilen betimsel çalışmalarda araştırmacılar, romantik ilişkiler ile bireylerin kişilik özelliklerini, ilişki inancılarını, ilişki doyumlarını, ilişkilerindeki sosyal ağ etkilerini, aşk stillerini ve ilişkiyel yatırım modellerini incelemiştir.

2.2.2.2. Romantik ilişkiler alanında yurt dışında yapılan betimsel çalışmalar.

Kephart (1967) yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin romantik ilişki deneyimlerini cinsiyet değişkeni açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda kadın öğrencilerin erkeklere göre daha fazla romantik ilişki yaşadıkları, çiftlerin ilişkisi evliliğe doğru ilerlemeye başladığında kadın ile erkek arasındaki bu fark azalmaya başlamaktadır. Bu durum bireylerin kişiliği ile ilişkilendirilmiş, kadınların romantik ilişki yürütürken duygusal ve davranışsal olarak daha olgun davranabildiği belirtilmiştir. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre ise erkek katılımcılar aşık olduğu kişiyle evlenmek isteme oranı kadın katılımcılara göre daha fazladır.

Romantik ilişki ile bağlanma arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada Hazan ve Shaver (1987) bireylerin romantik ilişki sürecine girerken düşünce ve duygularının şekillenmesinde, bebekken ebeveynleri ile kurmuş oldukları yakınlığın etkisi olduğu ifade edilmiştir. Bebeklik döneminde ebeveynleri ile güvenli bağlanma geliştiren kişilerin, yetişkin döneminde kurdukları romantik ilişkilerde kendilerine güvendikleri, daha mutlu oldukları ve arkadaşlık ilişkilerinin de uzun ömürlü olduğu ifade edilmiştir. Güvenli bağlanma geliştiren bireylerin, romantik ilişkilerindeki hatalara karşı daha toleranslı olduğu ve duygularını yoğun yaşadıkları araştırma sonucunda bulunmuştur. Kaçınmacı bağlanma gösteren kişilerin, yakın ilişkilerinde duygularını kontrol etmekte zorlandıkları ve romantik eşini kıskanma eğilimlerinin daha fazla olduğu ifade edilmiştir. Bu kişilerin ideal aşkı arama eğilimleri ise daha azdır. Şüpheli bağlanma gösteren kişilerin ise romantik ilişki kurmanın kolay olduğunu, birisini

sevmenin basit bir süreç olduğunu ve bunu sıklıkla hissettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmacıya göre bireylerin romantik ilişkilerine yönelik bu düşünceleri, bebeklik döneminde anneleri ile gerçekleştirdikleri bağlanma şeklinin sonucudur.

Attridge, Berscheid ve Simpson (1995) ilişki istikrarı üzerine yaptıkları çalışmada altı ay süreyle 120 (240 kişi) çiftin flört sürecini incelemişlerdir. Erkeklerin yaş ortalaması 19.4 (aralık:16-27), kadınların yaş ortalaması ise 18.7 (aralık:17-25) olarak belirtilmiştir. Araştırmanın ilk aşamasında katılımcılardan veri toplanmıştır. Bu veriler 8 madde ve 7'li likert olan Yatırım Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmacılar katılımcılarla başlangıç aşamasında görüşmeler yapmış 6 ay sonra ise araştırmacılar katılımcılarla yeniden iletişime geçmişlerdir. Katılımcıların ilk görüşme anında var olan ilişkilerin devam edip etmediği araştırılarak devam eden çiftlerle, bunu sağlayan etkenler konuşuldu. İlişki istikrarı sağlayamayan, ilk görüşme anında var olan ilişkisi sona eren çiftlerde yoğun duygusal problemler ve davranışsal bozulmalar gözlemlenmiştir. İlişki istikrarında çiftlerin güven konusunda daha az sapma yaşadıkları, çiftlerin kararlılıkları ile bağlılıkları arasında ise daha zayıf düzeyde ilişki olduğu ortaya çıkarılmıştır. Kadın ve erkeklerin ilişki istikrarı konusunda farklılaşmadığı, istikrarlı bir ilişki sürecine giremedikleri takdirde her iki tarafın da duygusal yakınmalarının olduğu araştırmacılar tarafından ifade edilmiştir.

Downey ve Feldman (1996) yaptıkları çalışmada yakın ilişkilerde reddedilme duyarlılığını incelemişlerdir. Katılımcılar 321 kadın ve 263 erkek lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcılardan, kendilerine verilen Reddedilme Duyarlılığı Anketini ve kişisel bilgi formunu doldurmaları ve bu anketi elden veya posta yolu ile iade etmeleri istenmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması 18.7 iken katılımcıların büyük bölümü birinci ve ikinci sınıf lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre kadınların ve erkeklerin reddedilme duyarlılıklarının benzerlik gösterdiği belirtilmiştir. Sosyal redde karşı duyarlı olan bireylerin kaygı yaşama durumlarının daha fazla olduğu ve bu kaygı sonucunda aşırı tepki verme eğilimleri gösterdikleri ifade edilmiştir. Reddetme davranışı gösteren bireyler, başkalarının bu davranışlarına karşı daha hassas olmaktadır. Reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireylerin, romantik ilişkilerindeki reddedilmeye karşı daha duyarlı oldukları ve ilişkilerinde bunu yaşamamak için daha kaygılı davrandıkları belirlenmiştir. Son olarak reddedilme

duyarlılığı kadınlarda düşmanlığı arttırırken, erkeklerde ise kıskançlığı arttırmaktadır. Bu ise durum çiftlerin ilişkilerinde memnuniyetsizlik yaratmaktadır.

Diz (1998) tarafından gerçekleştirilen araştırmada romantik ilişki inançları ile bireylerin romantik ilişkileri başlatma, başa çıkma ve uzun ömürlü romantik ilişkiye sahip olma durumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Katılımcılar Rochester Üniversitesi'nde lisans eğitimi almakta olan 118 erkek ve 147 kadın olmak üzere 265 öğrenciden oluşmaktadır. Bu katılımcılar Kafkasyalı, Asyalı, İspanyol ve Amerikalı katılımcılardır. Araştırma kapsamında İlişki İnançları Envanteri, Aşk Tutumları Ölçeği, Yakın İlişkiler İnançlar Ölçeği ve Romantik İnançlar Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kadere inancı olan bireylerin romantik ilişki girişkenliğinin daha fazla olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca bu kişilerin romantik ilişkilerindeki stres durumlarıyla daha rahat başa çıkabildikleri, ilişkiyi sonlandırma zorunluluğu doğduğunda ilk adımı atan taraf oldukları ifade edilmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucuna göre bireylerin ilişki sürelerinin uzunluğu ile ilişki inançlarının olumlu olması ve ilişkilerinin sürdürülebilir olduğu konusundaki inançları arasında pozitif bir ilişkinin var olduğu belirlenmiştir.

Baccman, Folkesson ve Norlander (1999) tarafından gerçekleştirilen çalışmada romantik ilişkilerden beklentiler incelenmiştir. Çalışmanın amacı eşcinsel erkeklerin romantik ilişkilerdeki beklentilerini somutlaştırmaktır. Bu amaçla 31 eşcinsel erkeğe ve 50 heteroseksüel erkeğe yönelik bir anket oluşturulmuş ve veriler bu anketle katılımcılar üzerinden elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre cinsel yönelim konusunda kendini bağımsız hisseden ve bu konuda özgür davranabilen erkeklerin romantik ilişkilerine daha fazla güvendikleri ifade edilmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucu ise cinsel yönelime güvenme ile yaş arasındaki doğru orantılı ilişki olduğudur. Yaş olarak olgunlaşan erkeklerin ilişkilerinde kendilerine daha fazla güvendikleri çalışma sonucunda ifade edilmiştir.

Zimmer, Gembeck ve Petherick (2006) yaptıkları araştırmada bireylerin romantik ilişki memnuniyeti ile yakın arkadaşlık hedefleri, mesleki kimlik ve cinsiyet rolü kimlikleri arasındaki ilişkinin incelemiştir. Katılımcılar 21 yaşından küçük olan ve üniversite eğitimi almakta olan 96 erkek ve 146 kadın öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında Sosyal Arkadaşlık Hedefleri Ölçeği, Mesleki ve Cinsiyet Rolü Kimlik Oluşum Ölçeği ve İlişki Memnuniyet Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma

sonuçlarına göre cinsiyet rolü kimliği daha baskın olanların yakınlık ilişkilerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Yakınlık kurma düzeyi daha yüksek olan bireylerin romantik ilişkilerinden daha fazla memnun oldukları ifade edilen araştırmada, yaş ile tanışma hedefleri arasında pozitif ilişki olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca bu kişilerin mesleki kimliklerinin ve cinsiyet rolü kimliklerinin daha güçlü olduğu belirtilmiştir. Çalışmanın diğer bir bulgusu ise mahremiyetin gelişmesinde olumlu deneyimlerin ve yakın ilişkilerin etkili olduğudur.

Figueredo, Sefcek ve Jones (2006) yaptıkları araştırmada bireylerin ideal romantik partnere ilişkin düşüncelerini incelemişlerdir. Araştırma Arizona Üniversitesi'nde eğitime devam etmekte olan 104 lisans öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 81'i kadın, 23'ü ise erkektir ve katılımcıların yaş aralığı 21-23.1'dir. Araştırma kapsamında Kişilik Envanteri ve İdeal Romantik Partner Kişilik Envanteri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kadınlar ile erkeklerin ideal romantik partnere yönelik düşünceleri arasında anlamlı fark bulunmamaktadır. Çiftler kendi kişilik özellikleri doğrultusunda romantik eş seçme eğiliminde olmakta ve kendilerinin kişilik özelliklerini de romantik eşlerinde görmek istemektedirler. Eşler kendi kişilikleriyle eşleşen bireylerle romantik ilişki içinde olmak istemektedirler. Son olarak dışadönük, kabul edilebilme özelliği gösteren katılımcılar, kendi kişilik özelliklerine benzer romantik eşi ideal kabul ederken, nevrotik kişilik özelliği gösteren bireyler ise kendinden daha düşük kişilik özelliği gösteren kişileri, ideal romantik partner olarak görme eğilimindedirler.

Delevi ve Bugay (2010) yapmış oldukları araştırma ile Türk kadınların romantik ilişkilerde değişim konusundaki beklentileri incelemişlerdir. Bu kapsamda yüksek lisans öğrencisi olan 12 kadın ile röportaj gerçekleştirilmiştir. Araştırma ile kadınların romantik ilişkideki tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda beş farklı temaya ulaşılmıştır. Bunlar, ülke içerisinde rencide olma ve bunu kabullenme, başkalarını kabullenme ama kendini kabullenmede zorluk, sosyal kontrol azlığı, artan bireysellik duygusu ile kendini daha güçlü hissetmek ve kültürün değerlerini korumaktır. Evlilik öncesi birlikte yaşamak, cinsiyet faktörü ve boşanma gibi durumlar diğer ülke kültürlerine göre Türk kültüründe daha aşılamaz konular olduğu ifade edilmiştir. Buna neden olan olaylardan bir tanesinin de dindarlık seviyesinin olduğu belirtilmiştir. Bu durum bireylerin değişime kapalı olmasına neden olmaktadır.

Salvatore, Kuo, Steele, Simpson ve Collins (2011) romantik ilişkilerde çatışmadan kurtulmak adlı araştırmalarında, bireylerin ilişkilerinde yaşamış oldukları çatışmaları ve bu çatışmaları çözmeye yönelik tepkileri incelemişlerdir. Araştırma 73 (%51 kadın, %49 erkek) genç yetişkin ve onların romantik eşleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde bireylerin ilişkiyel çatışmalarını izleyen araştırmacılar, çatışmanın ardından soğuma tekniği uygulayarak, çiftlerin sağlıklı tepkiler üretmelerine yardımcı olmuşlardır. Araştırmacılar, çatışma oluşum şekillerinin ve bireylerin bu çatışma süreçlerine yönelik tepkilerinin, erken bağlanma döneminden etkilendiğini ifade etmişlerdir.

Simpson, Collins ve Salvatore (2011) yılında yaptıkları çalışmaları ile erken dönem ilişki deneyimlerinin, bireylerin gelecek dönemdeki ilişkilerini nasıl etkilediği üzerine araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmada, bireylerin erken dönem romantik ilişkileri ile orta yaş dönemdeki romantik ilişkileri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, bireylerin erken dönem ilişkilerindeki duygu ve düşüncelerinin, ilerleyen dönemde, yetişkin sürecinde kurdukları ilişkilerde devam edebileceği belirlenmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucu ise aile içi ilişkiler ile romantik ilişkiler arasında bağlantı olduğudur. Erken dönem aile ilişkilerinde başarılı olan bireylerin, romantik partnerleri ile de başarılı ilişki kurdukları ifade edilmiştir.

Fox, Warber ve Makstaller (2013) yaptıkları çalışma ile sosyal ağ siteleri ile romantik ilişkiler arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Knapp'ın ilişkiyel modeli baz alınarak geliştirilen bu çalışmada odak grup olarak sosyal ağlarda ilişki yaşayan ve bu ilişkilerde ortaya çıkan düşünceler araştırılmıştır. Çalışmada sosyal ağ olarak facebook kabul edilmiştir. Araştırma sürecinde romantik ilişkilerin başlamasında sosyal ağlar nasıl etkili oluyor? Sosyal ağ üzerinden ilişki içerisinde olmak nasıl bir duygu oluşturuyor ve bu durum ilişkiyel modelde nasıl ifade ediliyor? Kullanıcıların sosyal ağlar ile romantik ilişkiler arasındaki ilişkiye yönelik düşünceleri nelerdir sorularına cevap aranmıştır. Araştırma 24 kadın ve 31 erkek katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Yaş aralığı ise 18 ile 23'tür. Araştırma sonucunda bireylerin sosyal ağlar üzerinden reddedilme korkularının daha az olduğu için sosyal ağlarla ilişki yaşadıkları bulunmuştur. Ayrıca resimler ile olumlu izlenim yaratma olanağının olması ve baskıdan uzak olmak da sosyal ağlar üzerinden ilişki yaşamayı cazip kılan sebepler olarak ifade edilmiştir.

Sharp ve Ganong (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada bireylerin evlilik konusundaki beklentilerine yönelik farkındalıkları incelenmiştir. Çalışmanın amacı, bütünleştirici öğretimin üniversite öğrencilerinin evlilikten beklentilerini ne düzeyde etkilediğini ve akılcı olmayan inançların, üniversite öğrencilerini evliliğe yönelik beklentilerini ne düzeyde etkilediğini incelemektir. Araştırmaya katılan bireyler yakın ilişkiler konusunda eğitim alan 131 kadın ve 33 erkek olmak üzere 164 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalamaları ise 19,75'tir. Araştırma sonucuna göre kadın ve erkeklerin evlilik konusundaki beklenti farkındalıkları arasında erkeklerin lehine anlamlı ilişki bulunmuştur. Çalışmanın diğer bir sonucu ise erkeklerin akılcı olmayan inançları kadınlara oranla romantik ilişkilerinde daha fazla barındırdığıdır. Çalışma sonucunda bütünleştirici öğretim programının öğrencilerin romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlarını azalttığı da ifade edilmiştir.

Yurt dışında romantik ilişkilere yönelik gerçekleştirilen betimsel çalışmalarda araştırmacılar, romantik ilişkiler ile bireylerin ilişki deneyimleri, bağlanma stilleri, ilişki istikrarları, reddedilme duyarlılıkları, ilişki inançları, ilişki çatışmaları ve ilişkilerinde sosyal ağ etkilerini incelemişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi alt bölümlerine ait bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Yapılan bu araştırma ile üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarını ölçmeyi amaçlayan bir ölçek hazırlanmıştır. Hazırlanan bu ölçek doğrultusunda üniversite öğrencilerinin romantik ilişkiye başlama durumlarının cinsiyet, fakülte, bölüm, sınıf, romantik ilişki durumu, algılanan ekonomik durum ve romantik ilişki kurduğu kişiyle tanışma şekli değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi aşamasında toplamda altı farklı araştırma grubu ile çalışma gerçekleştirilmiştir.

3.2.1. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği'nin (ribfö) kapsam geçerliliğini incelemek üzere verilerin toplandığı grup (birinci araştırma grubu). Kapsam geçerliliği için öncelikle deneme formu oluşturulmuştur. Deneme formunda yer alan maddelerin değerlendirilmesi amacıyla Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünden üç uzmana, eğitim bilimleri bölümünden üç uzmana, Türkçe ve sosyal bilimler eğitimi bölümünden bir uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman kanısı alındıktan sonra 82 madde olarak belirlenen RİBFÖ'nün pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama kapsamında, 2018-2019 eğitim öğretim yılı içerisinde Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversite 2018-2019 Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümünde okumakta olan 63 öğrenci ile

uygulama yapılmıştır. Uygulama sonucunda yapılan değerlendirmede öğrenciler tarafından net olarak anlaşılamayan 2 madde ölçekten çıkarılarak ölçekteki madde sayısı 80 olarak belirlenmiştir.

3.2.2. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği'nin (ribfö) yapı geçerliğini incelemek üzere verilerin toplandığı grup (ikinci araştırma grubu/açımlayıcı faktör analizi). Ölçek deneme formunun oluşmasından sonra RİBFÖ'nün açımlayıcı faktör analizlerini gerçekleştirmek amacıyla 80 maddelik ölçek formu uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Bu uygulama Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü, Fen-Edebiyat Fakültesi Matematik, Coğrafya, Türk Dili ve Edebiyatı, Biyoloji bölümleri, Sağlık Fakültesi Hemşirelik bölümü ve Acil Yardım ve Afet Yönetimi bölümü, İlahiyat Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda okumakta olan öğrencilerden rastgele seçim yapılarak oluşturulmuştur. Gruplar oluşturulurken araştırma sorumlusu ve tez danışmanı ile birlikte bu fakültelerde var olan bölümlerin sıralaması yapılmıştır. Yapılan sıralama sonucunda belirlenen bölümlerden ikişer atlama koşuluyla rastgele işaretleme yapılarak uygulama yapılacak grup belirlenmiştir. 2018-2019 eğitim öğretim yılında, Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sağlık Fakültesi, İlahiyat Fakültesi ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okumakta olan 1151 öğrenciye 80 maddeden oluşan ölçeğin uygulaması yapılmıştır. Yapılan bu uygulamada eksik doldurulan ve boş bırakılan toplamda 34 ölçek formu değerlendirme kapsamından çıkarılarak veri analizleri toplamda 1117 veri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet ve bölüm dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete ve Fakültelere Göre Dağılımı

Faktör	Değişken	f	%
Cinsiyet	Kadın	727	65.1
	Erkek	390	34.9
	Toplam	1117	100
Fakülte	Eğitim Fakültesi	458	41
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	214	19.2
	Fen - Edebiyat Fakültesi	259	23.2
	İlahiyat Fakültesi	110	9.8
	Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	76	6.8
	Toplam	1117	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya dahil olan grubun 727 kişisi (%65,1) kızlardan, 390 kişisi (%34,9) ise erkeklerden olmak üzere toplamda 1117 kişiden oluşmaktadır. Üniversite okuyan öğrencilerin genel olarak kadın ağırlıklı olması araştırmaya katılan bireylerin de kadın katılımcı ağırlıklı olmasında etkisi olmuştur.

Tablo 1 incelendiğinde, uygulama yapılan grubunu oluşturan bireylerin 458'i (%41) Eğitim Fakültesi'nde, 214'ü (%19.2) Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde, 259'u (%23.2) Fen-Edebiyat Fakültesi'nde, 110'u (%9.8) İlahiyat Fakültesinde ve 76'sı (%6.8) ise Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda eğitim-öğretim hayatına devam etmektedir.

3.2.3. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği'nin (ribfö) yapı geçerliğini incelemek üzere verilerin toplandığı grup (üçüncü araştırma grubu/doğrulayıcı faktör analizi). RİBFÖ'nün doğrulayıcı faktör analizini gerçekleştirmek amacıyla 350 öğrenci ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet ve bölüm dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete ve Bölümlere Göre Dağılımı

Faktör	Değişken	f	%
Cinsiyet	Kadın	246	70.3
	Erkek	104	29.7
	Toplam	350	100
Bölüm	Fen Bilgisi Öğretmenliği	72	20.6
	Sınıf Öğretmenliği	64	18.3
	İngilizce Öğretmenliği	73	20.9
	Matematik Öğretmenliği	39	11.1
	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	46	13.1
	Okul Öncesi Öğretmenliği	19	5.4
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	37	10.6
	Toplam	350	100

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan bireylerin 240'ı kadın (%68.6), 110 ise erkek (%31,4) öğrencidir.

Araştırmaya katılan bireylerin 72'si (%20.6) fen bilgisi öğretmenliğinde, 64'ü sınıf öğretmenliğinde (%18.3), 73'ü (%20.9) İngilizce öğretmenliğinde, 39'u (%11.1) matematik öğretmenliğinde, 46'sı (%13.1) bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliğinde, 19'u (%5.4) okul öncesi öğretmenliğinde ve 37'si (%10.6) sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde eğitim-öğretim hayatına devam etmektedir.

3.2.4. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği'nin (ribfö) benzer ölçekler geçerliliği için veri toplanan grup (dördüncü araştırma grubu).

Araştırma sürecinde RİBFÖ'nün benzer ölçek geçerliliği de incelenmiştir. Bu inceleme sürecinde katılımcılardan veri toplamak amacıyla, Sarı (2008) tarafından geliştirilen Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin toplandığı grup araştırmanın dördüncü grubunu oluşturmaktadır. Araştırmanın ikinci grubu, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 2018-2019 bahar dönemi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde eğitim-öğretim gören 260 katılımcıdan oluşmaktadır. Bu katılımcılar aynı zaman da RİBFÖ'nün test-tekrar test güvenilirlik kat sayısının belirlenebilmesi amacıyla yapılan çalışmada da yer almaktadırlar. Katılımcılara ait cinsiyet dağılımları ve katılımcıların bölümlere göre dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Araştırmaya Katılan Bireylerin Cinsiyete ve Bölümlere Göre Dağılımları

Faktör		f	%
Cinsiyet	Kadın	149	.57
	Erkek	111	.43
	Toplam	260	100
Bölüm	Matematik Bölümü	57	.22
	Coğrafya Bölümü	90	.35
	Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	77	.30
	Biyoloji	36	.13
	Total	260	100

Tablo 3'e bakıldığında, araştırmaya katılanların 149'u (%57) kadın katılımcılardan, 111'i (%43) ise erkek katılımcılardan oluştuğu görülmektedir. Araştırmaya katılan bireylerin 57'si (%22) Matematik bölümünde, 90'ı (%35) Coğrafya bölümünde, 77'si (%30) Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde, 36'sı (%13) ise Biyoloji bölümünde eğitim-öğretim gördükleri anlaşılmaktadır.

3.2.5. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği'nin (ribfö)

Test-tekrar test güvenilirliği için veri toplanan grup (beşinci araştırma grubu).

Araştırmanın beşinci grubu, RİBFÖ'nün test-tekrar test güvenilirlik kat sayısının belirlenebilmesi amacıyla yapılan çalışmada yer alan katılımcılardan oluşmaktadır.

RİBFÖ'nün test-tekrar test güvenilirlik katsayısının belirlenebilmesi için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'ne devam eden 142 öğrenciyle üçer hafta ara ile uygulama gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan 17 kişi ölçeği eksik doldurduğu için ve 10 katılımcının da ikinci veya üçüncü uygulamada bulunmamaları nedeniyle bu kişilerin ölçekleri değerlendirme dışı bırakılmıştır. Toplamda katılımcı sayısı ise 115 olarak belirlenmiştir.

3.2.6. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının incelendiği araştırma grubu (altıncı araştırma grubu).

Çalışmanın altıncı araştırma grubundan elde edilen verilerle üniversite öğrencilerinin romantik ilişkiden beklentilerinin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın

bu bölümünde yer alan öğrenciler, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 2018 – 2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde eğitim-öğretim hayatına devam eden öğrencilerdir. Çalışmanın altıncı grubunu oluşturmak amacıyla ilk etapta 497 veri elde edilmiştir. Verilerin cevaplanması esnasında boş bırakılan ve cevapların tek bir maddeye toplandığı anlaşılan toplamda 43 adet ölçek çalışma kapsamının dışında bırakılmıştır. Güvenilir ve geçerliliği yüksek olduğu belirlenen 454 adet ölçek ile üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının neler olduğu incelenmiştir. Araştırma grubunu oluşturan katılımcılara ait cinsiyet ve fakülte dağılımlarını içeren bilgiler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.

Araştırmanın İkinci Aşamasına Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlere ve Fakülteleere Göre Dağılımı

Faktör		f	%
Cinsiyet	Kadın	262	.58
	Erkek	192	.42
	Toplam	454	100
Fakülte	Eğitim Fakültesi	221	.49
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	132	.29
	İlahiyat Fakültesi	101	.22
	Toplam	454	100

Tablo 4’te görüldüğü üzere, araştırmanın ikinci aşamasına katılan bireylerin sayısı 454’tür. Bu kişilerin 262’si (%58) kadın, 192’si (%42) erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Üniversite yapılarının incelendiği diğer araştırmalar da göz önüne alınacak olunursa, araştırmadaki kadın katılımcı sayısının erkek katılımcı sayısından fazla olması normal bir durum olarak karşılanabilir.

Araştırmanın ikinci kısmının uygulandığı katılımcıların 221’i (%49) Eğitim Fakültesi’nde, 132’si (%29) Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde ve 101’i (22) İlahiyat Fakültesi’nde eğitim-öğretim hayatına devam etmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için gerekli olan veriler, Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeği, Sarı (2008) tarafından geliştirilen Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği ve Kişisel Bilgi formundan elde edilmiştir.

3.3.1. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği (ribfö).

Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği, üniversite öğrencilerinin, romantik ilişkilerindeki beklenti düzeylerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Bu kapsamda Açımlayıcı ve Doğrulayıcı faktör analiz çalışmaları yapılmıştır. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği 30 maddeden oluşmaktadır. Üniversite öğrencileri ölçekte yer alan maddelerin kendilerine ne düzeyde uyduğunu 1-5 arasında derecelendirmesini ve işaretlemelerini bu derecelendirmeye göre yapmaları istenmiştir. Maddelere verilen tepkiler 1=Hiç Katılmıyorum, 2=Çok Az Katılıyorum, 3=Orta Düzeyde Katılıyorum, 4=Çoğunlukla Katılıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçeğin toplamda 5 alt boyutu vardır. Bu alt ölçekler sekiz maddeden oluşan güven beklentisi ölçeği, yedi maddeden oluşan ilişki kalite beklentisi ölçeği, altı maddeden oluşan kültürel beklentiler ölçeği, beş maddeden oluşan kendini kontrol beklentisi ölçeği ve dört maddeden oluşan fiziksel beklentiler ölçeğidir. Güven beklentisi alt ölçeği için alınabilecek puan 8-40, ilişki kalite beklentisi alt ölçeği için alınabilecek puan 7-35, kültürel beklentiler alt ölçeği için alınabilecek puan 6-30, kendini kontrol beklentisi ölçeği için alınabilecek puan 5-25 ve fiziksel beklentiler ölçeği için alınabilecek puan ise 4-20 arasında değişmektedir. Bu ölçeklerden alınan puanlar üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarını ifade etmektedir. Ölçek bireysel olarak uygulanabileceği gibi gruplara da uygulanma imkanına sahiptir. Ölçeğin cevaplama süresi ortalama 15 dakikadır.

3.3.1.1. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi aşamasında yapılan işlemler. Araştırmanın ilk aşamasında romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde Lester ve Bishop'un (2000) önerdiği altı adımdan oluşan ölçek geliştirme süreci dikkate alınmıştır. Öncelikle alan taraması

yapılarak gerekli kaynaklardan ölçeğe ait konu hakkında bilgiler toplanmış ve bu bilgiler doğrultusunda madde havuzu oluşturulmuştur. RİBFÖ'nün maddelerinin hazırlanması sürecinde öncelikle ulusal ve uluslararası alan yazını taranarak, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkiden beklentilere dair farkındalıklarının neler olduğu, romantik ilişki öncesinde bu beklentilerin ne kadar ve nasıl ifade edildiği anlaşılmasına çalışılmıştır. Daha sonra ise üniversite öğrencilerinin romantik ilişkiden beklentilerini ölçmeyi amaçlayan ve bu amaca hizmet eden maddeler yazılmıştır.

Alan taraması yapılırken ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi elde edilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda 5 faktörü ölçmeyi hedefleyen 92 madde yazılmıştır. Ölçek kişinin kendisi hakkında bilgi vermesine dayanan likert tipi bir ölçek olarak uygulamaya hazırlanmıştır (Tezbaşaran, 1997). Ölçek uygulama formunda yer alan cevap seçenekleri “Hiç Katılmıyorum” (1 puan), “Çok Az Katılıyorum” (2 puan), “Orta Düzeyde Katılıyorum” (3 puan), “Çoğunlukla Katılıyorum” (4 puan), “Tamamen Katılıyorum” (5 puan) şeklinde olmak üzere beşli likert tipi olarak düzenlenmiştir. Bu şekilde hazırlanan uygulama formunun uygulaması yapılmadan önce uzman görüşüne başvurulmuştur. (Lester ve Bishop, 2000) göre uygulama formu hakkında fikri alınacak uzman sayısının en az beş ile yedi olması gerektiğinden Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nden sekiz uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü alınırken yazılmış olan maddelerin romantik ilişkiden beklentilere dair farkındalıklar ile ilgili olup olmadıkları hakkında fikir alınmıştır. Ölçekteki maddelerin uygunluğunun uzmanlar tarafından incelenmesi istenmiş, uzmanlardan maddeler hakkında uygun-uygun değil, düzeltilebilir-çıkarılabilir, şeklinde her bir madde için değerlendirme yapması istenmiştir. Ayrıca maddelerin anlaşılabilirliği, ifade şekilleri ve dil bilgisi hakkında bilgi alabilmek için uzman görüşleri alınmıştır. Uzman değerlendirmesi yapıldıktan sonra ölçekten 10 madde çıkarılmıştır. Maddelerin çıkarılmasından sonra 82 maddeden oluşan uygulama formu elde edilmiştir. Hazırlanan uygulama formundaki maddelerin anlaşılabilirliğinin belirlenmesi amacıyla (Barkman, 2002; Lester ve Bishop, 2000) Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Ana Bilim Dalı dördüncü sınıfta okumakta olan 63 öğrenci ile son bir pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Uygulama sonunda elde edilen görüşler doğrultusunda 80 maddelik deneme formu elde edilmiştir.

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğine ait bilgiler araştırmanın bulgular kısmında verilmiştir.

3.3.2. Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ölçeği. Araştırma sürecinde benzer ölçekler geçerliliği çalışması yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında Sarı (2008) tarafından geliştirilen romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ölçeği kullanılmıştır. Ölçek toplamda 30 maddeden oluşan 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin açıklanan varyans oranı ise %51.7’dir. Ölçek 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu altı boyut, 8 maddeden oluşan aşırı beklentiler, altı maddeden oluşan sosyal zaman kullanımı, altı maddeden oluşan zihin okuma, dört maddeden oluşan farklı düşünmek, üç maddeden oluşan fiziksel yakınlık ve üç maddeden oluşan cinsiyet farklılıkları faktörleridir. Ölçeğin Cronbach alpha değeri .85 olarak hesaplanmıştır. Alt ölçekler için Cronbach alpha değerleri ise .53 ile .81 arasında değişmektedir. Yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

3.3.3. Kişisel bilgi formu. Kişisel bilgi formu, ölçek formunu cevaplayan birey hakkında demografik bilgiler edinebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu formda bireyden, cinsiyet, yaş, fakülte, bölüm, romantik ilişki durumu, üniversiteye hangi bölgeden geldiği, ekonomik durumu, romantik ilişki kurduğu kişiyle tanışma şekli ve romantik ilişkisinin ne kadardır devam ettiğine dair bilgi vermesi istenmiştir. Kişisel bilgi formu ekte verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Uygulama analizleri AMOS 22 ve SPSS 22 paket programları kullanılarak gerçekleştirilmiş ve uygulamada hata payı üst sınırı .05 olarak kabul edilmiştir. RİBFÖ’ye verilen cevapların girişleri yapılmadan önce bu yanıtların kodlaması yapılmıştır. Verilen cevaplar ayrıntılı incelenmiş, samimi, doğru olarak cevaplanmadığı belirlenen ya da boş bırakılmış madde içeren ölçeklerin girişleri yapılmayarak bu ölçekler değerlendirmeye alınmamıştır. Ölçeğin faktör yapısının belirlenebilmesi için öncelikle açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Verilerin faktör

analizine uygunluğunun anlaşması için ise Kaiser -Meyer -Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi uygulanmıştır (Büyüköztürk, 2017). Uygulama sonucunda elde edilen verilerin faktör analiz için uygun olduğu anlaşıldıktan sonra RİBFÖ'nün yapı geçerliliği ve faktör yapısını incelemek amacıyla açımlayıcı (exploratory) faktör analizi, temel bileşenler analizi (Principal component matrix) uygulanmıştır (Kline, 1994). Açımlayıcı faktör analizi sonucunda 30 maddeden ve 5 faktörden oluşan RİBFÖ'nün yapısal geçerliliğini belirlemek için beş faktörlü yapıya ait modeli, AMOS 22 programı ile sınanmıştır. Bu programla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) test edilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik düzeyinin belirlenmesi amacıyla ölçeğin test-tekrar test yöntemi ve iç tutarlılık katsayı hesaplama yöntemleri kullanılmıştır.

Tarama uygulamaları kapsamında verilerin incelenmesinde ilk olarak RİBFÖ'nün puanları ve uygulamaya katılan öğrencilere ait kişisel bilgilerin girişleri SPSS 22 paket programına yapılmıştır. Varyansların homojenliği Levene Testi'yle değerlendirilmiştir. Anlamlılık için hata payı .05 olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenleri olarak cinsiyet, fakülte, bölüm, sınıf, romantik ilişki durumu, algılanan ekonomik durum ve romantik ilişki kurduğu kişiyle tanışma şekli olarak belirlenmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkenleri ise RİBFÖ'nün alt ölçekleri olan, Güven Beklentisi, İlişki Kalite Beklentisi, Kültürel Beklentiler, Kendini kontrol Beklentisi ve Fiziksel Beklentiler ölçeklerdir. Verilerin analiz edilmesi amacıyla İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem T-Testine (Independent Samples T-Test), Tek Yönlü MANAVO Testi, Çok Yönlü ANOVA Testi, Kruskal Wallis Testi ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır. Ortalamalar arasında oluşan farkın önemini incelemek için hata payı $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu kısmında çalışma kapsamında toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilerek, RİBFÖ'nün güvenilirlik ve geçerlilik analizlerinde elde edilen bulgulara değinilmiştir. Son olarak üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları demografik değişkenlere göre incelenmiştir.

4.1. Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeği Geçerlik Çalışmalarına Ait Bulgular

Araştırma kapsamında RİBFÖ'nün geçerlik çalışması yapılmıştır. RİBFÖ'ye ait yapılan bu geçerlik çalışmaları kapsamında araştırma verileri üzerinde kapsam geçerliği ve yapı geçerliği olmak üzere iki geçerlik çalışması gerçekleştirilmiştir. Benzer ölçek çalışmaları kapsamında Sarı (2008) tarafından geliştirilen Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği kullanılmıştır.

4.1.1. Kapsam geçerliği. Uzman görüşlerine başvurularak araştırma verileri üzerinde kapsam geçerliği uygulanmıştır (Büyüköztürk, 2017). Deneme formu ilk oluşturulduğunda toplamda 92 maddeden oluşmaktadır. Yazılan maddeler hakkında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünden üç uzmana, eğitim bilimleri bölümünden üç uzmana, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümünden bir uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlara, uygulama formu maddeleri hakkındaki görüşlerini belirtebilecekleri ölçek görüş formu verilmiştir. Maddeleri inceleyen uzmanlar, maddelerin dil açısından uygunluğuna, alan yazın açısından ölçmeyi hedeflediği özelliği tam olarak betimlediğine dair görüşlerini belirtmişlerdir. Bu görüşmeler uzmanlarla yüz yüze gerçekleştirilmiş olup, uzmanların, araştırmacıya yakından bilgi verme olanağı olmuştur. Uygun olmayan, birbirinin benzeri olan, amaca hizmet etmeyen maddeler ve ifade edilme şekillerinde netlik olmayan maddeler

uzmanlar tarafından incelenmiştir. İnceleme sonucunda 10 madde ölçekten çıkarılmıştır. Uzman görüşleri sonucunda deneme formu 82 maddeden oluşmuştur. 82 maddelik oluşan deneme formunun pilot uygulaması Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde eğitim görmekte olan 63 kişilik öğrenci grubu ile uygulama gerçekleştirilmiştir. Uygulama sonucunda 80 maddelik deneme formu elde edilmiştir.

4.1.2. Yapı geçerliği. Araştırma kapsamında geçerlilik çalışmasının bir türü olan faktör analiz çalışması yapılmıştır (Büyüköztürk, 2017). Bu kapsamda yapı geçerliliğinin incelenebilmesi için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analiz teknikleri kullanılmıştır.

Açımlayıcı faktör analizi çalışması kapsamında, uzman görüşleri ve deneme uygulamaları sonucunda oluşan 80 maddelik ölçeğin uygulaması yapılmıştır. Uzun soluklu romantik ilişkiler üniversite döneminde daha hassas bir yapıya kavuştuğu için ölçek uygulamasının geniş bir kitleyi kapsamaması önemsenmiştir.

Uygulama süresi yaklaşık 25 dakikadır. Uygulama yapılmadan önce uygulama için sınıfa gelen araştırma sahibi, sınıfa kendini tanıtmış, yapılan çalışma hakkında bilgi vermiş, ölçek formunun nasıl doldurulacağı hakkında sınıftaki öğrencileri bilgilendirmiştir. Araştırma sonuçlarının geçerlik ve güvenirlik açısından sağlıklı sonuçlara ulaşabilmesi amacıyla ölçek formunun samimi ve doğru bir şekilde doldurulması gerektiği, verilen cevapların gizli kalacağı uygulama yapılan sınıfa ifade edilerek ölçek uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Ölçek için gerekli verilerin toplanmasından sonra ölçeğin geçerlik düzeyinin belirlenmesi amacıyla ölçek maddeleri üzerinde analiz gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı (exploratory) faktör analizi ve ölçekte değerlendirmeye alınan değişkenlerin, belirlenen faktörler üzerinde ağırlıklı olarak yer alacağı varsayımını sınamak üzere de doğrulayıcı (confirmatory) faktör analiz teknikleri kullanılmıştır (Sümer, 2000).

Araştırma grubu üzerinde uygulanan verilerin faktör analizine uygulunun sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5.

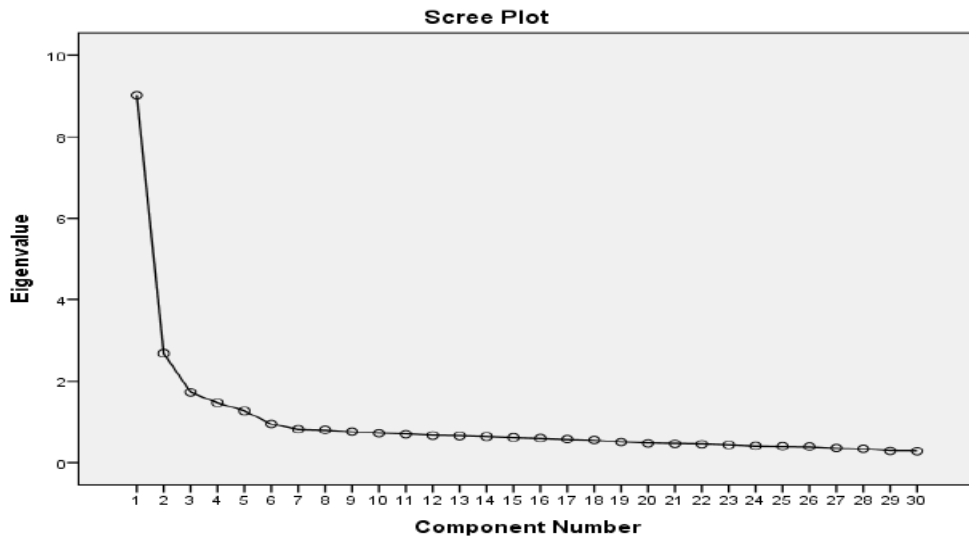
İkinci Araştırma Grubu Üzerinde Uygulanan Verilerin Faktör Analizine Uyguluğunun Sonuçları

KMO Örneklem Yeterliliği		,961
Barlett Testi	Yaklaşık χ^2	38013,307
	Serbestlik Derecesi	3160
	Anlamlılık	,000

Deneme formu ile elde edilen verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığı Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) Katsayısı ve Barlett Küresellik Testi ile değerlendirilmektedir (Büyüköztürk, 2017). Ortak varyans değerinin 1'e yakın olması verilerin faktör analizi için uygunluğunu göstermektedir. Elde edilen değer .60'ın altında bir değer ifade etmesi durumunda ise verilerin faktör analizi için uygun olmayacağı ifade edilmektedir (Büyüköztürk, 2017). Bu amaçla değişkenler tarafından oluşturulan ortak varyans miktarına yani KMO değerine bakılmıştır. Değişkenlerin birbirleriyle ilişkilerini sınamak amacıyla da Barlett Küresellik Testi değerine bakılmıştır. Tablo 5 incelendiğinde RİBFÖ'nün KMO değeri .96, Barlett küresellik testi sonucu ise anlamlı çıkmıştır.

4.1.2.1. Açıklayıcı faktör analizi. Yapılan analiz çalışması sonuçları incelendiğinde verilerin faktör analizi için uygun olduğu anlaşılmıştır. Bu amaçla ölçeğin faktör analizini gerçekleştirmek için açıklayıcı faktör analizi, faktörleştirme tekniği olarak da temel bileşenler analizi kullanılmıştır (Kline, 1994). Uygulaması gerçekleştirilen ölçekte yer alan bir maddenin tanımlanan faktör değeri içerisinde yer alıp almadığı, o faktöre ilişkin yük değerine bağlıdır. Faktör içerisinde yer alan ve yüksek değere sahip olan maddelerin, içinde barındığı faktörü iyi bir şekilde ölçtüğü ifade edilebilir (Büyüköztürk, 2017). Maddelerin yük değerlerinin kabul düzeyleri genellikle .45 olarak kabul edilirken, bu değer .30 olduğu durumlarda da ölçek içinde tutulabilir. Bu çalışmada madde yükleri .50 ve üzeri olan maddeler analize dahil edilmiştir. Analiz esnasında .50 altında olan ve birden fazla faktör içerisinde yer alan maddeler ise ölçekten çıkarılmıştır.

Toplanan veriler üzerinden gerçekleştirilen ilk analiz sonucunda ölçeğin 16 alt faktörde toplandığı anlaşılmıştır. Madde yükleri .45'in altında olan ve birden fazla faktör ile birbirine bağlanan 27 madde (M1, M2, M3, M7, M8, M12, M21, M24, M25, M26, M28, M31, M32, M33, M39, M42, M44, M52, M53, M55, M57, M58, M66, M67, M68, M69, M80) ölçekten çıkarılarak kalan ölçek maddeleri Varimaks dik döndürme tekniği kullanılarak analiz tekrar gerçekleştirilmiştir (Büyüköztürk, 2017). Yapılan bu analiz sonucu incelendiğinde madde yükleri .50 altında olan ve birden fazla faktör ile birbirine bağlanan 15 madde (M4, M5, M6, M10, M16, M17, M22, M23, M29, M30, M34, M35, M36, M43, M70) madde ölçekten çıkarılarak tekrar analiz yapılmıştır. Bu analiz sonucu incelendiğinde birden fazla faktör ile bağlantı kurduğu anlaşılan 8 madde (M45, M46, M48, M52, M56, M71, M72, M73) madde daha ölçekten çıkarılmıştır. Varimaks dik döndürme tekniği kullanılarak gerçekleştirilen üçüncü analiz sonucu incelendiğinde, ortaya çıkan maddelerin bağlantı kurdukları faktör yapıları ile ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Faktör içerikleri ile madde yapılarının uygun olduğuna karar verilmesi sonucunda ölçek beş faktör yapısı ile sınırlandırılmıştır. Ölçekteki madde sayısı ise 30'a düşmüştür. Elde edilen veri grafiği incelenerek, faktör yapılarının yorumlanabilir düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen verilere ait grafik Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Açımlayıcı faktör analizi özdeğer grafiği (scree plot)

Özdeğer grafiği incelendiğinde, grafikteki birinci faktörden sonra bir düşüş gözlemlendiği, bu düşüşün ikinci ve üçüncü faktörlerde ivme kaybettiği, dördüncü ve beşinci

faktörlerde ise yatay bir düzeyde ilerlediği itibaren söylenebilir. Grafik verileri incelendiğinde ölçeğin beş faktörden oluşabileceğine karar verilmiştir.

Ölçek analizleri sonucunda oluşan beş faktör ve bu faktörlerle ilgili olan maddelerin ölçek alt faktörü ile uyumlu olup olmadığı incelenmiştir. Faktöre ait olan maddelerin alt faktörü tanımlayacak düzeyde olduğuna karar verildikten sonra bu alt faktörler, Güven Beklentisi (GB), İlişki Kalite Beklentisi (İKB), Kültürel Beklentiler (KB), Kendini Kontrol Beklentisi (KKB) ve Fiziksel Beklentiler (FB) olarak isimlendirilmiştir. Bu faktörlere ait olan ve birden büyük bir değeri olan (Lester ve Bishop, 2000) özdeğerler ve bu özdeğerlere karşılık gelen varyans açıklamaları Tablo 6’da verilmiştir. Bunun yanı sıra madde yüklerine ait bilgiler ise Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 6.

Faktörlerin Özdeğeri ve Açıklanan Varyans Oranları

Faktörler	Özdeğer (Eigenvalue)	Açıklanan Varyans
GB	4,850	16,17
İKB	3,540	11,80
KB	3,071	10,24
KKB	2,706	9,02
FB	1,995	6,65
TOPLAM	16,162	53,88

Tablo 6 incelendiğinde yapılan analiz sürecine dahil edilen maddelerin madde yükleri birden büyük beş faktörde toplandığı anlaşılmıştır. Bu beş faktörün açıkladığı toplam varyans oranı ise %53.88’dir. Analiz sonucunda oluşan toplam varyansın %16.17’sini güven beklentisi, %11.80’ini ilişki kalite beklentisi, %10.24’ünü kültürel beklentiler, %9.02’sini kendini kontrol beklentisi ve %6.65’ini ise fiziksel beklentiler faktörleri açıklamaktadır.

Tablo 7.

Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçlarına Göre Alt Faktörler ve Bu Faktörlere Ait Madde Faktör Yükleri

Maddeler	F1 (GB)	F2 (İKB)	F3 (KB)	F4 (KKB)	F5 (FB)
18	,760				
19	,755				
15	,720				
13	,711				
11	,697				
14	,688				
9	,666				
20	,595				
60		,648			
64		,640			
63		,637			
65		,629			
62		,598			
59		,592			
49		,546			
38			,807		
41			,796		
51			,636		
54			,601		
50			,567		
40			,562		
79				,696	
74				,694	
75				,678	
77				,626	
78				,617	
37					,765
27					,668
47					,663
61					,606

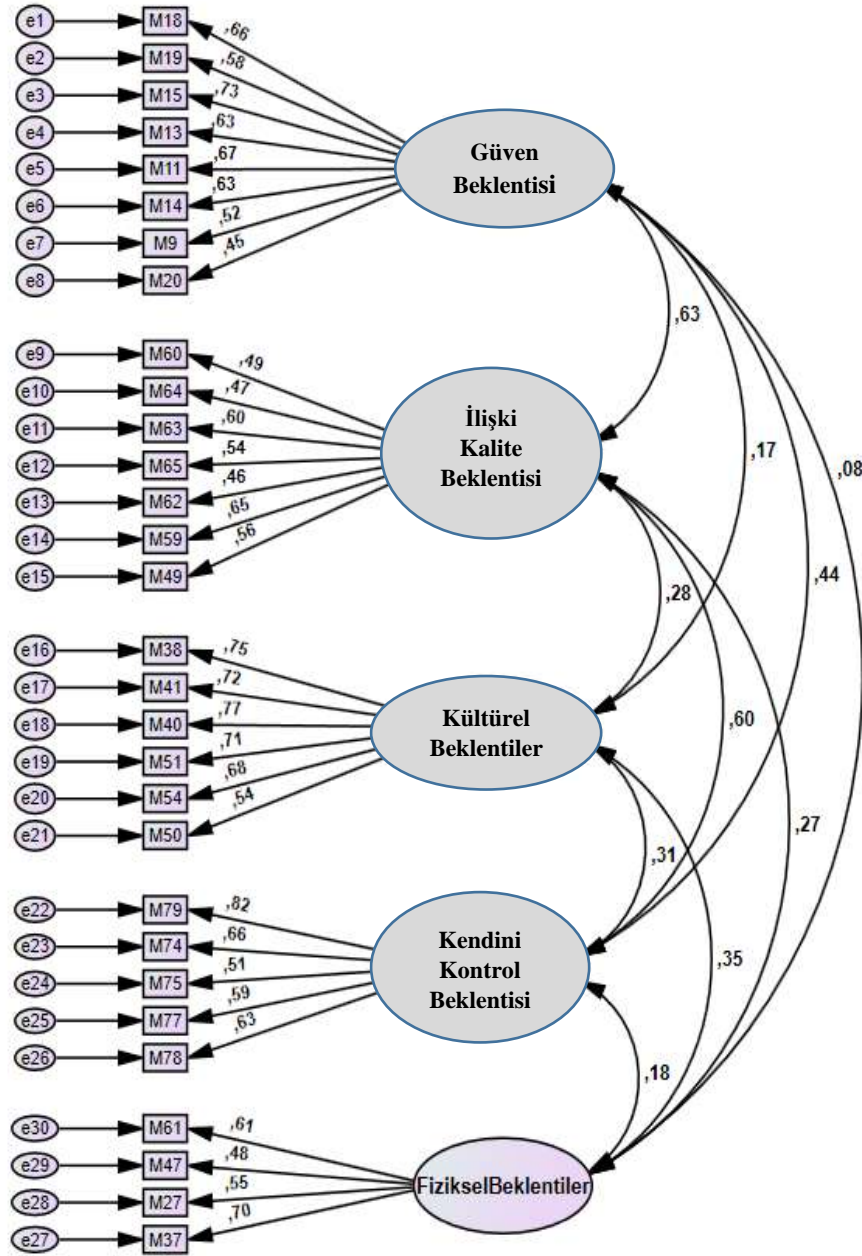
Tablo 7 incelendiğinde birinci faktörde toplanan maddelerin (M9, M11, M13, M14, M15, M18, M19) faktör yükleri .595 -.760, ikinci faktörde toplanan maddelerin (M49, M59, M60, M62, M63, M64, M65) faktör yükleri .546 - .648, üçüncü faktörde toplanan maddelerin (M38, M40, M41, M50, M51, M54) faktör yükleri .562 - .807, dördüncü faktörde toplanan maddelerin (M74, M75, M77, M78, M79) faktör yükleri .617 - .696 ve son olarak beşinci faktörde toplanan maddelerin (M27, M37, M47, M61) faktör yükleri ise .606 - .765 arasında değişiklik göstermiştir. Ölçeği oluşturan maddelerin tamamı incelendiğinde ise bu madde yüklerinin .546-.807 arasında değişiklik gösterdiği belirlenmiştir. Birden fazla faktöre bağlanan maddeler ölçekten çıkarılmış ve bu maddeler tabloya dahil edilmemiştir. Toplamda otuz maddeden

oluşan ölçeğin sekiz maddesi GB faktöründe, yedi maddesi İKB faktöründe, altı maddesi KB faktöründe, beş maddesi KKB faktöründe ve dört maddesi de FB faktöründe yer almaktadır. Analiz sonucunda toplamda otuz maddeden oluşan ve beş alt faktörden meydana gelen bir ölçek oluşturulmuştur.

4.1.2.2. Doğrulayıcı faktör analizi. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin yapı geçerliliğinin sınanması amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizi sonrası ölçeğin ham verilerinin bulunduğu form üzerinde faktörlerin doğrulanması kapsamında, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) analizi yapılmıştır. Şimşek (2007) göre doğrulayıcı faktör analizinin yapılma amacı, araştırmacı tarafından belirlenmiş modelin analizler sonrası elde edilen veriler ile ispat edilip edilemeyeceğini belirlemektir. RİBFÖ'nün doğrulayıcı faktör analizleri, yapısal eşitlik modellemesinde kullanılan AMOS 22 (Analysis of Moment of Structure) programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışma için uygun örneklemin oluşturulabilmesi amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Örneklem grubunun en az ve en fazla değerlerinin neler olacağı konusundaki fikirler iki farklı kategoride ifade edilmiştir. Buna göre en az örneklem büyüklüğünün Gorsuch (1983) ve Kline (1979) göre en az 100, Tabachnick ve Fidell (2007) göre en az 150, Guilford (1954) göre en az 200, Cattell (1978) göre en az 250 ve Norusis (1972) göre ise örneklem büyüklüğünün en az 300 olması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca Comrey ve Lee (1972) tarafından 100 örneklemin zayıf, 200 örneklemin orta, 300 örneklemin iyi, 500 örneklemin çok iyi ve 1000 örneklemin ise mükemmel olacağı şeklinde önerileri bulunmaktadır. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendikten sonra yapılacak analizin sağlıklı sonuçlara ulaşabilmesi amacıyla toplam örneklem grubunun 300 ve üstü olmasına karar verilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi çalışması için elde edilecek olan bu veriler, üçüncü araştırma grubundan toplanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi çalışmasının yapılabilmesi amacıyla ilk etapta toplamda 372 adet veri elde edilmiş, daha sonra veriler incelenerek, cevaplama esnasında eksik bırakılan ölçekler ve sorulara verilen cevapların tamamının tek bir maddede toplandığı anlaşılan ölçekler olmak üzere toplamda 22 ölçek analiz sürecine dahil edilmemiştir. İkinci araştırma grubundan elde edilen 350 adet veri üzerinde doğrulayıcı faktör

analizi uygulanarak modelin sınaması gerçekleştirilmiştir. RİBFÖ'ye ait doğrulayıcı faktör analizleri sonuçları Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. RİBFÖ doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

Şekil 2 incelendiğinde RİBFÖ'ye ait maddelerin faktör yükleri ve bu faktörlerle ilişkili olan maddelerin içinde bulunduğu faktörle olan ilişkisi görülmektedir. Faktörler ile maddeler arasındaki etki büyüklük değerleri (standardize edilmiş katsayıları) çizilen

doğrular ile gösterilmektedir. Faktörler ile maddeler arasındaki hesaplanan korelasyon katsayılarının .45 ile .82 arasında değiştiği anlaşılmaktadır. RİBFÖ üzerinde yapılan doğrulayıcı faktör analizleri sonuçları incelendiğinde DFA Ki-kare uyum indeksinin ($X^2 = 835.88$, $p=.000$, $df= 395$, $df / X^2=2.11$) olduğu ve bu sonuçlara göre Ki-kare uyum indeksinin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. DFA analizi sonucunda ortaya çıkan Ki-kare uyum indeks değeri ve diğer uyum indeks değerlerine ait bilgiler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.

RİBFÖ’ye ait uyum indeksleri

X^2	df	$X^2 : df$	CFI	AGFI	GFI	RMSA
835.88	395	2.11	.86	.84	.86	.057

Tablo 8 incelendiğinde RİBFÖ’ye ait doğrulayıcı faktör analiz sonuçlarına göre uyum indeksleri için; GFI= .86, CFI=.86, RMR= .043, AGFI=.84, RMSEA= .057 olduğu görülmektedir. Ki-kare uyum indeksinin serbestlik derecesine oranının ise ($df / X^2=2.11$) olduğu anlaşılmaktadır. Bulunan bu değer 5’ten küçük olduğu için modelin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir (Marsh ve Hocevar, 1988). RMSEA ve RMR değerlerinin 0.5’den küçük olması durumunda geliştirilen modelin çok iyi düzeyde uyum gösterdiği kabul edilmektedir (Anderson ve Gerbing, 1984; Cole, 1987). Ayrıca Yılmaz ve Çelik (2009) ile Byrne, Jöreskog ve Sörbom (1993) RMSEA ve RMR değerlerinin .05’ten küçük olması halinde geliştirilen modelin çok iyi düzeyde uyum gösterdiğini ifade etmişlerdir. Analiz sonucunda ulaşılan (RMSEA=.057, RMR=.043) değerleri baz alındığında modelin iyi düzeyde uyum gösterdiğini anlaşılmaktadır.

Analizler sonucu elde edilen modelde CFI=.86, GFI=.86 ve AGFI=.84 olarak hesaplanmıştır. Veri analizleri sonucunda CFI ve GFI değerlerinin .90’a yakın olduğu görülmektedir. Ayrıca bulunan CFI ve AGFI değerlerinin .80’in üzerinde olması kabul edilebilir değerler olarak ifade edilmiştir (Anderson ve Gerbing, 1984; Cole, 1987). Elde edilen bu analizler baz alındığında modelin uyum indeksleri bakımından yeterli düzeyde olduğu söylenebilir.

Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde RİBFÖ'nün beş faktör ve toplamda otuz madden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca RİBFÖ'nün iyi düzeyde yapı geçerliliğine sahip olduğu da analizler sonucunda anlaşılmıştır.

Modelin uyum indeksleri incelenip bulunan sonuçlar analiz edildiğinde, çalışma sonuçları itibariyle model ve gözlenen veri arasında uyumluluk olduğu anlaşılmaktadır. Madde yükleri ve uyum indeksleri incelendiğinde otuz maddelik Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği için önerilen modelin kabul edilebilir bir düzeyde olduğu görülmektedir.

Ölçeğe ait maddelerin madde faktör yükleri doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda oluşturulmuştur. Ölçek maddelerine ait madde faktör yükleri Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9.

RİBFÖ'ye Ait Maddelerin DFA Sonucunda Oluşan Madde Faktör Yükleri

Gözlenen Değişkenler (Ölçek Maddeleri)	λ	Gizil Değişkenler (Faktörler)
M18	.67	Güven Beklentisi
M19	.58	
M15	.73	
M13	.63	
M11	.67	
M14	.64	
M9	.52	
M20	.45	İlişki Kalite Beklentisi
M60	.50	
M64	.47	
M63	.60	
M65	.54	
M62	.46	
M59	.65	
M49	.57	Kültürel Beklentiler
M38	.75	
M41	.72	
M40	.77	
M51	.71	
M54	.68	
M50	.54	

M79	.82	
M74	.66	
M75	.51	Kendini Kontrol Beklentisi
M77	.59	
M78	.63	
M37	.70	
M27	.55	
M47	.49	Fiziksel Beklentiler
M61	.61	

Tablo 9 incelendiğinde madde faktör yüklerinin .45 ile .82 arasında değiştiği görülmektedir. Maddelerin madde yükleri baz alındığında bu madde yüklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Yapılan analizlerin sonucunda Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği toplamda 30 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşmuştur. Modele dahil olan tüm maddeler incelenen model ile uyum göstermiştir.

Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin 30 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşan son haline ulaşılmıştır. Oluşan bu faktörler hakkında tanımlar ve faktörlere ait örnek maddelere aşağıda yer verilmiştir.

Güven Beklentisi: Güven beklentisi toplamda sekiz maddeden oluşan bir faktördür. Bu faktör “Bir ilişkinin uzun sürebilmesi için karşılıklı güvenin gelişmesi/olması gerekir.” ve “Gelecekte kaygı yaşamamak için ilişki kurduğum/kuracağım kişinin güven kırıcı davranışlarda bulunmaması benim için önemlidir.” gibi kişinin ilişkisindeki güven beklentisini ifade eden maddelerden oluşan bir faktördür.

İlişki Kalite Beklentisi: İlişki kalite beklentisi faktörü toplamda yedi maddeden oluşan bir faktördür. Bu faktör “Yanımda kendim gibi davranabileceğim bir kişiyle yakın ilişki kurmak benim aradığım bir durumdur.” ve “Romantik ilişki kurduğum/kuracağım kişiye sevgimi çeşitli şekillerde (davranışlarımla, sözlerimle, jest ve mimiklerimle vb.) göstermek isterim.” gibi kişinin romantik ilişkisini daha kaliteli bir şekilde yaşamasına yardımcı olacak beklentilerden oluşan maddelerin yer aldığı bir faktördür.

Kültürel Beklentiler: Kültürel beklentiler, faktörü toplamda altı maddeden oluşan bir faktördür. Bu faktör “Değerlerine bağlı olan bir kişi ile yakın ilişki kurmak isterim.” ve “Ortak bir kültüre sahip bir kişiyle romantik ilişki kurmak isterim.” Şeklinde

maddelerden oluşan bir faktördür. Bu maddeler, bireyin romantik ilişki kurmasıyla ve sürdürmesiyle ilişkili olan değerlerinin barındığı maddelerdir.

Kendini Kontrol Beklentisi: Kendini kontrol beklentisi faktörü toplamda beş maddeden oluşan bir faktördür. Bu faktör “İlişki kurduğum/kuracağım kişinin fevri davranışlarda bulunmaması benim için önemlidir.” ve “İlişki kurduğum/kuracağım kişinin beni aşırı derecede kısıtlamasını istemem.” gibi kişinin romantik ilişkisinde kendini kısıtlayan davranışların ne düzeyde yer alıp ne düzeyde yer almaması konusundaki beklentilerini ifade edebileceği maddelerden oluşmaktadır.

Fiziksel Beklentiler: Fiziksel beklentiler faktörü toplamda dört maddenin oluşturduğu faktördür. Bu faktör “İlişki kurabilmek için her iki tarafında kendi fiziksel özelliklerine güvenebilmelerinin önemli olduğunu düşünüyorum.” ve “Romantik bir ilişkinin uzun süreli olabilmesi için tensel uyumun olması bir gerekliliktir.” gibi maddelerin yer aldığı faktördür. Birey bu maddelere vermiş olduğu cevaplar ile romantik ilişkisindeki fiziksel beklentilerin ne düzeyde önem arz ettiğini ifade etmiş olacaktır.

4.1.2.3. Benzer ölçekler geçerliliği. RİBFÖ'nün benzer ölçekler geçerliliğini belirlemek (Büyüköztürk, 2017) amacıyla Sarı (2008) tarafından geliştirilen romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ölçeği (RAINÖ) kullanılmıştır. Bu kapsamda RİBFÖ'nün toplam puanı ile RAINÖ'nün toplam puanı arasındaki ilişkiye ve RİBFÖ'nün alt ölçekleri ile RAINÖ'nün toplam puanı arasındaki ilişkiye bakılmıştır (Tekindal, 2002). Benzer ölçek geçerliliğinin incelenmesi amacıyla dördüncü araştırma grubunu oluşturan 260 öğrenciye RİBFÖ ve RAINÖ uygulanmıştır. Bu uygulama sonucunda katılımcılardan elde edilen sonuçlar incelenerek RİBFÖ'nün toplam puanı ile RAINÖ toplam puanı arasındaki ilişki ve RİBFÖ alt ölçeklerinin puanı ile RAINÖ'nün toplam puanı arasındaki ilişki incelenmiştir. Ölçekler arası ilişkilere ait bilgiler Tablo 10 ve Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 10.

RİBFÖ ile Benzer Ölçek Arasındaki İlişki

	f	Pearson Correlation
RAİNÖ		
RİBFÖ	260	,36**

**p<.05

Tablo 10 incelenip, RİBFÖ toplam puanı ile RAİNÖ toplam puanı arasındaki ilişkiye bakıldığında, RİBFÖ ile RAİNÖ benzer ölçek puanları arasındaki ilişki katsayısının olumlu yönde ve anlamlı düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 11.

RİBFÖ Alt Ölçekleri ile Benzer Ölçek Arasındaki İlişki

	F1 Güven Beklentisi	F2 İlişki Kalite Beklentisi	F3 Kültürel Beklentiler	F4 Kendini Kontrol Beklentisi	F5 Fiziksel Beklentiler
RAİNÖ	,22**	,19**	,27**	,20**	,17**

**p<.05

Tablo 11 incelendiğinde RAİNÖ'nün toplam puanı ile RİBFÖ alt ölçeklerinin toplam puanları arasındaki korelasyon katsayısının pozitif yönde ve .05 düzeyinde anlamlı olduğu söylenebilir.

4.1.2.4. Ribfö'nün alt ölçekleri arası korelasyon değerleri. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin alt faktörleri Spearman korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Yapılan analizin sonuçları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12.

RİBFÖ'nün Alt Ölçekleri Arası Korelasyon Değerleri

	F1 Güven Beklentisi	F2 İlişki Kalite Beklentisi	F3 Kültürel Beklentiler	F4 Kendini Kontrol Beklentisi	F5 Fiziksel Beklenti
F1 Güven Beklentisi	-	,58**	,30**	,53**	,14**
F2 İlişki Kalite Beklentisi	,58**	-	,36**	,56**	,22**
F3 Kültürel Beklentiler	,30**	,36**	-	,38**	,28**
F4 Kendini Kontrol Beklentisi	,53**	,56**	,38**	-	,19**
F5 Fiziksel Beklentiler	,14**	,22**	,28**	,19**	-

** p <.01.

Tablo 12 incelendiğinde RİBFÖ'nün alt boyutları arasındaki ilişkilerin anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyonun oluşturdukları anlaşılmaktadır. Güven beklentisi alt boyutu ile ilişki kalite beklentisi arasında, kültürel beklenti ile kendini kontrol beklentisi arasında ve fiziksel beklenti ile kültürel beklenti arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişkinin var olduğu belirlenmiştir. Bu durum RİBFÖ'nün geliştirilme aşamasındaki bilgileri destekler niteliktedir. Alt ölçeklerin kendi aralarında pozitif yönlü bir ilişki barındırması beklenen bir durumdur.

4.2. RİBFÖ'nün Güvenirlik Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Yapılan araştırmada, RİBFÖ'nün güvenilirlik çalışmaları kapsamında ölçek üzerinde test-tekrar test güvenilirliği ve iç tutarlılık katsayı hesaplama uygulamaları yapılmıştır.

4.2.1. Test-tekrar test güvenilirliği. Ölçeğin güvenilirlik düzeyini belirlemek amacıyla test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2017). Yapılan uygulama sonuçlarına ilişkin test – tekrar test güvenilirlik katsayıları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13.

RİBFÖ Test Tekrar Test Güvenirlik Katsayıları

n:115	F1 Güven Beklentisi	F2 İlişki Kalite Beklentisi	F3 Kültürel Beklentiler	F4 Kendini Kontrol Beklentisi	F5 Fiziksel Beklentiler
Test tekrar test güvenirliği	.70	.80	.71	.69	.73

Tablo 13 incelendiğinde güven beklentisi alt ölçeği için test tekrar test güvenirlik katsayısı .70, ilişki kalite beklentisi alt ölçeği için .80, kültürel beklentiler alt ölçeği için .71, kendini kontrol beklentisi alt ölçeği için .69 ve fiziksel beklentiler alt ölçeği için ise .73 olarak belirlenmiştir. Her bir alt ölçek için elde edilen test tekrar test güvenirlik katsayılarının anlamlı olduğu analizler sonucu anlaşılmıştır.

4.2.2. İç tutarlılık güvenirliği. RİBFÖ'nün güvenirlik düzeyinin belirlenebilme amacıyla test tekrar test güvenirlik katsayısı yönteminden sonra ölçeğin iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçek çalışma amacıyla 1117 kişiye uygulanmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen verilere ait Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14.

Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeği Güvenirlik Sonuçları

Faktörler	Madde sayıları	Güvenirlik katsayıları (α)
RİBFÖ Ölçek Geneli	30	.90
Güven Beklentisi	8	.89
İlişki Kalite Beklentisi	7	.83
Kültürel Beklentiler	6	.82
Kendini Kontrol Beklentisi	5	.80
Fiziksel Beklentiler	4	.65

Tablo 14 incelendiğinde, RİBFÖ'ye ait güvenirlik katsayısının .90 olduğu anlaşılmaktadır. RİBFÖ'nün alt ölçekleri için Cronbach alpha iç tutarlılık katsayı sonuçları güven beklentisi alt ölçeği için .89; ilişki kalite beklentisi alt ölçeği için .83; kültürel beklentiler alt ölçeği için .82; kendini kontrol beklentisi alt ölçeği için .80 ve

fiziksel beklentiler alt ölçeği için ise .65 olarak belirlenmiştir. Tablo 6'nın sonuçlarına bakılarak RİBFÖ'nün alt ölçeklerine ait iç tutarlılık katsayılarının güvenilir düzeyde oldukları söylenebilir. Fiziksel beklentiler alt ölçeğinin diğer alt ölçeklere göre daha düşük düzeyde katsayısı olmasının sebebi, fiziksel beklentiler ölçeğindeki madde sayısının diğer ölçeklerdeki madde sayısına oranla daha düşük düzeyde olmasına bağlanabilir (Kaplan ve Sacuzzo; 2005; Tekindal, 2002).

4.3. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarının Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesine İlişkin Bulgular

4.3.1. Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının incelendiği ilişkisiz (bağımsız) örneklem t-testine ilişkin bulgular. Araştırma kapsamında cinsiyet bağımsız değişkeni ile bağımlı değişkenler arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Cinsiyet bağımsız değişkenine ait veriler üzerinde gerçekleştirilen analizi sonucunda, cinsiyet bağımsız değişkenine ait verilerin normal dağıldığı (EK 4) görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri açısından romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık puanlarının farklılaşp farklılaşmadığının incelenmiştir. Veriler tablo 15'de sunulmuştur.

Tablo 15.

Cinsiyet Değişkenine Göre İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem T – Testi (Independent Samples T – Test) Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	n	\bar{x}	S	Sd	t	p
Güven Beklentisi	Kadın	262	37.75	2.57	452	3.65	.000*
	Erkek	192	36.67	3.72			
İlişki Kalite Beklentisi	Kadın	262	32.16	2.82	452	3.05	.002*
	Erkek	192	31.30	3.18			
Kültürel Beklentiler	Kadın	262	24.04	4.67	452	-.12	.901**
	Erkek	192	24.09	4.38			
Kendini Kontrol Beklentisi	Kadın	262	22.67	2.36	452	2.16	.031*
	Erkek	192	22.16	2.63			
Fiziksel Beklentiler	Kadın	262	14.49	3.08	452	-1.16	.107**
	Erkek	192	14.96	3.05			

*p<.05

Tablo 15'e göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, öğrencilerin güven beklentisi, ilişki kalite beklentisi ve kendini kontrol beklentisi puanları arasında anlamlı fark olduğu anlaşılmaktadır ($p < .05$). Kadın öğrenciler romantik ilişkilerinde, erkeklere göre daha yüksek düzeyde güven beklentisi içerisinde olmaktadır ($k_{ort}=37.75$, $e_{ort}=36.67$). Buna göre romantik ilişkinin kurulmasında ve sürdürülmesinde güven beklentisi kadın öğrencilerin için erkek öğrencilere göre daha önemli olduğu anlaşılmaktadır. Romantik ilişki kurarken kadınların kendini kontrol beklentileri erkeklere göre daha yüksektir ($k_{ort}=22.67$, $e_{ort}=22.16$). Buna göre kadınlar romantik ilişkilerinde kendilerini kontrol edebilen bir romantik eşi arama konusunda beklentileri erkeklere oranla daha yüksek olduğu söylenebilir. Kadınların, kaliteli bir romantik ilişkiye sahip olma istekleri ve bu doğrultudaki beklentileri erkeklere göre daha yüksektir ($k_{ort}=32.16$, $e_{ort}=31.30$). Bu sonuçtan, kadınlar ilişki kalite beklentisi konusundaki beklentilerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Erkeklerin ve kadınların romantik ilişki kurarken bu ilişkilerine yönelik kültürel beklentileri ve ilişkilerindeki fiziksel beklentilerinin puan ortalamaları arasında fark olsa da bu fark anlamlı bir düzeyde değildir ($p > .05$). Buradan yola çıkılarak, kadın ve erkeklerin bu konudaki beklentilerinin benzerlik gösterdiği ifade edilebilir.

4.3.2. Üniversite öğrencilerinin eğitim-öğretim görmekte oldukları fakültele göre romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları. Araştırma kapsamında fakülte bağımsız değişkeni ile bağımlı değişkenler arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin fakülte değişkeni açısından romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmiştir. Fakülte bağımsız değişkenine ait veriler üzerinde gerçekleştirilen analizi sonucunda, fakülte bağımsız değişkenine ait verilerin normal dağıldığı (EK 4) görülmüştür. Verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşıldıktan sonra, üniversite öğrencilerinin eğitim-öğretim görmekte oldukları fakülteler ile romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi için öğrencilerin fakülteleri; Eğitim Fakültesi, Sağlık Fakültesi ve Eğitim fakültesi olarak kategorilendirilmiştir. Sonuçlara ilişkin veriler Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16.

Eğitim-Öğretim Görülen Fakülte ile Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarının Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Bağımlı Değişken	Fakülte	n	\bar{x}	s
Güven Beklentisi	Eğitim Fakültesi	221	36.95	3.32
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	132	37.29	3.34
	İlahiyat Fakültesi	101	38.03	2.30
İlişki Kalite Beklentisi	Eğitim Fakültesi	221	31.78	2.80
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	132	31.79	3.08
	İlahiyat Fakültesi	101	31.84	3.34
Kültürel Beklentiler	Eğitim Fakültesi	221	22.81	4.90
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	132	24.17	4.08
	İlahiyat Fakültesi	101	26.68	2.93
Kendini Kontrol Beklentisi	Eğitim Fakültesi	221	22.25	2.64
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	132	22.30	2.48
	İlahiyat Fakültesi	101	23.08	2.04
Fiziksel Beklentiler	Eğitim Fakültesi	221	14.82	2.99
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	132	14.87	3.03
	İlahiyat Fakültesi	101	14.18	3.30

Tablo 16 incelendiğinde fakülte değişkenine göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu farklılığın anlamlılık içerip içermediğinin kontrol edilmesi amacıyla veriler üzerinde Tek Yönlü MANOVA uygulanmıştır. Yapılan analize ilişkin değerler Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17.

Fakülte Değişkenine Yönelik Tek Yönlü MANOVA Sonuçları

Bağımsız Değişken	Pillai's Trace	F	Hipotez Serbestlik Derecesi	Hata serbestlik derecesi	Anlamlılık Düzeyi
Fakülteler	.146	7.05	10	896	0.00

Tablo 17’de yer alan Tek Yönlü MANOVA analiz sonucu incelendiğinde bağımlı değişkenler için kovaryans matrislerinin eşit olmadığı ve bağımlı değişkenlerden güven beklentisi ile kültürel beklentiler değişkenlerinin gruplar arası varyanslarının homojen dağılmamasından dolayı (EK 5) analizi sonucunda elde edilen Pillai's Trace değerlerine bakılmıştır. Tek Yönlü MANOVA analizi sonucunda elde edilen (Pillai's Trace=.15; $F_{10,896}= 7.05$; $p=.00$) değerlere göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları fakülteye göre farklılık göstermektedir.

Eğitim-öğretim görölen fakölte öğrencilerin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarını şekillendirmede etkili olmaktadır. Öğrencilerin romantik ilişkilerdeki beklentilerine dair farkındalıklarına ilişkin meydana gelen farklılığın somutlaştırılması amacıyla veriler üzerinde Çok Değişkenli ANOVA uygulanmıştır. Analiz sonucuna ilişkin değerlere Tablo 18’de yer verilmiştir.

Tablo 18.

Fakölte Değerine Yönelik Çok Değerli ANOVA Testi Sonuçları

Kaynak	Bağımlı Değer	KT	sd	KO	f	p
Fakölte	Güven Beklentisi	81,583	2	40,791	4,150	.016*
	İlişi Kalitesi	,211	2	,106	,012	.988**
	Költerel Beklentiler	1042,011	2	521,006	28,178	.000*
	Kendini Kontrol Beklentisi	52,243	2	26,122	4,256	.015*
	Fiziksel Beklentiler	33,699	2	16,849	1,780	.170**
Hata	Güven Beklentisi	4432,866	451	9,829		
	İlişi Kalitesi	4101,947	451	9,095		
	Költerel Beklentiler	8338,872	451	18,490		
	Kendini Kontrol Beklentisi	2768,375	451	6,138		
	Fiziksel Beklentiler	4268,354	451	9,464		
Toplam	Güven Beklentisi	635996,000	454			
	İlişi Kalitesi	463256,000	454			
	Költerel Beklentiler	272375,000	454			
	Kendini Kontrol Beklentisi	231759,000	454			
	Fiziksel Beklentiler	102354,000	454			

*p<.05

**p>.05

Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, güven beklentisi ($F_{2,451}=4.15;p=.016$), költürel beklentiler ($F_{2,451}=28.17;p=.000$) ve kendini kontrol beklentisi ($F_{2,451}=4.25;p=.015$) alt boyutlarında fakölte değerine göre farklılık barındırdığı anlaşılmaktadır. İlişi kalite beklentisi ve fiziksel beklentilerin fakölte değerini göre farklılaşmadığı

görülmektedir. Meydana gelen anlamlı farkın nereden kaynaklandığının incelenmesi amacıyla güven beklentisi ve kültürel beklentiler alt boyutlarının varyansları homojen dağılmadığı için (EK 5) bu faktörlerin sonuçları Dunnett testi ile kendini kontrol beklentisi alt boyutu varyansı homojen olarak dağıldığı için (EK 5) bu faktörün sonucu Tukey testi ile incelenmiştir. Sonuçlara ilişkin değerler Tablo 19 ve Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 19.

Fakülte ile Güven Beklentisi ve Kültürel beklentiler Değişkenlerinin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler

Bağımlı Değişken	Fakülte	n	\bar{x}	p
Güven Beklentisi	Eğitim Fakültesi	221	36.95	.002*
	İlahiyat Fakültesi	101	38.03	
	Eğitim Fakültesi	221	36.95	.730**
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	132	37.29	
	İlahiyat Fakültesi	101	38.03	.132**
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	132	37.29	
Kültürel Beklentiler	Eğitim Fakültesi	221	22.81	.000*
	İlahiyat Fakültesi	101	26.68	
	Eğitim Fakültesi	221	22.81	.016*
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	132	24.17	
	İlahiyat Fakültesi	101	26.68	.000*
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	132	24.17	

*p<.05

**p>.05

Tablo 19 incelendiğinde Eğitim Fakültesi’nde eğitim-öğretim hayatına devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerindeki güven beklenti düzeylerinin ortalaması 36.95, İlahiyat Fakültesi’ne devam eden öğrencilerin ortalaması 38.03 ve Sağlık Bilimleri Fakültesi’ne devam eden öğrencilerin ortalaması ise 37.29 olduğu görülmektedir. İlahiyat Fakültesi’ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentisi Eğitim Fakültesi’ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki güven beklentileri arasında İlahiyat Fakültesi’ne devam eden öğrencilerin lehine anlamlı bir fark vardır (İlahiyat Fakültesi_{ort}=38.03, Eğitim Fakültesi_{ort}=36.95;p=.002). Eğitim Fakültesi’ne

devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki güven beklentileri ile Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki güven beklentileri arasındaki fark ise anlamlı olarak bulunmamıştır. Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki güven beklentileri ile İlahiyat Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki güven beklentileri arasında fark vardır; fakat bu fark anlamlı düzeyde değildir ($p>.05$).

Eğitim Fakültesi'nde eğitim-öğretim hayatına devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerinde kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeylerinin ortalaması 22.81, İlahiyat Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin ortalaması 26.68 ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin ortalaması ise 24.17 olduğu görülmektedir. İlahiyat Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklentileri, Eğitim Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasında İlahiyat Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin lehine anlamlı bir fark vardır (İlahiyat Fakültesi_{ort}=26.68, Eğitim Fakültesi_{ort}=22.81; $p=.000$). Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklentileri, Eğitim Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasında Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin lehine anlamlı bir fark vardır (Sağlık Bilimleri Fakültesi Fakültesi_{ort}=24.17, Eğitim Fakültesi_{ort}=22.81; $p=.016$). Tablo sonuçlarına göre İlahiyat Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklentileri, Sağlık Bilimler Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasında İlahiyat Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin lehine anlamlı bir fark vardır (İlahiyat Fakültesi_{ort}=26.68, Sağlık Bilimleri Fakültesi_{ort}=24.17; $p=.000$).

Tablo 20.

Fakülte ile Kendini Kontrol Beklentisi Değişkenlerinin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler

Bağımlı Değişken	Fakülte	n	\bar{x}	p
Kendini Kontrol Beklentisi	Eğitim Fakültesi	221	22.25	.015*
	İlahiyat Fakültesi	101	23.08	
	Eğitim Fakültesi	221	22.25	.985**
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	132	22.30	
	İlahiyat Fakültesi	101	22.08	.044*
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	132	22.30	

*p<.05

**p>.05

Tablo 20 incelendiğinde Eğitim Fakültesi'nde eğitim-öğretim hayatına devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerindeki kendini kontrol beklentisi düzeylerinin ortalaması 22.25, İlahiyat Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin ortalaması 23.08 ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin ortalaması ise 22.30 olduğu görülmektedir. İlahiyat Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentileri ile Eğitim Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentileri arasında İlahiyat Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin lehine anlamlı bir fark vardır (İlahiyat Fakültesi_{ort}=23.08, Eğitim Fakültesi_{ort}=22.25;p=.015). Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentileri ile İlahiyat Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentileri arasında Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin lehine anlamlı bir fark vardır (Sağlık Bilimleri Fakültesi_{ort}=22.30, İlahiyat Fakültesi_{ort}=22.08;p=.044). Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisi ile Eğitim Fakültesi'ne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisi arasında fark vardır; fakat bu fark anlamlı düzeyde değildir (p>.05).

4.3.3. Üniversite öğrencilerinin eğitim-öğretim görmekte oldukları bölümlere göre romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları. Araştırma kapsamında bölüm bağımsız değişkeni ile bağımlı değişkenler arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin bölüm değişkeni açısından romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık puanlarının farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bölüm bağımsız değişkenine ait veriler üzerinde

gerçekleştirilen analiz sonucunda, bölüm bağımsız değişkenine ait verilerin normal dağıldığı (EK 4) görülmüştür. Verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşıldıktan sonra üniversite öğrencilerinin eğitim-öğretim görmekte oldukları bölümler, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Hemşirelik, Fen Bilgisi Öğretmenliği, İlahiyat, İngilizce Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği olarak sınıflandırılmıştır. Bölüm değişkenine ait değerler Tablo 21’de verilmiştir

Tablo 21.

Eğitim-Öğretim Görülen Bölüm ile Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarının Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Bağımlı Değişken	Bölümler	n	\bar{x}	s
Güven Beklentisi	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	34.81	3.68
	Hemşirelik	132	37.29	3.34
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	37.01	3.32
	İlahiyat Bölümü	101	38.03	2.30
	İngilizce Öğretmenliği	59	38.61	1.80
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	41	37.87	2.60
İlişki Kalite Beklentisi	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	30.64	2.41
	Hemşirelik	132	31.79	3.08
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	31.98	2.95
	İlahiyat Bölümü	101	31.84	3.34
	İngilizce Öğretmenliği	59	32.83	2.51
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	41	31.82	3.01
Kültürel Beklentiler	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	21.93	4.71
	Hemşirelik	132	24.17	4.08
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	24.83	4.75
	İlahiyat Bölümü	101	26.68	2.93
	İngilizce Öğretmenliği	59	21.33	4.75
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	41	23.53	4.69
Kendini Kontrol Beklentisi	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	21.26	2.59
	Hemşirelik	132	22.30	2.48
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	23.01	2.26
	İlahiyat Bölümü	101	23.08	2.04
	İngilizce Öğretmenliği	59	23.13	1.79
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	41	21.53	3.45
Fiziksel Beklentiler	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	15.06	2.86
	Hemşirelik	132	14.87	3.03
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	15.03	2.95
	İlahiyat Bölümü	101	14.18	3.30
	İngilizce Öğretmenliği	59	14.94	2.88
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	41	13.97	3.33

Tablo 21 incelendiğinde bölüm değişkenine göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları eğitim-öğretim görülen bölüm değişkenine göre farklılıklar gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu farklılığın anlamlılık içerip içermediğinin kontrol edilmesi amacıyla veriler üzerinde Tek Yönlü MANOVA uygulanmıştır. Yapılan analize ilişkin değerler Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22.

Bölüm Değişkenine Yönelik Tek Yönlü MANOVA Sonuçları

Bağımsız Değişken	Pillai’s Trace	F	Hipotez Serbestlik Derecesi	Hata serbestlik derecesi	Anlamlılık Düzeyi
Bölmeler	.353	6.81	25	2240	.000

Tablo 22’de yer alan Tek Yönlü MANOVA analiz sonucu incelendiğinde bağımlı değişkenler için kovaryans matrislerinin eşit olmadığı ve bağımlı değişkenlerden güven beklentisi ile kültürel beklentiler değişkenlerinin gruplar arası varyanslarının homojen dağılmamasından dolayı (EK 5) analizi sonucunda elde edilen Pillai's Trace değerlerine bakılmıştır. Tek Yönlü MANOVA analizi sonucunda elde edilen (Pillai's Trace=.35; $F_{25,224} = 6.81$; $p=.00$) değerlere göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları bölümlere göre farklılık göstermektedir. Eğitim-öğretim görülen bölüm öğrencilerin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarını şekillendirmede etkili olmaktadır. Öğrencilerin romantik ilişkilerdeki beklentilerine ilişkin meydana gelen farklılığın somutlaştırılması amacıyla veriler üzerinde Çok Değişkenli ANOVA uygulanmıştır. Analiz sonucuna ilişkin değerlere Tablo 23’de yer verilmiştir.

Tablo 23.

Bölüm Değişkenine Yönelik Çok Yönlü MANOVA Testi Sonuçları

Kaynak	Bağımlı Değişken	KT	sd	KO	f	p
Bölüm	Güven Beklentisi	575,940	5	115,188	13,102	.000*
	İlişki Kalitesi	151,262	5	30,252	3,430	.005**
	Kültürel Beklentiler	1471,307	5	294,261	16,667	.000*
	Kendini Kontrol Beklentisi	215,896	5	43,179	7,427	.000*
	Fiziksel Beklentiler	70,311	5	14,062	1,489	.192**

Hata	Güven Beklentisi	3938,510	448	8,791
	İlişki Kalitesi	3950,896	448	8,819
	Kültürel Beklentiler	7909,577	448	17,655
	Kendini Kontrol Beklentisi	2604,723	448	5,814
	Fiziksel Beklentiler	4231,742	448	9,446
Toplam	Güven Beklentisi	635996,000	454	
	İlişki Kalitesi	463256,000	454	
	Kültürel Beklentiler	272375,000	454	
	Kendini Kontrol Beklentisi	231759,000	454	
	Fiziksel Beklentiler	102354,000	454	

Tablo 23'e göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, güven beklentisi ($F_{5,448}=13.10;p=.000$), kültürel beklentiler ($F_{5,448}=16.66;p=.000$) ve kendini kontrol beklentisi ($F_{5,448}=7.42;p=.000$) alt boyutlarında bölüm değişkenine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. İlişki kalitesi ve fiziksel beklentilerin bölüm değişkenini göre farklılaşmadığı görülmektedir. Meydana gelen anlamlı farkın nereden kaynaklandığının incelenmesi amacıyla güven beklentisi, kültürel beklentiler ve kendini kontrol beklentisi alt boyutlarının varyansları homojen dağılmadığı için (EK 5) bu faktörlerin sonuçları Dunnett testi ile incelenmiştir. Sonuçlara ilişkin değerler Tablo 24 ve Tablo 25'de verilmiştir.

Tablo 24.

Bölüm ile Güven Beklentisi Değişkenlerinin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler

Bağımlı Değişken	Bölüm	n	\bar{x}	p
Güven Beklentisi	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	34.81	.011*
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	37.01	
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	34.81	.000*
	Hemşirelik	132	37.29	
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	34.81	.000*
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	41	37.87	
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	34.18	.000*
	İlahiyat	101	38.03	
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	34.81	.000*
	İngilizce Öğretmenliği	59	38.61	
	Hemşirelik	132	37.29	.008*
	İngilizce Öğretmenliği	59	38.61	
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	37.01	.031*
	İngilizce Öğretmenliği	59	38.61	
Hemşirelik	132	37.29	.983**	

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	41	37.87	
İlahiyat	101	38.03	.721**
İngilizce Öğretmenliği	59	38.61	

*p<.05

**p>.05

Tablo 24 incelendiğinde rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde eğitim-öğretim hayatına devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerindeki güven beklenti düzeylerinin ortalaması 34.81, fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması 37.01, hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması 37.29, sosyal bilgiler öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması 37.87, İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması 38.03 ve İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması ise 38.61 olduğu görülmektedir.

Fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri ile rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri arasındaki fark fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (Fen bilgisi öğretmenliği_{ort}=37.01, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık_{ort}=34.81;p=.011).

Hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri arasındaki fark hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (Hemşirelik=37.29, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık_{ort}=34.81;p=.000).

Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri ile rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri arasındaki fark sosyal bilgiler öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (Sosyal bilgiler öğretmenliği_{ort}=37.87, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık_{ort}=34.81;p=.000).

İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri ile rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri arasındaki fark İlahiyat bölümüne devam eden

öğrencilerin lehine anlamlıdır (İlahiyat_{ort}=38.03, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık_{ort}=34.81;p=.000).

İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri ile rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri arasındaki fark İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (İngilizce öğretmenliği_{ort}=38.61, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık_{ort}=34.81;p=.000).

İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri ile hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri arasındaki fark İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (İngilizce öğretmenliği_{ort}=38.61, Hemşirelik_{ort}=37.29;p=.008).

İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri ile fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri arasındaki fark İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (İngilizce öğretmenliği_{ort}=38.61, Fen bilgisi öğretmenliği_{ort}=37.01;p=.031).

Hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki güven beklentileri ile sosyal bilgiler öğretmenliğine devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki güven beklentileri arasında ve İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri ile İngilizce öğretmenliğine devam öğrencilerin romantik ilişkilerde güven beklentileri arasında fark vardır; fakat bu fark anlamlı düzeyde değildir (p>.05).

Tablo 25.

Bölüm ile Kültürel Beklentiler Değişkenlerinin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler

Bağımlı Değişken	Bölüm	n	\bar{x}	p
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Hemşirelik Bölümü	65	21.93	.021*
	Hemşirelik Bölümü	132	24.17	
Fen Bilgisi Öğretmenliği	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	21.93	.016*
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	24.83	
İlahiyat Bölümü	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	21.93	.000*
	İlahiyat Bölümü	101	26.68	

Kültürel Beklentiler	Hemşirelik Bölümü	132	24.17	.000*
	İlahiyat Bölümü	101	26.68	
	Hemşirelik Bölümü	132	24.17	.002*
	İngilizce Öğretmenliği	59	21.33	
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	24.83	.002*
	İngilizce Öğretmenliği	59	21.33	
	İlahiyat Bölümü	101	26.68	.000*
	İngilizce Öğretmenliği	59	21.33	
	İlahiyat Bölümü	101	26.68	.003*
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	41	23.53	
	Hemşirelik Bölümü	132	24.17	.998**
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	24.83	
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	41	23.53	.301**
	İngilizce Öğretmenliği	59	21.33	

*p<.05

**p>.05

Tablo 25 incelendiğinde rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde eğitim-öğretim hayatına devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerindeki kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeylerinin ortalaması 21.93, fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması 24.83, hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması 24.17, sosyal bilgiler öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması 23.53, İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması 26.68 ve İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması ise 21.33 olduğu görülmektedir.

Hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri ile rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkiler kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasındaki fark hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (Hemşirelik_{ort}=24.17, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık_{ort}=21.93;p=.021).

Fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri ile rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkiler kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasındaki fark fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (Fen bilgisi öğretmenliği_{ort}=24.83, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık_{ort}=21.93;p=.016).

İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri ile rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkiler kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasındaki fark İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (İlahiyat_{ort}=26.68, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık_{ort}=21.93;p=.000).

İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri ile hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkiler kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasındaki fark İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (İlahiyat_{ort}=26.68, Hemşirelik_{ort}=24.17;p=.000).

Hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri ile İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkiler kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasındaki fark hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (Hemşirelik_{ort}=24.17, İngilizce öğretmenliği_{ort}=21.33;p=.002).

Fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri ile İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkiler kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasındaki fark fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (Fen bilgisi öğretmenliği_{ort}=24.83, İngilizce öğretmenliği_{ort}=21.33;p=.002).

İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri ile İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkiler kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasındaki fark İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (İlahiyat_{ort}=26.68, İngilizce öğretmenliği_{ort}=21.33;p=.000)

İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri ile sosyal bilgiler öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkiler kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasındaki fark İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (İlahiyat_{ort}=26.68, sosyal bilgiler öğretmenliği_{ort}=23.53;p=.003).

Hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kültürel beklentiler konusundaki beklentileri ile fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasında ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklentileri ile İngilizce öğretmenliğine devam öğrencilerin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklentileri arasında fark vardır; fakat bu fark anlamlı düzeyde değildir ($p>.05$).

Tablo 26.

Bölüm ile Kendini Kontrol Beklentisi Beklentisi Değişkenlerinin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler

Bağımlı Değişken	Bölüm	n	\bar{x}	p
Kendini Kontrol Beklentisi	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	21.26	.002*
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	23.01	
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	21.26	.000*
	İlahiyat Bölümü	101	23.08	
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	65	21.26	.000*
	İngilizce Öğretmenliği	59	23.13	
	Hemşirelik Bölümü	132	22.30	.136**
	İngilizce Öğretmenliği	59	23.13	
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	23.01	1**
	İlahiyat Bölümü	101	23.08	
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	41	23.53	.247**	
Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	23.01		

* $p<.05$

** $p>.05$

Tablo 26 incelendiğinde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünde eğitim-öğretim hayatına devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerindeki kendini kontrol beklentisi konusundaki beklenti düzeylerinin ortalaması 21.26, fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması 23.01, hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması 22.30, sosyal bilgiler öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması 23.53, İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması 23.08 ve İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin ortalaması ise 23.13 olduğu görülmektedir.

Fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentileri ile rehberlik ve psikolojik

danışmanlık bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkiler kurarken kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentileri arasındaki fark fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (Fen bilgisi öğretmenliği_{ort}=23.01, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık_{ort}=21.26;p=.002).

İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentileri ile rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkiler kurarken kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentileri arasındaki fark İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (İlahiyat_{ort}=23.08, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık_{ort}=21.26;p=.000).

İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentileri ile rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkiler kurarken kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentileri arasındaki fark İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin lehine anlamlıdır (İngilizce öğretmenliği_{ort}=23.13, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık_{ort}=21.26;p=.000).

Hemşirelik bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentileri ile İngilizce öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentileri arasında, fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentileri ile İlahiyat bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentileri arasında ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişki kurarken kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentileri ile fen bilgisi öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentileri arasında, fark vardır; fakat bu fark anlamlı düzeyde değildir (p>.05).

4.3.4. Sınıf düzeyine göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının incelendiği ilişkisiz (bağımsız) örneklem t-testine ilişkin bulgular. Araştırma kapsamında sınıf düzeyi bağımsız değişkeni ile bağımlı değişkenler arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkeni açısından romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık puanlarının farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyleri ile romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları arasındaki ilişkinin incelenebilmesi için öğrenciler üçüncü ve dördüncü sınıf olmak üzere iki farklı grup olarak sınıflandırılmıştır. Sınıf değişkeninin normal dağılım gösterdiği anlaşıldıktan sonra (EK 4) üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının, sınıf değişkenine göre anlamlılık içerip içermediği incelenmiştir. İncelemenin bağımsız değişkeni sınıf düzeyi iken incelemenin bağımlı değişkenleri ise güven beklentisi, ilişki kalite beklentisi, kültürel beklentiler, kendini kontrol beklentisi ve fiziksel beklentilerdir. Sınıf değişkeni ile bu faktörler arasındaki ilişkinin incelenebilmesi amacıyla veriler üzerinde İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem T-Testi (Independent Samples T-Test) uygulaması yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına ait değerler Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27.

Sınıf Değişkenine Göre İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem T-Testi (Independent Samples T-Test) Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf	n	\bar{x}	s	Sd	t	p
Güven Beklentisi	3	240	37,35	3,16	452	.39	.695**
	4	214	37,23	3,15			
İlişki Kalite Beklentisi	3	240	31,71	3,04	452	-.63	.523**
	4	214	31,89	2,97			
Kültürel Beklentiler	3	240	23,92	4,95	452	-.71	.473**
	4	214	24,22	4,05			
Kendini Kontrol Beklentisi	3	240	22,47	2,43	452	.17	.864**
	4	214	22,43	2,56			
Fiziksel Beklentiler	3	240	14,28	3,13	452	-3.02	.003*
	4	214	15,15	2,95			

*p<.05 **p>.05

Tablo 27’ye göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, sınıf değişkenine göre incelendiğinde, öğrencilerin fiziksel beklentileri

alt boyutunda anlamlı fark olduğu anlaşılmaktadır ($p < .05$). Dördüncü sınıf öğrencilerinin romantik ilişkilerinde üçüncü sınıflara göre daha yüksek düzeyde fiziksel beklenti içerisinde olmaktadır (Üçüncü sınıf_{ort}=14.28, Dördüncü sınıf_{ort}=15.15). Buna göre romantik ilişkinin kurulmasında ve sürdürülmesinde fiziksel beklentiler dördüncü sınıf öğrencileri için üçüncü sınıf öğrencilerine göre daha önemli olduğu anlaşılmaktadır. Üçüncü sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerinin, romantik ilişki kurarken bu ilişkilerine yönelik güven beklentileri, ilişki kalite beklentisi, kültürel beklentiler ve kendini kontrol beklentisi konusundaki beklentilerinin puan ortalamaları arasında fark olsa da bu fark anlamlı düzeyde değildir ($p > .05$). Buradan yola çıkılarak, üçüncü sınıf öğrencilerinin ve dördüncü sınıf öğrencilerinin bu konudaki beklentilerinin benzerlik gösterdiği ifade edilebilir.

4.3.5. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki durumlarına göre romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarına ilişkin bulgular. Araştırma kapsamında romantik ilişki durumu bağımsız değişkeni ile bağımlı değişkenler arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki durumu değişkeni açısından romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. İncelemenin gerçekleşebilmesi için bireylerin ilişki durumları yalnız, flört, söz/nişan ve evli olmak üzere dört gruba ayrılmıştır. Romantik ilişki durumu değişkeninin normal dağılım gösterdiği anlaşıldıktan sonra (EK 4) üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, romantik ilişki durumu değişkenine göre anlamlılık içerip içermediği incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına ait değerler Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28.

Romantik İlişki Durumu Değişkenine Göre İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem T-Testi (Independent Samples T-Test) Sonuçları

Bağımlı Değişken	Romantik İlişki Durumu	n	\bar{x}	s	Sd	t	p
Kültürel Beklentiler	Yalnız	207	24.21	4.30	8.76	-3.04	.014*
	Evli	8	27	2.44			
	Söz/Nişan	51	24.64	4.47	15.65	-2.35	.043*
	Evli	8	27	2.44			
Fiziksel Beklentiler	Yalnız	207	14.65	3.06	9.86	-2.98	.014*
	Evli	8	16.25	1.38			
	Flört	188	14.80	3.09	10.24	-2.67	.023*
	Evli	8	16.25	1.38			
	Söz/Nişan	51	14.23	3.28	22.26	2.99	.007*
	Evli	8	16.28	1.38			

*p<.05

Tablo 28 göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, romantik ilişki durumu değişkenine göre incelendiğinde öğrencilerin kültürel beklentileri ve fiziksel beklentileri alt boyutları için yalnız, flört, söz/nişan ve evlilik durumları arasında anlamlı fark olduğu anlaşılmaktadır (p<.05). Evli olanların romantik ilişkilerdeki kültürel beklentiler konusunda beklentileri ile yalnız olan yani henüz romantik ilişkiye sahip olmayan bireylerin romantik ilişkilerdeki kültürel beklentileri arasında anlamlı bir fark vardır ve bu fark evli olan bireylerin lehinedir (Evli_{ort}=27, Yalnız_{ort}=24.21;p=.014). Evli olanların romantik ilişkilerdeki kültürel beklentiler konusunda beklentileri ile sözlü/nişanlı olan bireylerin romantik ilişkilerdeki kültürel beklentileri arasında anlamlı bir fark vardır ve bu fark evli olan bireylerin lehinedir (Evli_{ort}=27, Yalnız_{ort}=24.64;p=.043).

Evli olanların romantik ilişkilerdeki fiziksel beklentileri ile yalnız olan bireylerin romantik ilişkilerdeki kültürel beklentileri arasında anlamlı bir fark vardır ve bu fark evli olan bireylerin lehinedir (Evli_{ort}=16.25, Yalnız_{ort}=14.65;p=.014). Evli olanların romantik ilişkilerdeki fiziksel beklentileri ile flört ilişkisi olan bireylerin romantik ilişkilerdeki kültürel beklentileri arasında anlamlı bir fark vardır ve bu fark evli olan bireylerin lehinedir (Evli_{ort}=16.25, Flört_{ort}=14.80;p=.023). Evli olanların romantik ilişkilerdeki fiziksel beklentileri ile sözlü/nişanlı olan bireylerin romantik ilişkilerdeki kültürel beklentileri arasında anlamlı bir fark vardır ve bu fark evli olan bireylerin lehinedir (Evli_{ort}=16.25, Sözlü/Nişanlı_{ort}=14.23;p=.007).

Evli olan bireylerin kültürel beklentiler konusundaki hassasiyetleri flört sürecinde olan veya sözlü/nişanlı olan bireylerin romantik ilişkilerdeki kültürel değer hassasiyetleri arasında fark olması, evli bireylerin kendi kültürel öğelerine yakın olan ve ortak kültür şemasında birleşebilecekleri bireylerle romantik ilişki yaşamak istedikleri anlaşılmaktadır.

Evli olan bireylerin fiziksel beklentiler konusunda kendi isteklerini karşılayan bireylerle romantik ilişki içinde olmaları, flört sürecinde olan veya sözlü/nişanlı olan bireylere göre daha olasıdır. Romantik ilişkilerde fiziksel beklentiler flört süreci ve sözlülük/nişanlılık sürecine göre daha önem kazanmaktadır.

Romantik ilişkilerde güven beklentisi, ilişki kalite beklentisi ve kendini kontrol beklentisi beklentisi alanlarında bireylerin romantik ilişki durumlarına göre beklenti farklılıkları vardır. Fakat bu fark anlamı düzeyde değildir. Diğer bir ifadeyle yalnız olanla flört sürecinde olan, yalnız olanla sözlü/nişanlı olan, yalnız olanla evli olan, flört sürecinde olanla sözlü/nişanlı olan, flört sürecinde olanla evli olan ve sözlü/nişanlılık sürecinde olan ile evli olan bireylerin romantik ilişkilerinde güven beklentileri, ilişki kaliteleri konusunda beklentileri ve kendini kontrol beklentisi beklentileri arasında belirgin bir fark yoktur ($p>.05$).

4.3.6. Üniversite öğrencilerinin algılanan ekonomik durumlarına göre romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarına ilişkin bulgular.

Araştırma kapsamında algılanan ekonomik durum bağımsız değişkeni ile bağımlı değişkenler arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin algılanan ekonomik durum değişkeni açısından romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Algılanan ekonomik durum bağımsız değişkenine ait veriler üzerinde gerçekleştirilen analiz sonucunda, algılanan ekonomik durum değişkenine ait verilerin normal dağılım göstermediği (EK 4) anlaşılmıştır. Verilerin normal dağılım göstermediği anlaşıldıktan sonra algılanan ekonomik durum değişkeni ile romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları arasındaki farkın anlamlılığının incelenmesine geçilmiştir. Üniversite öğrencilerinin algılanan ekonomik durumları düşük, orta ve yüksek olarak kategorilendirilmiştir. Ekonomik durum değişkenine ait verilerin normal dağılım

göstermemesi nedeniyle, veriler üzerinde Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Verilere ait değerler Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29.

Algılanan Ekonomik Durum ile Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Ait Aritmetik Ortalama ve Anlamlılık Değerleri

Bağımlı Değişken	Ekonomik Durum	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p
Güven Beklentisi	Düşük	52	219,17	2	8,57	.014*
	Orta	383	232,70			
	Yüksek	19	145,55			
İlişki Kalite Beklentisi	Düşük	52	206,56	2	4.53	.104**
	Orta	383	232,71			
	Yüksek	19	179,79			
Kültürel Beklentiler	Düşük	52	231,97	2	.070	.966**
	Orta	383	226,87			
	Yüksek	19	227,95			
Kendini Kontrol Beklentisi	Düşük	52	196,77	2	3,32	.190**
	Orta	383	231,54			
	Yüksek	19	230,26			
Fiziksel Beklentiler	Düşük	52	237,75	2	5,80	.055**
	Orta	383	222,79			
	Yüksek	19	294,37			

*p<.05

**p>.05

Tablo 29 incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin algılanan ekonomik duruma göre romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, ilişki kalite beklentisi, kültürel beklentiler, kendini kontrol beklentisi ve fiziksel beklentiler alt boyutlar arasındaki fark anlamlı düzeyde değilken ($p>.05$), güven beklentisi alt boyutunda fark ise anlamlı düzeydedir ($p<.05$). Öğrencilerin güven beklentisi faktöründe meydana gelen farklılığın hangi gruptan kaynaklandığının anlaşılabilmesi için güven beklentisi faktörü üzerinde Mann Whitney U Testi analizi yapılmıştır.

Tablo 30.

Güven Beklentisine Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları

Bağımsız değişken	Ekonomik Durum	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Güven Beklentisi	Düşük	52	206,47	10736,50	9358,500	.471**
	Orta	383	219,57	84093,50		
	Düşük	52	39,20	2038,50	327,500	.029*
	Yüksek	19	27,24	517,50		
	Orta	383	205,13	78565,00	2248	.004*
	Yüksek	19	128,32	2438,00		

*p<.05

**p>.05

Tablo 30 incelendiğinde, ekonomik düzeyini düşük olarak ifade eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki güven beklentilerinin puan ortalaması ile ekonomik durumunu yüksek olarak ifade eden öğrencilerin güven beklentisi puan ortalaması arasındaki fark, ekonomik durumu düşük olan öğrencilerin lehine anlamlı düzeydedir (Düşük_{ortalama}=39220, Yüksek_{ortalama}=27.24; p=.029). Ekonomik düzeyini orta olarak ifade eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki güven beklentilerinin puan ortalaması ile ekonomik durumunu yüksek olarak ifade eden öğrencilerin güven beklentisi puan ortalaması arasındaki fark, ekonomik durumu orta olan öğrencilerin lehine anlamlı düzeydedir (Orta_{ortalama}=205.13, Yüksek_{ortalama}=128.32; p=.004). Düşük düzeyde ekonomik düzeye sahip olduğunu belirten üniversite öğrencilerinin güven beklentisi puanları ile orta düzeyde ekonomik düzeye sahip olduğunu belirten üniversite öğrencilerinin güven beklentisi puanları arasındaki fark vardır. Fakat bu fark anlamlı düzeyde değildir (p>.05).

4.3.7. Romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişki kurduğu romantik eşle tanışma şekillerine göre romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları. Araştırma kapsamında romantik ilişki kurduğu eşle tanışma şekli bağımsız değişkeni ile bağımlı değişkenler arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin ilişki kurduğu romantik eşle tanışma şekli değişkeni açısından romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık puanlarının farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Romantik eşle tanışma şekli bağımsız

değişkenine ait veriler üzerinde gerçekleştirilen analizi sonucunda, romantik eşle tanışma şekline ait verilerin normal dağıldığı (EK 4) görülmüştür. Verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşıldıktan sonra üniversite öğrencilerinin ilişki kurdukları romantik eşle tanışma şekilleri; kendi girişimim, arkadaş aracılığıyla, aile aracılığıyla, internet aracılığıyla ve okul ortamında tanışma şeklinde sınıflandırılmıştır. Öğrencilerin romantik eşle tanışma şekillerine ait değerler Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31.

Romantik Eşle Tanışma Şekli ile Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Bağımlı Değişken	Romantik Eşle Tanışma Şekli	n	\bar{x}	s
Güven Beklentisi	Kendi Girişimim	99	37,85	2,85
	Arkadaş Aracılığıyla	78	37,20	2,77
	Aile Aracılığıyla	15	35,73	4,54
	İnternet Aracılığıyla	36	37,83	3,00
	Okul Ortamında	19	36,52	3,82
İlişki Kalite Beklentisi	Kendi Girişimim	99	32,28	2,75
	Arkadaş Aracılığıyla	78	31,64	3,04
	Aile Aracılığıyla	15	30,80	3,00
	İnternet Aracılığıyla	36	33,33	2,08
	Okul Ortamında	19	30,47	3,09
Kültürel Beklentiler	Kendi Girişimim	99	24,30	4,69
	Arkadaş Aracılığıyla	78	23,47	4,95
	Aile Aracılığıyla	15	25,20	3,32
	İnternet Aracılığıyla	36	23,69	5,40
	Okul Ortamında	19	23,52	3,89
Kendini Kontrol Beklentisi	Kendi Girişimim	99	23,02	1,91
	Arkadaş Aracılığıyla	78	22,12	2,54
	Aile Aracılığıyla	15	22,60	1,88
	İnternet Aracılığıyla	36	22,83	2,03
	Okul Ortamında	19	21,52	2,58
Fiziksel Beklentiler	Kendi Girişimim	99	14,95	3,19
	Arkadaş Aracılığıyla	78	14,52	3,21
	Aile Aracılığıyla	15	16,06	2,34
	İnternet Aracılığıyla	36	14,75	2,83
	Okul Ortamında	19	13,31	2,82

Tablo 31’e bakıldığında romantik eşle tanışma şekli değişkenine göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının romantik eşle tanışma şekli değişkenine göre farklılıklar gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu farklılığın anlamlılık içerip içermediğinin kontrol edilmesi amacıyla veriler üzerinde Tek Yönlü MANOVA uygulanmıştır. Yapılan analize ilişkin değerler Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32.

Romantik Eşle Tanışma Şekli Değişkenine Yönelik Tek Yönlü MANOVA Sonuçları

Bağımsız Değişken	Pillai's Trace	F	Hipotez Serbestlik Derecesi	Hata serbestlik derecesi	Anlamlılık Düzeyi
Romantik Eşle Tanışma Şekli	.152	1.907	20	964	.009

Tablo 32’de yer alan Tek Yönlü MANOVA analiz sonucu incelendiğinde bağımlı değişkenler için kovaryans matrislerinin eşit olmadığı ve bağımlı değişkenlerden güven beklentisi, ilişki kalite beklentisi ve kendini kontrol beklentisi değişkenlerinin gruplar arası varyanslarının homojen dağılmamasından dolayı (EK 5) analizi sonucunda elde edilen Pillai's Trace değerlerine bakılmıştır. Tek Yönlü MANOVA analizi sonucunda elde edilen (Pillai's Trace=.15; $F_{20,964}= 1.90$; $p=.00$) değerlere göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, romantik eşle tanışma şekillerine göre farklılık göstermektedir. Romantik eşle tanışma şekli öğrencilerin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarını belirlemede etkili olmaktadır. Öğrencilerin romantik ilişkilerdeki beklentilerine ilişkin meydana gelen farklılığın somutlaştırılması amacıyla veriler üzerinde Çok Değişkenli ANOVA uygulanmıştır. Analiz sonucuna ilişkin değerlere Tablo 33’de yer verilmiştir.

Tablo 33.

Romantik Eşle Tanışma Değişkenine Yönelik Çok Yönlü MANOVA Testi Sonuçları

Kaynak	Bağımlı Değişken	KT	sd	KO	f	p
Romantik Eşle Tanışma Şekli	Güven Beklentisi	86,640	4	21,660	2,322	,057**
	İlişki Kalite Beklentisi	147,830	4	36,957	4,690	,001*
	Kültürel Beklentiler	59,182	4	14,796	,651	,626**
	Kendini Kontrol Beklentisi	58,496	4	14,624	3,014	,019*
	Fiziksel Beklentiler	73,289	4	18,322	1,929	,106**
Hata	Güven Beklentisi	2257,408	242	9,328		
	İlişki Kalite Beklentisi	1907,166	242	7,881		
	Kültürel Beklentiler	5497,134	242	22,715		
	Kendini Kontrol Beklentisi	1174,014	242	4,851		
	Fiziksel Beklentiler	2299,076	242	9,500		
	Güven Beklentisi	348152,000	247			
	İlişki Kalite Beklentisi	255047,000	247			

Toplam	Kültürel Beklentiler	147205,000	247
	Kendini Kontrol Beklentisi	127065,000	247
	Fiziksel Beklentiler	55985,000	247

*p<.05

**p>.05

Analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, ilişki kalite beklentisi ($F_{4,242}=4.69;p=.001$) ve kendini kontrol beklentisi ($F_{4,242}=3,01;p=.019$) alt boyutlarında romantik eşle tanışma şekli değişkenine göre farklılık barındırdığı anlaşılmaktadır. Güven beklentisi, kültürel beklentiler ve fiziksel beklentilerin romantik eşle tanışma şekli değişkenini göre anlamlı farklılaşmadığı görülmektedir. Meydana gelen anlamlı farkın nereden kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla ilişki kalite beklentisi ve kendini kontrol beklentisi alt boyutlarının sonuçları, varyanslar homojen dağılmadığı için (EK 5) Dunnett testi ile incelenmiştir. Sonuçlara ilişkin değerler Tablo 35 ve Tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 34.

Romantik Eşle Tanışma Şekli ile İlişki Kalitesi Değişkeninin Dunnett Testi

Sonuçlarına İlişkin Değerler

Bağımlı değişken	Romantik Eşle Tanışma Şekli	n	x	p
İlişki Kalite Beklentisi	Arkadaş aracılığıyla	78	31.64	.008*
	İnternet aracılığıyla	36	33.33	
	İnternet aracılığıyla	36	33.33	.012*
	Okul ortamında	19	30.47	
	Kendi girişimim	99	32.28	.016*
	Okul ortamında	19	30.47	
	Aile aracılığıyla	15	30.80	.067**
	İnternet aracılığıyla	36	33.33	

*p<.05

**p>.05

Tablo 34’e göre romantik eşi ile arkadaş aracılığıyla tanışan öğrencilerin ortalaması 31.68, internet aracılığıyla tanışan öğrencilerin 33.33, okul ortamında tanışan öğrencilerin 30.47 ve aile aracılığıyla tanışan öğrencilerin ise 30.80’dir. Romantik ilişki içerisinde olduğu partner ile internet aracılığıyla tanışan öğrenciler ile romantik ilişki içerisinde olduğu partneri ile arkadaş aracılığıyla tanışan öğrencilerin romantik

ilişki kalite puanları arasındaki fark internet aracılığıyla tanışan öğrencilerin lehine anlamlıdır ($\text{İnternet}_{\text{ort}}=33.33$, $\text{Arkadaş}_{\text{ort}}=31.64$; $p=.008$). Romantik ilişki içerisinde olduğu partner ile internet aracılığıyla tanışan öğrenciler ile romantik ilişki içerisinde olduğu partneri ile okul ortamında tanışan öğrencilerin romantik ilişki kalite puanları arasındaki fark internet aracılığıyla tanışan öğrencilerin lehine anlamlıdır ($\text{İnternet}_{\text{ort}}=33.33$, $\text{Okul}_{\text{ort}}=30.47$; $p=.012$). Romantik ilişki içerisinde olduğu partner ile kendi girişimi ile tanışan öğrenciler ile romantik ilişki içerisinde olduğu partneri ile okul ortamında tanışan öğrencilerin romantik ilişki kalite puanları arasındaki fark kendi girişimi ile tanışan öğrencilerin lehine anlamlıdır ($\text{Kendi girişimi}_{\text{ort}}=32.28$, $\text{Okul}_{\text{ort}}=30.47$; $p=.016$). Romantik ilişki içerisinde olduğu partner ile aile aracılığıyla tanışan öğrenciler ile romantik ilişki içerisinde olduğu partneri ile internet aracılığıyla tanışan öğrencilerin romantik ilişki kalite puanları arasında fark vardır; fakat bu fark anlamlı düzeyde değildir ($p>.05$).

Tablo 35.

Romantik Eşle Tanışma Şekli ile Kendini Kontrol Beklentisi Değişkeninin Dunnett Testi Sonuçlarına İlişkin Değerler

Bağımlı değişken	Romantik Eşle Tanışma Şekli	n	x	p
Kendini Kontrol Beklentisi	Kendi girişimi	99	23.02	.011*
	Okul ortamında	19	21.52	
	Arkadaş aracılığıyla	78	22.12	.699**
	İnternet aracılığıyla	36	22.83	
	Kendi girişimi	99	23.02	.993**
	Aile aracılığıyla	15	22.60	

* $p<.05$ ** $p>.05$

Romantik ilişki içerisinde olduğu partner ile kendi girişimi sayesinde tanışan öğrenciler ile romantik ilişki içerisinde olduğu partneri ile okul ortamında tanışan öğrencilerin romantik ilişki kalite puanları arasındaki fark kendi girişimi sayesinde tanışan öğrencilerin lehine anlamlıdır ($\text{Kendi girişimi}_{\text{ort}}=23.02$, $\text{Okul}_{\text{ort}}=21.52$; $p=.011$). Romantik ilişki içerisinde olduğu partner ile arkadaş aracılığıyla tanışan öğrenciler ile romantik ilişki içerisinde olduğu partneri ile internet aracılığıyla tanışan öğrencilerin, romantik ilişki içerisinde olduğu partner ile kendi girişimi sayesinde tanışan öğrenciler ile romantik ilişki içerisinde olduğu partneri ile

aile aracılığıyla tanışan öğrencilerin romantik ilişki kalite puanları arasında fark vardır; fakat bu fark anlamlı düzeyde değildir ($p>.05$).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde verilerin istatistiksel analizleri sonucunda elde edilen ve bulgular bölümünde paylaşılan sonuçlar tartışılarak yorumlanmıştır. Bölümün bu kısmında, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarını ölçmek amacıyla geliştirilen RİBFÖ'nün bulgularına yönelik sonuç, tartışma ve öneriler verilmiştir. Ayrıca bölümde üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları; cinsiyet, fakülte, bölüm, romantik ilişki durumu, algılanan ekonomik durum ve romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin romantik eşle tanışma şekillerine ait bulguların tartışılıp yorumlanmasına yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

5.1.1. Ölçek geliştirmeye ilişkin bulgulara yönelik sonuç ve tartışma. Bu bölümde RİBFÖ'nün geçerlilik ve güvenilirlik bulgularına yönelik sonuç ve tartışmaya yer verilmiştir.

5.1.1.1. RİBFÖ'nün geçerlilik ve güvenilirliğine yönelik sonuç ve tartışma. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarını ölçme amacıyla geliştirilen Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğinin (RİBFÖ), araştırma kapsamında geçerlik ve güvenilirlik sonuçları incelenmiştir. Geçerliğe ve güvenilirliğe ait bulgular incelendiğinde RİBFÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirlenmiştir.

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda RİBFÖ'nün 30 madde ve 5 alt faktörden oluşan son haline ulaşılmıştır. Açıklanan toplam varyans ise %53.88'tir. Açıklanan varyans oranının %40 ile %60 arasında olması geliştirilen ölçeğin kabul edilebilir düzeyde

olduğunu göstermektedir (Scherer ve ark., 1988). Ölçeğe ait maddelerin madde yükleri .54 ile .81 arasında değişmektedir. Geliştirilen ölçeğe ait madde yüklerinin .30 ve daha yüksek düzeyde olması, ölçeğin bireylerde ölçek istediği özelliklerini iyi düzeyde ayırt edebileceği anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2017). Bu bilgidan yola çıkılarak RİBFÖ'nün madde yüklerinin yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Tezbaşaran (1996) göre geliştirilen ölçme araçlarının araştırmalarda kullanılabilmesi için güvenilirlik düzeyinin .70 olması gerektiği ifade etmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik kat sayısı toplam ölçek maddeleri için .90'dır ve alt boyutların iç güvenilirlik kat sayıları ise yeterli düzeydedir ($GB_{güvenirlik}=.89$, $İKB_{güvenirlik}=.83$, $KB_{güvenirlik}=.82$, $KKB_{güvenirlik}=.80$ ve $FB_{güvenirlik}=.65$). RİBFÖ ile alt boyutları arasındaki korelasyon kat sayısı da yeterli düzeydedir. Ölçeğin toplam puanı ile ilişkisinin yüksek düzeyde olması RİBFÖ'nün hem genel puanına yönelik hem de alt faktörlerine yönelik yorum yapılabileceği anlamına gelmektedir. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen model doğrulayıcı faktör analizi tekniği ile sınanmıştır ve elde edilen veriler sonucunda, geliştirilen modelin sınan modelle uyum gösterdiğini anlaşılmıştır.

Romantik ilişkiler alanında geliştirilen ölçek çalışmaları ile Romantik İlişkilerden Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğinin geliştirme çalışmaları uyumluluk göstermektedir. Literatür incelendiğinde romantik ilişkilerin tek boyuttan oluşmadığı, romantik ilişkilerin kendi içinde farklı boyutlar sergilediği ifade edilmiştir (Edielson ve Epstein, 1982; Fletcher ile Kininmonth, 1992; Sprecher ve Metts, 1998). Bu kapsamda değerlendirilecek olunursa, romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği toplamda 30 madde ve 5 alt boyutuyla yeterli düzeyde geçerliğe ve güvenilirliğe sahiptir. Ayrıca RİBFÖ'nün farklı çalışmalarda da kullanılabilceği ifade edilebilir.

5.1.2. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarına yönelik sonuç ve tartışma. Bu bölümde üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalıklarının demografik değişkenlere göre incelenmesinin yorumuna ve tartışmasına yer verilmiştir.

5.1.2.1. Cinsiyet açısından üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarına yönelik sonuç ve tartışma. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, güven beklentisi, ilişki kalite beklentisi, kendini kontrol beklentisi alt boyutlarında kadın – erkek açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Bu fark, güven beklentisi, ilişki kalite beklentisi ve kendini kontrol beklentisi alt boyutlarında, kadın öğrencilerin lehine anlamlıdır. Kültürel beklentiler ve fiziksel beklentiler alt boyutlarında ise kadın öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında fark vardır; fakat bu fark anlamlı düzeyde değildir.

Terzi (2014) yakın ilişkilere yönelik gerçekleştirdiği nitel çalışmasında, kadınların romantik ilişkilerinde yalan söyleme, ihanet, verilen sözlerin tutulması ve ilişkiye özel durumların başkalarına aktarılması konusundaki hassasiyetlerinin erkeklere göre daha fazla olduğunu belirtmiştir. Bu durum üzerinde kültürel öğelerin, yetiştirilme tarzlarının da etkisi olduğu söylenebilir. Kültür itibarıyla ilişkiyi ayakta tutma görevi kadınlarda görüldüğünden, kadınların bu ilişkilerinde yıkıma uğramamak için çabaları daha fazla olmaktadır. Bundan dolayı kadınlar, romantik ilişki kurma aşamasında güvenebilecekleri ve güven konusunda kendilerini tatmin edebileceği bir kişi ile yakın ilişki kurmak istemektedirler.

Kadınların, ilişkilerinin sürmesine yönelik beklentileri, ilişkide kendini güvende hissetmek istemeleri, ilişkide yalan gibi güven kırıcı davranışların bulunmaması ilişkinin niteliğini etkilerken bu durum erkeklerde pek önemli olmamaktadır (Yılmaz, 2018). Romantik ilişkide güven arayışı kadınlar da yüksek olurken erkekler zaman zaman ilişkiye hiç başlamamayı tercih etmektedirler. Gray (2018) göre ise erkekler ilişkilerinde öncelikle güven, kabul görme, takdir ve beğenilme beklerken, kadınlar ise şefkat, anlayış, sevgi ve bağlılık aramaktadırlar. Erkek ve kadın arasındaki bu fark çiftlerin kıskançlık düzeylerinden de etkilenmektedir. Sümer ve Arıca (2018) göre kadınların romantik ilişkilerdeki kıskançlık düzeylerinin erkeklere oranla daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Farklı bir çalışmada ise Buunk (1981) kadınların kıskançlık düzeylerinin erkeklerden daha fazla olduğunu, erkeklerin cinselliği kadınların ise duygusallığı ön planda tuttuğunu ve erkeklerin çok eşli olduklarını belirtmiştir. Kadınların kıskançlık konusundaki hassasiyeti, onların ilişki kurmadan önce güvenebilecekleri bir eş aramasına neden olmaktadır. Erkeklerin beklentileri ile

kadınların beklentilerinin arasında fark olması ilişkideki güven beklentisini de etkilemektedir.

Romantik ilişkilerin kaliteli yaşanması çiftlerin, duygu ve düşüncelerinin oluşmasında, sosyal ve psikolojik anlamda kendilerini iyi hissetmelerinde etkilidir (Meier ve Allen, 2009). Romantik ilişkilerin kaliteli yaşanmasında ise çiftlerin sevgilerini gösterebilmeleri, birbirleriyle eğlenceli vakit geçirebilmeleri, sürprizlerin yer aldığı bir ilişkiye sahip olmaları ve romantik ilişkilerinin uzun ömürlü olacağına inanmaları etkili olmaktadır. Köknar (2016) yaptığı çalışmada kadınların romantik ilişkilerinin kaliteli sürmesine yönelik beklentilerini, erkeklere göre daha fazla açığa vurduğunu ve kadınların romantik ilişkilerinde sevgilerini duygu, düşünce ve davranışlarla daha fazla ifade ettiğini belirtmiştir. Araştırmanın bulguları incelendiğinde kadınların romantik ilişkilerini kaliteli yaşamalarına yönelik beklentilerinin ortalaması erkeklere göre daha yüksektir. Bu durum üzerinde kadınların, ilişkilerde duygularını ve düşüncelerini daha rahat ifade etmeleri, erkeklerin ise duygu ve düşüncelerini ifade etmenin yerine sessiz kalmayı tercih etmeleri etkili olabilmektedir. Büyükşahin (2005) yaptığı çalışmada ise erkeklerin romantik ilişkilerini daha yoğun yaşadıklarını, ilişkileri üzerinde daha fazla odaklandıklarını ve ilişkileri hakkında konuşma isteklerinin kadınlara göre daha fazla olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç araştırma bulgularıyla çelişse de genel itibarıyla literatürde, kadınların romantik ilişkilerindeki duygusal yoğunluklarının, duygu, düşünce paylaşımların ve romantik partneri ile kaliteli zaman geçirme isteklerinin erkeklere oranla daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Romantik ilişkiler, kadın ve erkeğin duygusal, düşünsel ve davranışsal süreçlerinden etkilenen, kadın ve erkek arasında başlayan yakınlaşmanın tutum ve davranışlarla ifade edilmesi ile gelişen süreçlerdir (Hayta ve Algın, 2013). Tutum ve davranışları etkileyen faktörlerden birisi de çiftlerin ilişkilerindeki kontrol düzeyleridir. Araştırmanın bulgularına göre kadınların romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentisi puan ortalaması, erkeklerin kontrol beklentisi puan ortalamasından daha yüksektir. Buradan yola çıkılarak, kadınların, fevri davranışların olmadığı bir romantik ilişkiye sahip olmak istedikleri, kendisini kısıtlamayan ve olumsuz durumlarda duygularını kontrol edebilen bir partnerle romantik ilişki yaşamak istediği yorumu yapılabilir. Romantik ilişkilerde çiftler arasında yaşanan hakaret etme, bağırma, kişiliği zedeleyici davranışlarda bulunma ve değer vermeme gibi olumsuz durumlara

yönelik beklentilerde kadınların daha fazla hassas oldukları bilinmektedir (Terzi, 2014). Romantik ilişkilere yönelik kalıp yargılar incelendiğinde, ilişkilerde baskın olan tarafın erkek, kabul edici davranış gösteren tarafın ise kadın olduğu, erkeklerin ilişkideki otoritelerini bırakmak istemedikleri ve bunu yaşam tarzı olarak kabul ettikleri anlaşılmaktadır (Sakallı ve Curun, 2001). Bu kapsamda değerlendirildiğinde kadınlar, ilişkilerinde olumsuz duygular yaşamamak için romantik ilişkiye başlamadan önce bu konularda kendilerini daha fazla ifade etmektedirler. Bu şekilde beklentilerini ifade eden kadın, kendi duygu, düşüncelerini destekleyen ve ilişkide kendisine zarar vermeyecek bir kişi ile romantik yakınlık kurmak istemektedirler. Karaosmanoğlu, Şaşıoğlu ve Azizerli (2016) yaptıkları çalışmada, ilişkide yaşanan olumsuz durumlarda kadınların daha az öfkeli oldukları ve erkeklere göre daha sakin kalarak sağ duyulu davrandıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda yapılan farklı bir araştırmada (Honeycut ve Cantrill, 200) romantik ilişkide meydana gelen olumsuz olaylara yönelik kadınların tepkilerinin daha yoğun olduğunu, kadınların olayları daha fazla önemsedikleri ve bu olayları uzun süre detayları ile hatırlayarak ilişkilerinde barındırdıklarını ifade etmişlerdir. Bu konudaki bulgular araştırmanın beklentileri ile paralellik göstermektedir.

Kadın ile erkek öğrencilerin, romantik ilişkilerde kültürel beklentiler ve fiziksel beklentileri benzerlik göstermektedir ve kadın – erkek öğrencilerin bu konudaki beklentileri arasında belirgin farklar yoktur. Romantik ilişki kurulurken her iki taraf için de fiziksel görünüş ve kültürel beklentiler önemli kabul edilmektedir. Romantik partner seçiminde kadın ve erkeğin beklentilerinin kesiştiği kümeler, fiziksel çekicilik, etnik köken, kültürel benzerlik, toplumsal eğilimler ve dini eğilimlerdir (Altuntaş ve Atli, 2015). Bu bağlamda değerlendirildiğinde kadın ve erkeğin romantik ilişkilerdeki beklentilerinin ifade edilmesi önemlidir. Beklentilerin ifade edilmesi ile farklılıklar ve benzerlikler belirlenmiş olacak, ilişkide olumsuz duyguların yaşanmasının önüne geçilecek ve çiftler için tatmin edici bir ilişki sürecine girilmiş olunacaktır.

5.1.2.2. Fakülte açısından üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarına yönelik sonuç ve tartışma. Araştırma kapsamında, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının, fakültelere göre değişiklik gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, güven beklentisi, kültürel beklentiler ve kendini kontrol beklentisi alt boyutlarında fakülte değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Öğrencilerin, ilişki kalite beklentileri ve fiziksel beklentileri ise fakülte bazında benzerlikler göstermektedir. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara benzer bir şekilde fakülte ile romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklar arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya ulaşılamadığından bu bulguların daha önceden gerçekleştirilen araştırmalarla tartışılması gerçekleşmemiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre İlahiyat Fakültesi'nde eğitim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki güven beklentilerinin puan ortalaması, Eğitim Fakültesinde eğitim görmekte olan öğrencilerin romantik ilişkilerdeki güven beklentilerinin puan ortalamasından daha yüksektir. İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilerin, romantik ilişki kurarken, güvенеbilecekleri, anlayış görebilecekleri ve kaygı yaşamayacakları bir ilişki arayışları Eğitim Fakültesi öğrencilerine oranla daha yüksektir.

İnsan, içinde bulunduğu toplumun değerlerini içselleştiren ve bu değerler doğrultusunda sosyalleşen bir varlıktır (Sumbas ve Durmuş, 2018). Bireylerin sosyalleştiği alanlardan bir tanesi de romantik ilişkilerdir. Bu ilişkiler kurulurken birey, içinde bulunduğu sosyal ortamdan, kültürden ve yetiştirilme tarzından etkilenebilmektedir. Eğitim-öğretim ortamı da bireylerin, sosyal ilişkiler ağı içerisinde bulunduğu ortamlardandır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde İlahiyat Fakültesi'nde eğitim almakta olan öğrencilerin ilişkilere bakış açıları da aldıkları bu eğitimin etkisinde kalabilmektedir.

Okutan ve Büyükşahin (2010) göre dindarlık düzeyinin yüksek olduğu bireylerin ilişkilere yönelik eğilimleri daha net olmaktadır. İlişkilerin kurulma aşamasında, bireylerde hakim olan düşünce, kısa vadeli bir ilişki değil uzun ömürlü bir ilişkiye yatırımı yapma isteğidir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin güven temelli bir ilişkiye sahip olma istekleri, onların daha az romantik deneyim yaşamalarında etkili olabilmektedir.

Eğitim-öğretim görülmekte olunan fakültelerin sosyal ortamları, bireylerin inançlarında ve düşüncelerinde etkili olabilmektedir. Ayrıca İlahiyat Fakülteleri diğer fakültelere göre yakın ilişkilerin daha az yaşandığı, kişisel yakınlaşmaların ve bu

yakınlaşmaları sağlayacak ortamların daha az olduğu, öğrencilerin felsefi veya siyasi düşüncelerinin çok fazla değişmediği fakültelerdir (Turan ve Nazıroğlu, 2015). Eğitim fakültelerinde ise bu ortamlar biraz daha kolay yaşanabilir haldedir. Fakülteler arasındaki sosyal ortam farklılıkları öğrencilerin ilişki yaşama düzeylerini de etkilemektedir. Bu bilgiler doğrultusunda değerlendirildiğinde, İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilerin, kişisel yakınlaşmaların az olması, fakülte içi sosyal ortamın öğrencilerin düşüncelerinde etkili olması ve ilişki yönelimlerinin dinsel tutumları doğrultusunda gelişmesi öğrencileri, güven, anlayış ve kaygı oluşturmeyen ilişki arayışına itebilmektedir.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, fakülte değişkenine göre farklılaştığı alanlardan bir tanesi de kültürel beklentiler konusundaki farkındalıklarıdır. İlahiyat Fakültesi'nde eğitim görmekte olan üniversite öğrencilerinin kültürel beklentiler konusundaki beklenti farkındalıklarının puan ortalaması, Eğitim Fakültesi'nde eğitim görmekte olan öğrencilerin kültürel beklentiler konusundaki beklenti farkındalıklarının puan ortalamasından daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle İlahiyat Fakültesi öğrencileri romantik ilişki kurarken kültürel beklentilerini, Eğitim Fakültesi öğrencilerine göre daha ön planda tutmaktadır.

Çiftlerin romantik ilişkileri, yetiştikleri kültürden etkilenmektedir (Karandashev, 2015). Dini hassasiyetler, örf ve adetler, toplumsal değerler ve aile ilişkileri kültürün birer parçalarıdır. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin ilişki tercihlerinde ve ilişki değerlerinin şekillenmesinde dini hassasiyetler önemli rol oynamaktadır (Mehmedoğlu, 2006). Dini hassasiyetleri doğrultusunda tercihte bulunacak İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin, ilişkideki kültürel beklentilerinin daha yüksek olması beklenen bir durumdur. Ayrıca İlahiyat Fakülteleri'ndeki sosyal yapı çeşitliliğinin, Eğitim Fakültesi'ne oranla daha az olması, farklı kimlik ve kültürden gelen kişilerle ilişki kurma imkanını kısıtlamaktadır. Eğitim Fakültesi'ndeki karma insan yapısı, İlahiyat Fakültesi'ne oranla daha fazladır ve bu durum kişisel yakınlaşmaları kolaylaştırmakta, bireylerin ilişki deneyimlerini arttırmaktadır. İlahiyat Fakültesi'ni tercih eden öğrencilerin yetiştikleri kültürel ortam, eğitim gördükleri fakülte ortamı ve öğrencilerin düşünce yapıları incelendiğinde, romantik ilişki deneyimlerinin diğer fakültelelere oranla daha az olması beklenen bir durumdur. Bu nedenle kurulan ilişkinin

kalıcı ve uzun olması isteğiyle öğrenciler, kendi kültürlerine yakın birisi ile ilişki içerisinde olmak isteyebilirler.

Sağlık Fakültesi'nde eğitimine devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki kültürel beklentilere dair farkındalıklarının puan ortalaması, Eğitim Fakültesi'nde eğitimine devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki farkındalıklarının puan ortalamasından daha yüksektir. Sağlık fakültelerinde yetişen bireyler, her türden insanla iletişim içinde olma potansiyeline sahip, kültürel düzeylerinin farkında olan, kişilik özelliklerini benimsemiş ve toplumsal hassasiyetleri gelişmiş kişilerdir (Ekinci, Güngörmüş, Topçu ve Kerek, 2012). Bu farkındalıklar doğrultusunda hareket eden öğrenciler, kendi kültürel beklentileri doğrultusunda ilişki kurmak isteyeceklerdir. Ayrıca Sağlık Fakültesi mezunlarının çalışma koşulları, Eğitim Fakültesi mezunlarına göre daha zorlu olmaktadır. Bu zorluklar çiftler arasında sorun yaşanmasına sebep olabilmektedir. Bu sorunların yanı sıra çiftler arasında yaşanabilecek kültürel uyumsuzluklar bireylerin var olan sorunlarının artmasına neden olacaktır. Sağlık Fakültesi öğrencileri, yaşayabilecekleri bu sorunların önüne geçilebilmek amacıyla ortak kültür şemasında buluşabilecekleri bireyler ile romantik ilişki kurmak istemeleri ve bu konudaki beklentilerinin daha yüksek olması beklenen bir durumdur. Eğitim Fakültesi'nde çoklu sosyal ortam bulunurken, bu çoklu sosyal ortam Sağlık Fakültesi'nde ise İlahiyat Fakültesi'nde olduğu gibi daha kısıtlıdır. Bu durum da öğrencilerin ilişki deneyimleme olanaklarını azaltmaktadır. Nitekim çalışmanın bulguları incelendiğinde, Sağlık Fakültesi ile İlahiyat Fakültesi'nde eğitim görmekte olan öğrencilerin, romantik ilişkilerdeki kültürel beklentilerinin benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

İlahiyat öğrencilerinin romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentisine ait farkındalıklarının puan ortalaması, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisine ait farkındalıklarının puan ortalamasından daha yüksektir. Mehmedoğlu (2006) yaptığı çalışmada İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kendisiyle ve çevresiyle barışık, örnek ilişkiler içerisinde olan öğrenci grupları oldukları ifade etmiştir. Bu kapsamda İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrenciler, toplumsal rol model görevi üstlendiklerine dair inanç geliştirmiş olabilirler. Bu amaçla ilişkilerinde sakin kalabilmeyi, olumsuz durumlarda yaşanabilecek fevri davranışlardan kaçınmayı ve argo kelimeler gibi rahatsız edici sözcükleri ilişkilerinde

barındırmamayı daha fazla istemektedirler. Öğrenciler, kendilerini bu konuda kontrol etmek istemekte aynı zamanda da romantik partnerinin bu konularda hassasiyet göstermesini beklemektedirler. Ayrıca araştırma yapılan grubun sosyo – kültürel durumları da fakülteler arasındaki bu farklılıklara sebep olmuş olabilir.

Sağlık Fakültesi öğrencilerinin romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentisine ait farkındalıklarının puan ortalaması, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisine ait farkındalıklarının puan ortalamasından daha yüksektir. Sağlık alanı ve İlahiyat alanı, sakinliğin gerekli görüldüğü meslek gruplarından. Bu mesleklerde çalışmak isteyen bireylerin, kişisel kontrol düzeylerinin yüksek olması gerekmektedir. Özellikle acil durumlarla sıklıkla karşılaşılma olasılığının yüksek olduğu sağlık alanı, bireylerin anlık reflekslerinden etkilenebilmektedir. Bu alanda eğitim alan öğrencilere kazandırılması hedeflenen kişisel yeterliliklerin başında, iletişim kurabilme becerisi, duygu durum kontrolü ve sorunlarla baş edebilme kabiliyeti kazandırma gelmektedir (Ekinci, Güngörmüş, Topçu ve Kerek, 2012). Bu yeterlilikler doğrultusunda ilişki kuran öğrencilerin, bu özelliklerinin romantik ilişkilerine yansımaları beklenen bir durumdur. Bu kapsamda Sağlık Fakültesi öğrencileri romantik ilişkilerinde sakin kalabilmeyi, fevri davranışlardan uzak durmayı ve güçlü bir iletişimin olmasını romantik ilişkilerinde görmek istemektedirler. Sağlık fakültesinin öğrencilere kazandırmaya çalıştığı yeterlilik aynı zamanda öğrenciler üzerinde örtük öğrenme sağılarak onların ilişkilerindeki beklentilerini de etkilemiş olabilir.

5.1.2.3. Bölüm açısından üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarına yönelik sonuç ve tartışma. Araştırma kapsamında, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, bölümlere göre değişiklik gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, güven beklentisi, kültürel beklentiler ve kendini kontrol beklentisi alt boyutlarında bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Öğrencilerin, ilişki kalite beklentileri ve fiziksel beklentileri ise bölüm bazında benzerlikler göstermektedir. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara benzer bir şekilde bölüm ile romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir

çalışmaya ulaşamadığından bu bulguların daha önceden gerçekleştirilen araştırmalarla tartışılması gerçekleşmemiştir.

Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve İngilizce öğretmenliği bölümünde eğitime devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki güven beklentileri puan ortalaması, aynı fakülte içerisinde yer almasına rağmen psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünde eğitime devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki güven beklentileri puan ortalamasından daha yüksektir.

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanında eğitim gören öğrencilerin iletişim becerisi, empati yeteneği, öznel iyi oluş, benlik saygısı, kendine güven ve ilişkiye güven konularında diğer öğrencilere göre daha başarılı oldukları bilinmektedir (Güler ve Gazioğlu, 2008). Psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinin kişilik özelliklerini romantik ilişkilerine yansıtmaları olası bir durumdur. Bu kapsamda psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünde eğitim görmekte olan öğrenciler, ilişkilerdeki beklentilerini daha rahat somutlaştırabilmektedirler. Bu durum psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinin ilişki öncesinde kendilerine güvenmelerini sağlarken, partnerlerini de güven konusundaki beklentilerine paralel olarak seçmektedirler. Ayrıca psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü, fen bilgiler, sosyal bilgiler ve İngilizce öğretmenliği bölümlerine göre insani ilişkilerin daha çok temele alındığı bir bölümdür. Diğer bölümlerde güven beklenti ortalamasının yüksek çıkması, bölüm öğrencilerinin kaygı ile baş etmede zorluk yaşamalarından, kendilerine güven veren bir ilişki kurarak, ilişki güvenine yönelik riski azaltmak istemelerinden kaynaklanıyor olabilir. Bu kapsamda öğrencilerin güven konusunda farkındalık kazanmaları ve bu konudaki beklentilerini ifade etmeleri önemlidir.

Hemşirelik öğrencilerin güven beklenti puanları psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinin güven beklenti puan ortalamasından daha yüksektir. Bu durum hemşirelik öğrencilerinin kişisel özelliklerinin romantik ilişkilerine de yansımış olmasından kaynaklanabilir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinin empati kabiliyetleri ve ilişkilerde kendine güven düzeyleri üzerinde, eğitim aldıkları bölüm etkisi bulunmaktadır (Güler ve Gazioğlu, 2008). Bu durum psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinin, romantik ilişkilerinde kaygılı olma düzeylerini azaltmış olacaktır. Benzer bir durum psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencileri ile İlahiyat öğrencileri arasında bulunmaktadır. İlahiyat Fakültesi tercih eden öğrenciler özellikleri

arasında, dini baz alan yaşantıya sahip olma, sınırlı yakın ilişkiler içinde olma, ahlaklılık, edepli olma ve kendine güven yer almaktadır (Osmanoğlu ve Korkmaz, 2018). Bu kapsamda değerlendirildiğinde, İlahiyat bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin barındırdığı özellikler ile romantik ilişki kurma eğilimleri benzerlik göstermektedir. İngilizce öğretmenliğinde eğitim alan öğrencilerin güven beklentileri, beklenin aksine İlahiyat bölümünde eğitim alan öğrencilerin güven beklentisinden daha yüksektir. Bu sonuç araştırma beklentileri ile çelişse de fakültelerin sosyal yapısı, bölüm öğrencilerinin kişilik özellikleri bu bulgu üzerinde etkili olmuş olabilir.

Hemşirelik ve sosyal bilgiler öğretmenliği, İlahiyat ve İngilizce öğretmenliği, fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölüm öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki güven beklentileri arasındaki fark vardır; fakat bu fark anlamlı düzeyde değildir.

Bireyler, romantik ilişki kuracağı partneri belirlerken, kültürel faktörlerin, tutumların, düşüncelerin ve önceki deneyimlerinin etkisinde kalmaktadır (Madsen ve Collins, 2011; Meier ve Allen, 2009). Üniversiteler, romantik ilişkilerin yoğun olarak deneyimlendiği yerlerdir ve üniversitelerde kurulan romantik ilişkiler üzerinde kültürel faktörlerin etkisi olabilmektedir. Araştırma bulgularına göre hemşirelik bölümü öğrencileri ve İlahiyat bölümü öğrencilerinin kültürel beklentilerinin puan ortalaması, psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinin kültürel beklentiler konusundaki puan ortalamasından daha yüksektir. Sakallı ve Curun (2001) yaptıkları çalışmada, üniversite öğrencileri, romantik ilişkilerde ilk adım atanın erkek olması gerektiği, erkeklerin romantik ilişkilerde kadınlara oranla daha girişken olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Eryılmaz ve Ercan (2010) yaptıkları çalışmada romantik ilişkileri erkeklerin daha kolay başlattıklarını, sözel, duygusal ve davranışsal yakınlığı erkeklerin daha rahat kolay kurduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma katılımcıları incelendiğinde, hemşirelik ve İlahiyat bölümündeki erkek öğrencilerin psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümündeki erkek öğrencilerden daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, kültürel faktörlerin etkisi ve cinsiyete yönelik kalıp yargılar doğrultusunda romantik ilişkiyi başlatan kişinin erkek olması beklenen bir durumdur. Erkekler kendilerinin sahip olduğu kültürel ve kişisel özelliklerden daha fazlasını romantik ilişki kuracakları partnerlerinde görmek istemektedirler (Buunk, Dijkstra, Fetchenhauer ve Kenrick, 2002). Erkeklerin bu beklentileri araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. İlahiyat bölümündeki

erkek öğrenci sayısı, hemşirelik bölümü, İngilizce öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerindeki erkek sayısından daha fazladır ve bu durum İlahiyat bölümü öğrencilerinin kültürel beklentiler konusundaki beklentileri diğer bölümlerin kültürel beklentiler konusundaki beklenti puanından daha yüksek olmasını açıklar niteliktedir.

Fen bilgisi öğretmenliğindeki kadın sayısı, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü ve İngilizce öğretmenliği bölümündeki kadın sayısından fazla, İlahiyat bölümündeki kadın sayısının ise sosyal bilgiler öğretmenliğindeki kadın sayısından fazladır. Kadın sayısının fazla olmasına rağmen fen bilgisindeki öğrencilerin, kültürel beklentiler konusundaki beklentilerinin puan ortalaması, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü ve İngilizce öğretmenliği bölümü öğrencilerinin kültürel beklentiler konusundaki beklentilerinin puan ortalamasından daha yüksektir. Aynı şekilde İlahiyat bölümü öğrencilerinin kültürel beklentiler konusundaki beklentilerinin puan ortalaması, sosyal bilgiler öğretmenliğindeki öğrencilerin puan ortalamasından daha yüksektir. Türk kültüründe yetişen kadınlar evde daha fazla zaman geçirmekte, onlardan geleneksel kadın rollerini sergilemeleri beklenmekteyken, erkekler ise kadınlara oranla daha özgür ve bağımsız yetiştirilmektedir (Güneri, Sümer ve Yıldırım, 1999). Kültürel şemaları bu şekilde gelişen kadınların, kendi şemalarına uygun ve kültürel beklentilerine karşılayan kişilerle romantik ilişki içerisinde olmak istemeleri beklenen bir durumdur. Hemşirelik bölümü ve fen bilgisi öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği ve İngilizce öğretmenliği, psikolojik danışmanlık ve rehberlik ile sosyal bilgiler öğretmenliği ve İlahiyat bölümü ile fen bilgisi öğretmenliği bölümlerindeki öğrencilerin kültürel beklentiler puan ortalamaları arasında fark vardır; fakat bu fark anlamlı düzeyde değildir.

Romantik partner seçiminde, duygusal destek görme, saygı ve sevgi görme, duyguların kontrol edilmesi ve duyguların ifade edilmesi çiftlerin romantik partnerlerinde görmeyi arzuladıkları durumlardır (Uçar, 2018). Fevri ve kırıncı davranışlardan kaçınmak, partneri aşırı kısıtlamamak ve ilişki içinde aile – ilişki dengesini kurabilmek çiftlerin yakın ilişkilerinde kendilerini kontrol etmelerine yardımcı olabilecek hususlardır. Araştırma bulgularına göre fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin kendini kontrol beklentisi puan ortalaması, psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinin kendini kontrol beklentisi puan ortalamasından yüksektir. Düşmez ve Yayıcı (2015)

yaptığı çalışmada, psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinin duygusal kontrol sağlayabildiğini, dışa dönük bireyler olduğunu, sakin kişiliklere sahip olduklarını ve sorumluluk duygularının gelişmiş olduğunu belirtmiştir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerinin, kişilik özelliklerinin romantik ilişkilerine yansımaları olası bir durumdur. Kişilik özelliklerini romantik ilişkilerinde barındıran bireyler, duygularını kontrol etmekte güçlük yaşamayacak, ilişkilerinde fevri davranışlar sergilemekten kaçınacak ve romantik partnerini aşırı derecede kısıtlama yoluna gitmeyecektir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerine ait bu kişilik özellikleri, onların romantik ilişkilerdeki beklenti puan ortalamasının, fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin puan ortalamasından daha düşük çıkması üzerinde etkili olmuş olabilir. Aynı şekilde İlahiyat bölümü öğrencileri ve İngilizce öğretmenliği bölümü öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisi beklentilerinin puan ortalamasının, psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinin kendini kontrol beklentisi beklenti puan ortalamasından yüksek çıkması, psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinin kişilik özelliklerinin romantik ilişkileri yansımalarından kaynaklanıyor olabilir.

Hemşirelik ve İngilizce öğretmenliği bölümleri, fen bilgisi öğretmenliği ve İlahiyat bölümleri, sosyal bilgiler öğretmenliği ve fen bilgisi öğretmenliği bölümleri, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü ile hemşirelik bölümlerinin romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentisi düzeylerinin puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı düzeyde değildir.

5.1.2.4. Sınıf açısından üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarına yönelik sonuç ve tartışma. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, fiziksel beklentiler alt boyutunda üçüncü sınıflar ve dördüncü sınıflar arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Güven beklentisi, ilişki kalite beklentisi, kültürel beklentiler ve kendini kontrol beklentisi alt boyutlarında üçüncü sınıflar ile dördüncü sınıflar arasında fark vardır; fakat bu fark anlamlı düzeyde değildir.

Araştırma bulgularına göre dördüncü sınıftaki öğrencilerin romantik ilişkilerdeki fiziksel beklentilerinin puan ortalaması, üçüncü sınıftaki öğrencilerin romantik

ilişkilerdeki fiziksel beklentilerinin puan ortalamasından daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin öğrenim düzeyi yükseldikçe fiziksel beklentileri de artmaktadır. Knox, Schacht ve Zusman (1999) yaptıkları araştırmada, yaş ile romantik ilişkilerdeki beklentiler arasında ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Üniversite dördüncü sınıf, bireylerin öğrencilik dönemlerinin sona ermeye başladığı dönemlerdir. Bu dönemde kurulan romantik ilişkiler, daha gerçekçi duygularla kurulmakta ve bireylerin ilişki kurma amaçları arasında evlilik yolunda ilerleme amacı olabilmektedir. Küçükarslan (2011) göre üniversite öğrencilerinin eğitimlerinin ilk yıllarında kurmuş oldukları romantik ilişkilerinde partnerine yönelik beklentileri daha az olmakta, romantik partnerlerinin daha çok olumlu özelliklerini görmekteyken, bu durum son sınıfa geldiklerinde değişmekte ve öğrenciler daha somut beklentiler oluşturmakta, sevgililerini ise kendi beklentileri doğrultusunda belirlemektedirler.

Üniversite eğitimi almak için ailesinden, evinden ayrılan bireyin, üniversite ortamına uyum sağlaması zaman almaktadır. Bu sürecin sağlıklı geçirilebilmesi için birey yeni deneyimlerde bulunur. Bireyin bu dönemde yoğun olarak deneyimlediği romantik ilişkiler, onun sosyal uyum sağlamasına yardımcı olmakta, birey, karşı cinsle yeni bir ilişki başlatma ve ilişkiyi devam ettirme konusunda deneyim kazanmaktadır (Özgüven, 1992). Bu deneyimler doğrultusunda ilişki kurmak isteyen çiftler, üniversitenin ilk yıllarında beklentilerini belirlemede zorlanırken, yaş olarak olgunlaştıkça bireyin romantik ilişkilerdeki beklentileri de somutlaşmış olacaktır. Üniversitenin ilk yıllarında birey sosyal çevresinin değişmesi ile stres yaşamakta, bu stresi gidermek ve uyum sorunlarını çözebilmek için romantik ilişki deneyimi yaşamaktadır (Küçükarslan, 2011). Bu ilişkiler ise bireyin ilişkisel deneyimlerinin tam olarak olgunlaşmadığı bir döneme denk gelmektedir. Bu dönemde romantik ilişkilerde beklentilerin ifadesi edilmesi daha azdır. Son sınıf öğrencileri ise artık sosyal uyum sağlamış, ilişkisel deneyim kazanmışlardır. Bu deneyimleri doğrultusunda romantik ilişkilerdeki beklentilerini daha net ifade edebilmektedirler.

Bireyin cinsiyeti, yaşı, düşünceleri onun bireysel özelliklerini belirlemede ve bu bireysel özellikleri de bireyin davranışını şekillendirmektedir (Bandura, 1999). Romantik ilişkide bulunan bireyler, düşünce ve davranışlarını bu romantik ilişkiler doğrultusunda geliştirebilmektedirler. Bireyin deneyimleri, yaşına paralel bir şekilde artmaktadır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, yaş ilerledikçe deneyim olgunluğu

oluşmaktadır. Bu sayede çiftlerin kendilerine ve ilişkilerine yönelik beklentileri daha somut hale gelmektedir.

Üniversite son sınıf, öğrencilerin var olan sosyal ortamlarından ayrılıp yeni bir hayata adım atacakları bir dönemdir. Bu dönem romantik ilişkilerinin devamlılığına karar verilmesi gereken bir dönemdir. Üçüncü sınıf öğrencileri için bu zaman daha uzundur. Bu nedenle, üçüncü sınıf öğrencileri, ilişkilerine yönelik beklentileri erteleme olanağına sahiptirler. Bu olanağın vermiş olduğu rahatlık ile beklentilerin ifade edilmesi ötelenmiş olabilir. Son sınıf öğrencilerinin evlilik sürecine daha yakın olmaları, üniversite yaşamlarının son dönemlerinde olmaları ve yaşlarına paralel olarak ilişkisel deneyimlerinin de olgunlaşacağı düşünüldüğünde, dördüncü sınıf öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki fiziksel beklentilerinin puan ortalamasının, üçüncü sınıf öğrencilerinin fiziksel beklentileri puan ortalamasından daha yüksek olması beklenen bir durumdur.

5.1.2.5. Romantik ilişki durumları açısından üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarına yönelik sonuç ve tartışma. Araştırma kapsamında, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının romantik ilişki durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, kültürel beklentiler ve fiziksel beklentiler alt boyutlarında romantik ilişki durumu değişkenine göre farklılık göstermektedir. Öğrencilerin, güven beklentileri, ilişki kalite beklentileri ve kendini kontrol beklentileri ise romantik ilişki durumu bazında benzerlikler göstermektedir.

Evli üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde kültürel beklentilere dair farkındalıklarının puan ortalaması ile şu an bir romantik ilişkisi olmayan öğrencilerin romantik ilişkilerde kültürel beklentilere dair farkındalıklarının puan ortalamasından yüksektir. Baltacıoğlu (2016) yaptığı çalışmada ilişkisi olmayan bireylerin, evli olan kişilere göre romantik ilişkiler daha fazla kaygı ve korku yaşadıklarını, kültürel olarak başkaları tarafından nasıl görüldüğüne dair mesajları daha fazla önemsediklerini belirtmiştir. Bireyde meydana gelen bu korku ve değerlendirilme kaygısı onun yakın ilişkilerdeki beklentilerini etkilemektedir. Ayrıca yalnız olan bireylerin evli olan kişilere oranla daha az ilişki doyumu yaşadıkları bilinmektedir (Büyükşahin, 2006).

İlişkisi olmayan kişilerin, ilişkilerdeki kültürel beklentilere yönelik kaygıları onların romantik ilişki kurmalarını zorlaştırmaktadır. Evli bireyler hali hazırda bir romantik ilişki sürecinde oldukları için partnerleri değerlendirilme aşamasından geçmiş olmaktadır. Evli çiftler, ilişkinin başlangıç aşamasında ifade ettikleri beklentilerini, evlilik süresince deneyimle şansına sahiptirler. Bu durum onların kültürel beklentiler konusundaki beklentilerinin ilişki olmayan bireylerin beklentilerine oranla daha fazla olmasına neden olmuş olabilir.

Evlilik, birlikte bir yaşam paylaşmayı amaçlamak, beklentiler üzerine anlaşmak ve ortak geleceğe ilişkin hayaller kurmak demektir (Gottman ve Silver, 2014). Evlilik sürecinde çiftlerin beklentilerinin uyuşması, ilişkide yaşanabilecek problemlerin önüne geçilme olasılığını arttıracaktır. Bu kapsamda evlilik öncesi beklentilerin ifade edilmesi önemlidir. Araştırma bulgularına göre evli çiftlerin kültürel beklentilere dair farkındalıklarının puan ortalaması, sözlü/nişanlı çiftlerin kültürel beklentilere dair farkındalıklarının puan ortalamasından yüksektir. Beklentilerin evlilik öncesi ifade edilmesi, çiftlerin evlilik süresince uyumunu kolaylaştıracaktır. Çiftler, evlenme kararı vereceği kişinin, karar verdiği andaki durumunu koşulsuz kabul edip, onu seviyorsa, onunla birlikte yaşamayı göze alıyorsa ve farklılıklardan rahatsızlık duymayıp bu farklılıkları değiştirmek istemiyorsa evlilik kararı almalıdırlar (Yavuzer, 2017). Sözlülük/nişanlılık döneminde olan çiftlerin, kendi kültürel özelliklerine ve beklentilerine uygun bir kişi ile evlilik yolunda ilerlemesi, onların doyurucu bir ilişki içerisinde olmalarına yardımcı olacaktır. Bu beklentilerin çiftler için somutlaşabilmesi için öncelikle bireyler, kendi kültürel özelliklerinin ve beklentilerinin farkına varmalıdırlar. Hayta ve Algın (2013) yaptıkları çalışmada, kendi kişisel özelliklerinin, kültürel faktörlerinin farkına varamamış kişilerin, evleneceği kişiyi de sağlıklı bir şekilde değerlendirmelerinin mümkün olmadığını belirtmişlerdir. Evli bireyler için bu değerlendirme aşaması her ne kadar geçmiş gibi gözükse de evlilik süreci, sözlülük/nişanlılık aşamasında ifade edilen bu beklentilerin ne düzeyde karşılanacağını test edildiği bir süreçtir. Kişiler, kişisel özelliklerinin ve kültürel beklentilerinin farkında olarak evlilik yaptıkları takdirde, bu beklentilerinin evliliklerinde karşılanmasını istemeleri beklenen bir durumdur. Sözlülük/nişanlılık süreci bir deneme sürecidir, evlilik ise beklentilerin gerçekleştirilme sürecidir. Bu doğrultuda değerlendirildiğinde evli çiftler, sözlülük/nişanlılık sürecine göre

beklentilerinin gerçekleşmesini daha fazla talep etmekte ve bu beklentileri doğrultusunda romantik ilişkisini yürütmeyi istemektedirler.

Çiftler, romantik ilişki kurarken farklı amaçlara sahip olabilirler. Bu amaçlardan bir tanesi de kurulan bu ilişkinin çiftleri evliliğe götürmesidir. Çiftler evlilik yolunda ilerlerken, kriterlerinin farkında olmaları, fiziksel görünüme yönelik ve romantik eşe ilişkin beklentilerini ifade etmeleri, onların evlilik aşamasında yaşayacakları sorunları azaltacaktır (Altuntaş ve Atli, 2015). Bu durum araştırma bulguları ile de desteklenmektedir. Araştırma sonuçlarına göre evli bireylerin fiziksel beklentilere dair farkındalıklarının puan ortalamaları, yalnız olan bireylerin fiziksel beklentilere dair farkındalıklarının puan ortalamasından daha yüksektir. Kara (2016) yaptığı çalışmada, yalnız olan bireylerin evli bireylere oranla, beden algılarının daha olumsuz olduğu ve bu konudaki beklentilerini ifade etmekte zorlandıklarını belirtmiştir. Beden algısına yönelik olumsuz düşüncelerin varlığı, bireylerin ilişkilerde fiziksel görünüme yönelik beklentilerini paylaşamamasına neden olabilmektedir. Evlilik öncesinde çiftlerin dış görünüşlerine yönelik beklentilerinin ifade edilmemesi, evlik sürecinde çiftlerin birbirlerini değiştirmek istemelerine, romantik eşi, kendi istekleri doğrultusunda davranmaya zorlamasına ve bu durum sonucu ilişkide hayal kırıklıklarının yaşanmasına neden olmaktadır (Keitner, Heru ve Glick, 2010). Evlilik sürecinde fiziksel görünümün değişime uğraması çiftlerin bu konudaki beklentilerinin artmasına da neden olabilmektedir. Ayrıca evlilik sürecinde olan bireyler, ilişkisi olmayan kişilere göre beklentilerini test edebilmektedirler. Bu durum onların beklentilerinin somutlaşmasına ve ifade edilmesine yardımcı olmaktadır. Bu nedenle evli bireylerin fiziksel beklentileri, yalnız olanlara oranla daha yüksek olması beklenen bir durumdur.

Araştırma bulgularına göre evli bireylerin fiziksel beklentileri puan ortalaması, flört sürecinde olan çiftlerin fiziksel beklentilerinin puan ortalamasından daha yüksektir. Evlilik sürecindeki çiftler, fiziksel olarak daha yakın ilişki içindedir. Evli çiftler, evlilik süresince kendilerinde meydana gelen fiziksel değişiklikler konusunda flört sürecinde olanlara oranla daha hassas olmakta ve bu konudaki beklentilerinin karşılanmasını talep etmektedirler (Kara ve Altınok, 2017). Flört dönemindeki çiftler fiziksel beklentilere karşı daha toleranslı olabilmektedir. Bu dönemde çiftler için öncelikli olan düşünceler, ilişki doyumuna ulaşmak, gelecek planlaması yapmak veya gerçek beklentiler yerine günlük beklentilerin ifade edilmesidir. Büyükşahin (2006) evlilik

süreci flört sürecine göre daha ciddi ve farkındalık düzeyinin yüksek olduğu süreçken, flört süreci ilişkinin uzun ömürlü olacağına dair inancın az olduğu, ilişkiye güvenin gelişmediği ve çiftlerin ilişkide kendilerini güvende hissetmedikleri bir süreç olduğunu ifade etmiştir. Flört sürecindeki çiftler evli olanlara göre daha az yakınlık kurmakta, ilişkilerine bağlılıkları daha az olmakta ve ilişkinin devamlılığına yönelik duyulan kaygı daha fazla olmaktadır (Saraç, Hamamcı ve Güçray, 2015). Flört sürecindeki çiftlerin ilişkiye güvenlerinin az olması onların ilişkilerine yönelik beklentilerinin somutlaşmamasında etkili olmaktadır. Evlilik sürecinde ise bu beklentiler daha nettir. Bu bağlamda evli çiftlerin flört sürecinde olan çiftlere oranla ilişkideki fiziksel beklentilerinin daha yüksek olması beklenebilir bir durumdur.

Araştırma sonucunda elde edilen diğer bir bulgu ise evli bireylerin fiziksel beklentilere dair farkındalıklarının puan ortalamasının, sözlü/nişanlı çiftlerin fiziksel beklentiler dair farkındalıklarının puan ortalamasından yüksek olmasıdır. Avcı (2014) yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinin evliliklerde yaşayacakları problemlere ilişkin değerlendirmelerini incelemiş, çalışma sonucunda öğrencilerin en fazla problem yaşayacakları alanların farklılıkları kabul, fiziksel görünüş, iletişim problemleri ve çatışma çözme becerileri olduğunu belirtmiştir. Farklı bir çalışmada çiftleri birbirlerine yaklaştıran değişkenlerin, çekicilik, hoşlanma, fiziksel temas, birlikte olma isteği ve fiziksel görünüm olduğu ifade edilmiştir (Hortaçsu, 1997). Çiftlerin fiziksel yakınlaşmaları sözlülük/nişanlılık döneminde başlamakta ve evlilikte daha çok artmaktadır. Evlilik süreci sonucunda artan fiziksel yakınlaşmalar, çiftlerin bu konudaki beklentilerinin de deneyimlendiği süreçlerdir. Fiziksel beklentileri karşılanan ya da bu konudaki beklentileri karşılanmayan çiftlerin, evlilik aşamasında kendilerini ifade etmeleri daha olası görülmektedir. Sözlülük/nişanlılık sürecinde bu durum ikinci planda kalabilmektedir. Büyüksahin (2006) yaptığı çalışmada, sözlü/nişanlı olanların flört sürecinde olan veya evli olan bireylere göre romantik eşlerini daha az çekici bulmakta, fiziksel özelliklerini daha az beğenmekte ve kendilerini ilişkide daha az güvende hissetmektedirler. Bu durum sözlü/nişanlı olan bireylerin fiziksel beklentiler konusunda hayal kırıklığı yaşama ihtimaline yol açabilmektedir. Bu hayal kırıklığı sonucunda bireyler sözlülük/nişanlılık sürecinde, romantik eşlerine yönelik fiziksel beklentilerini ifade etmekten uzak durabilirler. Eş seçiminde her zaman fiziksel görünüş önemli olmamaktadır. Ceylan (1994) yaptığı araştırmada, bireylerin eş seçiminde fiziksel beklentiler ve maddiyatın değil, sevgi,

bağlılık, güven, paylaşımcı olma ve inançların etkili olduğunu belirtmiştir. Farklı bir çalışmada ilişkilerini dış görünüş yerine aşk, sevgi ve anlayışlılık üzerine kuran çiftlerin daha mutlu ve uyumlu oldukları belirtilmiştir (Işınsoy, 2003). Beklentiler bireylerin kişilik özelliklerinden, tutumlarından ve kültürel beklentilerinden etkilendiği için fiziksel beklentiler konusundaki bu farklılıkların oluşması beklenen bir durumdur. Ayrıca çalışmaya katılan ilişkisi olmayan ve sözlü/nişanlı çiftlerin, evli çiftlerden daha fazla olması, beklentiler arasına farklılaşmaya neden olmuş olabilir.

5.1.2.6. Algılanan ekonomik durum açısından üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarına yönelik sonuç ve tartışma. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ekonomik durum değişkeni ile üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde güven beklentisi alt ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Düşük düzeyde ekonomik duruma sahip olduğunu ifade eden üniversite öğrencilerinin güven beklenti düzeyleri puanı ile orta düzeyde ekonomik duruma sahip olduğunu ifade eden üniversite öğrencilerinin güven beklenti düzeyleri puanları arasındaki fark orta düzeyde ekonomik duruma sahip olan üniversite öğrencilerinin lehine anlamlıdır. Orta düzeyde ekonomik duruma sahip olduğunu ifade eden üniversite öğrencilerinin güven beklenti düzeyleri puanı ile yüksek düzeyde ekonomik duruma sahip olduğunu ifade eden üniversite öğrencilerinin güven beklenti düzeyleri puanları arasındaki fark yüksek düzeyde ekonomik duruma sahip olan üniversite öğrencilerinin lehine anlamlıdır. Algılanan ekonomik durum ile romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarını inceleyen önceki araştırmalara ulaşılamadığından, araştırma sonucunda elde edilen bu bulgunun önceki araştırmaların bulgularıyla tartışılması mümkün olmamıştır.

Yaşam ve çalışma koşullarının değişmesi, kadınların iş hayatında daha fazla yer alması, aile ekonomisinin ortak işletilmesi sonucunda çiftlerin aile ekonomisi ile ilgili tutumları da değişmiştir (Özabacı, 2019). Ekonomik duruma atfedilen tutumların değişmesi sonucunda, bireyler romantik ilişkilerini parasal konuda kendisine güven verebilecekleri bireylerle kurmak istemektedirler. Bu beklenti kendi ekonomik durumunu düşük olarak kabul eden bireylerde daha fazla olmaktadır. Çiftlerin, ekonomik beklentilerine yönelik tutumları, çiftlerin birlikteliğini olumlu yönde etkileyebileceği gibi aynı zamanda çiftlerin huzursuzluk yaşamalarına da neden

olmaktadır (Göknar, 2016). Birey kendisini güvende hissetmek, gelecekte maddi kaygı yaşamamak amacıyla, partnerinin ekonomik durumuna fazla odaklanabilmektedir. Kendi ekonomik durumunu düşük olarak kabul eden bireyin, bu durumdan kurtulmak için ekonomik beklentilerini karşılayan bireyle ilişki yaşamak istemesi beklenen bir durumdur. Bireyin ekonomik durumuna yönelik algısı olumlu olduğunda, ekonomik duruma ilişkin beklentileri de daha düşük olabilmektedir. Birey ekonomik olarak güvenilebileceği bir romantik partner ararken aynı zamanda romantik eşinin de ona güvenmesini istemektedir. Birey, düşük ekonomik durumunun kendisinde yarattığı kaygıyı, ekonomik olarak beklentilerini karşılayan bir kişi ile romantik ilişki kurarak gidermek istemektedir.

Kılıç (2018) göre çiftlerin kendi ekonomik durumları ile ilgili olumsuz algıları, karşı taraftan yüksek düzeydeki ekonomik beklentileri çiftlerin birbirlerine güven geliştirmelerini olumsuz etkilemektedir. Çiftlerin ekonomik durumlarına yönelik algıları olumlu oldukça, ekonomik duruma yönelik güven beklentileri de azalmaktadır. Ekonomik durumunu orta düzeyde gören bireylerin ilişkilerindeki güven beklentileri, ekonomik durumunu yüksek düzeyde gören bireylerden daha yüksektir. Bu durum üzerinde bireyin düşünceleri, tutumları ve yetiştiği kültürün etkisi olabilmektedir (Crowe ve Wylie, 2019). Bu doğrultuda değerlendirildiğinde, bireylerin ekonomik durumları yüksek olarak algıladıkları takdirde, romantik ilişkilerindeki güven beklentileri daha düşük düzeyde olacaktır.

Romantik ilişkiler kurulurken erkekler romantik partnerinin çekici olmasını talep ederken, kadınlar ise daha çok toplumsal statü ve ekonomik durum gibi faktörleri daha fazla önemsemektedirler (Küçükarslan, 2011). Farklı bir çalışmada Burger (2006) evrimsel kuram baz alındığında erkeklerin fiziksel olarak beğendikleri ve kendilerinden yaşça küçük kadınlarla ilişki kurmak istediklerini, kadınların ise kendilerinden yaşça büyük ve geleceğini garantiye alabilmek için ekonomik kaynakları iyi olan kişi ile romantik ilişki kurmak istedikleri ifade edilmiştir. Araştırma katılan bireylerin kadın ağırlık olması, öğrencilerin güven beklentilerinin farklılaşmasında etkili olmuş olabilir. Düşük veya orta düzeyde ekonomik duruma sahip olmak bireylerin güven beklentilerini artırmaktadır. Yüksek düzeyde ekonomik durumu sahip olmak ise bireylere ekonomik rahatlık vermekte ve bireylerin güven beklentilerini daha düşük düzeyde tutmalarına yardımcı olmaktadır.

Demir ve Durmuş (2015) göre çiftlerin ilişkilerinde saygıyı baz almaları, birlikte yaşamanın verdiği doyumunu hissetmeleri, ekonomik durumlara yönelik beklentilerini düzenlemeleri ve ekonomik durumlarını şeffaflık içinde konuşmaları onları uzun ömürlü ilişki yaşamalarına yardımcı olacaktır. Bu kapsamda bireylerin kendilerini güvende hissedebilecekleri bir romantik ilişki yaşamaları, beklentileri somut bir şekilde ifade etmesinden geçmektedir. Bu sayede bireyler, ekonomik kaygılarından kurtulmuş olarak, güvenebilecekleri bir ilişki kurabileceklerdir.

5.1.2.7. Romantik eşle tanışma şekli açısından üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarına yönelik sonuç ve tartışma. Araştırma kapsamında, romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin, romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları ile romantik eşle tanışma şekilleri arasında farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, ilişki kalite beklentisi ve kendini kontrol beklentisi alt boyutlarında romantik eşle tanışma şekli değişkenine göre farklılık göstermektedir. Öğrencilerin, güven beklentileri, kültürel beklentiler konusundaki beklentileri ve fiziksel beklentileri ise romantik eşle tanışma şekline göre incelendiğinde benzerlikler görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre romantik eşleri ile internet üzerinden tanışan üniversite öğrencilerinin romantik ilişki kaliteleri puan ortalamasının, romantik eşleri ile arkadaş aracılığıyla tanışan üniversite öğrencilerinin ilişki kaliteleri puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin, sanal ortamda veya sosyal medya aracılığıyla romantik ilişkilerini daha kaliteli yaşadıkları anlaşılmıştır. (Anderson, 2005) göre romantik ilişkiler yüz yüze iletişim kurularak başlatılacağı gibi romantik ilişkiler sanal ortamlarda ya da sosyal medya üzerinden de başlatılabilmektedir. Sanal ortamlar bireylerin kimliklerini gizleyebildikleri, duygu ve düşüncelerini yüz yüze iletişime oranla daha rahat ifade edebildikleri ortamlardır. Bireylerin sosyal medya ortamlarında kendilerini özgürce ifade etme olanaklarının bulunması, toplumsal baskı ve sosyal ortam etkilerinden uzak olmaları, bireyler için sosyal medya üzerinden ilişki kurmayı cazip hale getirmektedir (Uçar, 2018). Son dönemde romantik ilişkiler üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, bireylerin sosyal medya aracılığıyla ilişki kurma oranlarının arttığı görülmektedir (Madden ve Lenhart, 2006). Sanal ortamın

bireylere sağlamış olduğu bu avantaj, onların yakın ilişkilerini sosyal medya veya sanal ortama taşımalarında etkili olmaktadır. Bu durum çiftler için kazançlı görülse de zaman zaman sosyal medya üzerinden kurulan ilişkiler bireylere zarar verebilmektedir. Erikson (2018) göre birbirlerine fiziksel olarak yakınlaşamayan çiftler, ilişkilerini yüzeysel olarak yaşamak zorunda kalmakta ve bu durum onların birbirlerinden uzaklaşmalarına neden olabilmektedir. Bu sonuçtan yola çıkılarak değerlendirildiğinde, sanal ortamda başlayan ilişkiler bireylerin ilişki kalitelerini arttırmış olsa da zamanla fiziksel uzaklığın vermiş olduğu zararlar ilişki kaliteleri düşecektir. Parks ve Eggert (1991) araştırmanın bulgularına zıt olarak, genç yetişkinlerin, romantik partnerini büyük çoğunlukla arkadaş gibi sosyal ağ üyeleri içerisinde edindiklerini ifade etmiştir. Agnew, Loving ve Drigotas (2001) yaptıkları çalışmada, romantik eşleri ile arkadaş ortamında veya sosyal ortamda tanışan bireylerin, ilişkilerinin daha kaliteli olduğunu ve ilişkilerinin daha uzun sürdüğünü ifade etmişlerdir. Buna göre romantik eş ile arkadaş aracılığıyla tanışılması, çiftlerin ilişki kalitelerini arttırmaktadır. Ayrıca arkadaş veya akraba gibi önemli kişilerin, çiftlerin romantik ilişkilerine yönelik destekleyici tavırları, onların birbirlerine bağlanmalarına yardımcı olmakta ve çiftlerin ilişki kalite beklentisi artmaktadır (Can ve Hovardaoğlu, 2015).

Araştırma sonuçlarından birisi de romantik eşleri ile internet üzerinden tanışan üniversite öğrencilerinin romantik ilişki kaliteleri puan ortalamasının, romantik eşleri ile okul ortamında tanışan üniversite öğrencilerinin ilişki kaliteleri puan ortalamasından daha yüksek olduğudur. Sarı ve Owen (2015) göre üniversite dönemi, bireylerin sosyal, duygusal, bilişsel olarak geliştikleri bir yer olmanın yanı sıra öğrencilerin sosyal ağları da okul ortamında oluşmaktadır. Bu kapsamda öğrenciler için üniversite ortamı, romantik eşlerini seçebilecekleri bir sosyal ortam olarak da görülebilir.

Üniversite öğrencileri, romantik eşlerini ile sosyal ortam ya da okul ortamında tanışmak yerine internet üzerinden tanışmayı seçmektedir. Donn ve Sherman (2002) yaptıkları çalışmada, üniversite öğrencilerinin romantik eş bulmada sosyal ortamdan ziyade daha çok yüz yüze görüşmenin olmadığı internet ortamını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin internet yönelimli eş bulma tercihlerinde, sanal ortamın sosyal riskleri en aza indirmesi, randevu saatlerinin geniş olması ve sanal ortamda eş

seçiminin daha alternatifli olması etkilidir (Uçar, 2018). Bu durum bireylerin ilişkilerini sanal ortamda kurmak istemelerine neden olabilmektedir. Derlega, Meets, Petronio ve Marquis (1993) bireylerin internet ortamında kişisel kimliklerini saklama imkanlarının olduğunu, kendilerini daha rahat ifade ettiklerini ve ilişki taleplerinin kabul görmemesi durumunda daha az mutsuzluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bireylerin kaygılarından uzak bir şekilde ilişkilerine devam etmeleri onların ilişkilerinin kaliteli yaşanma olasılığını da artıracaktır. Her ne kadar ilişkilerin kurulmasında internet ortamı etkili olsa da ilişkilerin kurulmasında sosyal ağlar da etkili olmaktadır. Can ve Hovardaoğlu (2015) göre romantik ilişkiler, sosyal ağlar ile var olan, bu sosyal ağlar içinde gelişimini devam ettiren süreçlerken, sosyal ağlar ise ilişkileri etkileyen, ilişkilere yön veren faktörlerdir. Bu kapsamda sosyal ağların romantik ilişkilerin kurulmasında ve ilerlemedeki önemi görmezden gelinmemelidir.

Çiftler romantik ilişkilerini internet ortamından, okul ortamında, arkadaş aracılığıyla veya kendi kişisel girişimleri ile kurabilmektedir. Araştırma bulgularına göre bireyler, romantik ilişkilerini okul aracılığıyla değil de kendi girişimleri ile kurduklarında, ilişkilerinin daha kaliteli olduğu belirlenmiştir. Bireyler ilişkilerini kendi çabaları, düşünceleri ve algıları doğrultusunda kurduklarında ilişki doyumları da artacaktır (Kara ve Altınok, 2017). Romantik ilişkiler bireylerin kendi talepleri ve girişimleri doğrultusunda oluşturulması, bireylerin ilişki doyumları arttırmanın yanı sıra onların kimlik gelişimlerine de yardımcı olmaktadır (Eryılmaz ve Ercan, 2010). Gray (1992) göre bireyler, romantik ilişkilerini kendi çabaları doğrultusunda oluşturduklarında, ilişki süreçlerini daha rahat düzenleyebilmekte ve ilişkideki beklentileri daha rahat karşılanmaktadır. Bu bulgular doğrultusunda değerlendirildiğinde bireylerin kişisel talepleri doğrultusunda kurdukları romantik ilişkilerinin kalitesinin yüksek olması beklenen bir durumdur.

Kendi girişimleri ile romantik ilişki yaşayan bireylerin ilişkilerindeki kendini kontrol beklentisi beklentilerinin puan ortalaması, okul aracılığıyla ilişkiye başlayan bireylerin ilişkilerindeki kendini kontrol beklentisi beklentileri puan ortalamasından daha yüksektir. Çiftler kendi girişimleri ile kurdukları ilişkilerinde duygularını kontrol etmeyi, fevri davranışlardan uzak durmayı ve romantik partnerlerini kısıtlamayı daha çok talep etmektedirler.

Okul ortamı, bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olmasının yanı sıra sosyal ortamın etkisiyle, onun romantik eşi ile daha az vakit geçirmesine neden olmaktadır. Romantik eşle geçirilen zamanın azalması, çiftlerin duygu ve düşüncelerini birbirleri ile daha az paylaşmasına neden olmakta ve bu durumda ilişkinin geleceğini tehlikeye atmaktadır (Aron ve Aron, 1997). Ayrıca çiftler sosyal ortamın vermiş olduğu kaygı ile kendilerini daha fazla kontrol etme isteği hissetmektedirler. Romantik eşler kendi çabalarıyla ilişki içerisinde olduklarında, ilişkilerine yönelik inançları daha olumlu olabilmektedir. Bireyler, romantik ilişkilerini kendi girişimleri aracılığıyla kurduklarında, sevgi dolu ve anlamlı birliktelikler sağlayabilmekte, kendilerini kontrol etme kaygıları daha az olmaktadır (Plotnik, 2003). Romantik ilişkiye bireysel çabalarla başlayan çiftlerin, okul gibi sosyal ortam aracılığıyla ilişkiye başlayan çiftlere göre ilişkideki kendini kontrol beklentisi duygusu daha yüksektir. Can ve Hovardaoglu (2015) okul, aile gibi sosyal ağlar aracılığıyla kurulan ilişkilerde, bu ortamlara ait üyelerin, çiftlerin romantik ilişkilerine yönelik olumsuz tepkileri veya çiftlerin ilişkilerine karşı çıkmaları, romantik ilişkinin sona ermesine neden olabilmektedir. Birey, romantik ilişki üzerindeki sosyal ağ etkisini kaldırmak için kendi çabalarıyla romantik ilişki içerisinde olmak isteyebilir. Can (2009) yaptığı çalışmada, bireylerin okul ortamı gibi sosyal ortamda romantik ilişki kurmaları, onları sosyal onay almaya itmekte, çiftlerin ilişkilerine yönelik sosyal onaylama azaldıkça çiftler arasında problemler yaşanmakta hatta ilişkiler sona ermektedir. Çiftler, onaylanma kaygısı yaşamamak, ilişkileri üzerinde kendileri dışında başkalarının söz sahibi gibi davranmasını istemedikleri için romantik ilişkilerini okul ortamı aracılığıyla değil, kendi girişimleri doğrultusunda kurmak istemeleri beklenen bir durumdur.

Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerine yönelik romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği (RİBFÖ) geliştirilmiştir. Daha sonra ölçek üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. RİBFÖ'nün geçerlik ve güvenirlik çalışması yapıldıktan sonra, geliştirilen bu ölçek ile üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları, cinsiyet, fakülte, bölüm, sınıf, romantik ilişki durumu, algılanan ekonomik durum ve romantik eşle tanışma şekli değişkenlerine göre incelenmiştir.

Ölçek geliştirme çalışmaları kapsamında RİBFÖ'nün yapı geçerliliği, kapsam geçerliliği, benzer ölçekler geçerliliği ve alt ölçeklerin birbiriyle olan ilişkisi

incelenmiş ve RİBFÖ'nün geçerli bir ölçme aracı olduğuna karar verilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğinin incelenmesi amacıyla, elde edilen veriler üzerinde test – tekrar test ve iç tutarlılık kat sayısı hesaplamaları yapılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda RİBFÖ'nün güvenilir bir ölçme aracı olduğuna karar verilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıkları cinsiyet, fakülte, bölüm, sınıf, romantik ilişki durumu, algılanan ekonomik durum ve romantik eşle tanışma şekli değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre;

1. Kadın üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden güven beklenti düzeyleri, erkek öğrencilerin güven beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Kadın üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerden güven beklenti düzeyleri, erkek öğrencilerin güven beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Diğer bir sonuca göre kadın üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki ilişki kalite düzeyleri, erkek öğrencilerin ilişki kalite düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Ayrıca kadın üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentisi düzeyleri, erkek öğrencilerin kendini kontrol beklentisi düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır.

2. İlahiyat fakültesinde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki güven beklenti düzeyleri, eğitim fakültesinde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki güven beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Diğer bir sonuca göre İlahiyat fakültesinde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeyleri, eğitim fakültesinde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Sağlık fakültesinde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeyleri, eğitim fakültesinde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. İlahiyat fakültesinde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeyleri ise sağlık fakültesinde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kültürel

beklentiler konusundaki beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Çalışmanın farklı bir sonucu göre İlahiyat fakültesinde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentisi beklenti düzeyleri, eğitim fakültesinde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentisi beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Sağlık fakültesinde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentisi beklenti düzeyleri, İlahiyat fakültesinde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisi beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır.

3.Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde güven beklenti düzeyleri, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki güven beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Hemşirelik bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde güven beklenti düzeyleri, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki güven beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde güven beklenti düzeyleri, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki güven beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. İlahiyat bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde güven beklenti düzeyleri, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki güven beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. İngilizce öğretmenliği bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde güven beklenti düzeyleri, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki güven beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. İngilizce öğretmenliği bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde güven beklenti düzeyleri, hemşirelik bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki güven beklenti düzeylerinden

anlamli olarak yu'kse'k c'ıkmıştır. Fen bilgisi o'ğretmenliği b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerde gu'ven beklenti du'zeyleri, İngilizce o'ğretmenliği b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerdeki gu'ven beklenti du'zeylerinden anlamli olarak duşuk c'ıkmıştır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerde ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeyleri, hemşirelik b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerdeki ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeylerinden anlamli olarak duşuk c'ıkmıştır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerde ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeyleri, fen bilgisi o'ğretmenliği b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerdeki ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeylerinden anlamli olarak duşuk c'ıkmıştır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerde ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeyleri, İlahiyat b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerdeki ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeylerinden anlamli olarak duşuk c'ıkmıştır. Hemşirelik b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerde ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeyleri, İlahiyat b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerdeki ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeylerinden anlamli olarak duşuk c'ıkmıştır. Hemşirelik b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerde ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeyleri, İngilizce o'ğretmenliği b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerdeki ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeylerinden anlamli olarak yu'kse'k c'ıkmıştır. Fen bilgisi o'ğretmenliği b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerde ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeyleri, İngilizce o'ğretmenliği b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerdeki ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeylerinden anlamli olarak yu'kse'k c'ıkmıştır. İlahiyat b'olumu'nde eğitim-o'ğretim g'ormekte olan u'niversite oğrencilerinin romantik ilişkilerde ku'ltu'rel beklentiler konusundaki beklenti du'zeyleri, İngilizce o'ğretmenliği b'olumu'nde eğitim-

öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. İlahiyat bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeyleri, sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentisi beklenti düzeyleri, fen bilgisi öğretmenliği bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisi beklenti düzeylerinden anlamlı olarak düşük çıkmıştır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentisi beklenti düzeyleri, İlahiyat bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisi beklenti düzeylerinden anlamlı olarak düşük çıkmıştır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kendini kontrol beklentisi beklenti düzeyleri, İngilizce öğretmenliği bölümünde eğitim-öğretim görmekte olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisi beklenti düzeylerinden anlamlı olarak düşük çıkmıştır.

4. Dördüncü sınıfa devam eden üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki fiziksel beklenti düzeyleri, üçüncü sınıfa devam eden öğrencilerin romantik ilişkilerdeki fiziksel beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır.

5. Evli olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeyleri, ilişkisi olmayan öğrencilerin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Evli olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeyleri, sözlü/nişanlı olan öğrencilerin romantik ilişkilerde kültürel beklentiler konusundaki beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Evli olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki fiziksel beklenti düzeyleri, ilişkisi olmayan ve sözlü/nişanlı olan öğrencilerin romantik ilişkilerdeki fiziksel beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır.

6. Yüksek düzeyde ekonomik düzeye sahip olduğunu belirten üniversite öğrencilerinin güven beklenti düzeyleri, orta ve düşük düzeyde ekonomik düzeye sahip olduğunu belirten üniversite öğrencilerinin güven beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır.

7. Romantik eşi ile internet aracılığıyla tanışan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kalite beklenti düzeyleri, romantik eşi ile arkadaş aracılığıyla tanışan öğrencilerin ilişki kalite beklentisi beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Ayrıca romantik eşi ile internet aracılığıyla tanışan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kalite beklenti düzeyleri, romantik eşi ile okul ortamında tanışan öğrencilerin ilişki kalite beklentisi beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Diğer bir sonuca göre romantik eşi ile kendi girişimi sonucunda tanışan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kalite beklenti düzeyleri, romantik eşi ile okul ortamında tanışan öğrencilerin ilişki kalite beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Romantik eşi ile kendi girişimi sonucunda tanışan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki kendini kontrol beklentisi konusundaki beklenti düzeyleri, romantik eşi ile okul ortamında tanışan öğrencilerin kendini kontrol beklentisi konusundaki beklenti düzeylerinden anlamlı olarak yüksek çıkmıştır.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırmacılara öneriler. Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda diğer araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

1. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin ergenlere veya evli çiftlere uyarlanması yapılabilir.
2. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin farklı yaş gruplarına, eğitim süreci dışında olan bireylere uygulaması yapılarak romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının neler olduğunu belirlenebilir.
3. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin farklı bölgelerdeki öğrencilerle uygulaması yapılarak, uygulama sonucunda ortaya çıkan bulguların karşılaştırılması yapılabilir.
4. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği farklı gruplar üzerinde uygulanarak, araştırma sonuçları karşılaştırılabilir.

5. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği daha geniş bir örneklem üzerinde uygulanarak romantik ilişkisi olmayan ile şu anda romantik ilişkisi olan çiftlerin karşılaştırması yapılabilir.
6. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin uygulaması yapılarak daha geniş bir örneklem oluşturulabilir. Bu örnekleme evli çiftler ile flört sürecinde olan veya sözlü olan çiftlerin romantik ilişkilerdeki beklentileri karşılaştırılabilir.
7. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin evlilik sürecinde olan çiftler ile uygulaması gerçekleştirilerek, araştırma sonuçları evliliğe hazırlık programlarında kullanılabilir.
8. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlarla, ilişki doyumu ile ve romantik ilişkilerde yakınlık ile nasıl bir ilişki gösterdiği incelenebilir.
9. Romantik ilişkilerdeki beklenti düzeylerinin, romantik yakınlığı başlatma, romantik ilişkilerde kendini açma ve romantik ilişkilerde inançlar ile ilişkisi incelenebilir.
10. Romantik ilişki beklenti düzeylerinin, bağlanma düzeyleri, romantik ilişkilerde güven düzeyleri, romantik ilişkilerde kendini açma ve eş seçme kriterleri arasındaki ilişki incelenebilir.
11. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeğinin, Türkiye'nin farklı bölgelerinde bulunan üniversitelerde uygulaması yapılarak, romantik beklentilere yönelik Türkiye örnekleme çıkarılabilir.
12. Bu araştırma tarama şeklinde gerçekleştirilen bir çalışmadır. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği, bireylerin romantik ilişkilerden beklenti düzeylerinin belirlenmesi amacıyla deneysel çalışmalarda da kullanılabilir.
13. Üniversitelerdeki öğrenci profillerinin değişmesi, Türk insanın duygu, düşünce davranış yapılarındaki değişimler ve toplumun sosyo-kültürel yapısında meydana gelen değişimler, romantik ilişkilerin kurulmasında ve yürütülmesinde etkili olmaktadır. Bu kapsamda düşünüldüğünde, bu ve benzeri araştırmaların belirli aralıklarla tekrarlanması, öğrencilerin romantik ilişkilerdeki beklentilerinin değişiklik gösterip göstermediğinin belirlenmesine yardımcı olabilir.

5.2.2. Alan çalışanlarına öneriler. Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda alan çalışanlarına önerilerde bulunulmuştur.

1. Romantik ilişkiler bireylerin farklı dönemlerde deneyimlediği tecrübelerdir. Bu kapsamda sağlıklı ilişkilerin kurulabilmesi için bu ilişkilere yönelik beklentilerin belirlenmesi önemlidir. Birey tarafından ilişkisine yönelik beklentilerin belirlenmesi danışma oturumlarının planlanmasında, danışmanlara yön gösterici olabilir.

2. Çiftlerle gerçekleştirilen grupla psikolojik danışma uygulamalarında, grubun sağlıklı işleyişinin sağlanabilmesi amacıyla, süreç başlamadan romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının belirlenmesi grupta uygulanacak etkinliklerin seçiminde yardımcı olabilir.

3. Araştırma bulguları incelendiğinde romantik ilişkilerden beklentilerine dair farkındalıklarının, cinsiyete göre farklılaştığı görülmektedir. Yapılan araştırmalara göre romantik yakınlığı başlatma görevi genellikle erkekten beklenmektedir. Bu sürecin kadın erkek ayrımından çıkarılarak, ortak noktada buluşturabilmesi amacıyla, bireysel psikolojik danışma uygulamaları gerçekleştirilebilir.

4. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği uygulanarak danışanların ilişkilerine yönelik talepleri belirlenebilmektedir. Danışanın beklentilerinin belirlenmesi, danışmanın psikolojik danışma sürecini daha rahat yürütebilmesine yardımcı olabilir.

5. Araştırma farklı fakülteler ve bölümler kullanılarak gerçekleştirildiği için bu bölümdeki öğrencilerin ilişki beklentileri de incelenmiştir. Psikolojik danışmanlar, bireylerin eğitim aldıkları fakültelerin veya bölümlerin etkisinde kalarak ilişki kurup kurmadıklarını inceleyebilir, bu sayede kültürel farklılıklardan veya eğitimsel farklılıklardan kaynaklanan romantik ilişki sorunlarını tespit edebilirler.

6. Romantik ilişkiler, cinsiyet, yaş, kültürel özellikler ve etnik özellikler gibi faktörlerin etkisinde kalabilir. Psikolojik danışmanlar kültürler arası araştırma yaparak, iki farklı kültürden veya etnik gruptan olan bireylerin romantik ilişkilerini yorumlamak amacıyla Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeğini kullanabilirler. Bu sayede çiftlerin ilişkideki beklentilerinin orta noktada buluşma olasılığı artabilir.

7. Romantik ilişkilerden beklentilere dair farkındalık ölçeği, ilişkisi olan bireylerin her ikisine de uygulanıp, bireyler çift olarak danışmaya alınabilir. Bu sayede çiftler, ilişkilerine yönelik kendi beklentilerini görmüş ayrıca romantik partnerinin beklentilerini öğrenmiş olabilir.

KAYNAKLAR

- Abowitz, D.A., Knox, D., Zusman, M. & Mcneely, A. (2009). Beliefs about romantic relationships: Gender differences among undergraduates. *College Student Journal*, 43(2), 276-284.
- Agnew, C. R., Loving, T. J. & Drigotas, S. M. (2001). Substituting the forest for the trees: social networks and the prediction of romantic relationship state and fate. *Journal of personality and social psychology*, 81(6), 1042-1057.
- Akın, A., Süler, M., Eker, H. ve Anlı, G. (2015). Romantik ilişkilerde algılanan değişim ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 112-122.
- Akın, Y. ve Yalınz, A. (2015). Yakın ilişkilerde minnettarlığı ifade etme ölçeği: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(37), 539-544.
- Aluede, O., Imhonde, H. & Eguavoen, A. (2006). Academic, career and personal needs of nigerian university students. *Journal of Instructional Psychology*, 33(1), 5057.
- Altuntaş, S. ve Atli, A. (2015). Eş seçme stratejileri envanteri geliştirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 123-135.
- Anderson, C., John, O. P., & Keltner, D. (2006). *The subjective sense of power: Structure and antecedents*. Berkeley: University of California.
- Anderson, J.C. ve Gerbing, D. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika*, 49, 155-173.

- Anderson, T. L. (2005). Relationships among Internet attitudes, Internet use, romantic beliefs, and perceptions of online romantic relationships. *CyberPsychology ve Behavior*, 8, 521–531.
- Arnett, J.J. (2000). Emerging adulthood: a theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. New York: Oxford University Press.
- Aron, E. N. ve Aron, A. (1997). Sensory-processing sensitivity and its relation to introversion and emotionality. *Journal of personality and social psychology*, 73(2), 345-368.
- Aslan, H. Y. (2018). Romantik ilişkilerde izlenim ayarlamacılığı ve özbilinç: yatırım modeli üzerine bir inceleme. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(36), 391-423.
- Baccman, C., Folkesson, P. ve Norlander, A. (1999). Expectations of romantic relationships: a comparison between homosexual and heterosexual men with regard to baxter's criteria. *Social Behavior and Personality*, 27(4), 363-374.
- Bandura, A. (1999). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Asian Journal of Social Psychology*, 2, 21-41.
- Basow, S. A. (1992). *Gender stereotypes and roles*. CA: Brooks/Cole.
- Bener, M (2011). *Dindarlık-eş seçimi ilişkisi (Sdü örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Berscheid, E. ve Reis, H. T. (1998). *Attraction and close relationships*. New York: McGraw Hill.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik (İ.D.E. Sarıoğlu Çev.)*. Ankara: Kaknüs Yayınları.
- Buunk, B. (1981). Jealousy in sexually open marriages. *Journal of Family and Economic Issues*, 4(3), 357-372.

- Buunk, B. P., Dijkstra, P., Fetchenhauer, D. ve Kenrick, D. T. (2002). Age and gender differences in mate selection criteria for various involvement levels. *Personal Relationships*, 9, 271–278.
- Büyükşahin, A., 2005. Çok boyutlu ilişki ölçeği: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 16(2), 97-105.
- Büyükşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişki değişkenler yönünden incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyükşahin, B. (2005). Çokboyutlu ilişki ölçeği: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(2), 97-105.
- Büyükşahin-Çevik, G. (2007). *Lise 3. sınıf öğrencilerinin arkadaşlık ilişkileri ve benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ceylan, F. G. (1994). *Üniversite öğrencilerinin eş seçimindeki tercih ve beklentileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Cole, D.A. (1987). Utility of confirmatory factor analysis in test validation research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 1019-1031.
- Corey, G. (2015). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları* (T. Ergene, Çev.). Ankara: Mentis Yayınları.
- Crowe, M. ve Wylie, K. (2017). *Çiftlerde yaşanan ilişki sorunları*. İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.

- Cutler, H. A. ve Radford, A. (1999). Adultchildren of alcoholics: Adjustmentto a college environment. *The Family Journal: Therapy for Couples and Families*, 7(2), 148-153.
- Cüceloğlu, D. (2019). *Evlenmeden önce*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2017). Eşe kendini açma ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(48), 1-13.
- Çetinkaya, E., Kemer, G., Bulgan, G. ve Tezer, E. (2008). İkili ilişkiler güven ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 65-77.
- Delevi, R. ve Bugay, A. (2010). Understanding change in romantic relationship expectations of international female students from Turkey. *Contemp Fam Ther*, 32(5), 257–272.
- Demir, Y. ve Durmuş, E. (2015). Uzun evlilikler: bir yastıkta kırk yıl. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 636-645.
- Derlega, V.L., Meets, S., Petronio, S. ve Marqulis, S.T. (1993). *Self-disclosure*. London: Sage.
- Donn, J. E. ve Sherman, R. C. (2002). Attitudes and practices regarding the formation of romantic relationships on the Internet. *CyberPsychology ve Behavior*, 5, 107-123.
- Eken, H. (2006). Toplumsal cinsiyet olgusu temelinde mesleğe ilişkin rol ile aile içi rol etkileşimi: Türk silahlı kuvvetlerindeki kadın subaylar. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 247-281
- Ekinci, E., Güngörmüş, K., Topçu, G. ve Kerek, E. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası ilişki düzeylerinin belirlenmesi. *Bozok Tıp Dergisi*, 3, 33 – 38.

- Eradamlar, N., Beştepe, E., Akar, H. ve Alpkan, R.L. (2004). Kadına yönelik fiziksel ve cinsel şiddet: Üç grup evli çiftte karşılaştırmalı bir çalışma. *Düşünen Adam Dergisi*, 17, 196-204.
- Erikson, E. H. (2018). *İnsanın sekiz çağı*. (T. Üstün ve V. Şar, Çev.). Ankara: Okuyan Us Yayınları.
- Erkan, S., Özbay, Y., Cihangir – Çankaya, Z. ve Terzi, Ş. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler ve psikolojik yardım arama gönüllükleri, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 164(37), 94-107.
- Eryılmaz, A. ve Atak, H. (2010). Beliren yetişkinlik döneminde özsaygı, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerine göre romantik yakınlığı başlatmanın incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 587-600.
- Eryılmaz, A. ve Atak, H. (2009). Ready or not? Markers of starting romantic intimacy at emerging adulthood: The turkish experience. *International Journal of Human and Social Sciences*, 4(1), 31-38.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2010). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma ve başa çıkma. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 381-397.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L., (2010) Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma: yakınlığa karşı yalıtılmışlık mı? *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 119-127.
- Eryılmaz, E., Kara, A. ve Altınsoy, F. (2016). Romantik yakınlığı başlatma ile utangaçlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(58), 1018-1026.
- Fox, J., Katie, M.W. ve Makstaller, D.C. (2013). The role of Facebook in romantic relationship development: An exploration of Knapp's relational stage model. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7(3), 1-24.
- Furman, W. and Wehner, E. (1997). Adolescent romantic relationships: A developmental perspective. *New Directions For Child Development*, 78, 21- 36.

- George, D. ve Mallery, M. (2010). *Spss for Windows step by step: a simple guide and reference, 17.0 update*. Boston: Pearson.
- Gizir, C. A. (2012). İlişki inançları ölçeği'nin uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 37-45.
- Glenn, N. D. (1991). The Recent Trend In Marital Success In The United States. *Journal Of Marriage And The Family*, 53(2), 261-270.
- Gottman, J. (2014). *Aşk nasıl sürdürülür?* İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gray, J. (2018). *Erkekler Mars'tan kadınlar Venüs'ten*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Gottman, J. (2014). *Aşk nasıl sürdürülür?* İstanbul: Varlık Yayınları.
- Güneri, Ö., Sümer, Z., ve Yıldırım, A. (1999). Sources of selfidentity among Turkish adolescents. *Adolescence*, 34, 535-546.
- Haskan-Avcı, Ö. (2014). Üniversite öğrencilerinin evlilik öncesi ilişkilerde problem yaşadıkları ve eğitim almak istedikleri konular. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(15), 279-299.
- Hayta, M.K. ve Algın, O. (2013). *Aşk ve flört kısıncında ergen*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Hazan, C. ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 50, 93-98.
- Honeycutt, J. ve Cantrill, J. (2001). *Cognition, communication and romantic relationships*. NJ: Erlbaum.
- Hortaçsu, N. (1997). *İnsan ilişkileri*. Ankara: İmge Kitabevi.

- İmamoğlu, S. (2008). *Genç yetişkinlikte kişilerarası ilişkilerin cinsiyet, cinsiyet rolleri ve yalnızlık algısı açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İnanç, B. Y. ve Ercüment, E. (2014). *Kişilik Kuramları*. Ankara: Pegem Akademi.
- İşmen, A. E. (2006). Genç yetişkinlerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23, 107-123.
- Işınsoy, M. (2003). *İkili ilişki biçimi ve süresi ile bağlanma stilleri arasındaki bağlantılar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Jessica E. Salvatore, J.E., Kuo, S.C., Steele, R.D., Simpson, J.A. & Collins, W.A. (2011). Recovering from conflict in romantic relationships: a developmental perspective. *Psychological Science*, 22(3), 376 –383.
- Jöreskog, K.G. ve Sörbom, D. (1993). *Lisrel 8: structural equation modeling with the simples comman language*. Lincolnwood IL: Scientific Software International.
- Kara, A. (2016). Sosyal görünüş kaygısı ile utangaçlık arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 95-106.
- Karahasanoğlu, G. (2016). *Üniversite öğrencilerinde aşka ilişkin tutumlar, kişilik özellikleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkilerin cinsiyet ve mevcut ilişki durumu bağlamında incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Karandashev, V. (2015). A cultural perspective on romantic love. *Online Readings in Psychology and Culture*, 5(4). 17-25.
- Karaosmanoğlu, A., Şaşıoğlu, M. ve Azizerli, N. (2016). *İlişkiler (başlatmak – sürdürmek – bitirmek)*. İstanbul: Psikonet Yayıncılık.

- Kaplan, R. M. ve D.P. Saccuzzo. (2005). *Psychological testing: principles, applications and issues*. Lincoln: University Of Nebraska Press.
- Keklik, İ. (2011). Mate selection preferences of turkish university students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 5(44), 129-148.
- Keitner, G.I., Heru A.M. ve Glick I.D. (2010). *Clinical manual of couples and family therapy*. Washington DC: American Psychiatric Publishing.
- Kephart, W. M. (1967). Some Correlates of Romantic Love. *Journal of Marriage and Family*, 29(3), 32-45.
- Kılıç, B.Ş. (2018). *Evlilikte pozitif iletişim*. İstanbul: Vega Yayınları.
- Kılınçer, A.S. (2012). *Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. New York: Routledge.
- Knox, D., Schacht, C. ve Zusman, M. E. (1999). Love relationships among college students. *College Student Journal*, 33(1), 149-151.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. New York: Routledge.
- Kökner, Ö. (2016). *Aşk ve evlilik*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Köksal, B. (2017). *Evlilik rol beklentileri ölçeğinin geliştirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Larzelere, R. E. ve Huston, T. L. (1980). The dyadic trust scale: Toward understanding interpersonal trust in close relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 42(3), 595-604.
- Laws, J. L. (1971). A feminist review of marital adjustment literature: The rape of the Locke. *Journal of Marriage and Family*, 33(3), 483-516.

- Lester, P. E. ve Bishop, L. K. (2000). *Handbook of tests and measurement in education and the social sciences*. Maryland: Scarecrow Press.
- Madden, M. ve Lenhart, A. (2006). Online dating (Report for the Pew Internet ve American Life Project). Erişim tarihi: 6 Ağustos 2008, http://www.pewinternet.org/pdfs/PIP_Online_Dating.pdf
- Madsen, S. D. ve Collins, W. A. (2011). The Salience of Adolescent Romantic Experiences for Romantic Relationship Qualities in Young Adulthood. *Journal of Research on Adolescence*, 21(4), 789-801.
- Malekirad, A.A., Fathi, A., Bishak, M.A., Azammofidi, F. ve Rahzani, K. (2013). Romantic relationship and mental health among payame noor university students in east azarbayjan. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 2(2), 285-290.
- Marsh, H.W. ve Hocevar, D. (1988). A new more powerful approach to multitraitmultimethod analysis: application of second-order confirmatory analysis. *Journal of Applied Psychology*, 73, 107-117.
- Marshall, B. (2015). *İlişkilerin kırılma noktası*. İstanbul: Tara Kitap.
- Mehmedoğlu, A.U. (2006). İlâhiyat fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri ve dindarlık-değer ilişkisi. *Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 30, 133-167.
- Meier, A. ve Allen, G. (2009). Romantic relationships from adolescence to young adulthood: Evidence from the national longitudinal study of adolescent health. *Sociological Quarterly*, 50(2), 308-335.
- Moss, B.S. ve Schwebel, A. (1993). Marriage and romantic relationship: the fining intimacy in romantic relations. *Fam Relat*, 42, 7-31.
- Murdock, N.L. (2014). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları* (F. Akkoyun, Çev.). Ankara: Nobel Yayınları.

- Nazlı, S. (2016). *Aile danışmanlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Osmanoğlu, C. ve Korkmaz, M. (2018). Öğrencilerine göre ideal İlahiyat fakültesi öğrencisinin nitelikleri ve bunun İlahiyat eğitimiyle ilişkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16(36), 119-178.
- Özabacı, N. (2004). *Evlilik öncesi ilişkiler: evlilik okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özden, M. S. (2013). *Önceden edinilmiş ve sonradan kazanılmış gelişim özelliklerinin evlilikte çift uyumu ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özgüven, İ. E. (1992). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve baş etme yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 5-13.
- Özgüven, İ.E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Parks, M. R., ve Eggert, L. L. (1991). *The role of social context in the dynamics of personal relationships. Dynamics of personal relationships*. London: Jessica Kingsley.
- Pines, A. M. (2010). *Aşık olmak: sevgililerimizi neye göre seçeriz?* (M. Yurdakuler-Uluengin, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye giriş*. (T. Geniş, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Regan, P. (2011). *Close relationships*. New York: Routledge.
- Roediger, E., Behary, W.T. ve Zarbock, G. (2016). *Demek ki oluyormuş*. İstanbul: Psikonet Yayıncılık.
- Rosenberg, M.B. (2019). *Şiddetsiz iletişim*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sakallı, N. ve Curun, F. (2001). Romantik ilişkilerle ilgili kalipyârgılâra karşı tutumlar. *İstanbul Üniversitesi Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 31-45.

- Salvatore, J.E., Kuo, S.C., Steele, R.D., Simpson, J.A. ve Collins, W.A. (2011). *Recovering from conflict in romantic relationships: a developmental perspective*, 22(4), 376-380.
- Sanemoğlu, N. (2013). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Saraç, A., Hamamcı, Z. ve Güçray, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki doyumunun yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 69-81.
- Sarı, T. ve Korkut-Owen, F. (2015). Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ölçeği'nin geliştirilmesi. *International Journal of Human Sciences*, 12(1), 255-273.
- Sarı, T. ve Tagay, Ö. (2016). Examining the role of attachment dimensions and contact disturbances in predicting irrational romantic relationship beliefs of university students. *International J. Soc. Sci. & Education*, 6(2), 160-172.
- Scherer, R. F., Wiebe, F. A., Luther, D. C. & Adams, J. S. (1988). Dimensionality of coping: Factor stability using the ways of coping questionnaire. *Psychological Reports*, 62(3), 763-770.
- Schramm, D.G., Marshall, J.P., Harris, V.W. & Lee, T. R. (2005). "After "I Do": The Newly wed Transition." *Marriage & Family Review*, 38, 45-67.
- Sharp, E.A. ve Ganong, L.H. (2020). Raising awareness about marital expectations: are unrealistic beliefs changed by integrative teaching? *National Council on Family Relations*, 49(1), 71-76.
- Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *The American Journal of Family Therapy*, 31, 143-157.
- Shirley, M.O. (2015). Gender role attitudes and expectations for marriage. *Journal of Research on Women and Gender*, 5, 71-82.

- Simpson, J.A., Collins, W.A. ve Salvatore, J.E. (2011). The impact of early interpersonal experience on adult romantic relationship functioning: recent findings from the minnesota longitudinal study of risk and adaptation. *Current Directions in Psychological Science*, 20(6), 355 –359.
- Slotter, E.B. ve Lucas, G.M. (2013). Validating a measure of self and partner change in romantic relationships: the perceived change in relationships scale. *Self and Identity*, 12, 177–185.
- Solmuş, T. (2010). *Romantik ilişkiler, evlilik ve ana-baba-çocuk*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Solmuş, T. (2014). *Kadınlar/erkekler farklılıklar/ilişkiler*. İstanbul: Doruk Yayınları.
- Sprecher, S., ve Felmlee, D. (1992). The influence of parents and friends on the quality and stability of romantic relationships: A three-wave longitudinal investigation. *Journal of Marriage and the Family*, 35, 888-900.
- Sprecher, S. ve Metts, S. (1989). Development of the romantic beliefs scale and examination of the effects of gender and gender-role orientation. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6, 387-411.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Sternberg, R. J. (1998). *Cupid's arrow: The course of love through time*. UK: Cambridge University Press.
- Sternberg, R.J. (1999). *Cupid's arrow the course of love through time*. UK: Cambridge University Press.
- Sumbas, E. ve Durmuş, E. (2018). Romantik Yakınlığı Başlatmanın Yordayıcısı Olarak Cinsiyet ve Romantik İlişki İnançları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), 713-720.

- Sümer, S. ve Arıca, T. (2018). Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Psikoloji Araştırmaları*, 3(6), 6-13.
- Şimşek, M. Z. (2018). *Romantizm ve eş seçimi tutumunun romantik ilişki yaşantıları ve romantik ilişkilerdeki inançlar açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Şirvanlı-Özen, D. ve Fulya Kübra Güneri, F.K. (2018). İlişki başarısının temel belirleyicisi: Reddedilme duyarlılığı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(4), 454-469.
- Taluy, N. (2018). İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik sınaması çalışması. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 38(1), 33-51.
- Tarhan, N. (2018). *Son sığınak aile*. Ankara: Nesil Yayıncılık.
- Tarhan, N. (2019). *Mutlu evlilik psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tekindal, S. (2002). *Duyuşsal özelliklerin ölçülmesi için araç oluşturma*. Kocaeli: Kitap Kulübü Yayınları.
- Terzi – İlhan, S. ve Işık, Ş. (2017). Evli bireylerin ilişki bağlanımları: yatırım modeli temelli nitel bir çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 184-199.
- Terzi-İlhan, S. ve Özbay, Y. (2016). Romantik ilişkilerde bağlanma yaralanmaları ölçeğinin geliştirilmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 5(13), 169-185.
- Tezbaşaran, A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Topkara, M. (2017). *Kadın – erkek ilişkilerinin psikolojisi*. İstanbul: Karma Kitaplar.

- Topkaya, N. ve Meydan, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin problem yaşadıkları alanlar, yardım kaynakları ve psikolojik yardım alma niyetleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-37.
- Turan, İ. ve Nazıroğlu, B. (2015). İlahiyat fakültesine yeni gelen öğrencilerin sorun ve beklentileri: OMÜ İlahiyat Fakültesi örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 466-479.
- Yalçın, H. (2010). *Evlilik okulu*. Ankara: Nobel Kitap Dağıtım.
- Yanık, M. (2018). *Mutlu evliliklerin 7 özelliği*. İstanbul: Hayy Kitap.
- Yavuz-Güler, Ç. ve Gazioğlu, A.E.İ. (2008). Rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğrencilerinde öznel iyi olma hali, psikiyatrik belirtiler ve bazı kişilik özellikleri: karşılaştırmalı bir çalışma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 23, 107-114.
- Yavuzer, H. (2017). *Evlilik okulu*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, N. (2017). Ergenlerde romantik ilişkiler açısından gelecek zaman yönelimleri ile benlik kurguları arasındaki ilişkiler. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(4), 275-296.
- Yıldırım, İ. (2007). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 15-30.
- Yılmaz, V. ve Çelik, E. H. (2009). *Lisrel ile yapısal eşitlik modellemesi: Temel kavramlar, uygulamalar ve programlama*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yüceol, S.E. (2016). *Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zipp, J. F. (2002). The impact of social structure on mate selection: An empirical evaluation of an active-learning exercise. *Teaching Sociology*, 30(4), 174-184.
- Willi, J. (2012). *Aşk ve evlilik terapisi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

EKLER

EK 1

Kişisel Bilgi Formu

Sevgili arkadaşlar;

Bu görüş alma formu romantik bir ilişkide kendimizden ve karşı taraftan beklentilerimizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Formda bulunan maddeleri okuyup hangi düzeyde katıldığınızı çarpı (X) işareti ile belirleyiniz. Çalışmada vereceğiniz cevaplar hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Gerçekçi ve samimi cevaplarınız için teşekkür ederim.

Ersin ALAKUŞ
Psikolojik Danışman

Cinsiyet: Kadın () Erkek () **Yaşınız:** **Fakülte:**
Bölüm: **Sınıfınız:** **Romantik İlişki Durumunuz:**
Yalnız () Flört () Söz/Nişan () Evli ()

Üniversiteye hangi bölgeden geldiniz? Ege () Akdeniz () Karadeniz () Marmara ()
İç Anadolu () Doğu Anadolu ()

Güneydoğu Anadolu () **Ekonomik Durum:** Düşük () Orta () Yüksek ()

Romantik ilişki kurduğunuz kişiyle nasıl tanıştınız? (İlişkiniz yok ise tanışma isteğinize göre cevaplayınız): Kendi Girişimim ()

Arkadaş aracılığıyla () Aile aracılığıyla () İnternet aracılığıyla () Diğer
.....

Kadın/Erkek arkadaşınızla ilişkiniz ne kadar süredir devam etmektedir? (Şu an ilişkiniz yoksa son ilişkinizin süresini yazınız): 1 ay () 3 – 6 ay () 6 ay – 1 yıl ()
1 – 3 yıl () 4 – 6 yıl () 6 yıl ve daha fazla ()

EK 2

Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalık Ölçeği (RİBFÖ)

MADELER	Hiç Katılmıyorum	Çok Az Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Gelecekte kaygı yaşamamak için ilişki kurduğum/kuracağım kişinin güven kırıcı davranışlarda bulunmaması benim için önemlidir.					
2. Romantik ilişki kurduğum/kuracağım kişiye sevgimi çeşitli şekillerde (davranışlarımla, sözlerimle, jest ve mimiklerimle, vb.) göstermek isterim.					
3. Dini hassasiyetlerime uyan bir kişi ile yakın ilişki kurmak önceliğimdir.					
4. İlişki kurduğum/kuracağım kişinin fevri davranışlarda bulunmaması benim için önemlidir.					
5. Romantik bir ilişkide dış görünüş benim için önemlidir.					
6. Romantik bir ilişkide en önemli unsur karşılıklı güvendir.					
7. Yanında kendim gibi davranabileceğim bir kişiyle yakın ilişki kurmak benim aradığım bir durumdur.					
8. İlişki kurduğum/kuracağım kişinin örf ve adetlerine dikkat etmesi benim için önemlidir.					
9. İlişki kurduğum/kuracağım kişinin beni aşırı derecede kısıtlamasını istemem.					
10. Fiziksel özellikler olarak beklentimi karşılayan bir kişi ile yakın ilişki kurmak isterim.					
11. İlişki kurduğum/kuracağım kişinin olumsuz davranışlarını kontrol etmesi benim için önemlidir.					
12. Romantik ilişkiden beklentilerimden biri ilişki kurduğum/kuracağım kişiyle eğlenceli vakit geçirmektir.					
13. Aynı dini anlayışa sahip bir kişi ile romantik ilişki kurmak isterim.					
14. Argo kelime, hakaret vb. rahatsız edici davranışları ısrarla yapan biriyle yakın ilişki kurmaktan kaçınırım.					
15. Romantik bir ilişkinin uzun süreli olabilmesi için tensel uyumun olması bir gerekliliktir.					
16. Bana anlayış gösterebilecek bir insanla yakın ilişki kurmak isterim.					
17. Romantik ilişkinin uzun ömürlü olabilmesi için koşulsuz sevgi olmalıdır.					
18. İlişki kurduğum/kuracağım kişinin yakın akrabalarımla gönüllü olarak etkileşim içinde olmasını isterim.					

19. İlişki kurduğum/kuracağım kişinin aile ilişki dengesi kurabilmesi benim için önemlidir.					
20. İlişki kurabilmek için her iki tarafın da kendi fiziksel özelliklerine güvenebilmelerinin önemli olduğunu düşünüyorum.					
21. Romantik ilişki kurduğum/kuracağım kişinin yanında kendimi rahat hissetmek isterim.					
22. İlişki kurduğum/kuracağım kişinin hayatında ben yokmuşum gibi beni kaygılandıran davranışlar göstermesini istemem.					
23. Değerlerine bağlı olan bir kişi ile yakın ilişki kurmak isteklerim arasındadır.					
24. İlişki kurduğum/kuracağım kişinin olumsuz durumlarda fevri davranmaması benim için önemlidir.					
25. Bir ilişkinin uzun sürebilmesi için karşılıklı güvenin gelişmesi/olması gerekir.					
26. Çeşitli sürprizlerin yer aldığı özgün bir ilişkiye sahip olmak isterim.					
27. Ortak bir kültüre sahip bir kişiyle romantik ilişki kurmak isterim.					
28. Gelecekte kaygı yaşamamak için ilişki kurduğum/kuracağım kişinin güven kırıcı davranışlarda bulunmaması benim için önemlidir.					
29. Romantik ilişkimin uzun süreli olması için ilişki kurduğum/kuracağım kişiyle arkadaş/sırdaş gibi olmam gerekir.					
30. Kurduğum/kuracağım ilişkide her şeye rağmen sevginin var olmasını isterim.					

EK 3

Romantik İlişkilerde İnançlar Envanteri

Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil, genel olarak neler olduğuyla ya da neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Maddelerde sözü geçen "birlikte olduğum kişi" ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Eğer hâlihazırda bir romantik ilişki içerisinde değilseniz, aşağıdaki maddeleri bir ilişki içinde olduğunuzu varsayarak cevaplandırınız. Görüşleriniz bu araştırma için çok değerlidir. Bu nedenle, yanıtlarınızın gerçek duygu ve düşüncelerinizi yansıtmaması ve hiçbir maddeyi boş bırakmamanız oldukça önemlidir	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Birlikte olduğum kişi benimkilerden farklı düşünceler taşır ve bunu rahatlıkla ifade ederse bu hoşuma gider.	1	2	3	4	5
2. Birlikte olduğum kişi benimle herhangi bir konuda zıt fikirlerini tartırırsa buna dayanmam.	1	2	3	4	5
3. Ben ve birlikte olduğum kişi farklı düşünüyorsa, ilişkimizin iyi gitmediğini ve bitebileceğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
4. Olaylar hakkında aynı şekilde düşünmüyorsa bu ilişkinin yürütülmesi anlamsızdır.	1	2	3	4	5
5. Birlikte olduğum kişinin benim bütün duygularımı anlamasını beklerim	1	2	3	4	5
6. Eğer birlikte olduğum kişi benim duygularımı kendiliğinden anlamazsa, bu benim için hayal kırıcı olur.	1	2	3	4	5
7. İlişki içinde olan insanlar sanki birbirlerinin zihinlerini okuyormuşçasına birbirlerinin ihtiyaçlarını anlarlar ve duyarlıdır.	1	2	3	4	5
8. Birlikte olduğum kişinin duygularıma karşı son derece duyarlı olması ve değişen ihtiyaçlarımı kendiliğinden fark etmesi benim için çok önemlidir.	1	2	3	4	5
9. Birlikte olduğum kişi ben ona anlatmadan ne düşündüğümü ve hissettiğimi anlayabilmelidir.	1	2	3	4	5
10. Birlikte olduğum kişi her zaman benim düşündüğümü ben söylemesem de bilmelidir.	1	2	3	4	5
11. Kadın ve erkek muhtemelen karşı cinsi hiçbir zaman yeteri kadar anlayamayacaktır.	1	2	3	4	5
12. Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklar çiftler arasındaki sorunların temel sebebidir.	1	2	3	4	5
13. Çiftler arasındaki en önemli sorunlardan biri kadın ve erkeğin farklı duygusal ihtiyaçlara sahip olmasıdır.	1	2	3	4	5

14. Birlikte olduğum kişiyi görür görmez heyecanlanmazsam bu ona karşı derin duygular beslemediğim anlamına gelir.	1	2	3	4	5
15. Yakın fiziksel temas asla evlilikten önce yaşanmamalı, yaşanıyorsa o ilişki evliliğe gitmez.	1	2	3	4	5
16. Eğer birlikte olduğum kişi beni gerçekten seviyorsa benden başkalarıyla arkadaşlık etmekten zevk almamalı.	1	2	3	4	5
17. Birlikte olduğum kişi dışında çok sayıda arkadaşım ve serbest zaman etkinliklerim olursa bu ilişkimin iyi gitmediğini gösterir.	1	2	3	4	5
18. Birlikte olduğum kişi bensiz serbest zaman etkinliklerinde bulunmak isterse bu beni yeterince sevmediğini gösterir.	1	2	3	4	5
19. Birlikte olduğum kişi her sosyal faaliyete benimle katılmayı istemeli.	1	2	3	4	5
20. Birlikte olduğum kişinin karşı cinsten sosyal arkadaşları olması benimle mutlu olmadığı gösterir.	1	2	3	4	5
21. Birlikte olduğum kişi benimle beraberken her zaman kendini mutlu hissetmeli.	1	2	3	4	5
22. Birlikte olduğum kişi beni çok sevse bile bütün zamanını benimle geçirmek istememesi doğaldır.	1	2	3	4	5
23. Birlikte olduğum kişi bana gittiği yerler ve yaptıkları hakkında ben ona sormadan bilgi vermesini beklerim.	1	2	3	4	5
24. Birlikte olduğum kişi benim istediğim bir şeyi kendisi istemese bile beni mutlu etmek için yapmasını beklerim.	1	2	3	4	5
25. Birlikte olduğum kişiyle konuştuğum zaman bütün yorgunluğum, üzüntüm bitmeli.	1	2	3	4	5
26. Birlikte olduğum kişi bana ihtiyacı olduğu her zaman yanında olmalıyım.	1	2	3	4	5
27. Birlikte olduğum kişi ben her istediğimde/ihtiyaç duyduğumda benim yanımda olabilmeli.	1	2	3	4	5
28. Birlikte olduğum kişiyle her zaman her türlü duygumu ve düşüncemi paylaşmalıyım.	1	2	3	4	5
29. Birlikte olduğum kişi benimle maddi ve manevi her şeyini paylaşmalı.	1	2	3	4	5
30. Eğer birlikte olduğum kişi ilişkiye ciddi yaklaşıyorsa asla yakın fiziksel temas teklif etmez.	1	2	3	4	5

EK 4

Normallik Analizlerine Ait Değerler

1. Cinsiyet Değişkenine Ait Normallik Sonuçları

	n	\bar{x}	s	Skewness	Kurtosis
Cinsiyet	454	1.42	.50	.31	1.9

George ve Mallery (2010), veri analizleri sonucunda skewness ve kurtosis değerlerinin -2.0 ile +2.0 arasında olduğu durumlarda analizi yapılan verilerin normal dağılım gösterdiğini ifade etmişlerdir. Tablo 19 incelendiğinde verilerin cinsiyet değişkeni boyutunda normal dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır (skewness=.31, kurtosis=1.9).

2. Fakülte Değişkenine Ait Normallik Sonuçları

	n	\bar{x}	s	Skewness	Kurtosis
Fakülte	454	1.96	.55	.91	-.73

Hair, Black, Babin ve Anderson (2013) göre veri analizleri sonucunda skewness ve kurtosis değerlerinin -1.0 ile 1.0 arasında olduğu durumlarda analizi yapılan verilerin normal dağılım gösterdiğini ifade etmişlerdir. Tablo 21 incelendiğinde, fakülte değişkenine ait verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır (skewness=.91, kurtosis=-.73).

3. Bölüm Değişkenine Ait Normallik Sonuçları

	n	\bar{x}	s	Skewness	Kurtosis
Bölüm	454	5.08	.17	.92	.15

Hair, Black, Babin ve Anderson (2013) göre veri analizleri sonucunda skewness ve kurtosis değerlerinin -1.0 ile 1.0 arasında olduğu durumlarda analizi yapılan verilerin normal dağılım gösterdiğini ifade etmişlerdir. Tablo 27 incelendiğinde verilerin romantik ilişki durumu değişkeninin normal dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır (skewness=.92, kurtosis=.15).

4. Sınıf Değişkenine Ait Normallik Sonuçları

	n	\bar{x}	s	Skewness	Kurtosis
Sınıf	454	3.47	.02	.11	1.9

George ve Mallery (2010) göre veri analizleri sonucunda skewness ve kurtosis değerlerinin -2.0 ile +2.0 arasında olduğu durumlarda analizi yapılan verilerin normal dağılım gösterdiğini ifade etmişlerdir. Tablo 33 incelendiğinde verilerin sınıf değişkeni boyutunda normal dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır (skewness=.11, kurtosis=.1.9).

5. Romantik İlişki Durumu Değişkenine Göre Normallik Sonuçları

	n	\bar{x}	s	Skewness	Kurtosis
Romantik İlişki Durumu	454	1.69	.74	.82	.18

Hair, Black, Babin ve Anderson (2013) göre veri analizleri sonucunda skewness ve kurtosis değerlerinin -1.0 ile 1.0 arasında olduğu durumlarda analizi yapılan verilerin normal dağılım gösterdiğini ifade etmişlerdir. Tablo 36 incelendiğinde verilerin romantik ilişki durumu değişkeninin normal dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır (skewness=.82, kurtosis=.18).

6. Algılanan Ekonomik Durum Değişkenine Ait Normallik Sonuçları

	n	\bar{x}	s	Skewness	Kurtosis
Algılanan Ekonomik Durum	454	1.93	.018	-.67	3.18

7. Romantik Eşle Tanışma Şekli Değişkenine Ait Normallik Sonuçları

	n	\bar{x}	s	Skewness	Kurtosis
Romantik Eşle Tanışma Şekli	247	3.34	.10	1.57	1.82

George ve Mallery (2010) göre veri analizleri sonucunda skewness ve kurtosis değerlerinin -2.0 ile +2.0 arasında olduğu durumlarda analizi yapılan verilerin normal dağılım gösterdiğini ifade etmişlerdir. Tablo 41 incelendiğinde verilerin romantik eşle tanışma şekli değişkeni boyutunda normal dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır (skewness=1.57, kurtosis=1.82).

EK 5

**Kovaryans Matrislerinin Eşitliği Ve Varyansların Homojenliğine
İlişkin Levene Testi Sonuçları**

1. Üniversite Öğrencilerinin Eğitim-Öğretim Görmekte Oldukları Fakültelere Göre Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalıklarına Ait Kovaryans Matrisleri Sonuçları

Box's Test of Equality of Covariance Matrices ^a	
Box's M	102,236
F	3,347
df1	30
df2	350889,693
Sig.	,000

1.1. Üniversite Öğrencilerinin Eğitim-Öğretim Görmekte Oldukları Fakültelere Göre Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalıklarına Ait Varyansların Homojenliği Testi Sonuçları

Levene's Test of Equality of Error Variances ^a				
	f	df1	df2	Sig.
GüvenBeklentisi	9,514	2	451	,000
İlişkiKalitesi	,409	2	451	,664
KültürelDeğerler	12,779	2	451	,000
KendiniKontrol	2,732	2	451	,066
FizikselBeklentiler	1,477	2	451	,229

2. Üniversite Öğrencilerinin Eğitim-Öğretim Görmekte Oldukları Bölümlere Göre Romantik İlişkilerden Beklentilerine Dair Farkındalıklarına Ait Kovaryans Matrisleri Sonuçları

Box's Test of Equality of Covariance Matrices ^a	
Box's M	234,986
F	3,030
df1	75
df2	159419,570
Sig.	,000

2.2. Üniversite Öğrencilerinin Eğitim-Öğretim görmekte Oldukları Bölümlere Göre Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalıklara Ait Varyansların Homojenliği Testi Sonuçları

Levene's Test of Equality of Error Variances ^a				
	f	df1	df2	sig.
GüvenBeklentisi	6,990	5	448	,000
İlişkiKalitesi	1,672	5	448	,140
KültürelDeğerler	3,921	5	448	,002
KendiniKontrol	3,128	5	448	,009
FizikselBeklentiler	1,259	5	448	,281

3. Romantik İlişkisi Olan Üniversite Öğrencilerinin İlişki Kurduğu Romantik Eşle Tanışma Şekillerine Kovaryans Matrisleri Sonuçları

Box's Test of Equality of Covariance Matrices ^a	
Box's M	135,659
F	1,318
df1	90
df2	5559,431
Sig.	,024

3.3.Romantik İlişkisi Olan Üniversite Öğrencilerinin İlişki Kurduğu Romantik Eşle Tanışma Şekillerine Göre Romantik İlişkilerden Beklentilere Dair Farkındalıklarına İlişkin Varyansların Homojenliği Test Sonuçları

Levene's Test of Equality of Error Variances ^a				
	f	df1	df2	sig.
GüvenBeklentisi	1,155	6	447	,330
İlişkiKalitesi	2,486	6	447	,022
KültürelDeğerler	1,488	6	447	,181
KendiniKontrol	3,170	6	447	,005
FizikselBeklentiler	,674	6	447	,671

EK 6.**Araştırma İçin Gerekli Olan Etik Kurul İzni**

Evrak Tarih ve Sayısı: 28/03/2019-E.18080

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 79673485-302.08.01-E.18080
Konu : Etik Kurul (Ersin ALAKUŞ)

28/03/2019

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisansüstü Programı öğrencisi Ersin ALAKUŞ'un; "Romantik İlişkilerden Beklenti Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkiden Beklenti Düzeylerinin Belirlenmesi" konulu tez çalışması ile ilgili Üniversitemiz Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulunun Araştırma Projesi Değerlendirme Raporu ektedir. Öğrenciye tebliğ edilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ
Enstitü Müdürü

Ek:Rapor (Fiziki ortamda gönderilmiştir)

T.C.
BURDUR MEHMET AKIF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi: 05.03.2019 Salı

Toplantı No:2019/3

Karar No: GO 2019/47

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Ersin ALAKUŞ'un sorumlu araştırmacı olduğu, *"Romantik İlişkilerden Beklenti Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkiden Beklenti Düzeylerinin Belirlenmesi"* başlıklı proje önerisi araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

(Başkan)
Prof. Dr. Yakup YILDIRIM
(Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi)

(Katılmadı)
(Başkan Vekili)
Prof. Dr. Ahmet ONAY
(İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi)

(Katılmadı)
Doç. Dr. Emrah ATAY
(Beden Eğitimi ve Spor YO Öğretim Üyesi)

Doç. Dr. Mustafa LAMBA
(İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi)

Doç. Dr. Ramazan ADANIR
(Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi)

(*)
Doç. Dr. Özlem TAGAY
(Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Altan YILMAZ
(Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Cihan DEMİR BARUTCU
(Sağlık Bil. Fak. Öğretim Üyesi)

(İznilil)
Dr. Öğr. Üyesi Dilara AKÇORA YILDIZ
(Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gaye GÖKALP YILMAZ
(Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Murat BAYEZİT
(Sağlık Bil. Fak Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mümin BOLAT
(Sağlık Bil. Fak Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Görkan DİLEK
(Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi)

Not: (*) Projede yer aldığı için toplantıya katılmadı.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu 15100-BURDUR
Telefon : 0-248-213 12 76 / Faks: 0-248-213 12 74

Re: Ölçek Kullanım İzni Hakkında

TS

Tuğba San <sanitugba75@gmail.com>

3.01.2019 Per 21:17

Kime: Siz

Merhaba,

Ekte bulabilirsiniz.

başarılar dilerim.

Doç. Dr. Tuğba San

Akdeniz Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Bölümü

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

<http://www.akdeniz.edu.tr/>

Antalya, Türkiye

Ersin ALAKUŞ <Ersin.Alakus@hotmail.com>, 11 Ara 2018 Sal, 13:23 tarihinde şunu yazdı:

Tuğba hocam merhaba,

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nden Doç. Dr. Özlem TAGAY'ın yüksek lisans öğrencisiyim. Tez çalışması kapsamında ölçek geliştirme çalışması gerçekleştiriyorum. Benzer ölçekler geçerliliği için sizin tarafından geliştirilmiş olan "Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği"ni kullanmak istiyorum. Bu konuda yardımlarınızı ve ölçek kullanım izni hakkındaki müsaadenizi rica ediyorum.

İyi çalışmalar, iyi günler dilerim.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Ersin ALAKUŞ

Doğum Yeri ve Tarihi: Samsun 1990

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Burdur Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Tezli Yüksek Lisans Programı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İş Deneyimi

Stajlar : -

Projeler : -

Çalıştığı Kurumlar: 2018-2019 Şırnak İl Jandarma Komutanlığı Rehberlik Danışma Merkezi Kısm Amirliği

2019-Devam ediyor. Şanlıurfa Eyyübiye Şehit Şükrü Can Kayadibi Anadolu Lisesi Okul Psikolojik Danışmanı

İletişim

E-Posta Adresi: ersin.alakus@hotmail.com

Tarih:

KATILDIĞI PROJE-KOMİSYONLAR VE EĞİTİMLER

1. 2018-2019 İl İntihar Önleme Komisyonu, Merkez, Şırnak.
2. 2018-2019 Madde Kötüye Kullanımda Psikososyal Müdahale, Merkez, Şırnak.
3. 2019-2020 Şehit Şükrü Can Kayadibi Anadolu Lisesi, Eyyübiye, Şanlıurfa.
4. 2019-2020 Çocuk Koruma Kanunu Danışmanlık Tedbiri Kararları Uygulayıcı Yetiştirme Kursu, Eyyübiye, Şanlıurfa.
5. 2019-2020 Etkili İletişim ve Etkili Sınıf Yönetimi Eğitimi, Eyyübiye, Şanlıurfa.
6. 2019-2020 Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Eğitimi, Eyyübiye, Şanlıurfa.

ARAŞTIRMA VE YAYINLARI

- Alakuş, E., Tagay Ö. ve Karataş, Z. (2018, Ekim). *Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkiden beklenti düzeylerinin incelenmesi*. 20. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Samsun.
- Akyüz, A. G., Alakuş, E. ve Çakır, M. A. (2018, Mayıs). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları ile duyguları ifade etme, fonksiyonel olmayan tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. 5. EJER Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Antalya.

